

188

ചരിത്ര രേഖകൾ

പി. കൃഷ്ണൻ നായർ

61
19
കുറുപ്പൻ നായർ
കു. പി.

ചരിത്ര ശകലങ്ങൾ

CHARITRA SAKALANGAL

By

K. P. KRISHNAN NAYAR

(Retired Collector)

Publishers:

K. R. BROTHERS,

KOZHIKODE.

First Impression

June 1959.

Rs. 1. 75 np

ചരിത്രശകലങ്ങൾ

ഗ്രന്ഥകർതാ:

കെ. പി. കൃഷ്ണൻനായർ
(റിട്ടയേർഡ് കലക്ടർ)

പ്രസാധകന്മാർ:

കെ. ആർ. ബ്രദേർസ്,
കോഴിക്കോട്.

ഒന്നാം പതിപ്പ്

വില 1 ഉറപ്പിക 75നയംപൈസ.

1959 ജൂൺ

അച്ചടി:

പ.ക. ഞാൻ. ബ്രദേർസ് അച്ചശൃംഗം,

കോഴിക്കോട്.

സമുപ്തം

ഏല്പാ ധനങ്ങളിലും വെച്ച് ഏറവും മികച്ച
വിദ്യാധനം, തന്റെ കഴിവിനേക്കാൾ അധിക
മിച്ച നിലയിൽ, ഏനിയ്ക്ക് വാത്സല്യപൂർവ്വം
തന്നെ എന്ന അനുഗ്രഹിച്ച ദിവംഗതനായ
ഏന്റെ വന്ദ്യപിതാവ്

ശ്രീമാൻ

ഇരച്ചരാട്ടിൽ കുഞ്ഞുണ്ണിനായർ

അവർകളുടെ

പാവന സ്തരണയ്ക്ക്.

മുഖവുര

ഈ ചെറു പുസ്തകത്തിലടങ്ങിയ കഥകളെല്ലാം ചരിത്ര സംഭവങ്ങളാണ്. പതിനേഴും പതിനെട്ടും നൂറ്റാണ്ടുകളിൽ മഹാരാഷ്ട്രം, കേരളം, പഞ്ചാബ് ഇവിടങ്ങളിൽ നടന്ന വയറാണ് ആദ്യത്തെ അഞ്ചുപോയങ്ങളിലെ സംഭവങ്ങൾ. അവയിൽ മൂന്നു കഥകളിലെ നായികാനായകന്മാർ നാടുവാഴികളായിരുന്നു; ബാക്കി രണ്ടിലെ നായകന്മാർ സൈന്യാധിപന്മാരും. ഭിന്നമതാനുയായികളായിരുന്നു അവരുടെ മേൽക്കോയ്മയോ മേലധികാരിയോ ആയിരുന്നവർ. സ്വന്തം മതസ്ഥരും മേലധികാരികളും തമ്മിൽ യുദ്ധമുണ്ടായപ്പോൾ അവർ ധർമ്മസങ്കടത്തിൽപ്പെട്ടു മതപരമായും വ്യക്തിപരമായുമുള്ള കെട്ടുപാടുകൾ അവരെ ശത്രുപക്ഷത്തേക്കുകീഴിച്ചു; എന്നാൽ അവരുടെ സ്ഥാനത്തിനനുയോജ്യമായ ധർമ്മം നിർവ്വഹിക്കണമെങ്കിൽ അവർ സ്വന്തം മതസ്ഥരോട് യുദ്ധം ചെയ്യേണ്ടിയിരുന്നു. അധികം ബലശാലികളായിരുന്നു സ്വന്തം മതസ്ഥർ. അവരോട് പോർ ചെയ്താൽ പരാജയവും, തടവും, കൈപക്കൽ മരണവും, തീർച്ചയായിരുന്നു. അവരുടെ ഭാഗത്ത് ചേർന്നില്ലെങ്കിലും യുദ്ധത്തിൽ നിന്നകന്നുനിന്നാൽ മതിയാകുമായിരുന്നു അവരെ തൃപ്തിപ്പെടുത്താൻ. അങ്ങിനെ നിഷ്പക്ഷത പാലിച്ചാൽ തന്നെ അവരിൽനിന്ന് ഗണ്യമായ ആനുകൂല്യങ്ങൾ പ്രതീക്ഷിക്കാമായിരുന്നു. ഒഴിഞ്ഞുമാറാൻ തൃപ്തികരമായ കാരണങ്ങളുണ്ടായിരുന്നു അനും. എന്നിട്ടും ആധീരവനിതകളും ധീരപുരുഷന്മാരും മതപരമായും മറ്റുമുള്ള ബന്ധങ്ങൾ പാടെ മറന്ന്, യുദ്ധത്തിൽ അവർക്കുണ്ടാകാവുന്ന

ആപത്തുകളുമവഗണിച്ച്, അവരുടെ പദവിക്കനുസരിച്ച കർത്തവ്യം നിറുവററി സ്വാഭിമാനം സംരക്ഷിച്ചു. മേൽക്കോയ്മക്കോ മേലധികാരിക്കോ വേണ്ടി അവർ സ്വജനങ്ങളെ എതിർത്തു ധീരധീരം പോർ ചെയ്തു. പോരിൽ അവരെല്ലാവരും പരാജിതരാവുകയും രണ്ടുപേർ വീരമൃത്യുവര്യകയും ചെയ്തു. ഇതാണ് കഥകളിലെ ഇതിവൃത്തം. കഥാപ്രസംഗത്തിൽ പാത്രങ്ങൾ തമ്മിലുള്ള സംഭാഷണങ്ങൾ മാത്രമേ, അവസാനത്തേതൊഴികെ, കല്പിതങ്ങളായുള്ളൂ. അവസാനത്തേത്, അതായത്, അഫമ്മദ്ഷാ അബ്ദാഖിയുടേയും ഇബ്രാഹിംഖാൻ ഗാർഡിയുടേയും ചോദ്യോത്തരം ചരിത്രത്തിൽ രേഖപ്പെടുത്തിയതിന്റെ തർജ്ജമ മാത്രമാണ്. ആഖ്യാനത്തിലോ സംഭാഷണത്തിലോ പ്രസ്താവിച്ച സംഭവമൊന്നും തന്നെ യഥാർത്ഥ ചരിത്രത്തിൽനിന്ന് അല്പംപോലും വ്യത്യസ്തപ്പെട്ടതല്ല.

മഹാനായ ശിവാജിയുമായി ബന്ധപ്പെട്ടവയാണ് ആദ്യത്തെ മൂന്നു കഥകൾ. പല ചരിത്രകാരന്മാരും ശിവാജിയെപ്പറ്റി എഴുതിട്ടുണ്ട്. മുൻകാലത്തെ ഗ്രന്ഥകാരന്മാരിൽ ചില വിദേശീയർ അദ്ദേഹത്തെ ഒരു വക്രബുദ്ധിയും വിശ്വാസവഞ്ചനയും കൂറുനുമായിട്ടാണ് ചിത്രീകരിച്ചത്. എന്നാൽ കഴിഞ്ഞ അരനൂറ്റാണ്ടിനുള്ളിൽ കണ്ടുകിട്ടിയ അനേകം പഴയ ഗ്രന്ഥങ്ങളും ലേഖനങ്ങളും പരിശോധിച്ച് തുലനംചെയ്തതിന്റെ ഫലമായി ശ്രീമാൻ കെലുസ്കർ, സേർ യദുനാഥ് സർക്കാർ, ശ്രീമാൻ സാർദേശായ് എന്നീ പണ്ഡിതവർണ്ണന്മാർ എഴുതി പ്രസിദ്ധപ്പെടുത്തിയ പുസ്തകങ്ങളിൽനിന്ന് ശിവാജിയെക്കുറിച്ചുള്ള ഓ്ഛ് പ്രസ്താവനകളെല്ലാം വ്യാജങ്ങളാണെന്ന്

തെളിഞ്ഞിരിക്കുന്നു. അഹ്സൽഖാനെ പതിച്ചുകൊണ്ടു വെന്നും മറുമുള്ള ആരോപണങ്ങൾ സത്യത്തിന് കേവലം വിരുദ്ധങ്ങളാണെന്നു മാത്രമല്ല ഈ ആധുനിക ചരിത്രഗ്രന്ഥങ്ങൾ വെളിവാക്കുന്നത്. മാതാപിതാക്കന്മാരോട് അനന്യ സാധാരണമായ ഭക്തി, സ്രീകളോട് വിസ്മയാവഹമായ വിനയബഹുമാനങ്ങൾ, പരസ്പരദാരുണമത്, നിഷ്പക്ഷ രാജനീതി, അളവറ സപരാജയസ്സേവം, അല്പാത്മ വിഷയത്തിൽ നിസ്സംശയം, നിർവ്വേദം, ഭയം എന്നീ ഗുണങ്ങളെല്ലാം ഒത്തുപെന്ന് ഒരു മഹാ പുരുഷനായിരുന്നു ശിവാജി എന്ന കൂടി ഈ ഗ്രന്ഥങ്ങളിൽ നിന്നറിയാം. ഈ ചരിത്രഗ്രന്ഥങ്ങളിൽനിന്നാണ് ആദ്യത്തെ മൂന്നു കഥകൾ എടുത്തത്. സംവാദങ്ങൾ വഴി ശിവാജിയുടെ ഉത്തരോത്തരമഹത്വം കണക്കാക്കു വെളിപ്പെടുത്തുവാൻ ശ്രമിച്ചിട്ടുണ്ട്. ഈ ഉദ്ദേശ്യത്തോടുകൂടിത്തന്നെയാണ് ഇതിവൃത്തവുമായി അടുത്ത ബന്ധമൊന്നുമില്ലെന്ന് തോന്നിയെക്കാവുന്ന ചില ചരിത്രശകലങ്ങൾ ഓരോ കഥയുടേയും പ്രാരംഭത്തിൽ മുഖവുരയായി ഉൾപ്പെടുത്തിയത്.

യശസ്വരീകനായ രാജാദേശി.ഗുമായി ബന്ധപ്പെട്ട നാലാമത്തെ കഥ നടന്നത് തെക്കനാട് ജില്ലയിൽ ജിൻജി എന്ന സ്ഥലത്ത് വെച്ചാണ്. ഞാൻ ആ ജില്ലയിലെ കലക്ടറായിരുന്ന കാലത്തായിരുന്നു അത് ഒന്നാമതായി കേട്ടത്. ജിൻജിയിൽ ഞാൻ കുറച്ച് ദിവസം താമസിച്ചു അവിടത്തെ വിശ്രുതമായ കോട്ടയും കഥയിലെ ഇത്തരം രംഗങ്ങളും സന്ദർശിച്ചു. തച്ചോളി പാട്ടുപോലെ തമിഴിലും രാജാദേശി.ഗിനെയും മൊഹാബത്ത് ഖാനെയും പറ്റി ഹൃദയോവർജ്ജകമായ

ഒരു പാട്ടുണ്ട്. മുമ്പ് മദിരാശി സൈന്യത്തിലെ പട്ടാളക്കാർ അത് സാധാരണമായി പാടാറുണ്ടായിരുന്നുവെന്ന് മിസ്റ്റർ ഗോവയുടെ 'ഒക്കിടണമ്പുതിലെ നാടോടിപ്പാട്ടുകൾ' എന്ന പുസ്തകത്തിൽ കാണുന്നു. ചരിത്രമായി സമീകരിച്ചത് ജിൻജി സ്വദേശിയായ ശ്രീമാൻ നാരായണപ്പിള്ളയുടെ തമിഴ് ഗ്രന്ഥമാണ്. അതിന്റെ ഓംഗ്രീഷ് വിവർത്തനം ഡോക്ടർ എസ്. കൃഷ്ണസ്വാമി അയ്യങ്കാർ 'ജർണൽ ഓഫ് ഇന്ത്യൻ ഹിസ്റ്ററി'യുടെ പതിനൊന്നാം ലക്കത്തിൽ പ്രസിദ്ധം ചെയ്തിട്ടുണ്ട്. എന്റെ സ്റ്റേഡിതൻ പരമമായ പ്രഫസ്സർ ടിവാൻ ബഹദൂർ സി. എസ്. ശ്രീനിവാസാചാരി അദ്ദേഹത്തിന്റെ 'ജിൻജിയുടെയും അതിന്റെ ഭാണാധികാരികളുടെയും ഒരു ചരിത്രം' എന്ന പുസ്തകം എനിയ്ക്ക് സദയം അയച്ചുതന്നപ്പോൾ ഈ സംഭവത്തെപ്പറ്റി എനിയ്ക്ക് കണ്ണശ്ശി അറിവ് കിട്ടി. മേൽ പറഞ്ഞ ഗ്രന്ഥങ്ങളിൽനിന്നും എന്റെ അന്വേഷണത്തിൽ നിന്നും ലഭിച്ച വിവരങ്ങളാണ് ഈ കഥയിൽ ഉൾക്കൊള്ളിച്ചത്.

പിന്നെത്തെ സംഭവം മൂന്നാം പാനിപത്ത് യുദ്ധത്തിൽ നടന്നതാണ്. അതിന്റെ ഒരു വിസ്തരിച്ചവിവരണം ആ യുദ്ധത്തിൽ പങ്കെടുത്ത ഔഡ്നവാബ് ഷുജാ — ഉ — ദൗളയുടെ കാര്യങ്ങൾക്കായിരുന്ന കാശിരാജ് ശിവദേവ് എന്ന ഭേഗത്ഥ ബ്രാഹ്മണൻ ചേർച്ചയൻ ഭാഷയിൽ ക്രി. പി. 1780ൽ എഴുതിയതും സേർ യദുനാഥ് സർക്കാർ ഇംഗ്ലീഷിൽ തർജ്ജമ ചെയ്ത് 1934-ലെ 'ഇന്ത്യൻ ഹിസ്റ്റോറിക്കൽ ക്വാർട്ടേർലി'യുടെ പത്താം പുസ്തകത്തിൽ പ്രസിദ്ധീകരിച്ചതുമായ ഉപന്യാസത്തിൽ കാണാം.

മതവും പൗരധർമ്മവും തമ്മിൽ കെട്ടിപ്പിണയത്തെ വേറിട്ടു നിൽക്കണമെന്നും പൗരനെന്ന നിലയിൽ രാജനും ഏകദൈവ പ്രവൃത്തിയിൽ ആത്മാളുടെ മതം വിലക്കായി നിൽക്കണമെന്നുമുള്ള തത്വമാണ് ഈ കഥകളിലെ ധീരകൃത്യങ്ങളിൽനിന്ന് മനസ്സിലാക്കേണ്ടത്. അത്, ഈ കഥകളിലെ നമ്പോലെ അല്ല, വില വ്യക്തികൾ മാത്രമല്ലാതെ, ഒരു ജനത മുഴുവൻ ഇംഗ്ലൻഡിലും അമേരിക്കയിലും പ്രദർശിപ്പിച്ച ആ വേശജനകമായ വേദന രണ്ടു സംഭവങ്ങൾ ആറാമദ്ധ്യായത്തിൽ വിവരിച്ചിട്ടുണ്ട്. ഇവരുടെയെല്ലാം സ്തുത്യർഹമായ ധർമ്മമധം എല്ലാ പൗരന്മാർക്കുമുണ്ടായാൽ സമാധാനവും സ്വാതന്ത്ര്യവും സങ്കീർണ്ണമാകും. എന്തെല്ലാം വധം നാനാ മതസ്ഥരും പൊതുക്കേൾവെ കണ്യമാക്കി അവരുടെ പൗരധർമ്മം നിറവേറ്റണമെന്ന് ആറാമദ്ധ്യായത്തിൽ എടുത്തു കാട്ടിയിട്ടുണ്ട്. അതിൽ പ്രതിപാദിച്ചതും എല്ലാ മതസ്ഥർക്കും സമുദായങ്ങൾക്കും ഒരുപോലെ ബാധകവും ലോകസമാധാനത്തെ നിലനിർത്താൻ സഹായകവുമായ മതാതീതമായ പൗരധർമ്മം പൊതുജനങ്ങളെ, പ്രത്യേകിച്ചും ഭാവിപൗരന്മാരായ വിദ്യാർത്ഥികളെ, ഉൽബോധിപ്പിക്കുകയാണ് ഈ പുസ്തകത്തിന്റെ ഉദ്ദേശ്യം.

മഹാത്മാജി സാമ്രാജ്യ സ്ഥാപകന്റെ പേർ ചില മലയാള പുസ്തകങ്ങളിൽ ശിവജി എന്ന് തൃസപമാക്കി കാണിച്ചത് ശരിയല്ല. മരാഠി ഗ്രന്ഥങ്ങളിൽ ശിവാജിയെന്നാണ് കാണുന്നത്. “പുണ്യാദ്ധ്യാ കപ്യാ ഗൗരവതാതി ശിവാജി” (=പൂനാ താഴ്വരകളിൽ ശിവാജിയുടെ പേർ മഹാനാഥി കൊള്ളുന്നു) എന്നും “ചൈതസാ ശിവാജി മരു ഭിംകവേനാ”

(=ശിവാജിയെ ജയിക്കാൻ എന്നാൽ സാധ്യമല്ലാത്തതല്ലല്ലോ) എന്നും മറുമുള്ള പദ്യങ്ങൾ ദീപ്താചാരണമാണ് സാധ്യകരിക്കുന്നത്. ചേരചേരൻ ചരിത്രകാരനായ ത്രിമാന്മാർ കെലുസ്തർ, സാർദേശായി മുതലായ മഹാരാഷ്ട്രക്കാർ ശിവാജിയെ തന്നെയാണ് ഉപയോഗിച്ചതും മഹാരാഷ്ട്രത്തിലേയും ഉത്തരേന്ത്യയിലേയും ജനങ്ങളുടെയിടയിൽ നടപ്പിലാക്കിയ ദീപ്താചാരണം തന്നെയാണ്. അവിടങ്ങളിൽ 'ശിവാജി' എന്ന പദം സൂചിപ്പിക്കുന്നത് ഈശ്വരനാണ്. ശിവാജിയുടെ സീമന്തപുത്രൻറതാണ് മാററിയെഴുത്തുള്ള മഹാരാജ പേർ. യഥാർത്ഥനാമം സാംബൻ ആണെന്ന ഒരു റിപ്പോർട്ടായാലാണെന്നു തോന്നുന്നു ചില മലയാള പുസ്തകങ്ങളിൽ സാംബാജി എന്നെഴുതി കാണുന്നത്. സാംബനെ നല്ല, ശുഭവന്നായിരുന്നു ശക്തിയായ പേർ. "ത്രിശംഭോ: ശിവരാത്രിസ്യ മദ്രാ ദ്രോമിവാജാജത" (=ശിവപുത്രനായ ത്രിശംഭുവിന്റെ മറ്റു ആകാശം പോലെ ശോഭിക്കുന്നു) എന്ന ഭട്ടാകാലം ആയാളുടെ മദ്രാസിൽ കൊത്തിയിരുന്നു. അതനുസരിച്ച് ശംഭുജി എന്ന പേരാണ് ഡോക്ടർ മജൂംദാർ, ഡോക്ടർ ചൗധുരി, ഡോക്ടർ കാളികിങ്കർ ദത്ത എന്നിവർ അവരുടെ ബ്രഹ്മദിന്ത്യാ ചരിത്രത്തിൽ അംഗീകരിച്ചത്. എന്നാൽ അധികം ഗ്രന്ഥങ്ങളിലും കാണുന്നത് സംഭാജി എന്ന രൂപാന്തരമാണ്. അത് തന്നെയാണ് ഭാക്കിണാത്രി ചരിത്രകാരന്മാർ സ്വീകരിച്ചതും. പ്രധാന പ്രാമുഖ്യം കണക്കാക്കി സഭാജിയെന്നാണ് ഈ പുസ്തകത്തിലും ഉപയോഗിച്ചത്. അതേ കാരണത്താൽ തന്നെയാണ് ഡോക്ടർ മജൂംദാർ മറ്റും അംഗീകരിച്ച 'സുറാജ്' എന്ന പേർ

ഏകദേശം ആ നഗരത്തിന്റെ പേര് 'സുറത്ത്' എന്നായിരിക്കുമായിരിക്കാം. മറ്റൊരു ഗ്രന്ഥത്തിൽനിന്നും ശിവാജിയുടെ മാതാവിന്റെ നാമം ഉദ്ധരിക്കേണ്ടത് ജിജാബായി എന്നല്ല ജിജാബായി എന്നാണെന്നു കാണുന്നു. മലയാള പുസ്തകങ്ങളിൽ കണ്ടുവന്ന 'ജിജാപുരം' ജിജാപുരം മറ്റൊരായിരിക്കാം. ആ ലക്കിൽ ചത്രവർത്തിയുടെ പേര് അറക്കസീബ് എന്നു പറയുന്നത് ശരിയല്ല. ഉത്തരേന്ത്യയിൽ ഔറങ്ങ്സേബ് എന്നും ഔറങ്ങ്ജേബ് എന്നുമാണ് ഉദ്ധരിക്കാൻ. ചരിത്രഗ്രന്ഥങ്ങളിൽ കാണുന്നത് ഔറങ്ങ്സേബ് എന്നാണ്.

ആദ്യത്തെ അദ്ധ്യായങ്ങളിലെ ചില സംഗതികളെയോ വ്യക്തികളെയോ സംബന്ധിച്ച അധികം വിവരങ്ങൾ പുസ്തകത്തിന്റെ ഒടുവിൽ ചേർത്ത കുറിപ്പുകളിൽ കൊടുത്തിട്ടുണ്ട്. ഒരോ കഥയിലും അവിടവിടെ കാണുന്ന അക്കാരതാത് കുറിപ്പിന്റെ അക്കമാണ്.

മദ്രാസ് സർവ്വകലാശാലാ ഗ്രന്ഥാലയത്തിലേയും മറ്റും പല ചരിത്രഗ്രന്ഥങ്ങൾ വായിച്ചിട്ടാണ് ഞാൻ പുസ്തകമെഴുതിയത്. ശ്രീ തങ്കലാവ് (ശ്രീ കെ.കുറുപ്പൻ ഇ.എസ്. വി. വർത്തകൻ), ശ്രീമൻ സാർദേശായി, സേർ യു.നാഥ് സർക്കാർ, ഡോക്ടർ കൃഷ്ണസ്വാമി അയ്യപ്പൻ, പ്രൊഫ്. ശ്രീ. നിവാസാചാരി, ശ്രീ. അർ. സത്യനാഥ അയ്യർ, ഡോക്ടർ മജൂമുഖർ, പ്രിൻസിപ്പാൾ ഓളിൻസൺ ഇവരോടും കുറിപ്പുകളിൽ പ്രസ്താവിച്ച മറ്റു ചരിത്രകാരന്മാരോടും ഞാൻ വളരെ കടപ്പെട്ടിരിക്കുന്നു. അവരോടുള്ള എന്റെ കൃതജ്ഞത ഞാൻ ഇവിടെ ചേർത്തു കൊടുത്തിരിക്കാമെന്നു.

വിശ്വാസപ്രദങ്ങളായ പല നല്ല ഗ്രന്ഥങ്ങൾ ലഭിത
 ഭാവത്തിൽ രചിച്ചു മലയാള സാഹിത്യകാരന്മാരുടെയിടയിൽ
 ഒരു ഗണ്യമായസ്ഥാനം നേടിയ ശ്രീമാൻ എ. സി. ഗോവി
 ന്ദൻ, റിട്ടയർഡ് സബ്ജക്ട് മജിസ്ട്രേറ്റ്, ഈ പുസ്തകത്തി
 ന്റെ പ്രസിദ്ധീകരണത്തിൽ എന്നെ പല വിധത്തിലും സഭ
 യം സഹായിച്ചിട്ടുണ്ട്. ആ മാന്യ സുഹൃത്തോടു് എനിക്കു
 ഉള്ള നന്മ ഇവിടെ പ്രകാശിപ്പിക്കുന്നതിൽ എനിക്ക് വളരെ
 സന്തോഷമുണ്ട്.

സംഗീതിലയം,
 പുതിയറ, കോഴിക്കോട്
 15—5—59.

കെ. പി. കൃഷ്ണൻനായർ

വിഷയവിവരം

	ഭാഗം
മുഖവും	vii
I. സർക്കാർ സ്ഥാപനങ്ങൾ നാമു ഖാത്ഃഗ	
(ക്രി. പി. 1659)	1
II. 'റാമിബാഗിൻ'റാണി (" 1670)	15
III. താമരക്കാർണി സാവിത്രിബായി	
(" 1678)	36
IV. കിഷ്കാർ മൊഹാബത്തുഖാൻ	
(" 1714)	52
V. ഇബ്രാഹിംഖാൻ ഗാർഡി	
(" 1761)	79
VI. മനവും പൗരധർമ്മവും	99
കുറിപ്പുകൾ	113

ശൃംഖലപത്രം

ഭാഗം	വരി	അബലം	സുബലം
7	1	സന്നാമം	സിലാസാദയം
22	11	അരുന്ധതി	അരിന്ധി
40	16	പാലയത്തിൽ ക്ഷേത്രം	പാലയത്തിൽ ക്ഷേത്രം
47	8	അരുന്ധതി	അരിന്ധി
71	12	മരുതം	മരുതം
78	20	സാമന്തൻ	സാമന്തൻ
83	7	മേലധികാരികൾ	മേലധികാരികൾ
84	11	അഭിനവൻ	സഹോദരൻ
85	11	നാലിങ്	നാലിങ്
87	13	സംസാരിച്ചു	സംസാരിച്ചു
100	25	വൈദികൻ	വൈദികൻ
104	4	കപിലൻ	കപിലൻ
	24	കർമ്മശാസ്ത്രം	കർമ്മശാസ്ത്രം
105	21	അരുന്ധതി	അരുന്ധതി
110	19	അരിന്ധി	അരിന്ധി
123	12	പുനർജന്മം	പുനർജന്മം
132	25	അവിശ്വാസികൾ	അവിശ്വാസികൾ
143	20	മേലധികാരി	മേലധികാരി
	21	മരുതം	മരുതം
150	23	മേലധികാരി	മേലധികാരി.

വെച്ചു. ഷാജിക്ക് വേണ്ടി മുഗൾവക്ത്രത്തിൽ ഷാജാഹാൻ തന്നെ ഇടപെടുകയും തൽഫലമായി ആയാളെ ഉടനെ വിട്ടുയക്കാൻ സുൽത്താൻ നിർബന്ധിതനാവുകയും ചെയ്തു. ഷാജി ബങ്കാലിൽ തിരിച്ചെത്തി ഭരണം വിശദമായി പഠിച്ച് പിന്നെ ശിവാജി തന്റെ ആക്രമണങ്ങൾ പൂർണ്ണമായി ഉറപ്പാക്കിയിട്ടുണ്ടെന്നു. പന്ത്രണ്ട് കൊല്ലം കൊണ്ട് മഹാമാന്യത്തിൽ അനേകം സ്ഥലങ്ങളും നല്ലൊരുതാളം ഭക്തങ്ങളും കൊണ്ടുണ്ടാക്കിയ കർമ്മപ്രദേശങ്ങളിൽ പലതും അദ്ദേഹത്തിന്നധീനമായി. ഒരു വമ്പിച്ച തോതിലുള്ള യുദ്ധം അനിവാര്യമാണെന്ന് കണ്ട ബിജാപ്പൂർ സുൽത്താൻ അതിന് വേണ്ട ഒരുക്കങ്ങളാക്കംഭിച്ചു.

സമുദ്രാദി നിരകൾക്കുള്ളിൽ കിഴക്കും തൃക്കുമായ നിരവധി ചുരങ്ങൾ കയറി മറിഞ്ഞിട്ട് വേണമായിരുന്നു ഉത്തുഗഗ്രന്ഥങ്ങളുടെ ചുരുളിച്ചുള്ള ശിവാജിയുടെ ഭക്തങ്ങൾ സമീപിച്ചാൽ ശിവാജിയുടെ ശൗഭാഗ്യപരാക്രമങ്ങളും അതുവന്നു കഴിവുകളും അറിഞ്ഞിരുന്ന ബിജാപ്പൂരിലെ സേനാനികൾ അവിടങ്ങളിൽ വെച്ചുള്ള യുദ്ധത്തിൽ അദ്ദേഹത്തെ ഒരിക്കലും ഭയപ്പെടാൻ സാധ്യമല്ലെന്നു അഭിപ്രായപ്പെടുകയായിരുന്നു. എന്നാൽ അവരിൽ ഒരാൾ സൈന്യത്തിന്റെ നേതൃത്വം വഹിക്കുകയെന്നു സമ്മതിച്ചു. കപടഭക്തങ്ങളിൽ ഹിരപരിധയെ സിദ്ധിച്ചിരുന്ന 'ദുഃഖാന്നതകായനായ അഹ്സൽഖാന'യായിരുന്നു അത്.

ബിജാപ്പൂർ സേനയിൽ ഒരു വിഭാഗത്തിന്റെ അധിപനായിരുന്നു സർക്കാർ സന്ദർശനാർത്ഥം മഹാമാന്യക്കാരനായ ആയാളുടെ കടുബവും ശിവാജിയുടെ കടുബ

വും നെട്ടനാളത്തെ സൗഹൃദത്താൽ ബന്ധപ്പെട്ടവരായിരുന്നു. തനിക്ക് വളരെ ബഹുമാനമുള്ള ശിവാജിയുമായി പോരിലേപ്പെട്ടാൻ ആയാൾക്ക് വ്യക്തിപരമായി സമകുലമായിരുന്നുവെങ്കിലും, ബിജാപ്പൂരിലെ ഒരു പൗരനും പടനായകനുമെന്ന നിലയ്ക്ക് തന്റെ കർത്തവ്യത്തെപ്പറ്റി ആയാൾ ഒരു പ്രാപാലം സാരമായില്ല. ശിവാജിയുമായുള്ള ബന്ധങ്ങളെല്ലാം മറന്ന് അദ്ദേഹത്തെ തന്റെ രാജ്യത്തിന്റെ ശത്രുവായിട്ട് ആയാൾ കണക്കാക്കിയുള്ള. അദ്ദേഹത്തെ ഏതിന്റെ തടുത്തു നിർത്തുന്നതാണ് തന്റെ പൗരധർമ്മമെന്ന് തീർച്ചയാക്കി ആയാൾ തന്റെ അനുചരന്മാരോടുകൂടി യുദ്ധത്തിൽ ചേരാൻ സന്നദ്ധനായി. എന്നാൽ കലീനനല്ലാത്തവനും 'സുസ്ഥിരശുശ്രൂഷം നിർവ്വഹണമായ അഹ്സൽഖാന്റെ പത്നമാനം ആയാളെ അസ്വസ്ഥനാക്കി. യുദ്ധത്തിനുള്ള ഒരുക്കങ്ങളുടെ മൂഴത്തിൽ ഖാൻ കാണിച്ച യൗതുകമായ ശ്രമത്തെ ' ആയാളുടെ വെറുപ്പ് വർദ്ധിപ്പിച്ചു. പക്ഷെ മനുസേനാനികളാലും മഹാരാജ്യത്തിലേക്ക് ചേക്കേറാൻ തയ്യാറല്ലാത്തതിനാൽ ആയാൾക്ക് അഹ്സൽഖാന്റെ നേതൃത്വം സ്വീകരിക്കേണ്ടി വന്നു. മരുഭൂമിയായ അഹ്സൽഖാൻ ഭൂമിയാത്രയിൽ മിന്നു ദേവാലയങ്ങൾ കൈയേറിയും മറ്റും ചെല്ല കോമകൃത്യങ്ങൾ ' സമീകാൻ വഴുത്തുവയ്ക്കുകയുണ്ടായിരുന്നുവെങ്കിലും പൗരധർമ്മത്തിൽ അടിച്ചാൽ തന്നെ ഓട്ഗേ തന്റെ കർത്തവ്യം നിറവേറ്റി സ്വാഭാവികം പാലിക്കണമെന്ന ദൃഢനിശ്ചയത്താൽ സൈന്യം വിട്ട് തിരിച്ചുപോയില്ല.

ഭാവമി താഴ്മയിൽ വെച്ച് ശിവാജിയുമായുണ്ടായ ഏറ്റുമുട്ടലിൽ അഹ്സൽഖാൻ മൃതിയടയ്ക്കുകയും ആയാളുടെ

വയ്യിച്ച സൈന്യം മരിക്കുന്നതായിപ്പോവുകയും ചെയ്തു. അഹ്സൽഖാന്റെ മകൻ ഫസൽഖാൻ കുറെ പേരോട് കൂടി ഓടി രക്ഷപ്പെട്ടു. എന്നാൽ ഡുൻഡാർ റാവുവാട് ഗേയും ആയാളുടെ മരഗാ അനുചരന്മാരെയൊന്നി നിലയിൽ കൈയ്യു സമേതം ചെയ്തതി. അവർ പരാജിതരായ ശേഷം തടവുകാരാക്കപ്പെട്ടു.

ഡുൻഡാർ റാവുവാട്ഗേയെ ശിവജി ക്ഷണിച്ചു വരുത്തി ഒരുത്തമ സൂത്രത്തിന്റെ നിലയിൽ സ്വാഗതം ചെയ്ത് ആയാളാട് വളരെ ബഹുമാനവും സ്നേഹവും കാണിച്ചു.

ശിവജി:—നിങ്ങളുടെ അച്ഛനും എന്റെ അച്ഛനും ബാല്യം മുതൽ ഉററ ചങ്ങാതികളായിട്ടാണ് കഴിഞ്ഞു വന്നത്. നമ്മളായിട്ട് ആ ചിരന്തന മൈത്രി വിട്ടു കളയരുത്.

വാട്ഗേ:—അങ്ങയുടെ ഇഷ്ടപോലെ.

ശി:—നോക്കൂ! നമ്മുടെ ഏതൊരു സമാധീനനാണ് ഇന്ന് ഇസ്ലാം സേവനം വിട്ട് എന്റെ പതാകയിൽ കീഴിൽ അണിനിരക്കുന്നത്!

വാ:—അങ്ങയുടെ ഔദാർദ്യത്തിന്റെ മുമ്പിൽ ഏതൊരുവനാണ് തല കനിക്കാതിരിക്കുക? ഓരോ മേഃലാവിനും ഏതു ധനമാണ് അങ്ങ് വാലിക്കോലി കൊടുക്കുന്നത്!

ശി:—അഹ്സൽഖാന്റെ പാളയം മുഴുവൻ എനിക്കധീനമാക്കട്ടെ. ഏത്ര ഭരണങ്ങളും സ്വച്ഛന്ദമാണങ്ങളും മുത്തുകളുമാണ് കിട്ടിയത്! വെള്ളിനാണയം തന്നെ പന്ത്രണ്ടു ലക്ഷത്തോളമുണ്ട്. ആയിരം ഒട്ടകം, ഏഴായിരത്തിൽപ്പരം കുതിര, നൂറോളം ഞന, വിലപിടിച്ച ഉടുപ്പുകൾ,

പീരങ്കി, തോക്ക്, വെടിയെന്ന്, കൂടാതെ മുതലായ അനേകം പടക്കോപ്പുകൾ—ഇവയെല്ലാം നിശ്ചയാസം കരസ്ഥമാക്കത്തക്കതാൽ ഞാൻ സമ്മാനമായി കൊടുക്കുന്നത് ഒട്ടും അധികമല്ല. എന്റെ ഭടന്മാരും നിങ്ങളുടെ ഭടന്മാരും തമ്മിൽ എനിയ്ക്ക് ഭേദമില്ല. എന്റെ ദ്രഷ്ടിയിൽ മരാനെല്ലാം ഒന്നാണ്. അവർ ഒന്നായി സമവദിക്കണം. ഞാൻ കെട്ടിപ്പിടിക്കുന്ന മാപ്പും എന്റെതല്ല, അവരുടെ സ്വരാജ്യമാണ്. ⁶ പ്രജകൾക്കെല്ലാം സമാധാനത്തോടെ അവരവരുടെ മതാനുസരണം ജീവിതം നയിക്കാൻ സാധിക്കണം. ഭാതിമതഭേദമില്ലാതെ അവർ നീതി ലഭിക്കണം. അങ്ങിനെയൊരു മാപ്പും സ്ഥാപിക്കണമെന്നാണെന്റെ ആഗ്രഹം. ⁷ അത് നിങ്ങൾ അറിഞ്ഞിരിക്കുമല്ലോ.

ഘാ: — ആരാണറിയാത്തത്? ഇപ്പോഴത്തെ സുൽത്താന്റെ പിതാവിന്റെ കാലത്ത് അങ്ങ് അല്പനോടുകൂടി ബിജാപ്പൂരിൽ താമസിച്ചിരുന്നപ്പോൾ ചെമ്പു വിമുക്തന്മാരും ആങ്ങ് മറക്കാൻ കഴിയും? അങ്ങയ്ക്ക് അന്ന് പന്ത്രണ്ടോ പതിമൂന്നോ വയസ്സു പ്രായമായിരുന്നു; എന്നാലും അങ്ങ് കാണിച്ച പൗരസ്ത്യം വിസ്മയാവഹമായിരുന്നു. മീർ ജുല, ഖാവാസ്ഖാൻ, മെണ്ടുജുഖാൻ, ഷാജിമഹാജ് മുതലായ പ്രമുഖന്മാർ സുൽത്താന്റെ അടുത്ത കമ്പിടന്മാരും അങ്ങ് അതിന്നു വഴങ്ങാതെ കൈ കീഴ്പ്പെടാതെ ചെമ്പു സുൽത്താൻ അങ്ങനെ വിളിച്ച അതേപ്പറ്റി ചോദിച്ചപ്പോൾ, അങ്ങയ്ക്ക് അദ്ദേഹത്തോടുള്ള ഭക്തി പിതൃഭക്തിക്ക് തുല്യമാണെന്നും അതുകൊണ്ട് പിതാവിനെ

അഭിവാദ്യം ചെയ്യുന്നവിധത്തിൽ അദ്ദേഹത്തെ തൊട്ടു
വെന്നും അങ്ങ് നിർമ്മമറുപടി പറഞ്ഞു. രാജധാനിയു
ടെ പരിസരങ്ങളിൽ ഗോഹത്യയും ഗോമാംസ വിക്രയവും
പരസ്യമായി നടന്നുകൊണ്ടിരുന്ന കാരണം അങ്ങ് പി
ന്നെ കറെ ദിവസം ദർബാറിൽ സന്നിഹിതനാകാൻ വി
സമ്മതിച്ചു. അതറിഞ്ഞ വിശാഖാട്ടയെന്നൊരു മിർജ്ജുലാ
പ്രഭു നഗരത്തിന്റെ വെട്ടിയിൽ മാത്രമേ ഗോമാംസം വി
ല്പനാൻ പാടുള്ളുവെന്ന് സുൽത്താന്റെ കല്പനവാങ്ങി പ്ര
സിദ്ധപ്പെടുത്തി. ചെറും ബാലനായിരുന്ന അങ്ങ് സവാ
രിചെയ്യുമ്പോൾ വിളംബരത്തിന്ന് വിപരീതമായി ഒരു ക
ശാപ്പകുരുൻ നഗരചോരത്തിൽ ഗോമാംസം വില്പനക്ക്
വെച്ചുത്കണ്ട് അങ്ങ് ഒരു നിമിഷത്തിൽ താഴെയിറങ്ങി,
വാരം ഉന്തി അവനെ ഒരു വെട്ടിനു കൊന്നു. മുസൽമാ
ന്മാരോട് അങ്ങയ്ക്കുള്ള തിമാക്കവരം ആരാണറിയാ
ത്തത്?

ശി:—കഷ്ടം! ഇതാണോ നിങ്ങളുടെ ധരിച്ചു വെച്ചത്? എന്തി
ക്ക് ഒരു മത്സ്യമോടും വൈരമില്ല. ഈശ്വരനോട്
ആങ്ങ് യഥാർത്ഥ ഭക്തിയുണ്ടോ അവർ ഏതു മതം വി
ശ്വസിച്ചാലും ഞാൻ അവരെ വന്ദിക്കുന്നു. മൂപ്പിം അ
വളിയമാരോട് വിശേഷിച്ചും ദോസ്തവശജന്മാട് പ്ര
ത്യേക ഭക്തിയുണ്ട്. അല്ലെന്ന് ഷാജിയെന്ന പേർ എ
ങ്ങിനെയുണ്ടായെന്നു നിങ്ങൾക്കറിയാമോ? എന്റെ പിതാ
മഹൻ മാലോജിയ്ക്ക് വളരെ കാലത്തോളം സ്വാതന്ത്രിയു
ണ്ടായില്ല. അഹമ്മദ് നഗരിലെ പീർഷാ ഷഹീദ് എ
ന്ന അറുളിയയുടെ കുടുംബത്തിൽ പ്രാതിന്ന നടത്തിയ ശേ

ഈ അദ്വൈതത്തിന്നു കണ്ടു പുത്രന്മാരുണ്ടായി. മുപ്പിംസ
ലാനാട്ടുള്ള കൃതചിന്തയായ് എന്റെ പിതാമാനന് പ്ര
ഥമ പുത്രന് ചൊരിയെന്നും ദ്വിതീയ പുത്രന് ഷരീഫ്
ജിയെന്നും പേരിട്ടു. മുപ്പിം പള്ളികൾക്കു മുപ്പിംപ
ണ്ഡിതന്മാരുടെ കുടുംബങ്ങൾ പണ്ട് സുൽത്താൻ
മാനം കൊടുത്ത സ്വത്തുക്കൾ യാതൊന്നും ഞാൻ പിടി
ച്ചുകീട്ടില്ല; നേരെ മറിച്ച് എന്റെ വകയായി ക്കു ഭൂ
മികൾ ഞാൻ പതിച്ചുകൊടുത്തിട്ടുണ്ട്. " കണ്ടയാ
ക്കു കോട്ടകളും ദേശങ്ങളും ശിവൻ ആക്രമിച്ചു പിടി
ച്ചിരിക്കുന്നു. എന്നാൽ ഏതെങ്കിലും ഒരു പള്ളിയോ ദേ
വാലയമോ ശിവൻ കൈയെറിയത്തായി നിങ്ങൾ കേട്ടിട്ടു
ണ്ടോ? എത്രയോ മുസൽമാന്മാർ എന്റെ കീഴിൽ പ
ട്ടാളത്തിലും ഉദ്യോഗങ്ങളിലുമുണ്ട്. " മംഗലാധിപ് ബെ
ല്ലാൽ അത്രിയുടെ സൈന്യവക്രപ്പിൽ അധികം പേരും
പാണികളാണ്. നിങ്ങളുടെ സുൽത്താൻ മുഗളരുമാ
യി സന്ധിചെയ്തപ്പോൾ ഏഴുനൂറ് പാണികളെ പട്ടാള
ത്തിൽ നിന്നു പിരിച്ചുയച്ചു. അവർ പുനയ്ക്ക് വന്നു
അവരെ എന്റെ സൈന്യത്തിൽ ചേർക്കണമെന്നപേ
ക്ഷിച്ചപ്പോൾ ഞാൻ അനുവാദപൂർവ്വം അവരെ സ്വീക
രിച്ചു. എനിക്ക് മുസൽമാന്മാരോട് ചേർച്ചമില്ല; പ
ക്ഷെ അന്യമതസ്ഥരെ ഹിംസിക്കുന്ന മുസൽമാന്മാരെ
ഞാൻ ചൊക്കുന്നു, ദുഷ്ടകൃത്യങ്ങളുടേപ്പാലെ ചെറുക്കുന്നു.
“എന്റെ മതമാണ് ശരിയായ മതം. മറാവൻറത്
തെറ്റ്, അതുകൊണ്ട് ഞാൻ മറാവനെ എന്തു ദ്രോഹ
മേല്പിച്ചും എന്റെ മതത്തിൽ ചേർക്കുന്നു. വഴങ്ങുന്നില്ലെ

മിൽ അവനെ വധിക്കണം, എന്നാൽ ഈശ്വരൻ എ
ന്നിൽ പ്രസരിക്കും, ഏനിക്കു് സ്വർഗ്ഗം കിട്ടും” എന്ന
കത്സരിത വിശ്വാസത്തോടെ ആർ പരമകാരുണികനായ
ഈശ്വരന്റെ പേരിൽ ഹിംസ ചെയ്യുന്നുവോ, അവൻ
മുല്ലിമായും നന്ദ്രാണിയായാലും ഏതു മതസ്ഥനായാ
ലും ഈശ്വരനോടു് അക്ഷതവ്യമായ അപരാധം ചെയ്യു
ന്ന മഹാപാപിയാണ്. സ്വർഗ്ഗസുഖജ്ഞനാചരിക്കുന്ന
തിന്നു പകരം അവൻ ബഹുകാലം ഹോമനരകങ്ങളിലെ
ജ്വരതാപനകൾ അനുഭവിക്കും. അവൻ ദൈവ്യന
ല്ല, വിവേകഹീനനായ രക്ഷസ്സാണ്. അവനെ ഞാൻ
സർവ്വാത്മനാ വെറുക്കുന്നു. മരാനായ നമ്മുടെയെല്ലാം ക
ലഭ്യവത്യാണല്ലോ അങ്ങാ ദേവനി ദേവി. ദേവിയു
ടെ വിഗ്രഹം തച്ചുടച്ച അഹ്സൽഖാന്റെ ശിരസ്സ് തു
ൽജാപുരത്തേക്കു് തിരുച്ചൽക്കാഴ്ചയായി കൊണ്ടുപോയിട്ടു
ണ്ട്. ആറുകൊല്ലം മുമ്പ് ഏന്റെ ദൂഷ്യനെ വഞ്ചിച്ചു
ശത്രുവെക്കൊണ്ടു് കൊല്ലിച്ചു പോതകൻ ഞാൻ മാപ്പു
കൊടുക്കാൻ തയ്യാറായിരുന്നു. എന്നാൽ നമ്മുടെ ദേവരെ
യങ്ങൾ നശിപ്പിച്ചിട്ടു എന്ന ചതിച്ചു കൊല്ലാൻ തുനി
ഞ്ഞ ജ്യേഷ്ഠന്റെ ഉന്മൂലനാശം വരുത്താതെ ഞാൻ എ
ങ്ങിനെ ജീവിച്ചിരിയ്ക്കും?

ഘോ:— അഹ്സൽഖാന്റെ അഴിമതികൾക്കു് അങ്ങു് പക
രം വീട്ടിയല്ലോ.

ശി:— ഇങ്ങിനെ ഏതു അഹ്സൽഖാന്റെ നമ്മുടെ നാട്ടിലു
ണ്ടു്! ഹിന്ദുക്കൾക്കു് അവരുടെ മതാചാരപ്രകാരം
അസ്വപരജീവിതം നയിക്കാൻ സാധിക്കണമെങ്കിൽ ഈ

വക നിത്യ ഹോമങ്ങളെ ഉപദ്രവം ബാധിക്കാത്ത ഒരു രാജ്യം വേണം. അത് സൃഷ്ടിക്കാൻ നിങ്ങൾ ഏതൊരു സഹായിക്കണം. മൂപ്പിം സേവനം ത്യജിച്ച് എന്റെ കൂടെ വരൂ. എന്റെ സൈന്യത്തിലേക്കു അഭ്യുദ്യോഗന്മാരെ ക്ഷേപിക്കുകയാൽ നിങ്ങൾക്കെന്ത് സ്ഥാനം വേണമെന്നു പറയുകയോ വേണ്ടു അത് നിങ്ങളുടേതാണ്.

ഘോഷം: — അങ്ങ് മറ്റുപുരുഷനും, ഞാൻ അന്ധനത്രേയാണ്.

ശി: — അന്ധനത്രേയാവുക. നമ്മെ ചവിട്ടിത്തടയ്ക്കുന്നതിനുള്ള ക്ഷേത്രങ്ങൾ നശിപ്പിച്ച് ബലാപ്രകാശമായി നമ്മെ മതം മാറുകയും സൂര്യനെ തട്ടിക്കൊണ്ടുപോകുകയും ചെയ്യുന്ന ചലന്തികളെ സേവനംവിട്ട് അന്ധനത്രേയം നേടുക.

ഘോഷം: — അങ്ങ് ക്ഷമിക്കണം. അങ്ങയ്ക്കറിയാമോ ധർമ്മധർമ്മമാണമിപ്പോൾ. ഞാൻ ബിരാപ്പൂരിലെ ഒരു പൗരനും അവിടുത്തെ സേനയിലെ ഒരു ഗവുമാണ്. ആ നിവർത്തിയുള്ള എന്റെ കർമ്മവും മാനം ശത്രുപക്ഷത്തിൽ ചേരുന്നത് ധർമ്മമെന്നോ! അതും പടയിൽ തോറ്റശേഷം?

ശി: — നിങ്ങൾ വിത്തോടൊപ്പം, ശത്രുക്കളോടൊപ്പം, അബദ്ധമായി ഈ ഭൂമിയിൽ ആരാധിക്കുന്നില്ലേ? അവരുടെ ആലയം തീർത്ത്, അവരുടെ ബിംബം വലിച്ചെറിഞ്ഞത് അവരെ നിന്ദിക്കുന്നവരുടെ കൈകളിൽ നില്ക്കുന്നതാണോ ഒരു റിപ്പബ്ലിക്കൻ ധർമ്മം? ഭാരതവർഷത്തിൽ എത്രയെത്ര ക്ഷേത്രങ്ങൾ ഇടിമുതലി പള്ളികളാക്കി! എത്ര റിപ്പബ്ലിക്കൻ ബലം പ്രയോഗിച്ച് ഇസ്ലാംമതത്തിൽ ചേർന്നു പോകാൻ സജ്ജമായിട്ടു! എത്ര അന്ധരെ അന്ധരാക്കിയിട്ടു!

ഭദ്രപോയി! ഈവക നീലകുന്ദങ്ങളെ ചെയ്യുന്ന അപരി
ഷ്കൃതരെ സേവിക്കുന്നതാണോ ഒരു ഹിന്ദുവിന്റെ ധർമ്മം?

ഡോ:—അങ്ങ് കേൾക്കൂ മകൻ. അങ്ങ് പറഞ്ഞതെല്ലാം ശരി,
പക്ഷെ മതബന്ധമൊന്നുമില്ലാത്ത മിത്രമാണല്ലോ പൗര
ധർമ്മം. ഒരു പൗരന്റെ ധർമ്മം നിന്ദാപാപി മാനം കെട്ടി
ക്കൊന്നുള്ള പൗരജനം എതിർപ്പില്ലായിൽ ഞാൻ ജനങ്ങളു
ടെ കൂട്ടത്തിൽ ഏകീകൃതനാണ് തലമുറയിൽപ്പോലും നട്ടുക
ക? മനോഹരപക്ഷിപ്പോലും എന്റെ അഭിമാനം ഞാനെ
ക്കിന്നെയും പെരുക്കും?

ശ്രീ:—ലക്ഷോപിലക്ഷം സ്വത്തുക്കളുള്ള അവരും യാതനക
ളിൽനിന്നു വിമുക്തരാക്കി അവർക്ക് നിശ്ചാധം ജീവിപ്പാൻ
ഒരു രാജ്യം കെട്ടിപ്പടുക്കുന്നതിൽപരം അഭിമാനകരമായ
കാര്യം മറ്റൊന്നാണുള്ളത്?

ഡോ:—സ്വതന്ത്രനായ അങ്ങയ്ക്ക് അതുതന്നെയാണ് മാന്യ
ത. അങ്ങ് ഒരു വലിയ ഹിന്ദുസ്വരാജ്യം സൃഷ്ടിക്കും. ബി
ജാപ്പൂർ, ഗോൽക്കൊണ്ടി മുതലായ മുപ്പതിനും ശതകളുള്ള
അങ്ങ് തകിടാമറിപ്പോ. അനേകം ഹിന്ദുക്കൾക്ക് അ
ങ്ങ് താജ് മനേജറായിരിക്കും. ഏത് ഹിന്ദുസ്വരം പ
ള്ളം കൊള്ളിക്കുന്ന ആ ഭാഗ്യമായ ഭാവിയിൽ ഞാൻ
വിശ്വസിക്കുന്നു എന്നാൽ ഏകദേശം സംബന്ധപ്പെട്ടതൊ
ളം ബിജാപ്പൂർവിട്ട് അങ്ങയുടെ കൂടെ ചേരുന്നത് എന്റെ
പൗരധർമ്മത്തിനും അഭിമാനത്തിനും നിഷേധമാകുന്നതാണ്.
ഞാൻ ബിജാപ്പൂർ സർക്കാരിന്റെ കീഴിൽ ഉദ്യോഗം വ
ഹിക്കാൻ തയ്യാറായിട്ട് രണ്ടു കാര്യമായി. അപ്പോൾ
ന്റെ ഭാഗസ്വന്തം ചോലെ ഒരു തീർത്ഥാടകൻ അദ്ദേഹി

ത്തിന്നിതുവരെ ഉണ്ടായിട്ടില്ല. ഈ സന്ദർഭത്തിൽ അദ്ദേഹത്തെവിട്ട് അങ്ങയുടെ സൈന്യത്തിൽ ചേരാൻ എന്നു നിർബന്ധിക്കരുത്. എന്റെ മാനം വിദ്യകരമായിരിക്കണം.

ശി:—നിങ്ങൾ ഒരു മിത്തുവാക്കെന്നു വസ്തുത ചിട്ടപ്പെടുത്തുവാൻ.

ഡാ:—മതത്തെപ്പറ്റി അങ്ങ് പറഞ്ഞതെല്ലാം ഞാൻ മനോഹരമായി സമ്മതിക്കുന്നു എന്നാൽ ഒരു പൗരനായെങ്കിലും സ്വാഭാവികമായിരിക്കാൻ ശ്രമിക്കുകയില്ലെങ്കിൽ ഞാൻ ജീവിച്ചിരുന്നിട്ടുള്ള ഫലം? ഒരു മിത്തുവാക്കെന്ന നിലയിൽ എന്നു അധഃസ്ഥാനമായി അയച്ചുകൊണ്ടു കണ്ടു കണ്ടു കണ്ടതിൽ വിരോധമില്ല. പക്ഷെ എന്റെ പൗരനായെങ്കിലും നിർബന്ധമില്ല മാനം പുലർത്താൻ കഴിയാത്ത ഒരു മനുഷ്യ കീടമാണ് ഞാനെന്ന് അങ്ങയെപ്പോലുള്ള മാനശാലികൾ പറയേണ്ടി വന്നാൽ അത് എനിക്ക് സമ്മതിക്കാൻ കഴിയാത്ത സമയമായിരിക്കും. അങ്ങനാട് എനിക്കുള്ള ബഹുമാനം കാണിക്കുന്നുമില്ല. എന്നാൽ ഈ വിജയത്തെത്തുടർന്ന് അങ്ങ് ബിജാപ്പൂർ ആക്രമിക്കുന്നതായാൽ ചേരെ അതും അങ്ങയെ ചെറുക്കാതില്ലെങ്കിൽ ഇവിടത്താൽ, എന്റെ സൈന്യവും അങ്ങയെ തടയുന്നതിലായിട്ടില്ല. അങ്ങയെ തുണയ്ക്കാൻ തുനിയ്ക്കുന്ന ബിജാപ്പൂർ മിത്തുക്കളെ ഞാൻ തടയുന്നതിനായിരിക്കുമല്ല. ഒരു പക്ഷെ ഞാൻ ബിജാപ്പൂർ സേനയിൽ നിന്ന് പിരിഞ്ഞിരിക്കാം. എന്നാലും അവിടെത്തെ പൗരനായെങ്കിലും അങ്ങനെയോളം കാര്യം ഞാൻ ബിജാപ്പൂരിന് വിരോധമായി

പ്രവർത്തിക്കുകയില്ല. അങ്ങിനെ പ്രവർത്തിക്കുന്നത് അധർമ്മമായിരിക്കും. ധർമ്മം ഭിക്കിക്കാണാവൻ മാനം ഭിക്കിക്കുന്നില്ല. അങ്ങ് കേൾക്കുകയുണ്ട്. അങ്ങയുടെ കൂടെ മൂപ്പൻ മുഗളരോടും ബിജാപ്പൂർ—ഗോൽക്കൊണ്ട സുൽത്താണരോടും പടവെട്ടി ഒരു ഹിന്ദുസാമ്രാജ്യം സ്ഥാപിക്കുന്നത് എന്റെ സ്വദേശത്തിനും സജാതീയർക്കും ഏറവും ശ്രേയസ്സുതന്നെയാകട്ടെ, തന്നെ, സംശയമില്ല പക്ഷെ അവരുടേയുള്ള ബന്ധുബന്ധങ്ങൾ മേലെ കിടയായിട്ടാണ് ഞാൻ പെരുമാറുമ്പോഴും അഭിമാനത്തെയും മതിക്കുന്നത്. ഞാൻ ബിജാപ്പൂർ സർക്കാരിന്നധീനനായി ബിജാപ്പൂരിൽനിന്നിറങ്ങുമ്പോൾ താമസിക്കുന്ന കാലത്തുള്ളതാണ് എന്റെ സ്വരജ്യം. ഇത്രയും കാലം അവിടെത്തെ യോദ്ധാവും പെരുന്തുമായിത്തീർന്നിട്ടു അവിടെ എന്തെന്ന് വരുമ്പോൾ അവിടെ വിട്ടോടി മറുപക്ഷത്തിൽ ചേരത്തക്കവണ്ണം മാനമില്ലാത്ത ഒരു ജീവശൃംഖലയാണ് ഞാനെന്ന് മാലാകരക്കൊപ്പം പറയുന്നതിനേക്കാൾ മരണം വരികുകയാണ് ഉത്തമം. അങ്ങ് കോപിക്കരുത്, മാപ്പുതന്നെ.

ശിവാജി സ്മരണയ്ക്കായി ഹോട്ട്ഗേഴ്സ് സ്റ്റാൻഡർഡ് ആലിംഗനം ചെയ്യൂ.

ശി: — എനിക്ക് കേൾക്കട്ടെ, നന്ദനാണുമാണുള്ളത് ധാർമികബോധം കൃത്യമായിട്ടു ഒരു വിചക്ഷണനായി ഇടപെടാൻ സാധിച്ചിട്ടുള്ള സന്തോഷം. സ്വാഭാവികമായ പാലിക്കാതാവൻ പുരുഷനല്ലെന്നു നിങ്ങളുടെ അഭിപ്രായമോട് ഞാൻ തികച്ചും യോജിക്കുന്നു. ആയുര്യം കീ

ഴിൽ ഉദ്യോഗം വഹിക്കാനിടവരാഞ്ഞതാണ് എന്റെ മെച്ചം. നിങ്ങളുടെ ആദർശം മുൻനിർത്തിയായിരിക്കണം എന്റെ പിതാവും സുൽത്താന്റെ സേവനം വിട്ടൊഴിയാതിരിക്കുന്നത്. മദ്യാദ നിമിത്തം നിങ്ങൾ അദ്ദേഹത്തിന്റെ ഉദാഹരണം എടുത്തു പറഞ്ഞിട്ടില്ലേന്നു ഉള്ളു.

ഘാ:—അങ്ങിനെ അങ്ങയ്ക്ക് തോന്നരുത്. ഷാജി മഹാരാജ് ഏവിടെ, ഈ അപ്പൻ ഏവിടെ? ഭക്തിഭാവത്തോടെ ഒരു വലിയ കാഗം പിടിച്ചുകൊണ്ട്, പേരിന് മാത്രം ബിജാപ്പൂർ സുബേദാർ എന്ന സ്ഥാനം വഹിച്ച്, ബന്ധുനഗരം തലസ്ഥാനമാക്കി ഒരു വിപര്യായ രാജ്യം പ്രശസ്ത രീതിയിൽ ഭരിക്കുന്ന പ്രതിഭാശാലിയാണല്ലോ ഷാജി മഹാരാജ്! ഇന്നത്തെ യോഗാക്കൂട്ടിൽ അഗ്രഗണ്യൻ, രാജ്യതന്ത്രജ്ഞന്മാരിൽ അപ്രതിയൻ! ആയിരിക്കണമായി അദ്ദേഹം മറ്റൊരു തെക്കൻ ഭാഗിൽ ഭരണപരമായ ഉദ്യോഗങ്ങളിൽ ഏർപ്പെടുത്തിയിരിക്കുന്നു. ഓരൻ അങ്ങയോട് സംസാരിക്കുമ്പോൾ ആ മഹാപുരുഷനെ കേവലം കാത്തിരുത്തില്ല. അത് അത് വിശ്വസിക്കണം.

ശി:—ചതുര സന്തോഷമായി. നിങ്ങൾ ബിജാപ്പൂരിലിരിക്കുന്നേടത്തോളം എന്റെ കൂടെ ചോരണമെന്ന് അറിയാതെക്കിട്ടിട്ടില്ല. എന്നാൽ എനിക്ക് മറ്റൊരു പക്ഷമുണ്ട്. ഹിന്ദു പ്രജകൾക്ക് സർവ്വവിധ ഭക്ഷണവും നിങ്ങൾ വാചാസ്പദാനുകൂടങ്ങൾ ചെയ്തിരിക്കണം. ഇന്ത്യാറിന്റെ ആദിൽ ഷാ സുൽത്താൻ പ്രജകളുടെയും ജനപ്രിയ പണ്ണാരിച്ചു. "രാജകാളങ്ങളിൽ മുസ്ലിം, ഹിന്ദു എന്നു ഭേദമുണ്ടില്ല ആ മഹാനുജ്ഞായിരുന്നില്ല എന്നാൽ അദ്ദേഹത്തിന്റെ മകന് അധികാരം കിട്ടിയതോടുകൂടി മെല്ലാം

മാറി. ' - മനോഹരമായ ആയാളം ആയാളുടെ മ
ന്ത്രി മുസ്സഫാഖാനും തുടങ്ങിവെച്ച ഹിന്ദുഹിംസയ്ക്ക് ഇ
പ്പോഴും അറുതി വന്നിട്ടില്ല. വാസ്തവം നീണ്ടോട് തുറന്നു
പറയാം. ബിജാപ്പൂർ നഗരം ആക്രമിക്കണമെന്നാ വിചാ
രം എനിക്കിപ്പോഴുമില്ല അതിന് വേണ്ട കോപ്പുകളും
തക്കതാലും എന്റെ കൈവശമില്ല. പക്ഷെ അവിടത്തെ
ഹിന്ദുക്കളോടുള്ള പക്ഷമാനം മാറുന്നില്ലെങ്കിൽ പെട്ടെ
ന്നാൽ ദിവസം എന്റെ കതിരപ്പട്ടാളം നഗരപാതത്തിൽ
പ്രത്യക്ഷമായെന്നു വരാം.

ഓ:—കഴിയുന്നതെല്ലാം ആ വിഷയത്തിൽ ഞാൻ ചെയ്തുവ
രുന്നുണ്ട്. മുസ്ലിമിങ്ങളുടെയിടയിൽ കക്കി വഴക്ക് വളരെ
വരികയാണ്. ദൈവാൻകാരെ കൈയിലാണ് ഇപ്പോൾ
അധികം. അഹ്മാദാൻകാരും കേവലം അശക്തരല്ല.
രണ്ടു പക്ഷക്കാർക്കും മിന്നിക്കയുടെ സഹായം വേണമെന്നു
ണ്ട്. സുൽത്താൻ വളരെ ചെറുപ്പമാണ്, ആരോഗ്യവു
മില്ല. ഹിന്ദുക്കളുടെ സ്ഥിതി മെച്ചപ്പെട്ടെന്നാണ് എ
ന്റെ പ്രതീക്ഷ. എന്റെ പ്രമതനും ഞാൻ കൈക്കൂടി ശ
ക്തിപ്പെടുത്തിക്കൊള്ളാം.

അന്നത്തെ പതിവനുസരിച്ച് തടവുകാരനായ ഫാത്
ഗേ സാത്തറൂഹസ്തിക്കുവേണ്ടി ഒരു വലിയ തുക സഭാവാ
ന്മാരി കൊടുക്കേണ്ടിയിരുന്നു. ശിവാജി അതാവശ്യപ്പെട്ടി
ല്ലെന്നു മന്ത്രിയുടെ വിശേഷപ്പെട്ട ഉദ്യോഗസ്ഥൻ സ്വന്തം
കൈകൊണ്ട് ഫാത്ഗേയെ ധരിപ്പിക്കുകയും, ആനാൾക്കും അ
ന്യായികൾക്കും പാലാഡ സമ്മാനങ്ങളും കൊടുത്ത് ഒരുശ്വ
സൈന്യത്തിന്റെ അകമ്പടിയോടുകൂടി അവരെ ബിജാപ്പൂരി
ലേക്കയക്കുകയും ചെയ്തു.

II. “റായിബാഗിൻ” റാണ്.

രാജാശിവാജി ഹെൻസേബിന്റെ കണ്ണം സ്വീകരിച്ച് ആഗ്രസ്റ്റ് പോയതും ഹെൻസേബ് മാനവും മത്സ്രാഭയും കൈവിട്ട് അദ്ദേഹത്തെ ബന്ധനത്തിലാക്കിയതും, ശിവാജി തന്റെ നിസ്തുല സാമർത്ഥ്യത്താൽ “മകൻ സമാജിയോ ടക്രടി തടവിൽനിന്ന് മക്ഷപ്പെട്ടതും, വേഷാനെരായി അദ്ദേഹം മകനും പല ദിക്കിലും സഞ്ചരിച്ച് ദേശീയ മഹാശാസ്ത്രത്തിൽ തിരിച്ചെത്തിയതും, പരിത്ര പ്രസിദ്ധമായ സംഭവങ്ങളാണല്ലോ.

ആഗ്രയിൽപെച്ച് പരിവർത്തിപ്പെട്ട് കരെ ദിവസത്തെ അപ്പം നിമിത്തം ശിവാജിയുമായി കൈയ്യൊപ്പത്തിൽപെട്ടവരിൽ ഒരാളായിരുന്നു രാജാശിവാജി “സിംഗ്”. ആയാളെ പത്രപത്രി ഒക്കാനിറം സുന്ദരദാമി നിയമിച്ചത് ശിവാജിയെ സഹായിക്കാനായി. ആയാളുടെ പത്രപത്രിയുടെ പത്രം മുഖസം രാജകുമാരനെയും സുന്ദരദാമിയെക്കൂടി നിയമിച്ചിരുന്നു. അപ്പൻ ചെൽ വിശ്വാസവത്തന രാജകുമാരൻ ചെറുപ്പനാക്കിയെന്ന് ശിവാജി കേട്ടിരുന്നുവെങ്കിലും

ആഗ്രയിൽ അവർ തമ്മിൽ കണ്ട് പരിചയമാകാൻ സന്ദർഭം നേരിട്ടിരുന്നു. രാജകുമാരൻ പുതിയ ഉദ്യോഗമേറ്റപ്പോൾ ഔദ്യോഗികലേക്ക് പോകുന്നവഴി ബ്രഹ്മപുരിയ്ക്കടുത്തുവെച്ച ഒരു ഹിന്ദുഗ്രാമീണൻ കുറച്ച് കൈത് അദ്ദേഹത്തിന് കാഴ്ചവെച്ചു. പ്രജാചമ്പലനായ രാജകുമാരൻ അത് മെട്ടിക്കാതെവാങ്ങി ദക്ഷിണത്തിൽചേർന്നു കഴിച്ചപ്പോൾ തയിരിന്നടിയിൽ ഒരു ഉരുള മെഴുക് കിടക്കുന്നതുകണ്ടു. മെഴുകിന്നുമുമ്പിൽ ഒരു ലേഖനം അടക്കം വെള്ളിപ്പണം. രാജകുമാരൻ രാജാശിപാലി ഏഴുതിയതായിരുന്നു അത്. കുമാരന്റെ സ്വഭാവഗുണവും മറ്റും നേരിട്ടു കണ്ടറിവാൻ വേണ്ടിയാണ് അദ്ദേഹം ഒരു ഗ്രാമീണന്റെ വേഷം കൈക്കൊണ്ടതെന്ന് അതിൽ ഏഴുതിയിരുന്നു! ശിവാജിയുടെ തന്റെയും കുളുറപ്പും രാജകുമാരനെ ഹാദാകർഷിച്ചു. അതിൽ പിന്നെ ശിവജിയുടെ പുതിയ സാബദാർമാരുമായി ഒരു ഹസ്തസന്ധിയിലുണ്ടായതും ബിജുപ്പൂർ, ഗോൽക്കൊണ്ട എന്നീ രാജ്യങ്ങൾ ആക്രമിക്കാൻ അവരുടെ ഹസ്താനുവാദം കൈയ്യുപാക്കാനും അധികം സമയം വേണ്ടിവന്നില്ല.

കുറച്ചുകൊല്ലം മുമ്പ് ഷാജിമഹാറാജ് മഹാമാപ്പും സന്ദർശിച്ച അവസരത്തിൽ ശിവാജിയുടെ കോട്ടകളെല്ലാം പരിശോധിക്കുകയും തലസ്ഥാനത്തിന് ഏറ്റവും പറ്റിയ സ്ഥലം രായിരി പീഠഭൂമിയായെന്നത് അഭിപ്രായപ്പെടുകയും ചെയ്തിരുന്നു. അക്കാലത്തെ സുപ്രസിദ്ധനായ സേനാനികളുടെയിടയിൽ ഒന്നത്തസ്ഥാനം വഹിച്ചിരുന്ന തന്റെ പിതാവിന്റെ ഉപദേശമനുസരിച്ച ശിവാജി അവിടെ ഒരു വിശാലവും ഗംഭീരവുമായ കോട്ട പണിമെണ്ണി അതിന്നു നായിഗപ്പ് അല്ലെങ്കിൽ നായിഗർ എന്ന പേരിട്ടു. ആഗ്രയിൽ നിന്ന്

തിരിച്ചെഴുതിയ ഉടനെ തലസ്ഥാനം അവിടേയ്ക്കു നീക്കം ചെയ്തു.

ശിവാജി യുദ്ധസന്നാഹം കൂട്ടുന്നുണ്ടെന്നും മുഗൾസേനയും തങ്ങൾക്കു താങ്ങായിരിക്കുകയില്ലെന്നും മനസ്സിലാക്കിയ ബിജാപ്പൂർ-ഗോൽക്കൊണ്ട സുൽത്താൻമാർ അദ്ദേഹനുമായി സന്ധിച്ചു ഒരു ഗോച്യമായ കരാർ ചെയ്താൻ നിബന്ധിതമായി. കൊല്ലത്താലും അദ്ദേഹത്തിന്ത് ബിജാപ്പൂരിൽ നിന്ന് ഭൂമി വകുപ്പും ഗോൽക്കൊണ്ടയിൽ നിന്ന് അഞ്ചുവകുപ്പും വരാൻ വീതം കറുപ്പും കൊടുക്കാമെന്നും അദ്ദേഹത്തിന്റെ പ്രതിനിധിക്ക് അവരുടെ ഭർത്താവിൽ പ്രാപ്തനായ മനുഷ്യക്കുമാനമായിരുന്നു നിശ്ചയം. സുബ്ബദാർമാരുടെ മേൽ നിമിത്തം ശിവാജിയ്ക്ക് ഔറംഗസേബുമായും ഒരു സന്ധിയിലെപ്പെടാൻ സാധിച്ചു. രണ്ടുകൊല്ലത്തോളം യുദ്ധത്തിനൊന്നുമില്ലാത്ത ശിവാജി രാജ്യഭരണപരിഷ്കാരത്തിലും പ്രജാക്ഷേമപരമായ പ്രവൃത്തികളിലും ത്രാലുപുഷ്പം ചെയ്യുന്നു.

കൊമണദേശത്തിലെ തുറമുഖങ്ങളിൽ അബ്ദിസ്സിറിയക്കാരായ കടൽക്കള്ളന്മാരുടെ ശല്യം വർദ്ധിച്ചപ്പോൾ ശിവാജിയ്ക്ക് അവരുടെ നേരെ യുദ്ധത്തിന്നു പുറപ്പെടാതിരിക്കാൻ നിവൃത്തിയില്ലാതായി. അദ്ദേഹം അവരുടെ ഡെൻഡിറാ 'കോട്ട' ആക്രമിച്ചു. പക്ഷെ ചക്രവർത്തിയെ മേൽക്കോയ്മയായി സ്വീകരിക്കാമെന്ന അവരുടെ വാഗ്ദാനത്താൽ അപഹൃതചിത്തനായ സുറത്ത്സുബ്ബദാരുടെ പ്രേരണപ്രകാരം ഔറംഗസേബ് ഒരു വമ്പിച്ച മുഗൾസേനയെ അവരുടെ പിന്തുണക്കയച്ചു കൊടുത്തതുകൊണ്ടു ശിവാജി

തൽക്കാലം യുദ്ധത്തിൽ നിന്ന് വിരമിക്കേണ്ടി വന്നു. സുബോധരയും മോദന്ദേവനുമായും ഒരു പാദം പാർപ്പിക്കാൻ വെട്ടി ശിവാജി പലം നന്നായ തന്റെ അശ്വസന്ധ്യത്തെ വടക്കോട്ടു നയിച്ചു. അതിരോട്ടത്തിൽ യാത്ര ചെയ്തു പെട്ടെന്ന് സുരത്ത് നഗരത്തിൽ പ്രത്യക്ഷനായി. അദ്ദേഹത്തെ തടത്ത് നിർവ്വഹിച്ചു കരുത്ത് സുബോധരക്കുണ്ടായില്ല. വിദേശവാസം പാടിപ്പോയ പ്രധാന കേന്ദ്രവും അമിതധനം കൂടിയതുമായ ഒരു നഗരം മൂന്നു ദിവസത്തോളം മരഹർ കൊള്ള ചെയ്തു. ഈശ്വരാജാധനത്തിൽ നിന്നു തെരഞ്ഞെടുത്തവർ ഏതു മത്സരത്തായും അറുത്തു സ്വന്തം തൊട്ടുപോകത്തന്നെ ശിവാജി നിഷ്കർഷിച്ചിരുന്നു. 15

കണ്ണക്കില്ലാത്ത ധനവും കൈക്കൊണ്ടി ശിവാജി നായിഗരിലേക്കു നടത്തുവാൻ മോദന്ദേവൻ വന്നതിന്നു പേരു കേട്ട ചത്തവരുടെ കീഴിൽ ഒരു വലിയ മൃഗം സന്ധ്യ വാണ ഗ്രാമത്തിന്റേയും ദിശാപാലി നഗരത്തിന്റേയും നടുവൽ വെട്ടു മാത്രമായി അദ്ദേഹത്തെ എത്തിട്ട് ശിവാജിയുടെ അന്ധരായികളിൽ സേവാപതി പ്രതാപനാഥ ഗുസാർക്ക് പാദം ധാരിയുടെ ദൈവൻ സന്ധ്യത്തിൽ പരിശീലനം കഴിച്ച് ആയോജനവിധി പ്രസ്താവിക്കുന്ന ചെറുതായ നാഗവേഷാലാ, ചെമ്മാളിടത്തോ എന്ന രണ്ടു വീരയോദ്ധാക്കളുമായിരുന്നു. അന്ധകാരത്തിൽ ശത്രുക്കളറിയാതെ ഒരു സൈന്യവിഭാഗത്തെ ധനസമൃദ്ധതയോടുകൂടി മരണത്തിലായി നായിഗരിലേക്കു ചുറ്റും ശിവാജി തന്റെ ചെറിയ അവശിഷ്ടസേനയെ ഈ മൂന്ന് പോർമല്ലന്മാരുടേയും തന്റേയും നേതൃത്വത്തിൽ നാലുഭാഗമായി വിഭജിച്ച് വൃ

ഹം ന്നമിട്ടു ശത്രുക്കളുടെ കയറും അധികവും ശിവാജി
യുടെ അധീനമായി. 'ഹൊറമൊറാദേവ്' 'ഭിൻ, ഭീൻ' എ
ന്ന പേർവിളികളുടെ ഇടിമുഴക്കത്തിൽ മിന്നുന്ന കവചം ധ
രിച്ചു ഇരുതലവാൾ വീശി ശത്രുസേനയ്ക്കുള്ളിൽ സത്വരം
കുതിരയെ വിട്ടു ഇരുപാടും മുറുക്കമേ തുരുത്തമെ വെട്ടി വീഴ്
ത്തിക്കൊണ്ട് മുന്നോട്ട് കുതിച്ച മഹാരാഷ്ട്രനായകൻ മി
ന്നൽപ്പിണർപ്പാലെ പോലുള്ളത്തിലെങ്ങും പ്രാശാദിച്ചു. മൃ
ന്നമണിത്തൂർ നേരത്തെ ജയസമരത്തിൽ മുഗളരുടെ മൃ
ന്നമെടുത്ത ശരങ്ങളാൽ മുതിർന്നു. ശേഷിച്ചവർ നാലു
പാടും ഓടി രാജാർ അവരെ പിന്തുടന്ന് നാലായിരത്തോ
ളം കുതിരപ്പട്ടാളക്കാരെയും പടനായകന്മാരെയും തടവുകാരാ
ക്കി അനേക യുദ്ധസാമഗ്രികൾ ശിവാജിക്കധീനമായി.

മുസൽമാൻ തടവുകാരോട് ശിവാജി കാണിച്ച ഭയ
വും ഭയപ്പെട്ടതിനാലും ദിനോദ്ധിയിലെ ഭരണകർത്താവായ സി
ദ്ദിഖിദാർ എന്ന മുഗളദ്യോഗസ്ഥനെ ആശ്രയിക്കുവാനാ
ക്കി. ഭരാളയും ബന്ധിക്കുകയോ മർദ്ദിക്കുകയോ ചെയ്യാ
നാവാക്കരുതെ, അദ്ദേഹം ഏല്പാ തടവുകാരെയും സദയം
വിട്ടയച്ചു. സിദ്ദിഖിദാർ ചക്രവർത്തിയുടെ സേവനം വിട്ടു
ശിവാജിയോടുണ്ടായ അപാരനല്ലാത്തതാൽ അദ്ദേഹ
ത്തിന്റെ കീഴിൽ ഉദ്യോഗം സ്വീകരിച്ചു.

വിജയശ്രീവാളിത്തോടെ ശിവാജിയും അറാബ്നായകരും തെ
ക്കോട്ട് നീങ്ങി പശ്ചാതി മുരത്തിന്റെ താഴ്വരയിൽ ഒരുട്ട
ങ്ങിയ പാതയിങ്കാത്തി. * ചെട്ടന്നു ഒരു ചെറിയ സൈന്യം
അവരെ ചെല്ലു. സൈന്യത്തെ നയിച്ചത് അശ്വരാജാധിപനായ

* 1670 ഓഗസ്റ്റ് 17-ാം തീയതി.

യ ഒരു പ്രൗഢവനിതയായിരുന്നു! മാറ്റർ എന്ന ആ പ്രദേശത്തിന്റെ 'ദേശമുച്ച (നാടുവാഴി)യായിരുന്നു അവർ. മുഗൾ ചക്രവർത്തിയുടെ കോയ്മയിൽ കീഴിലായിരുന്നു അവർ രാജ്യം ഭരിച്ചിരുന്നത്. ചക്രവർത്തിയുടെ ശത്രുക്കളുമായി അവർ ഏറ്റുമുട്ടിയത് അത് ഒന്നാമത്തെ തവണയായിരുന്നില്ല. മുസ്ലീം യുദ്ധത്തിൽ സൈന്യം നയിച്ച അവരുടെ ഭർത്താവ് ഉദാരം ദേശമുഖ് വളരെ ശൗഭ്യത്തോടെ പൊരുതി പോർത്തളത്തിൽ വീണ മരിച്ചു. അവർ ഒന്നാമതാകാതെ ഓടാൻ തുടങ്ങിയ ഭർത്താവിനെ തടഞ്ഞു നിർത്തി, അതിധീരന്മാരുടെ മുഖേന തുടർന്നു ശത്രുക്കളെ ജയിച്ചു. ആവേശഭരണകരമായ ആ സമയം അറിഞ്ഞു ഔറങ്ങ്സേബ് അതീവ സന്തുഷ്ടനായി അവർക്ക് പ്രാർത്ഥിക്കുകയായി എന്നതുമായ 'റായി ബാഗിൻ' എന്ന സ്ഥാനം കല്പിച്ചു കൊടുത്തു.

ശിവാജിയുമാരുണ്ടായ അല്പസമയത്തെ പോരാട്ടത്തിൽ റായിബാഗിൻ വിജയം കൈവന്നില്ല. കുതിച്ചുപ്പോറ്റം അവരെ വളഞ്ഞതിനാൽ അവർക്ക് പോർത്തളത്തിൽ നിന്ന് രക്ഷപ്പെടാനും തരപ്പെട്ടില്ല. പട്ടാളക്കാർ അവരെയും അവരുടെ മകൻ ജഗജീവനേയും തടവുകാരാക്കി ശിവാജിയുടെ മുമ്പിൽ കൊണ്ടുവന്നു. ശിവാജി വിനയപൂർവ്വം അവരെ ബഹുമാനിച്ചിരുന്നു.

ശിവാജി:—നാം തമ്മിൽ കണ്ടിട്ട് ഏതാണ്ട് പത്തു കൊല്ലമായെന്നു തോന്നുന്നു. കർണാൽബ്ഖാന്റെ കൂടെ റാണി എന്നോട് യുദ്ധത്തിൽ വന്നപ്പോൾ ഉമ്പർഖിൻഡിൽ വെച്ച് കണ്ടതിൽ പിന്നെ നാം കാണുകയുണ്ടായിട്ടില്ല !"

റായിബാഗിൻ:—ഇല്ല. അന്ന് അങ്ങ് കാണിച്ച ഔദാര്യം ഒരിക്കലും മറക്കാനാവില്ല.

ശി:—ഇന്ന് അന്യസഹായമില്ലാതെ ഈ ചെറുസേനയാട്
കൂടി എന്ന നിരോധിക്കുവാൻ റാണിയെ നിയോഗിച്ചു
തൊഴ്സേനയിനെ ഞാനെന്താണ് വിളിക്കേണ്ടതെന്നറി
യുന്നില്ല, മുഖ്യാനനോ, മാതൃനനോ.

റാ:—ചക്രവർത്തി എന്ന നിരോധിച്ചിട്ടില്ല.

ശി:—സുബോധന്റെ കല്പനയായിരിക്കാം.

റാ:—സുബോധന്റെ കല്പനയാ? എനിക്ക് കല്പന തമാൻ
തൊഴ് ഉള്ളൂ, ദില്ലി ചക്രവർത്തി.

ശി:—പിന്നെ എന്തിനാണ് റാണി എന്നോട് വഴക്കിനു വ
ന്നത്?

റാ:—എന്റെ മേൽക്കോയ്മയുടെ രാജ്യം കൊള്ള ചെസ്സ്
എന്റെ നാട്ടിൽ കൂടി കടന്നു പോകുന്ന ശത്രുവെ ഞാൻ
തടുത്തു നിർത്തണമോ?

ശി:—ഈ ചെറിയ സൈന്യത്തെക്കൊണ്ട് എന്നാ തടുത്തു നി
ർത്താമെന്നോ, പൊരുതി ജയിക്കാമെന്നോ റാണിക്ക് തോ
ന്നണമെങ്കിൽ എന്റെ ബലഹീനതയെപ്പറ്റി പലരും
റാണിയെ കേൾപ്പിച്ചിരിക്കണം.

റാ:—അങ്ങയുടെ ബലഹീനതയാ? അങ്ങനോട് കിടന്നില്ല
തന്നെ ഒരു മേൽക്കോയ്മ ഇന്ന് ലാൽതവണ്ഡത്തിൽ ആരു
ണ്ട്? അങ്ങയുടെ ബാഹുചരാക്രമങ്ങൾ ആരാണു് കേൾ
ക്കാത്തത്? ഇന്നലെ രാത്രി അങ്ങനോടേറെ ഒരു വമ്പിച്ച
മാറ്റം സംഭവിച്ച ഒരു മേൽക്കോയ്മയിൽ ഓന്നിച്ചിതറി
പ്പോയല്ലോ! അങ്ങനെ ഞാൻ പോരിൽ ജയിക്കുകയാ!
ശിവ, ശിവ, ആ വ്യാജമാനം എനിക്കുണ്ടായിട്ടേയില്ല, ഒരി
ക്കലം ഉണ്ടാകുകയുമില്ല.

ശി:—റാണി പറയുന്നത് മനസ്സിലാക്കുന്നില്ലല്ലോ. ഞാൻ കേവലം ഒരു ദുഷ്ടനല്ലെന്ന് അവിടെക്കുറിച്ചാ. മറ്റൊരാൾ സൈന്യത്തിന്ന് എന്റെ കുതിപ്പുടയ്ക്കനെ തോല്പിക്കാനാവില്ലെന്നും അവിടെക്കുറിച്ചാ. എന്നു അശ്രുഭിജ്ഞാൻ അരുതും. റാണിമോടാവശ്യപ്പെട്ടിട്ടില്ല. അങ്ങിനെപ്പിരിയ്ക്കേ എന്താട് യുദ്ധത്തിനിറങ്ങാൻ എന്തൊരു സഹായിയാണ് റാണിയെ പ്രേരിപ്പിച്ചത്?

റാ:—അങ്ങ് എന്റെ മേൽക്കേയ്ക്കുവായ മകളുവരിയുടെ പരമശത്രു മകളുവരിയുടെ ഒരു പ്രധാന നഗരം കൊള്ളയടിച്ചു അദ്ദേഹത്തിന്റെ സൈന്യത്തെ ധ്വംസനം ചെയ്തു അങ്ങ് എന്റെ അശ്രുഭിയിൽ പ്രവേശിക്കുന്നു. മകളുവരി എനിയ്ക്ക് നിദ്വേശമാനന്ദമെളുപ്പിച്ചെന്നു അങ്ങ് അമ്മയ്ക്കായ വിശ്വതയോദ്ധാവാണെന്നോ കാരണത്താൽ ഞാൻ എന്റെ കൊട്ടാരത്തിൽ ഒളിപ്പിരിക്കുന്നത് എന്റെ സ്ഥാനത്തിനൊത്ത ധർമ്മമാകുമോ? സമരം ചെന്നു സന്ദർഭത്തിൽ അതിന്നൊക്കത്തൊരു തീരുമാനം കാണിക്കുന്ന ഒരു മരാനാ നാടുവാഴിയെ അങ്ങ് ഇഷ്ടപ്പെടുമോ?

ശി:—ഇല്ല, നാടുവാഴി പുരുഷനാണെങ്കിൽ.

റാ:—എന്ത്? റാണി ജിജ്ഞാസയുടെ പുത്രനാണോ ഇല്ലാ എന്നത്? ഡെൽറ്റം മുതലികരിച്ച ജിജ്ഞാസയി! ഒരു പുരുഷ കേസരിയുടെ അരുമ മകൾ, ' ' മഹാനന്ദ പുരുഷകേസരിയുടെ വിരോധി! അമ്മയുടെ വിവാഹത്തിന് വഴിവെച്ചു വിവിത്രകഥകൾ ' ' മകന്നുവില്ലെന്നുണ്ടോ? അങ്ങയെ പ്രസവിക്കുന്നതിന്റെ കുറച്ച് മാസം മുമ്പ് അമ്മയുടെ ഭ

തന്നും അച്ഛനും തമ്മിൽ നടന്ന യുദ്ധത്തെക്കുറിച്ച് അവർ അങ്ങയോട് ഒരു പൗരണിയിച്ചെന്നിരിക്കുമോ? അങ്ങയുടെ മാതാപിതാക്കളെയും സാമുവൽസ് പ്രായമുണ്ടായിരുന്ന അങ്ങയുടെ ശ്വേദൻ സുഭാഷിയും മാറ്റി കോട്ടയിൽ താഴിക്കുമ്പോൾ അങ്ങയുടെ മാതാമഹൻ താഴ്വാരവും ഒരു വലിയ സൈന്യവും കോട്ട വളഞ്ഞു. അദ്ദേഹത്തിന്റെ കൈയിൽ പെടാതിരിപ്പാൻ ഷാജി മഹാജാജ് അർദ്ധരാത്രിയിൽ കോട്ട വിട്ടുപോയി വന്നു. ഗുട്ടിണിയായ ജിജാബായി ഹാത്രാശ്വശം അവഗണിച്ച് സുഭാഷിയേയും ഏകദേശം ഭയമായിത്തന്നെ കണ്ടുവന്ന അനുഗമിച്ചു അവർ അതിവേഗത്തിൽ കതിരെയെറിഞ്ഞ് പിന്മാറ്റം വന്ന ശത്രുക്കളെ നിരോധനാക്കുകയും വളരെ ദൂരം പോയശേഷം ശിവനേരി കോട്ടയിൽ തന്നെ പ്രാപിക്കുകയും ചെയ്തു. അവിടെ പെട്ടെന്നല്ലാ അങ്ങയെ പ്രസവിയ്ക്കുക. * പ്രസവത്തിന് മുമ്പ് ഷാജി മഹാജാജ് ബിജാപ്പൂരിലേക്ക് പോയിരുന്നപ്പോൾ അങ്ങയുടെ മാതാമഹൻ ശിവനേരിയിൽ വന്നു മകളെ കണ്ട് തന്റെ ജന്മ മൊല്ലാൻ വളരെതെല്ലാം അപമാനിച്ചു പോയി. മകളുടെ സ്വന്തത്തിന്റെ മുമ്പിൽ നാടുവാഴിയായ അച്ഛന്റെ പ്രതാപമെല്ലാം പണയം കടന്നു. അങ്ങയുടെ ബാല്യദശയിൽ ഷാജി മഹാജാജ് മുഗൾസൈന്യവും ഷാജി മഹാജാജും തമ്മിൽ ഇടവിടാതെ യുദ്ധം നടന്നുകൊണ്ടിരിക്കെ മുമ്പാകെ മഹാജാജിൽ ഹിമാലയങ്ങൾ ഉപയോഗത്തിൽ ജിജാബായിയെ തട്ടിക്കൊണ്ടു പോയി മുഗൾപ്പാട്ടു

യത്തിലെത്തിച്ചു. ' ' മഹാമാന്യസിംഹരിയുടെ പ്രൗഢ നിർമ്മവിഗതങ്ങളാണിന്റെ മുമ്പിൽ മുഹൂർത്തഗാഥർ നമ്രശിരസ്സായി ഉടനെ ജിജാബായിയെ അടുത്തുള്ള ബന്ധുവസതിയിലേക്കെത്തിക്കേണ്ടി വന്നു. സാധനികനായ അദ്ദേഹം അനേകം യുദ്ധങ്ങളിൽ പങ്കെടുത്തിട്ടുണ്ടല്ലോ; യുദ്ധത്തിന് മറ്റൊപ്പം വെള്ളംകൊണ്ടും അത് മാതാവിനെ വലം വെച്ചു തമസ്സരിച്ചു ആശീർവാദം വാങ്ങാറുണ്ടെന്നാണ് കേൾവി. ഒരു നവണയെങ്കിലും യുദ്ധത്തിന് ചോകരുതെന്ന് അവർ അങ്ങനെ വിലക്കിട്ടുണ്ടോ? തന്റെ പ്രേമഭാജനമായ പുത്രൻ പടയോട്ടത്തിൽ വിടപാടേമ്പോൾ ഒരു മാതാവിന്റെ ഹൃദയത്തിൽ കത്തിയെരിയുന്ന അഗ്നിജ്വാല അവർക്ക് മാത്രമേ അറിയാൻ കഴിയുകയുള്ളൂ; എപ്പോഴെങ്കിലും അത് റാണിയോടു യാത്ര പറഞ്ഞപ്പോൾ ആ കത്തിക്കാളുന്നതി ഒരു പ്രതിഷേധരൂപം കൈക്കൊണ്ടിട്ടുണ്ടോ? ആഗ്രാ യന്ത്രയുടെ അന്ത്യം കാമാഗ്രാവാസമോ മരണമോ ആയിരിക്കാനിടയുണ്ടെന്നു തോന്നിപ്പോട്ടും വിധവയായ അവർ അത് മുടക്കിയോ? ആ വിരമാതാവിന്റെ വിമസ്മന രാജാശിവാജിയാണോ മഹാസ്മൃതിയെ ഭീരുക്കളെന്നു ഭയപ്പെടുന്നത്?

ശി:—റാണി ദേവകുമാരന് എനിക്ക് മാപ്പുതരണം. എന്തൊരു അവിട്ടന്ന് തെറ്റിപ്പോയില്ല. സ്മൃതിയെ ഞാൻ ഭയപ്പെട്ടില്ല, ഒരിക്കലും ഭയപ്പെടാറില്ല. അവർ ദീരുക്കളാണെന്ന് ഞാൻ പറഞ്ഞില്ല. യുദ്ധത്തിൽ താവുകാരാകപ്പെട്ടാൽ അവരുടെ സ്ഥിതി എത്ര പരിതാപകരമാകുമെങ്കിൽ സ്മൃതിയെ യുദ്ധത്തിന്റേതല്ലെന്ന് ഞാൻ സൂചിപ്പിച്ചു

പ്പോൾ, ആ വസ്തുത മാത്രമേ എന്റെ ആഖ്യാപനയിൽ പെട്ടിരുന്നുള്ളൂ.

റാ:—ചില ഭടന്മാർ സ്ത്രീകളെ ഉപദ്രവിക്കാറുണ്ട്, മൂപ്പർ ഭടന്മാർ വിശേഷിച്ചും. എന്നാൽ അങ്ങയുമായി യുദ്ധത്തിലേപ്പെടാൻ ഒരു സ്ത്രീയും ഭയപ്പെടാത്തതില്ല.

ശി:—റാണിയിലെ അനന്തവം. മാത്രം ആസ്സദമാക്കി അത്രാത്താളം പറയുന്നത് ശരിയായെന്ന് വരില്ല.

റാ:—അങ്ങ് സ്ത്രീകളോട് മർദ്ദം കാണിക്കുന്നത് ഇതും ഇന്നെയുമുള്ളതല്ല. അവരോട് അങ്ങയ്ക്കുള്ള ബഹുമാനം ഭരണവും ലോകപ്രസിദ്ധമാണ്. ആ വിഷയത്തിൽ അങ്ങയോട് കിടന്നില്ലാൻ ഭാരതവാർത്തിൽ മറ്റൊരു രാജപുരുഷനല്ല കല്യാൺ നഗരത്തിൽ നടന്ന സഭയും ആണ്. അത് ഭരണമെടുത്തുകൊണ്ടിരിക്കുന്നത്? എന്റെ ജഗജ്ജി വൻ അത് നല്ലവണ്ണം കേട്ട് പാലകം കൊള്ളട്ടെ. അങ്ങയുടെ കൈസന്ദ്രം കല്യാൺ ആക്രമിച്ചു അവിടെയുള്ള കോട്ടകളെല്ലാം പിടിച്ചു ഉത്തരകൊയ്ക്കണത്തിന്റെ ഭരണാധിപനായ മൂല്യമുള്ള അനന്തമതിനെ ബന്ധനസ്ഥനാക്കി. ഭരണാധിപന്റെ ജഗജ്ജാതിനിയായ പുത്രോദ്യമം “അങ്ങയുടെ ഭടന്മാരുകൾ ആബാസി ശോണർദ്ദേവ് അങ്ങയ്ക്ക് സമമാനമായി തൊന്തട്ടുശിക്ഷിച്ച് അവളെ അന്ത്യപുരത്തിൽ സൂക്ഷിച്ചു. അങ്ങ് അനന്തമതിനെ ബന്ധനത്തിൽനിന്ന് മോചിപ്പിച്ച് യഥാമതം സൂക്ഷിച്ച് സർവ്വബഹുമാനിക്കേണ്ടതായി വീരപ്പുരിയെക്കയറ്റി. അയാളുടെ തിരുശ്ശാലനത്തിന്നു ശേഷമായിരുന്നു ആയോധനം നടന്നതെന്നു റാണി അങ്ങയ്ക്കറിവുകിട്ടിയത്. അങ്ങ് രാമസ്വ

സമാഹരിക്കുന്ന. ഇങ്ങിനെയാണു അദ്ധ്യക്ഷൻ പ്രസ്താവം നിറുത്തുന്നതുവരെ സംഭവത്തിലേക്ക് വരുന്നി. അദ്ധ്യക്ഷൻ നിസ്സംഗരൂപമായിട്ടും പെരുമ്പോഴെപ്പോലെ അങ്ങനെയുണ്ടാകട്ടെ എന്നാൽ അത് ഇതുപോലെ യോഗം വരുത്തുമാത്രം ന്യായം എന്ന അർത്ഥം അങ്ങനെയൊരു അത്ര തുടങ്ങിയിട്ടുള്ളപ്പോഴാണ് പരിതപിതകൾ, പ്രഭുക്കളെപ്പോലെയായിട്ടുള്ള സന്താനങ്ങളാണെന്ന് പറയുകയും ചെയ്തിട്ട് അവളോട് ഒരു സോദരിയുടെ നിയമിതാണ് പെരുമാറിയത്. ഒരു രാജകന്യകക്ക് നോജിപ്പുവരായ അംഗരക്ഷകന്മാരുമായി ഉടനെ അങ്ങനെയുള്ള ശപഥയെൻപിന്നാലെ ബിജാപ്പൂരിലേക്കയച്ചു. അങ്ങനത്തെ ചുരുപാടുകളിൽ വേരോന്നിട്ടുള്ള ഒരു യോഗം വെറുപ്പാക്കുന്നത് അത്രയുംതന്നെ അങ്ങിങ്ങും വെറുപ്പും ധർമ്മമായും കഷ്ടിക്കാൻ കഴിയുക? ഒരു തുടക്കവും കഴിഞ്ഞിട്ട് അങ്ങനെയുള്ളപ്പോൾ കോട്ട പിടി ഉറപ്പാക്കും യോഗത്തിൽ ഉതിയടങ്ങുന്ന ബിജാപ്പൂർ സേനാനായകൻ കേസരിസിംഗിന്റെ സുരീകളും കട്ടകളും ഉപയോഗമായി കോട്ടയ്ക്കുള്ളിൽ ഉള്ളിലായ അങ്ങനെയുള്ള കേസരിസിംഗിന്റെ അമ്മയോട് സ്വന്തം അമ്മയോടെ നാലുപേരെ പെരുമാറുകയും അവരുടെ മുമ്പിൽ സ്വയം നോക്കിക്കൊണ്ടും ചെയ്തിട്ട് അവരുടെയെല്ലാം മേൽനിന്നി എല്ലാവരെയും അവരുടെ സ്വയംശരണമെല്ലാക്കിൽ കയറി അയച്ചു. മേൽ ഉൾപ്പെട്ട കൂടാതെ അവസരത്തിൽ അങ്ങനെയൊരു യോഗം ചെയ്യാൻ സ്ത്രീകൾ ഏതെന്ന് മനസ്സിലാക്കണം? ജഗജ്ജീവന്റെ അമ്മക്ക് വേണ്ടിയാണ് അവൻ കഷ്ടകൃത്യം ചെയ്തത്.

ശി:—ജഗജ്ജീവന്റെ മാർദ്ദികളാലി അവന്റെ പശ്ചാ-
താപമായ പിതാവാ മോക്ഷത്തെക്കുറിച്ചുള്ള അവന്റെ വി-
ചാരവും മതി. സാമസികനായ ഏതൊരു മനു-
ഷ്യനായാക്കി കാട്ടരുത്.

രാ:—സാമസികൻ എന്നു അറിയരുതെ ചാങ്ങുപോലെയ-
തന്നെ അങ്ങനെയു മാപ്പു ചൊല്ലേണ്ടതല്ല. സ്ത്രീകൾക്കുള്ള
പെരുമാറ്റത്തിൽ മാത്രമല്ല മറ്റുള്ളവർക്കും അങ്ങനെയു അ-
നുകരിക്കാൻ ശ്രമിക്കണമെന്നു അനുഗ്രഹിക്കുന്നത്.
മാതാപിതാക്കന്മാരേപ്പോലെ അങ്ങനെയുള്ള അനന്യസാഹസ-
ണമായ ഭക്തി എല്ലാ യുവാക്കൾക്കും ഒരു പാഠമായിരി-
ക്കണം. സാക്ഷാൽ ശ്രീരാമചന്ദ്രനുശേഷം ഒരു വിഷയ-
ത്തിൽ അങ്ങനെയു ചെയ്ത ഒരു മാർദ്ദികളായവൻ ജനി-
ച്ചിട്ടുണ്ടോ എന്നു സംശയമാണ്. ഷാമിമഹാശയ്ക്ക് വ-
ളരെ സംവത്സരങ്ങളുടെ വേദാന്തി, ശേഷം സ്വദേശം
സന്ദർശിച്ചപ്പോൾ അങ്ങനെയു ചെയ്തതിന്നു നൽകിയ ഹൃദ-
യാവർജ്ജമായ സ്ത്രീകളെപ്പോലും അദ്ദേഹത്തോടു കാണി-
ച്ച അളവറ നഷ്ടമായിട്ടു കാണിക്കട്ടെ മോക്ഷം ക-
ണ്ടുകിതരാക്കി. അങ്ങനെയു ചെയ്ത പശ്ചാത്താപം കയ-
റി അദ്ദേഹത്തിന്റെ പാദരക്ഷയും കൈമാറിയപ്പോൾ വാ-
രകന്മാരിലൊരുവനെപ്പോലെ പശ്ചാത്താപം പിടിച്ചു ചത്തു-
നാഴികയോളം ഓടിയപ്പോൾ അദ്ദേഹത്തിന്റെ മുമ്പിൽ
പിന്നെ അങ്ങനെയു ചെയ്ത പിതാവിന്റെ പാദത്തിൽ
മേൽത്ത് അദ്ദേഹത്തെ നിരോധനത്തിലിരുത്തിച്ചു മറ്റൊ-
രു പരിഹാസകസഹോദരനോടൊപ്പം തൊട്ടുത് പിന്നെ കണ്ടു
മാതാപിതാക്കന്മാരും സദാചാരം ഒരു ചോദ്യം മറ്റൊരു

കൂടെ പൊഴിച്ചില്ലേ! അപ്പനോട് അത്രത്തോളം ഒക്കെ ബഹുമാനങ്ങൾ കാണിച്ച മകൻ വേറെ ആരുണ്ടായിട്ടുണ്ടു? അങ്ങയുടെ അന്യോദേശമായ പിന്തുടർത്തി കണ്ട് തന്നെപ്പോലെ ധന്യനായ ഒരു പിതാവു ഭൂമിയിലില്ലെന്നു ഷാജിമഹാശാസ്ത്രി സദസ്സിൽ ചെച്ചു സമ്മതിച്ചില്ലേ?

ശ്രീ:—റാണിയുടെ മധുരസംഭാഷണം കേൾക്കുമ്പോൾ എനിക്കാശ്ചര്യം വർദ്ധിച്ചു വരുന്നുണ്ട്. എന്റെ അച്ഛനമ്മമാരുടേയും എന്റെയും പരിത്രം അവിടേയ്ക്കു നല്ലവണ്ണം അറിയാം. അങ്ങളോട് അവിടേയ്ക്കു ധാരാളം അനുഭവമുണ്ട്. ഔറങ്ങ്സേബ് എന്നു വെച്ചിട്ട് ബന്ധനത്തിലാക്കിയതും അവിടെക്കുറിയും. മുസ്ലിമാന്മാർ ഹിന്ദു സ്ത്രീകളെ തട്ടിക്കൊണ്ടു പോകുന്നതും ഹിന്ദു ദേവാലയങ്ങൾ നശിപ്പിക്കുന്നതും ഹിന്ദുക്കളെ ബലാപ്തമാക്കുന്നതു സ്പഷ്ടം മതത്തിൽ ചേർന്നതും ²¹ അവിടേയ്ക്കു സവിദിതമാണ്. ഞാൻ സ്മരയ്ക്കു കൊള്ളപ്പെടുന്നതുള്ള കാരണം ഒരുപക്ഷെ റാണി അറിഞ്ഞതനുവദിച്ചു. ഞാനും ഔറങ്ങ്സേബുമായുണ്ടായ സമാധാന ഉടമ്പടി അദ്ദേഹം അകാരണമായി ഭഞ്ചിച്ചു. കണ്ട് കൊല്ലത്തോളം ധാരാളം ആ ഉടമ്പടിയിൽനിന്ന് അങ്ങനെയൊരു വ്യതിചലിക്കാതെ സമാധാനം പാലിച്ചിരുന്നു. എന്നാൽ ഔറങ്ങ്സേബിന്റെ കുടുംബത്തിൽ എന്നെപ്പറ്റി എന്തൊക്കെയാ സംശയം തോന്നിയിരിക്കണം ഉടമ്പടിയനുസരിച്ച് ഞാൻ ഈ പ്രതാപനവുവിന്റെ കീഴിൽ ഒരു സൈന്യ ഔറംഗാബാദിൽ നിന്നിറങ്ങിയതും. ഈയിടെ പ്രതാപനവുനെ പിടിച്ചു തടവുകാരൻ ഔറങ്ങ്സേബ് ചെ

സംരാജകരാജൻ മഹസ്വസ്താഭശമയച്ചു. കഴിയുമെങ്കിൽ, ഏതെന്നും മനണിപ്പുവരുത്തി, പതിപ്പ് കെണിയിൽ പെട്ടതെന്നമെന്നായിരുന്നു കല്പന. ഉദാഹരിയായ രാജകുമാരന്റെ സഹായത്താൽ പ്രതാപനാഥ രക്ഷപ്പെട്ടു പിന്നെയോണ് എനിക്ക് കൊലണലേശക്കേരുടെ രക്ഷയ്ക്കുവേണ്ടി കടൽക്കരളുസാരെ ആക്രമിക്കേണ്ടിവന്നത്. പൊതുജനങ്ങളും മുൻനിർത്തി ഏതൊരു ഇണക്കുകെട്ടിയിരുന്നെന്റെയ്സേബ് മുസൽമാന്മാരായ അബിസീനിയൻ നഹായിച്ചു. സുറത്ത് സുബോദാരുടെ ദുഷ്പദേശം സ്വീകരിച്ചിട്ട് ഒരു വലിയ മുനം സൈന്യം അവരുടെ പിന്തുണയെപ്പുകാട്ടുന്നത്കൊണ്ട് ഞാൻ പിന്നോക്കം പെക്കേണ്ടിപന. ഈ പഞ്ചനയുടെയല്ലാം പ്രതീകൃതമായിട്ടാണ് ഞാൻ സുറത്ത്കൂട്ടിച്ചത്. അപ്പു കാലത്തിനുള്ളിൽ നടന്ന ഈ സംഭവങ്ങൾ റാണി അറിഞ്ഞിരിക്കയില്ലായിലും മരുഭൂമിന്റെ മൂർച്ഛത്തിലേത്തിയ റൗണ്ടുസേബ് കാര്യംകൂടിയും മറ്റുമായിലും കഴിഞ്ഞതൊക്കെയും ചെയ്ത കടാശക്രമങ്ങൾ ²² അറിയുമല്ലോ. മിസ്രതം പാടേ നശിപ്പിക്കാൻവേണ്ടി പുറപ്പെട്ടവിട്ടു കടന്ന ശാസനകൾ ഗ്രാമണകലത്തിൽ ജനിച്ച അവിടേയ്ക്ക് എത്ര മനോവേദനയുണ്ടാക്കിയിരിക്കണം! ഇങ്ങിനെയുള്ള പരിതസ്ഥിതിയിൽ റൗണ്ടുസേബിനവേണ്ടി റാണി സ്വയമധഃസ്വജനങ്ങളെ എതിർക്കാൻ മുതിർന്ന് എനിക്കന്യായമായിരിക്കുന്നു.

രാ:—ഏതെങ്കിലും അതിർത്തിക്കടുത്ത്പെച്ച് നടന്ന പെരുമ്പടയിൽച്ചേന്ന് ഞാൻ അങ്ങയെ ഏതിരത്തില്ലല്ലോ. സം

പ്രാബല്യംകൊണ്ട് മഹാമഹത്വം അങ്ങയുടെ സൈന്യത്തെക്കാൾ എത്രയോ കെട്ടുതാമിരുന്നു. അങ്ങയെ എതിർക്കണമെന്നോ ചെട്ടവർത്തിയുടെ പ്രീതി സമ്പാദിക്കണമെന്നോ മാത്രമാണ് എന്റെ ഉദ്ദേശ്യമെങ്കിൽ എനിക്ക് മഹദ്യോധനങ്ങളുടെ ചേരയായിത്തീർന്നിട്ടുണ്ട് ഇന്ന് ഏകാകിണിയായി അങ്ങയെ ചെറുക്കുന്നതിന് പകരം ഇന്നലെ അവരോട് ചേർന്ന് പടയിൽ പങ്കെടുക്കുകയല്ലെന്നായിരുന്നു എന്റെ അത് ഞാൻ ചെയ്തിട്ടുള്ളത്.

ശി:—റാണി സൂചിപ്പിക്കുന്ന വ്യത്യാസത്തിന്റെ മേൽ എനിക്കു മനസ്സിലാകുന്നില്ല.

റാ — ചെട്ടവർത്തിയുടെ മേൽക്കോയ്മയിൽ കീഴിൽ ഞങ്ങളുൾക്കൊള്ളുന്നതൊന്നും കൂടാതെ അദ്ദേഹത്തിന്റെ ശത്രുക്കൾ ഞങ്ങളുടെ അധികാരമായിത്തീർന്നിട്ടുള്ളതിൽ പ്രവേശിച്ചാൽ ഞങ്ങൾ അവരെ എതിർക്കണം. ചെട്ടവർത്തിയുടെ ശാസനയുണ്ടായില്ല. ഇല്ലാത്തതും അത് ഞങ്ങളുടെ കർത്തവ്യമാണ്. പ്രത്യേക കല്പനയില്ലാത്തതൊന്നുമില്ലാത്തതുകൊണ്ട് പുറമേ പോയി അവരെ ചെട്ടവർത്തിയോട് ഉത്തരവാദിത്വം ഞങ്ങൾക്കില്ല. അത് സുഹൃത്തുക്കൾ പോകുമ്പോൾ ഈ വഴി വന്നിരുന്നെങ്കിൽ ഞങ്ങൾ തീർച്ചയായും അങ്ങയെ തടയുക നിർവാഹം കൂട്ടിക്കൊണ്ടിരുന്നു. മറ്റു മറ്റൊരു പക്ഷം തന്നെ അങ്ങയോട് ഞങ്ങൾക്കു യഥാർത്ഥസ്നേഹവും ബഹുമാനവുമുണ്ട്. എന്നാൽ ഞങ്ങളുടെ കർത്തവ്യം ഞങ്ങൾ നിർവ്വഹിക്കണമല്ലോ. ചെട്ടവർത്തിയുടെ ശത്രുക്കൾ ചെട്ടവർത്തിയെന്നാലും, അദ്ദേഹം അവരോടൊത്തുള്ള മത്സരമായിത്തീർന്നതുകൊണ്ട് എന്ന് തന്നെ അവരായം

ഫിതാനസമം. പ്രവർത്തിക്കേണ്ടത് ഏകൻ കടമയാണ്. അത് ചെയ്യാൻ എന്തിനൊഴുതില്ലെങ്കിൽ ഞാൻ ഇവിടെ ശൈശവ്യമായിരിക്കരുത്; നാടുവിട്ട് പോയ്ക്കൊള്ളണം.

ശി:—അപ്പോൾ ഒരു സമയം, ദേവതം, ദൈവാതിലി ലിവിതം ഒരു ഭാഷ ഈ ബന്ധങ്ങൾക്ക് ശക്തിയില്ലെന്നോ?

ര:—ശക്തിയുണ്ട്, ആ വക ബന്ധങ്ങൾ ബലവായി പൗരധർമ്മത്തിന് മാനി വരാതിരിക്കേണ്ടതാകാം. അവയെല്ലാം മേലയാണെന്ന് പൗരധർമ്മം. അങ്ങനാട് വാസ്തവികവരും നടത്താനുള്ള കെല്പ് എന്തില്ല; എന്നാൽ ഞാനെന്ന് ചോദിക്കുന്നു. അവനവന്റെ ബന്ധങ്ങളെയോ സാമൂഹ്യങ്ങളെയോ സാരാധിക്കാൻ വേണ്ടി അവനവന്റെ സ്ഥിതിക്ക് ചേർന്ന ഉത്തരവാദിത്വം നിറുത്തുന്നതായും, തന്നിരിക്കും മാനം ദിക്കിക്കാതെ തിരികെ വ്യക്തിയെ അങ്ങ് ആദരിക്കുമോ? അങ്ങ് അബിസ്സിനിയക്കാരെ ആലുചിച്ചപ്പോൾ അങ്ങയുടെ നാവികസേനാധിപനായ ദൈവത്തിന്റെ അങ്ങയോടുള്ള കടപ്പാട് മാനം മരുത്തിന്റെ പിടിയിൽപ്പെട്ട് അവരോട് ചേർന്നിരുന്നുവെങ്കിൽ ലോകം ആയാളെ മാനംകെട്ട മനസ്സാധമൻ എന്ന് പഴിക്കുമായിരുന്നില്ലേ? ചക്രവർത്തികളെ ശത്രുവായി വന്നപ്പോൾ തന്നെ നേരിട്ടുകൊണ്ടു വിപത്തുകളും ജാതിമതബന്ധങ്ങളുമൊക്കെ അവക്കുമാക്കി തന്റെ കർമ്മവും മാനം മുൻനിർത്തി സ്വാമിസേവാതല്പരനായി അങ്ങയ്ക്ക് വേണ്ടി യുദ്ധം ചെയ്യാനൊരുങ്ങിയ ആ മാനശാലിയെ ബഹുജനങ്ങൾ എന്നെന്നേക്കും ബഹുമാനിക്കുക

യില്ലേ? അതിമത്സരധർമ്മം അവഗണിച്ചാലും പൗര
ധർമ്മവും സ്വാഭാമാനവും അവഗണിച്ചുകൂടാ. മാനം ഭീ
ക്ഷിക്കണമെങ്കിൽ അവനവന്റെ ചുമതല മറന്നല്ലാ ബ
ന്ധങ്ങളേയും വിസ്മരിച്ച് നിസ്സങ്കോപം നിർവ്വഹിക്കണം.
മാനംകെട്ട് ജീവിക്കുന്നതേക്കാൾ മരിക്കുന്നതാണ് മേന്മ.

ശി:—അവിടത്തെ അഭിപ്രായത്തോട് ഞാൻ തികച്ചും യോ
ജിക്കുന്നു. നാണിയെപ്പോലെയുള്ള ഒരു മരയാ മഹാമന
സ്സുമായി ഇത്രത്തേളും സംസാരിക്കാൻ സാധിച്ചത്
ഞാൻ എന്റെ ഭാഗ്യമായി കരുതുന്നു. അവിടത്തു് ഇ
നി എന്നെക്കൊണ്ടു് ഒരുപദ്രാവദുണ്ടാവാല്ല. അവിട
ത്തെ വന്ദനംകേൾക്കുന്നത് എന്റെ അമ്മയ്ക്കു് വള
രെ കൗതുകമായിരിക്കും. എന്നു മഹാരാഷ്ട്രത്തിന്റെ
ഹരതൂപതിയായി അഭിഷേകം ചെയ്യിക്കണമെന്ന് അപ
ർഷ് വലിയ അഭിലാഷമുണ്ട്. കിരീടധാരണത്തിന്നു് ഞ
ങ്ങളുടെ ക്ഷണം സദയം സ്വീകരിച്ചു് വണിച്ചാ അഗ്രജി
വനും നായിഗറിൽവന്നു് പ്രിയ സുഹൃത്തുക്കളുടെ നിമിഷിൽ
കുറെവിവരം തങ്ങളുടെ അതിഥികളായി താമസിച്ച് ത
ങ്ങളെ കൃതാർത്ഥരാക്കണം.

നാ:—കിരീടധാരണം എത്രയോ മുമ്പ് വേണ്ടതായിരുന്നു. ഇ
ക്കൊല്ലം തന്നെ നടക്കുമോ?

ശി:—അച്ഛൻ ജീവിച്ചിരിക്കുന്നേടത്തോളം എനിക്കതിനെ
കുറിച്ചാലോചിക്കാൻ തന്നെ വയ്യായിരുന്നു. അച്ഛന്റെ
മരണവാണ്. അറിഞ്ഞപ്പോൾ അമ്മ ഉടൻതരിവാ
ടാണൊരുങ്ങി. അത് ചെയ്യാതിരിക്കാൻ ഞാൻ അവരു
ടെ കാൽക്കൽവീണു വളരെയാക്ഷേപം കൈവിയപേക്കി

മു അവർ സഭയിൽ നിന്ന വിരമിച്ചു, പക്ഷെ അ
ത് എന്റെ അപേക്ഷാകാരിയായിരുന്നില്ല എന്ന
മെത്രാപ്പതിമേയ്ക്കായി അഭിഷേകം ചെയ്ത് കൊടുത്തു ചേരുന്ന
മരിക്കാനാണ് അവരുടെ മോഹം. "അപ്പൻ മരി
ച്ചിട്ട് ആറു കൊല്ലമായിട്ടും വിജയനഗരം മെത്രാപ്പതി
മേയ്ക്കായി ജീവനോടൊത്തു" മെത്രാപ്പതിമേയ്ക്കായി
വന്നു പരസ്യമായപ്പോൾ കരിമ്പൻ എനിക്കു ചുറ്റും വ
ന്നില്ല. സാമന്തരാജാക്കന്മാരെ നായക്കന്മാരുടെ ചുവ്
ക്കു നീക്കം "സന്തോഷം നായക്കന്മാരുമായി. ഇപ്പോൾ
ഒന്നാകട്ടെ ഗ്രാമം മാത്രമേ" ത്രീരംഗന്റെ അധീനത്തി
ലുള്ള എന്നാലും വിശ്വസ്തമായ 'വിജയനഗരം മെത്രാ
പ്പതിമേയ്ക്കായി' എന്ന മാതൃകയോടെ ചേർക്കുകയും അവസാന
മായി വരുന്ന അദ്ദേഹത്തോടു എനിക്ക് അനല്പമായ
കാലിയും സഹതാപമുണ്ട്. പക്ഷെ, ഈയിടെ അദ്ദേ
ഹൻ ഒരു അത്ഭുതമായി നിരവധനമായ ഒരു കൂട്ടുകെട്ടി
നൊരുക്കുകയാണെന്നു കിറവത്തി കേട്ടു മുതൽ എന്റെ
വർക്കാരെക്കൂടെ ഒട്ടുകുന്ന കേട്ടും തട്ടിയിട്ടുണ്ട്

റാ:- എന്താണത്?

ശി:- സാമന്തരാജാക്കന്മാരെ കീഴടക്കി സന്തോഷം പുന
സ്ഥാപിക്കുവാൻ വേണ്ടുന്ന സഹായമത്രയും ഒരു അത്ഭുത
ത്വം കൈമാറ്റത്താൽ ത്രീരംഗനായി ഇപ്പോഴും സഭി
കരിക്കുന്നത് സമ്മതിച്ചിരിക്കുന്നുവത്രെ.

റാ:- അത് സംഭവമായിത്തീരുന്നില്ല.

ശി:—ഐനിസ്കൂം വിശ്വസിക്കാൻ വെട്ടു പെണ്ണു മിന്നങ്ങളുടെ
യിടയിൽ അങ്ങിനെ ബലമായ സംസാരമുണ്ടെന്നാണ്
കേൾവി. എന്തായാലും എന്റെ അഭിപ്രായത്തിന്
ഇനി ഒരു അധികം കാലതാമസമുണ്ടാവില്ല. രീതിയാ
ക്കിയ തുടന്നു വരുന്ന അറിയിക്കുന്നുണ്ട്.

ര:—അതേപോലെ അതും സന്തോഷത്തോടെ വന്നു
കൊള്ളാം.

റായിബാഗിന്നും മകനും ശിവാജി വിലപിടിപ്പു പല
സമ്മാനങ്ങളും കൊടുത്തു അദ്ദേഹം സന്തുഷ്ടരാക്കി കൊട്ടാ
രജിപ്രദാനയച്ചശേഷം റായിഗറിവെക്കു നാത്ര തുടന്നു.

—

III താനോദാർണി സാവിത്രിബായി

മഹാരാഷ്ട്രത്തിന്റെ മഹാപതിയായി അഭിഷേകം കഴിഞ്ഞിട്ട് മൂന്നരക്കൊല്ലം ചെന്നപ്പോൾ * ശിവാജി മഹാ രാജാവ് ഗോൽക്കൊണ്ട സുൽത്താൻ അബ്ദുറഹ്മാസൻ കട്ടബ്ഷായുടെ ക്ഷണം സ്വീകരിച്ചു ക്ഷേണ പ്രദേശങ്ങളിലേക്കു റിഗ്വിജയത്തിനു പുറപ്പെട്ടു.

ബിജാപൂരിന്റെ താഴ്വരമാനനഗരത്തിലും പ്രവിശ്യകളിലും ക്ഷേണമെന്നും അഹ്‌മദാബാദാലെന്നും ക്ഷേത്ര കമ്മി കൾ തമ്മിൽ മത്സരകോലാഹലം ഉല്പാദകാഭിയിലെത്തിയ കാലമായിരുന്നു അത്. “മുസ്ലിമന്ത്രിയായിരുന്ന അഹ്‌മദാബാദ് ജാലോൽഖാൻ ശിവാജിയുടെ രക്തയുദ്ധമായി. ജിൻജിയിലേയും വാലികൊണ്ടാപുരത്തിലേയും പ്രവിശ്യാധിപന്മാർ തമ്മിലുണ്ടായ കലഹത്തിൽ ക്ഷേണകക്ഷിയിൽപ്പെട്ട ജിൻജിജാണാധികാരി ഗോൽക്കൊണ്ട സുൽത്താന്റെയും, അഹ്‌മദാബാദാലാലായ ആയാളുടെ ശത്രു പുതുദ്ഗേരിയിലെ പാമന്ത്രി സുകാജിയുടെയും സഹായം തേടി. ആ സന്ദർഭം തന്നെ ബിജാ

* ക്രി. പി. 1677 ജനുവരി.

പൂരിന്റെ തെക്കൻ ഖണ്ഡങ്ങൾ കരസ്ഥമാക്കാൻ നല്ലൊര
വസരമാക്കാമെന്നു കരുതിട്ടായിരുന്നു ഗോൽക്കൊണ്ട സുൽ
ത്താൻ ആയാളുടെ ഹിന്ദു മന്ത്രിമാർ മാങ്ങ, അക്കണ്ണ എന്ന
ന്ന സുബ്രഹ്മണ്യ സാഹാദരന്മാരുടെ പ്രേരണക്കധീനനായി
ശിവാജിയെ ഭരണിണദേശങ്ങളും ക്രമിക്കാൻ കരുണിച്ചത്. അ
ത് സംബന്ധമായ ഏല്പാ ചെയ്യുകയും താൻതന്നെ വാരി
ക്കാമെന്ന് സുൽത്താനെപ്പുകയും ചെയ്തു.

ഇതിവിടേയ്ക്കു ശിവാജിയുടെ അന്തരൻ ഏകോജി " "
തഞ്ചാവൂർ പിടിച്ചെടുക്കി അവിടെ രാജ്യഭാരമാരംഭിച്ചിരുന്നു.
ബിജാപ്പൂരിലെ ഒരു സേനാനിയായിരുന്ന ആയാളെ തഞ്ചാവൂ
രിന്റെ യഥാർത്ഥവാകാശിയായ ചെങ്കമലദാസിനെ സഹായി
ക്കാൻ ചേങ്ങി സുൽത്താനയച്ചപ്പോൾ ആയാൾ തഞ്ചാ
വൂർ ചെങ്കമലദാസിന്റെ ഭവനത്തിൽ പതിച്ചിട്ടു ചെങ്കമലദാസിനെ
സിംഹാസനസ്ഥനാക്കിയെങ്കിലും അല്പകാലത്തിനുള്ളിൽ ചെ
ങ്കമലദാസിനെ പുറം തള്ളി താൻതന്നെ രാജാവും സ്വീകരി
ച്ചു ഒരു സ്വതന്ത്രരാജാവായി വാണു. " " ബിജാപ്പൂരിലെ അ
ന്നത്തെ അന്തഃമന്ത്രിയും കാരണമായി സുൽത്താൻ ഏകോ
ജിക്കെതിരായി ഒരു നടപടിയെടുക്കാൻ കഴിഞ്ഞില്ല. എ
ന്നാൽ മധ്യത്തിലെ ചൊക്കനാഥനായ കാരം മറ്റു ചില സാ
മന്തന്മാരായി ഏകോജി ഭവനത്തിലേക്കു് പെട്ടെന്നു വന്നു.
തന്റെ പിതാവ് ഷാജിമഹാറാവ് സ്ഥാപിച്ച ജാഗീർകളിൽ
ചിലത് ഏകോജിക്ക് നൽകപ്പെട്ടു. ഷാജി മരിക്കുമ്പോൾ
ഏകോജിയുടെ മക്കൾതന്നെ ഉപജാപ്യവുമായി നിയമിച്ചിര
ുന്ന രാമനാഥൻനായൻ എന്നയാളെ ഏകോജിയുമായി പ
ണങ്ങി ശിവാജിയെ ചെന്ന കാണുകയും ഭരണിണദേശങ്ങൾ

ആശ്രമിക്കുമ്പോൾ ഏകോപിതമായി ആചരിക്ക
ട്ടിൽ മാത്രം പൊതിച്ചു വാങ്ങുന്നതിന്നു പുറമെ ഏകോപി
തയെ ശാസിക്കണമെന്നുപേക്ഷിക്കുകയും ചെയ്തു.

ശിവാജി മഹാരാജാവ് ഒരു വമ്പിച്ച സൈന്യത്തോടു
കൂടി നാത്തിഗറിൽ നിന്ന് ഗോൽക്കൊണ്ടയുടെ തലസ്ഥാനമാ
യ ഭാഗനഗരിലേക്കു (ആധുനിക ഹൈദരാബാദ്) യാത്ര
ചെയ്തു. തന്നെ കൂപ്പം കൊടുത്തു വന്നിരുന്ന ഗോൽക്കൊ
ണ്ട രാജ്യത്തിന്റെ പരിധിക്കുള്ളിൽ യാതൊരു സാധനവും
വിവരകൊടുക്കാതെ വാങ്ങരുതെന്നും തൊട്ടെയും ഉപദ്രവിക്ക
രുതെന്നും അദ്ദേഹം പട്ടാളക്കാൾ കഠിനമായ കല്പന കൊടു
ത്തിരുന്നു. കണ്ണവ, ഹിന്ദു രണ്ടു മുന്നോ വൃക്കയിക്കൂടി കുറി
നമായി ശിക്ഷിച്ചതിനാൽ പൊതുജനങ്ങൾക്കു മഹാ സൈ
ന്യത്തിൽനിന്നു സ്വകാര്യമാണെന്നായില്ല. ഭാഗനഗരത്തിന്റെ
പരിസരത്തിൽ ചെച്ച മഹാരാജാവിന്റെ രാജസ്ഥലം ഒരു ഹൃദ്യ
ഡഗംഭീരമായ സ്വീകരണം നല്കുകയും അദ്ദേഹത്തെ ആഡം
ബരപൂർവ്വനഗരത്തിലേക്കുനയിക്കുകയും ചെയ്തു നഗര മുഴുവ
നും കമാനങ്ങൾ, തോരണങ്ങൾ, കൊടികൾ, കവചാഴകൾ,
പുഷ്പകാഢ്യങ്ങൾ മുതലായവയാൽ കുമ്പിഴമാകുമെണ്ണം അല
ങ്കരിച്ചിരുന്നു. തെരുവുകളിൽ നെടുങ്കു കങ്കുമവും മഞ്ഞൾ
പ്പൊടിയും വിതറിയിരുന്നു. മഹാരാജാവിനെ ഒരു ഡോക് കാ
ണാൻ ചേണ്ടി ഭവനങ്ങൾ നിരത്തിന്റെ രണ്ടു ഭാഗത്തും ല
ക്കക്കണക്കിൽ തടിച്ചുകൂടി. അവിടുമിടെ നിന്നുകൊണ്ട്
അനേകം സുരഗാലികൾ തിരുമുമ്പിൽ ഭീമം കറങ്ങിച്ചഴി
ഞ്ഞു. അനേകം സ്ത്രീകൾ തിരുമേനിയിൽ സ്വർണ്ണം കൊ
ണ്ടും വെള്ളിക്കൊണ്ടുമുള്ള പൂക്കൾ വെടിയിട്ടു. പാമ്പിൾ

പ്രദേശങ്ങൾ പിടിച്ചടക്കി. "മധുരയിലെ ചൊക്കന്നാഥനായ അൻ കപ്പം കൊടുത്ത് കീഴടക്കി മദിരാശിയിലെ ഇംഗ്ലീഷ് ഡബ്ബൽ സേർവിലും ലാങ്ങ്ഫോർഡും പുതുശ്ശേരിയിലെ പാത്രിസ്റ്റഗവണ്ണയും ലത്തക്കാതം തിരുമൻകുഴ്ത്തോട് കൂടി പ്രതിനിധികളെ അയച്ചു. തഞ്ചാവൂർ രാജാവായ എക്കോണി പാട്ടുനത്തിൽ ചേപ്പുവനെ വന്ദിച്ചു. ശിവാജി സോദരനെ വന്ദിച്ചുപറസ്സും സ്വീകരിക്കുകയും ആനാൾക്കു പാലം സദാചരദശങ്ങൾ കൊടുക്കുകയും ചെയ്തു. പക്ഷെ പൈതൃകസ്വപത്തിൽ ഒരു ഭാഗം ആവശ്യപ്പെട്ടത് കൊണ്ടു ആനാൾ രാത്രിയിൽ രഹസ്യമായി കാവേരി നദി കടന്ന് തഞ്ചാവൂർക്ക് പോയ്ക്കുളഞ്ഞു. ശിവാജി ആയക്കള പിന്തുടരുകയും തഞ്ചാവൂർ ആക്രമിക്കുകയും ചെയ്തില്ല. കാവേരിയുടെ ഉത്തരതിരത്തിലുള്ള കോട്ടകൾ കണ്ഡമാക്കിയതിൽ പിന്നെ തെക്കോട്ടു നീങ്ങുന്നതിന്നുണ്ടു ഭാഗാനഗരിൽ നിന്നു കിട്ടിയ വെള്ളമാനും മേയ്ക്കുപായി ശിവാജിയ്ക്കു പെട്ടെന്നു സ്വദേശത്തക്കു തിരിയക്കണ്ടിവന്നു. ഗോൽക്കൊണ്ടു സുൽത്താൻ ശിവാജിയുമായി സഖ്യം ചെയ്തിട്ടുള്ളെന്നു കേട്ടപ്പോൾ മുഗൾപടനായകനായ ഓറീർഖാൻ സൈന്യസമേതം ബീരാപ്പുരിൽ പ്രത്യക്ഷനായി അവിടത്തെ സൈന്യത്തെയും കൂടി ഗോൽക്കൊണ്ടു ആക്രമിച്ചുവെന്നും പക്ഷെ മാർണ്ണ സംയുക്തസൈന്യത്തെ തോൽപ്പിച്ചുവെന്നും ദിനാശയനായ ഓറീർഖാൻ ശിവാജി നാട്ടിലില്ലാത്തതുകൊണ്ടു നോക്കി മഹാമാഹാശക്രമിക്കാനിടയുണ്ടെന്നുമായിരുന്നു വെള്ളമാനും.

നാലുമാസത്തിനിടയിൽ താൻ പിടിച്ചു വിപുലമായ ഭൂമിയിന്റെ കൈയ്യായി അനേകം മഹാ ഉദ്യോഗസ്ഥ

നാകയും സേനകളെയും പല സമേതങ്ങളിലായി നിയമിച്ച ശേഷം ശിവരാജി നാലായിരം കുതിരപ്പട്ടാളത്തോടുകൂടി മടക്ക യാത്ര ആരംഭിച്ചു. വഴിയിൽ വൃദ്ധാമലം, ത്രീരൂപം മുതലായ പുണ്യമണ്ഡലങ്ങൾ സന്ദർശിച്ചതിൽ പിന്നെ ചിത്രാ ജിതവും പരാധീനപ്പെട്ടു പോയിരുന്നതുമായ ആർണി, കോളാർ, ബെൽഗൂർ മുതലായ വടക്കൻ ജാഗീർകൾ പിടിക്കുകയും മഹാരാജാവായി നിത്യസന്ധ്യ പുലർച്ചയ്ക്ക് വേണ്ടി ഉടനീളം പുതിയ കോട്ടകൾ സ്ഥാപിക്കാൻ നിർദ്ദേശം കൊടുക്കുകയും ചെയ്തു. ശഡ്ഡ് ജില്ലയിൽ പ്രവേശിച്ചപ്പോൾ മുഖിൽ പോയ്ക്കൊണ്ടിരുന്ന പട്ടാളത്തെ അവിടത്തെ നാട്ടുരാജാവാൻപോണ്ടത്തോൾ തടഞ്ഞു; നിർബന്ധമില്ലാത്ത ശിവരാജി പ്രത്യക്ഷപ്പെട്ട ഉടനെ ആയാളും അനുമതിയോടെ പലായനം ചെയ്തു. ശിവരാജി ആയാളുടെ രണ്ടു കോട്ടകളും രാജ്യവും പിടിച്ചടക്കി അവിടെ നിന്ന് വടക്കോട്ട് കുതിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കെ ബിജാപ്പൂരിൽനിന്നും ബിർലാഡി (വിജയവാടി = കൂവളത്തോപ്പ്) പ്രദേശത്ത് ചെട്ടി ഭക്ഷണശേഖരത്തിലേക്കു ചുറ്റിയിരുന്ന ശിവരാജിയുടെ കോട്ടകളെ നാട്ടുരാജാക്കൾ തടഞ്ഞുകൂമിച്ചു.

തന്നേദാർ (മണ്ഡലാധിപൻ) യാത്രപ്രവർത്തനം മെണാനത്തൽ ആയാളുടെ വിധവ താഴേദാർണി നാവിത്രിസായിയുടെ മേൽക്കണ്ണിൽ കീഴിലായിരുന്നു ആ പ്രദേശം. വിജയവാടിയിലായിരുന്ന ശിവരാജി മഹാരാജാവിന്റെ മേൽ ചെല്ലത്തെയും ആ ഹിന്ദുവിന്റെ തെല്ലാ ചെലിപ്പിപ്പത്തോടുകൂടി അദ്ദേഹം സൈന്യത്തിന് സമർപ്പിച്ചു മാറ്റം നിവേദിച്ചു. ശിവരാജിയുടെ കുതിപ്പോളം ബിർലാഡി കോട്ട വടക്കത്തു. അ

ഒന്നു വരിച്ച് കീഴടങ്ങാൻ മറ്റൊരു സേനാംഗി വന്നുവെന്ന്
പ്രഭു ചെല്ലു അറുപാനം സാവത്രിയായി തുണവൽഗണി
ക്കുകയാണ് ചെയ്യുന്നത്. ഗാലിക്കുള്ളായ അനേകം ഗിരമുക്കു
ക്കൾ പിടിച്ചെടുത്ത ത്രിപുരയിരുടെ യുദ്ധവിദ്യ കണ്ടാണ് ചെ
റു മണ്ണുകൊണ്ടുണ്ടാക്കിയ മതിൽ തകർത്ത് കൊട്ടമ്പുളളിൽ
കടക്കുന്നത് നിസ്സാരകാര്യമായി തോന്നി. പക്ഷെ സാവത്രി
ബാതിയുടെ ആശയവികരണയ യുദ്ധാനുഗ്നവും ശൈത്യവും
കണ്ട് വിസ്മയിച്ചു. അവർക്ക് അത്ര എളുപ്പമില്ലെന്ന് വേഗ
ത്തിൽ മനസ്സിലായി. ദിവസങ്ങൾ കഴിഞ്ഞു, എന്നാൽ
കൊട്ടമ്പുളള ഭീമി അടങ്ങുമാളിത്തന്നെ നിന്നു. രണ്ടുതരം
യായ നാവികിനായി പരമപ്പാദം ഇരുട്ടിൽ അറുവെന്താ
തോട്ടുളളി നാണിറക്കി ചെറുപ്പാനെ ഒരു അടയാട്
കൈസ്സനാശം വരുത്തി അന്തർലാസം ചെയ്തു. ഇരുപത്തു
യ്ക്ക് ദിവസത്തോളം ഭരണത്തിൽ ഇട്ടിട്ടും കൈസ്സനാശം വരു
കൾ പ്രതിച്ചിട്ടും മരിക്കാൻ കാര്യമായൊന്നും ഭരണത്തോടു
വാക്കാതെ സാവത്രിച്ചു. അവിശ്വസ്യമായ ഈ രഹസ്യ
വും നാടകവും സന്ദർശിച്ചു. ഇ. ഗ്രീസ് കട്ടവട
സഹവർത്തൻ അവരുടെ അനന്തരം എഴുത്തുകാര്യങ്ങളിൽ അ
തുതോപചാരം കൈമാറ്റത്തെ സഹിക്കാൻ മാറ്റിയാണ് ചുരു
വിലയിട്ടത്. ഇരുപത്തു മരത്തു കേന്ദ്രത്തിൽ സാവത്രി
നായി നാണിറക്കി കേന്ദ്രങ്ങളുടെ ഒരു പാളയം, കേന്ദ്രമിച്ച്
മെങ്ങോമ്പാലും അവിചാരിതമായി തകർന്നു അറുവെന്താളിൽ
നിന്നു വേർപെട്ടു. അദ്ദേഹം ഒരു ശത്രുസംവാദിന്റെ നടുവൽ
കുടുത്തുകൊണ്ട് ചെയ്തു. അദ്ദേഹം നേതാവായ സഖ്യത്തിനായി
അവധിസ് താമസംകൊണ്ടിരുടെ അനന്തരം പാലിക്കും

അനുഭവമായ നിലയിൽ അപമാനം പാപമാണെന്നു
വിവേകമോ വിനയമോ വെളിപ്പെടുത്തുന്നു.

പോന്നാപതി കേന്ദ്രനാശപ്പെട്ട താനേ മാർന്നിനെ ശിവാ
ജിജ്ഞാസ കൂടാതെത്തീർത്തൊന്നു വെണം. അതുകൊണ്ടിവിടെ
ഒരു ശരണാഗതനായ ശിവാജി ഒഴിച്ചു. കേന്ദ്രനാശപ്പെട്ട
ലയാത ഒരു സംഭവമുണ്ടായിത്തന്നിരുന്നു. പാപമാ പാപ
കൃത്യമാകട്ടെ ശിവാജി ചുറ്റുന്നോ അവിടെ അഭിമുഖ്യ
തീട്ടും അവിടെത്തന്നെ സാവിത്രിയമ്മി നിൽക്കുകയും
പു, “ചന്ദ്രൻ”, അമ്മ സർവ്വനാശപ്പെട്ട സമാധാനമായ
പുഷ്പസംഗമം. എന്നാൽ അമ്മ ചന്ദ്രൻമാർക്കു തന്നെ
മാടിക്കുളം താവനായിത്തന്നെല്ലാ അമ്മയെ എന്തിന്നു കാ
ണാൻ നിർദ്ദേശിച്ചുവെന്നു?”

പോന്നാപതി ഒരു കെട്ടി. പക്ഷെ തൽക്കാലം വല്ല
തും പാപമാണോ ചെയ്താണോ ശരണാഗതനായ ചന്ദ്രൻ
പോയി ശിവാജി പെട്ടെന്നു അമ്മയെ വിട്ടു വെട്ടാൻ സ്പ്രി
യെണമെന്നായി. കോപമടക്കി ശാന്തനായിത്തീർന്നു, “തന്ന
മാർന്നി കണ്ടിരിക്കണം, ചന്ദ്രൻ നിരപരാധനാണ്, എന്റെ
യോഗ്യമാക്കും എന്ന് ചെയ്തു ചെയ്ത ചന്ദ്രനും” എന്ന് പ
റഞ്ഞു.

സാവിത്രിയമ്മി:— (സ്വയം താഴ്മയോടെ) അമ്മയുടെ ഒരു
പടനായകൻ എന്നു അപമാനിച്ചു. ഇക്കാര്യം
നിരായുധമായുമാത്രം എന്തോ മറ്റൊരു വിധത്തിൽ പെ
രുമേ. ശിവാജി ചന്ദ്രൻമാർക്കു തന്നെ സ്പ്രിക്സ്
കേന്ദ്രമാക്കിത്തന്നു കേന്ദ്രം വെട്ടും കേന്ദ്രമാണെന്നു ചു
പുഷ്പസംഗമം കാട്ടിത്തന്നു.

പ്രവേശനം:-സൂര്യൻ സൂര്യന്റെ നിലവിട്ട കളിക്കുമ്പോൾ
അങ്ങനെ ചിലതൊക്കെ പ്രതീക്ഷിക്കേണ്ടിവരും.

സാ (വീണ്ടും കോപാകുലമായിട്ട്):-പുരുഷന്റെ അകൃമ
ത്തിന്നു വഴങ്ങുന്ന സൂര്യൻ നിങ്ങൾക്കറിഞ്ഞുകൂട, അ
ല്ലേ? സൂര്യൻ കറക്കിക്കൊണ്ട് തോന്നിയാൽ തന്നെ അതു
ത്തയ്ക്കുവാൻ അവർക്കു കഴിയാതെ കൈവിട്ടു പെരുമാറില്ല.
അതുവരികെ മാത്രമേ കഴിയാവൂ. കാണിച്ചുതന്ന സപ്തം
മേൽ, കിരീടാവകാശിയെ, കാശാഗ്രാഹത്തിവിട്ടു കൈ
കേസരിയുടെ ' ' സേനാധിപനാണോ ഈ മാധ്യമം
അന്നു താങ്ങാൻ തുറന്നുനിൽക്കുന്നത്? ഞാൻ ഏതു വിധത്തി
ലാണ് എന്റെ നിലനിൽപ്പിനെ കളിച്ചത്?

സാ:-എത്ര തവണ ഞാനുപേക്ഷിച്ചു കവാടം തുറന്നു കി
ട്ടാക്കുന്നത് പഴയൊരു കൂട്ടാക്കിയോ? പരമം കാട്ടുന്ന
തോ, പകലല്ല അത്രയിൽ എല്ലാവരും കിടന്നുറങ്ങ
ുമ്പോൾ! എന്തു കാര്യം?

സാ:-വിവിധം, വിവിധം തന്നെ നിങ്ങളുടെ മനോഭാവം!
കുതകിച്ചു കിടക്കുന്ന സൂര്യൻ പോയി വിളിച്ചാൽ അവ
ർ വാതിൽ തുറന്നു കിടക്കുന്നു, അല്ലേ? അവർ നിങ്ങള
ുടെ പാട് നോക്കി പോകാൻ പറഞ്ഞ് അകത്തിരുന്നാ
ൽ നിങ്ങളുടെ അഭിപ്രായത്തിൽ അവർ നിലവിട്ട കളിക്ക
ുന്നവരാണ്! ഞങ്ങൾ കോട്ടയ്ക്കുള്ളിൽ നിദ്രാപശമായി
കിടക്കുമ്പോൾ നിങ്ങൾ നാലുരാത്രിയിൽ ഉറക്കമുള്ള ഉപ
ദേശം ചെയ്തു ' ' കേട്ടതിൽ കരളാൽ പറഞ്ഞുവന്നതിൽ
കൊതിയുണ്ട്, ഞങ്ങൾ കൈയെഴുത്തുകാരെ പറഞ്ഞ് വന്ന് നി
ങ്ങളെ എതിർക്കുന്നതാണ് തന്നെ! സൂര്യന്റെ അനന്തം

ബന്ധവും പുഷ്പാമെന്നാണോ വിചാരിച്ചു? പ്രിയപ്പെട്ടവനും ചേർന്നുവന്നിട്ടുണ്ട്!

ശി:—താനെന്താണി കണ്ടിരിക്കുന്നത്. രാവനാ രാജാവാട്ട് കേന്ദ്രമിരിക്കുന്നത്. ഒരു പ്രായം ചെന്ന ബന്ധുവിന്റെ സ്വാതന്ത്ര്യമെടുത്താണ് ആയാൾ പലപ്പോഴായി പറഞ്ഞത്.

സാ:—ബന്ധുവാണെങ്കിൽ എന്തെ അപമാനിച്ചു തെളിയിക്കേണ്ടത് ഉള്ളതെ പകരം ചോദിക്കേണ്ടത്. അത് ചെയ്യാതെ അവനേയും അവന്റെ കൂട്ടുകാരേയും അടിക്കുകയല്ലേ ചെയ്യുന്നത്! ബിരുദപ്പട്ടമില്ലാത്തവന്റെയും " " ഉപദേശത്തിലിരുത്തി വെട്ടിവെട്ടേണ്ടുന്ന വസ്തു! സഖ്യം ഗെയിംഗ് ഡിന്റെ സഖ്യം എന്റെ ബന്ധുവല്ല.

സഖ്യംഗെയിംഗ് ഡബ്ബ് എന്ന പേര് കേട്ടു ഉള്ളതെ ശിവാജി ഭടനാണെ അയച്ചു ആയാളെ വരുത്തി ആയാൾക്കു നന്നെ സമ്മതിച്ചു. ശിവാജിയുടെ രാഷ്ട്രവേദവും മറ്റും വും കാണിക്കുകയേണ്ടതായി. വിധി കല്പിക്കുവാൻ തെല്ലൊരു താമസമുണ്ടായില്ല. സൈന്യത്തിൽ നിന്ന ബഹിഷ്കരണവും മറ്റൊരാളായിരുന്നു ഒരു മറ്റൊരു തടസ്സമായിരുന്നു ശിക്ഷ.

സാവിത്രിയായി:—മഹാരാജ്, ഞാൻ അവിവേകമായി വല്ലതും പറഞ്ഞു പോയിട്ടുണ്ടെങ്കിൽ അങ്ങ് അത് സഭയ്ക്കു കണ്ടിരിക്കണം.

ശിവാജി:—ഞാനാണു താനെന്താണിയോ? കണ്ടാൽപണം ചെയ്യേണ്ടവൻ. എന്റെ സ്വന്തം നിലയിലും എന്റെ

സൈന്യത്തിനു ചേർന്നിട്ടും ഞാൻ താനൊറ്റിനിയോടും
നല്ല ചോദ്യം. എന്റെ കോശാക്ഷരങ്ങൾ സ്രീകളോ
= മറ്റൊരു വിഷയമായി ഇതുവരെ പെരുമാറിയിട്ടില്ല ഈ
സഭയും എന്റെ രാജ്യത്തെ പ്രാപ്തമാക്കിയിട്ടുണ്ട്.

സാ:—സ്രീകളും കട്ടികളും ഒരിക്കലും ഉപയോഗിക്കില്ലെ
ന്ന സമർപ്പണം ചെയ്യുമ്പോൾ അവയുടെ പട്ടണത്തിൽ
കൊണ്ട്. എന്നാൽ സൈന്യത്തിൽ ഒരു വ്യക്തിയുടെ സം
സ്കാരത്തിനായി മരിക്കാൻ അതിലുള്ള വെല്ലുവിളി കളവാ
മല്ലാത്തതാണ്.

ഗി:—സമൂഹം ഒരു വികാസം കാണുന്നുണ്ട്. ആരാളുടെ
നിർമ്മാണങ്ങൾ ഒരു കാരണമെങ്കിൽ ഞാൻ കണ്ടുവരുന്നു.
ഒരു ചുരുക്കം ചേർന്നിട്ടു താനൊറ്റിനിയോ ഈ സാഹസ
മെല്ലാം പ്രവർത്തിച്ചു അങ്ങനെ ഇത്രയും ഉപയോഗിക്കാൻ താ
മയിപ്പിച്ചിട്ടുള്ളതുകൊണ്ട് മറ്റു കോശാക്ഷരങ്ങളോടൊപ്പം സമു
ഹം താനൊറ്റിനിയോ - അസാധ്യമായ വെല്ലുവിളി തോ
ന്നിട്ടായിരിക്കണം ആരും പ-ബേത്തിന്റെയും സൈന്യ
ത്തിന്റെയും പാതയ്ക്കും മറുപടി.

സാ:—ചുരുക്കം ചേർന്നിട്ടു സാഹസം പ്രവർത്തിക്കുകയോ?
ബിഷപ്പ് സർത്താനായാണോ അത് സൂചിപ്പിക്കു
ന്നത്?

ഗി:—അതെ സർത്താനായ ചേർന്നിട്ടു അങ്ങനെയോ മറ്റും
നികോലിച്ചു അങ്ങനെയോ ഇത്ര ദിവസം ചേർന്നിട്ടു
സാഹസമായിപ്പോയി.

സാ:—ഈ അമ്പല ഒരു തുല്യസൈന്യത്തോടു കൂടി അങ്ങ
നെ എത്തിയത് സാഹസം തന്നെ, ഞാൻ സമ്മതിക്കു

[illegible]

ശ്രീ:—മുസ്ലിമാർക്ക് ഇട്ടുകൊടുത്ത മതപരമായ ചിന്തകൾ, നവീന
സമരങ്ങളും മാനമനുഷാസന കരുത്തുവാൻ വിവിത്രം
തന്നെ!

സാ:—മറുപടി: വേദപ്രാകൃതീ അസ്തിത്വം ഉള്ളതാണ്. മഹാ
നാഥ അങ്ങനെയും പ്രാണാമയ്യ അറിയാത്തതിൽ പെട്ടതാ
ണ് ഈ അസ്തിത്വം ഉണ്ടാകും. മേൽക്കേൾക്കുമായ സൂര്യ
അതാണ്ടു പണ്ടി അതിന്റെ കാര്യം കേൾക്കുന്നതാണ് എ
ന്റെ ചുമതല. അതിന്റെ ഉപദേശം നൽകും ആരാ
യായാ ഓരോർ അയാളെ തന്നെ എന്റെ കർമ്മവും നി
ർവ്വഹിക്കണം. അതാണ് സൂര്യന്റെ അഭിനവം. ദേശ
ങ്ങളും കോട്ടകളും വിവിധങ്ങളായ ശബ്ദം. അത് ദൈവസ്വ
സ്വഭാവം. എന്റെ അതിർത്തിയിൽ പ്രവേശിക്കുമ്പോൾ
ഓരോർ വിവിധമായതുകൊണ്ടും സ്ത്രീയായതുകൊണ്ടോ
അങ്ങനെയെ നിരോധിക്കാതെ കീഴടങ്ങേണ്ടതാണ് എന്നു അതി
ലാണിച്ഛിക്കാവുന്നത്. ലോകം പഴിയുന്നില്ലേ?

ശി:—ബന്ധുവായ കാവ്യായെ പ്രേരിപ്പിക്കുവാനായിട്ട് എന്താണ് താൻ ചെയ്തത്?

സം:—സുൽത്താന്റെ ശത്രുക്കൾ ഏന്റെ അടുത്ത ബന്ധുക്കളായാലും അവർ ഇവിടെ പ്രാപശിക്കുമ്പോൾ അവരെ മൊറക്കുന്നത് താമസമാർന്നിടയെന്ന നിലയ്ക്കു ഏന്റെ ഒഴിച്ചുകൂടാത്ത കർവ്വമാണ്. മരുതകാലം മുഴുപ്പിയ്ക്കുന്നതിനാൽ അദ്ദേഹത്തിനു വിഷമമായി ബന്ധുക്കളുടെ

ചേരിയിൽ ചേർന്നു എന്റെ ധാർമികമായ കർത്തവ്യം നിർവ്വഹിക്കാതിരുന്നാൽ ഞാൻ മാനം കെട്ടുവളാകും. മനവും മമതയുടേതാണ് ധർമ്മവും മാനവും മരണാൽ എന്റെ തശ്ശേഖിതനായ ഭർത്താവിനും എന്റെ വംശത്തിനും അത് ഒരു തീരാകുളയമായിരിക്കും.

ശി:—ധർമ്മവും മാനവും മഹത്തോന്നാൽ ചോരാ, വിവേകവും വേണം.

സാ:—വിവേചനയായ അജ്ഞയോട് യുദ്ധത്തിനൊരുങ്ങിയ ഏതൊരു അവിവേകിയെന്ന് ലോകം വിളിക്കാതിരിക്കുകയില്ല, നിശ്ചയം. ഇന്ന് അജ്ഞയ്ക്കു സമനായ ഒരു യോദ്ധാവ് ഭാരതവാർത്തിയില്ല അജ്ഞയുടെ കതിരപ്പട്ടാളത്തോട് കിട നില്ക്കാൻ വേറെ സൈന്യവുമില്ല. അങ്ങിനെയിരിക്കട്ടെ അല്ലാ ചില ഭടന്മാരോടു കൂടെ ഞാൻ അജ്ഞയെ തടുത്തു നിൽക്കാൻ ചെയ്ത ശ്രമം അവിവേകത്തിന്റെ മകുടാഭയാനമെന്നായോ ലോകം കണക്കാക്കുകയുണ്ടു. പക്ഷെ സഹായത്തിന്നു ബിജാപ്പൂർ സൈന്യം എത്തിച്ചേരുന്നതുവരെ തടുത്തു നിൽക്കാനുള്ള കെൽപ്പ് എനിക്കില്ലാതെകണ്ടല്ല എന്നു് ഈ കുറച്ചു ദിവസം കൊണ്ടു അജ്ഞയ്ക്കു ബോദ്ധ്യമായിരിക്കുമല്ലോ.

ശി:—താനോർണിയുടെ കൈയറ്റവും യുദ്ധമാതൃരിയും ഞാൻ വളരെ അഭിനന്ദിക്കുന്നു. പക്ഷെ ഞാൻ പററിയത് ദിലീർഖാൻ വശംവദനായ സുൽത്താനെ വിശ്വസിച്ചിരിക്കാൻ. മഹാരാഷ്ട്രമാളാജിക്കാൻ ഔറങ്ങുസേബ് എന്ന പുറപ്പെടാൻ ആലോചിക്കുന്നുണ്ട്. ആയാളെ കാത്തിരിക്കുകയാണ് ദിലീർഖാനും ബിജാപ്പൂർ സൈന്യവും.

ഒരു മാസം മുമ്പെ ഞാൻ റായിഗറിൽ തിരിച്ചെത്തിയതാണ്. താനേക്കാർണിയുടെ അപ്രതീക്ഷിതമായ നിരോധമാണ് എന്നു ഇവിടെ ഇത്ര വൈകിച്ചത്.

സാ:—എനിക്കു മാപ്പു തരണം. എന്റെ സ്ഥിതിക്കനുയോജ്യമായ കർത്തവ്യം ഞാൻ നിറവേറ്റിയിരുന്നല്ലോതെ അങ്ങയ്ക്ക് ഒരു വിധമായ മോഹവും ഞാനുദ്ദേശിച്ചിരുന്നില്ല. അങ്ങയുടെ ഭാജ്യത്തെ ആശ്രയിക്കാൻ ദിവിർലാൻ ബിജാപ്പൂർ സൈന്യത്തെ കൊണ്ടുപോയിട്ടുണ്ടെന്നു ഇന്നു നടക്കുകയാണ് ഞാൻ കേൾക്കുന്നത്.

ശി:—ഭാജ്യത്തിലെ സ്ഥിതിഗതികൾ അപ്പപ്പോൾ അറിഞ്ഞതാലേ വിവേകപൂർവ്വം പ്രവർത്തിക്കാനാവുമല്ല. താനേക്കാർണിയുടെ ഉത്തരസമയമായ കർത്തവ്യബോധം എനിക്കൊട്ടേറെ അസൗകര്യമുണ്ടാക്കിയിട്ടുണ്ടെന്നിവിടെ ഒരു വിശവസ്യതയേയും അവരുടെ ബാഹുപരശ്രമവും കാണാനിടയായതിൽ എനിക്കുള്ള സന്തോഷം പറയാനാവാത്തല്ല ഞാനിവിടെ വിട്ട് ഉടനെ പുറപ്പെട്ടേണ്ടിയിരിക്കുന്നു. താനേക്കാർണിയുടെ അഭിപ്രായമന്താണെന്ന് പറഞ്ഞാൽ ഞാൻ അത് തമാസാജ്ഞമാണ്.

സാ:—വളരെ തലമുറകളായി ഈ കോട്ട എന്റെ കുടുംബത്തിന്റെ അധീനത്തിലായിട്ടു ഇന്നു അങ്ങയുടെ പരാകയാണ് അതിന്മേൽ പാറിക്കളിക്കുന്നത്. എനിക്കെന്തമിട്ടുമാണ് ഇനിയുള്ളത്! എന്നു അങ്ങയുടെ നിസ്സഹായമായ ഒരു ഭാഗ്യനേയിയുടെ നിലയിൽ കരുതണമെന്നു എനിക്കുപേക്ഷയുള്ളു.

ശി:—ഇന്നു മുതൽ ബിൽവാധി എന്റെ സ്വകാര്യത്തിന്റെ ഒരു ഭാഗമാണ്. അതിന്റെ ഭരണവും കോ

ട്ടയും താനേദാർത്തിയെത്തന്നെ ഏല്പിക്കുന്നതിന്നു ഏത
ക്കു വിരോധമില്ല. എന്റെ പ്രയത്നത്തിലുള്ള ഒരു
കാര്യം താനേദാർത്തി എന്നെയും നട്ടുകൊടുത്തതിൽ പ്രാപ്തി
ക്കുകയുള്ളെന്നു എന്നെയും പുണ്യവിശ്വാസമുണ്ട്.

സാ: — അങ്ങനെയുടെ കീഴിൽ താനേദാർത്തിയായിരിക്കുന്നതിനെ
ക്കാൾ ബഹുമാന്യനായ ഒരു പദവി എന്നെയും കൈവരാ
നില്ല എന്നാൽ ഞാൻ അത് സ്വീകരിച്ചാൽ ചെറുതു
ടനങ്ങൾ എന്നു തന്നെ പറയാം. എന്റെ ആശയം
ത്തിന്നല്ല. വിരോധമായി ഞാൻ എന്റെ മാനം വിറു
ത്തുക്കൊടുക്കുന്നതിൽ ചേർന്നതായി അർത്ഥം കണക്കാ
ക്കും. അനിവാര്യമായ പ്രാണനെ ഉപേക്ഷിച്ചിട്ടും ആവ
ശ്യമായ നിലയിൽക്കുന്ന മാനം രക്ഷിക്കണമെന്ന ബാല്യ
ത്തിൽ പഠിച്ച നീതിസാരം മുൻനിർത്തിയാണ് ഞാനിതുവ
രെ നടന്നു വന്നത്. മാനമില്ലാത്തതായാലും ജനങ്ങൾ പ
രസിക്കുന്നത് എന്നു വേറൊരു സമയമാണ്. അത്
എന്നെയും മാപ്പു തന്നേം. അങ്ങനെയും എന്നെയും വിശ്വാ
സത്തിൽ ഞാൻ വളരെ നന്നായിട്ടുവെച്ചാണ്

ശി: — എന്നാൽ ഞാൻ താനേദാർത്തിയെ എന്താണ് ചെ
ല്ലെന്ന്? ജാഗ്രിൻ കൊടുക്കുന്ന സമ്പ്രദായത്തിൽ ഞാൻ
വിരോധിയാണ്. ശമ്പളത്തിൽ പകരം ഭൂസ്വരത്ത് പ
തിച്ചു കൊടുക്കുന്ന പഴയ വഴിയും എന്റെ സ്വഭാവ
ത്തിൽ ഞാൻ തീരെ കടന്നിട്ടില്ല. ഭൂമികളായ പട
നായകന്മാർ ഭൂമിയിൽ സഭാചാരികളാകുന്നതും അവർ ത
മ്മിൽ തമ്മിൽ കലഹിച്ചു ഭാഷാവിഷയം ഉണ്ടാകുന്നതും
ആ ദോഷമുള്ള സമ്പ്രദായത്തിന്റെ കെട്ടുകളാണ്. ഇ

പ്പോൾ ബാപ്റ്റിസ്മം അലങ്കാരപ്പെടുത്തുന്ന അന്തഃ
 ഹിദ്രമാണ് സുൽത്താന്റെ ബലഹീനത. ഞാൻ ആ
 ക്കാ ജാഗ്രീർ കൊടുക്കാറില്ല. അതിന്നും പുറമെ ഞാൻ
 പുതുതായി പിടിച്ച രാജ്യങ്ങളുടെ രക്ഷയ്ക്കായി പത്താല
 മുതൽ കറവരിവരെ അവിടവിടയായി കൊട്ടകളും മൈസ
 ന്യസഭകളെയും സ്ഥാപിക്കേണ്ടതായ്കുന്നു. ഓരോ
 രാജ്യവിഭാഗത്തിലും ഭരണാധികാരികളും എന്റെ അടു
 സ്ഥാനനായ്കായി കത്തിടപാടുകൾമൂലം നിരന്തരബന്ധം
 പുറത്താൻ അക്കിടന്നുള്ള സ്ഥാപനങ്ങൾ അന്യോവശ്യ
 മാണ്. ഈ ഏല്പാടുകൾ പൂർത്തിയാക്കുന്നതവരെ ഇ
 പ്പോൾ ഓരോ കോട്ടയ്ക്ക് കീഴിലുള്ള പ്രദേശങ്ങൾ അ
 തിനേട് തന്നെ ബന്ധപ്പെട്ട് നിർവ്വഹിച്ചിരിക്കുന്നു. അ
 ണ്ണിനെക്കൊണ്ടായാലോ താനേക്കാർന്നിടയ നിസ്സഹായ
 യാക്കി ഇവിടംവിട്ട് പോകാൻ ഞാൻ ഇഷ്ടപ്പെടുന്നില്ല.
 ബിൽവാഡി കോട്ടയ്ക്കധീനമായ ക്ഷത്രിയവർഗത്തിലെ മ
 ണ് വലിയ ഗ്രാമങ്ങൾ എന്റെ ബഹുമാനസൂചകമായി
 ഞാൻ താനേക്കാർന്നിട്ട് സർവ്വസ്വതന്ത്രനായായി വിട്ടു
 തന്നിരിക്കുന്നു.

സാ:—ഈ അനാഥനായ വിധവയായ് അങ്ങ് കാണിക്കുന്ന
 യോഗാക്ഷിപ്പുത്തിന് അങ്ങയെ പണ്ടുദീനാഥനനുഗ്രഹി
 ക്കും. അങ്ങയുടെ അന്ത്യം ⁴⁰ അനാഥാസവ്യം ശോഭനവു
 മായി വരട്ടെ!

സാവിത്രിയായിയുടെ സുഖജീവിതത്തിന്നുപയുക്തമായ
 എല്ലാ ഏല്പാടുകളും ചെയ്ത് അവയെല്ലാം ബഹുമാനികളും
 നല്ല ശമ്പളം മഹാമാജാവ് മഹാമാജാത്തിലേക്ക് കത്തിച്ചു.

IV. കിലോദാർ മൊഹറാണിത്വാൻ.

ശിവാജിയുടെ മരണാനന്തരം രാജാവായ അദ്ദേഹത്തിന്റെ മൂത്തമകൻ സംഭാജി മുഗളരുമായുള്ള യുദ്ധം തുടർത്തിയെ തുടന്നു. കവികളായ് എന്ന ഒരു ബ്രാഹ്മണവിടന്റെ പിടിയിൽ പെട്ടിരുന്ന സംഭാജിയുടെ ഭവത് കൊല്ലത്തെ ഭർത്താക്കുമാരിന് ശേഷം മുഗളർ ആയാളെ വെച്ചിച്ച് തടവുകാരനാക്കുകയും ക്രൂരനായ ഔറങ്ങ്സേബ് ആയാളെ പൈശാചികമായ വിധത്തിൽ ഹിംസിച്ചു വധിക്കുകയും ചെയ്തു. സംഭാജിയുടെ വിധവ യേശുബായിയുടെയും ശിവാജിയുടെ രണ്ടാമത്തെ മകനായ രാജാരാമിന്റേയും നേതൃത്വത്തിൽ മരാഠർ വിണ്ടും യുദ്ധസന്നദ്ധരായത്കണ്ട് മുഗളർ ചതിപ്രയാഗിച്ചു യേശുബായിയേയും പിതൃക്കാവങ്ങളിൽ സാറ്റാ എന്ന പേരിൽ ഖരിത്ര പ്രസിദ്ധനായിത്തീർന്ന അറയുടെ കൊച്ചുമകൻ ശിവാജി രാജകുമാരനേയും തട്ടിക്കൊണ്ടു പോയി. ഇരുപത്തിനാല് കൊല്ലം മുമ്പ് ശിവാജി മഹാരാജാവ് ആഗ്രാനഗരം സന്ദർശിച്ചപ്പോൾ യവനികയ്ക്കുള്ളിൽനിന്ന് ആ മഹാപുരുഷനെ ബഹുമാനപൂർവ്വം വീക്ഷിക്കുകയും

പിതാവിന്റെ ക്രോധാചേഷ്ഠത്തിൽനിന്ന് തല്ലാക്കൊക്കിക്കൊക്കിയും ചൊല്ലി തെറ്റാത്തതെങ്ങിനെ മകൾ സൈനാജിയിൽ രാജാമാരിയുടെ സൗമന്ദ്യ സമുദയിൽ യേശുവായിരും മകനും ചുറ്റും പാട്ടുതന്നിൽ കേൾക്കുകയും കഴിച്ചുകൂട്ടി രാജാമാരും മഹാരാജാവും വിട്ട് പല വിപത്തുകളും തന്നെ ചൊല്ലി കേൾക്കുകയും ജിൻജിറ്റിൽ രാജാമാരും കേൾക്കുകയും യേശുവായിയുടെ ഇഷ്ടമനുസരിച്ച് അവിടെനിന്ന് രാജാമാരും നിർത്തിക്കൊണ്ടു ചൊല്ലി.

ഉടനെ ജിൻജി ആകുമ്പോൾ പിടിക്കാൻ തെറ്റാത്തതെങ്ങിനെ തന്റെ പ്രധാനമന്ത്രിയുടെ പുത്രൻ നവാബ് സുൽഫിക്കാർമാരെ ഒരു വമ്പിച്ച സൈന്യത്തോടുകൂടി ഡക്കാതിലേക്കയച്ചു ഏകാധിപത്യത്തോളം നീണ്ടുനിന്ന യുദ്ധത്തിന് ശേഷമുണ്ടായ ജിൻജി കൈവശപ്പെടുത്തുവാൻ സാധിച്ചു. രാജാമാരും ശത്രുക്കളുടെ കൈയിൽ പെടാതെ മഹാരാജാത്തിൽ തിരിച്ചെത്തി തെറ്റാത്തതെങ്ങിനെ യുദ്ധം തുടന്നു. കേൾക്കുകയും ശിക്ഷിപ്പിട്ടുകൊണ്ടിരുന്ന രാജാമാരും കേൾക്കുകയും മഹാരാജാവിനുമായി. സുൽഫിക്കാർമാരെ തന്റെ പടനായകനായ ഓസ്മാനെ 'കർണാറ്റിക്ക് പ്രദേശത്തിന്റെ ഹെജ്ദാരായും മഹാരാജാ സെയിദ്വാനെ ആയാളുടെ ഭിന്നനായും മഹാരാജാവിനെ ജിൻജിയിൽ കില്ലെടാരായും നിർത്തിച്ചിട്ട് തെറ്റാത്തതെങ്ങിനെ പാട്ടുതന്നിലേക്ക് കൊണ്ടു.

രണ്ടുകൊല്ലം കഴിഞ്ഞപ്പോൾ തെറ്റാത്തതെങ്ങിനെ നേരിട്ട് വടക്കുനിന്ന് ഒരു രാജാവിനെ ജിൻജിയിലെ ഭരണാധിപനായി നിർത്തിച്ചു. സഞ്ചാരി ഗോത്രത്തിൽപ്പെട്ട സ

രൂപ്സിന്റെ മൂന്നു സൗകര്യം ബന്ധുബന്ധം" രാജാവിന്റെ അനുമതിയോടെ നിശ്ചയിച്ചിരിക്കുന്നു. മറ്റു മതിയില്ലാത്ത ചെലവുകളെപ്പറ്റി.

[illegible]

ഗവണ്മന്താക്കൾ ആയാൾ ചോദ്യപ്പെട്ടിട്ടുള്ളത്. അത് സംബന്ധമായുള്ള ഉടമ്പടിയിൽ ഇംഗ്ലീഷുകൾ സരൂപ്സിംഗിനെ ജിൻജിക്കാക്കുന്നതിനായി വിവരിച്ചത്. വസുധന്തി ഒരു മുപ്പിം പടനാമ്പകന്ന് കല്പിച്ചു കൊടുത്ത ചോർട്ടോ നോമ്പോ ഇറമുഖം സരൂപ്സിംഗ് ചിട്ടിച്ചുടക്കി വസുധന്തിയുടെ പാലാൾ. വക സ്വത്തുക്കളിലെ പട്ട വിവ സ്ഥവങ്ങളും പെൺ ജ്യാതുകൾ വിവ ഗ്രാമങ്ങളും ആയാൾ തന്റെ മരണത്തിന് കീഴിൽ കൊണ്ടുവന്നു. കടൽ തീരത്തിലിരുത്തുകയെന്ന നാവികവാഹനങ്ങളും പാലാമ്പങ്ങളും കണ്ടുകൊടുത്ത രാജകീയ ഡിക്കാർ പെൺജ്യാൽ വിട്ടുകൊടുക്കാതെ തന്റെ അതിർത്തിയിൽ സരൂപ്സിംഗ് തന്നെ നിർത്തിച്ചു. വിദേശീയരുടെ അന്നത്തെ ഏഴുതുറകളിൽ ഒരു ശക്തനായ സ്വതന്ത്രരാജാവിന്റെ രൂപത്തിലാണ് സരൂപ്സിംഗ് പ്രത്യക്ഷപ്പെട്ടത്. ആയാളുടെ കൊയ്ത്താറുളള പെൺജ്യാൽ വസുധന്തിയെ അറിയിച്ചുവെങ്കിലും ആറുണ്ടുണ്ടിന്റെ പിൻഗാമിയായ ബാലാമുർഷാ ആയാൾക്കെതിരായി നടപടികളൊന്നുമെടുത്തില്ല. 1713-ൽ സുബ്രസിംഗരായ സെയിദ് സറോദനാഥന്റെ സഹായത്തോടുകൂടി ഫാക്ക് സിംഗ് രാജാവായിത്തീർന്നപ്പോൾ സ്ഥിതിഗതികൾ പലതായി. സരൂപ്സിംഗ് ബാക്കിവെച്ചിരുന്ന കരം ഏഴുപത് ലക്ഷം ഉറപ്പികയായി കണക്കാക്കിച്ച് അത് വിട്ടുനമ്പരമെല്ലായിലെ ബാലാമുർഷാ പ്രതിനിധിയെ ബന്ധനത്തിൽ വെക്കാനുണ്ടായി. അതിലൊക്കെ രോഗം ചിട്ടിച്ചെട്ട സരൂപ്സിംഗ് ആ സന്ദർഭത്തിൽ മരിച്ചു.

ആയാളുടെ രോഗവാരിയ അറിഞ്ഞ ഉടനെ മകൻ രേസിംഗ് ' ' ബാലാമുർഷാവിൽനിന്ന് തന്റെ നവോദയമായ

രജപുത്ര ഭാര്യയോടും അശ്വപാത്രവുമായ അമ്പത് യോഗാക്കുളംകൂടി ജിൻജിയ്യ് പറപ്പെട്ടു. പ്രായം ഇരുപത്തിയഞ്ചെ ആയിരുന്നെങ്കിലും ഒരു വിരവിടനായ യോഗാവന പ്രഖ്യാതിയാർജ്ജിച്ചിരുന്ന അദ്ദേഹത്തെ വഴിയിൽവെച്ച് മൈസൂർ പീഠഭൂമിയുടെ പടിഞ്ഞാറ് വശത്തുള്ള ജെഡ്ന്തർ രാജ്യത്തിലെ രാജാവ് നരായണയുണായിരുന്ന യുദ്ധത്തിൽ സ്വന്തത്തിന് കണ്ടിട്ടു. ദേസിലെ ശത്രുക്കളെ തോറ്റിപ്പതിനാൽ സംബ്രീതനായ രാജാവ് ആയാൾക്ക് വളരെ വിളംബരം സമ്മാനങ്ങൾക്ക് പുറമെ ആരാലും മെരുക്കാൻ കഴിയാതിരുന്ന ഒരു വിശേഷപ്പെട്ട കതിരെയും കൊടുത്തു. ദേസിലെ കതിരെയെ മെരുക്കി അതിന്മേൽ കയറി ഭരണമായി കയ്യോളം ജിൻജിയ്യ് പണിയിച്ചിരുന്നു. രാജാസഭാപ്രസിഡന്റ് അതിലൂടെയും ശരിച്ചിരുന്നു. പിന്തുടർച്ചയായ ചെങ്കുളം 1714 ജനവരിയിൽ ദേസിലെ രാജാക്കന്മാരെക്കൊടുത്തു.

അക്കാലത്ത് ഗുഗുലുസാഗ്രാജ്യത്തിൽ ഭരണകേന്ദ്രങ്ങളിലെല്ലാം ഉണ്ടായിരുന്ന പാലയ ജിൻജിയ്യും രണ്ടാമതും ഉദ്യോഗസ്ഥനായിരുന്നു. ഭരണാധികാരിയുടേയും (കിരല്ലാരി), വക്രവർത്തിയുടേയും (പാഴ്ചാരി) അന്നത്തെ സമ്പ്രദായപ്രകാരം പുതിയ ഭരണാധികാരി ഒന്നാകുമായി ഫെറുജ് ഷാഹെയും ആയാളുടെ ഭിവാണയും മഖം കാണിച്ച്, അറബിക്ക് കയ്യോളം വെച്ച്, അവരുടെ സമേതം വാങ്ങിയശേഷം അധികാരം എടുത്തുകൊണ്ടായിരുന്നു. ദേസിലെ ഈ ആശയത്തിന് വഴങ്ങാതെ സ്വയംഭരണ ഭരണമാക്കിപ്പോയ ഉദ്യോഗസ്ഥന്മാർ വിരമത്തിലായി. ഫെറുജ് ഷാഹുടേയും വക്രവർത്തിയുടേയും കയ്യോളം വെച്ച അദ്ദേഹത്തെ കിരല്ലാരി

യംഗീകരിക്കുന്നത് കീഴ്നടപ്പിന് വിരുദ്ധമായിരുന്നു. പക്ഷെ പ്രതാപശാലിയും മുൻകോപിയുമായ ആ യുവയോഗോദ്ധാത് അത് തുറന്നു പറയാൻ അവർ ധൈര്യപ്പെട്ടില്ല. എന്നാൽ ഹനുമാജി പാണ്ഡിതർ, തിരുവെങ്കടംപിള്ള മുതലായ കിരീടഭാരി ഉദ്യോഗസ്ഥന്മാർക്ക് അവരുടെ പരമനായ യജമാനന്റെ പുത്രനെന്ന നിലയ്ക്ക് അദ്ദേഹത്തോട് പ്രതിപത്തിയുണ്ടായിരുന്നതിനാൽ, ഫൗജ്ദാരുടെ അപ്രീതി ഭയപ്പെട്ടുണ്ടായിരുന്നിട്ടും, അവർ സ്ഥാനാരോഹണ സമയത്ത് സമോനക്കിഴികൾ സമർപ്പിക്കുന്ന സമ്പ്രദായം പൗരപ്രമുഖന്മാരോടൊപ്പം നിരവേറുകതന്നെ ചെയ്തു. വാക്ക്നവീസ്, ധായിനാഥ് തുടങ്ങിയ പാട്ട്ഷാഹി ശമ്പളക്കാർ ആ വടങ്ങിൽ നിന്ന് ഒഴിഞ്ഞുമാറിയെടുത്തു അവരും രാജാവിന്റെ പദവിയിൽ ദേശിംഗ് പുറപ്പെടുവിച്ചു കല്പനകളൊന്നും ലംഘിച്ചില്ല. ഫൗജ്ദാർ സാത്തുജ്ജാഖാനാകളെ പിതാവിന്റെ നിർദ്ദാണത്തോടുകൂടി ദേശിംഗിന് കൈയശമാനപത്രമെച്ചുതല്ലാതെ വേറെ യാതൊന്നും ചെയ്യാതെയുമിരുന്നു.

കൈനംഭിനദരണാം സ. ബാണ്ഡി ചൂണ്ടായ കോ നാളു മോ: സമ്പദ്ഷത്തിൽനിന്ന് രാജാദേശിംഗിന്റെ വിശിഷ്ടഗുണങ്ങൾ കണ്ടറിഞ്ഞ വാക്ക്നവീസ് (കാർദ്ദേശി) പയ്യാ രാമകൃഷ്ണൻ, അടുത്തു് സഭവിമുച്ഛാദ്യന്ന ആചത്തിൽ നിന്ന് അദ്ദേഹത്തെ കേളിച്ച് അദ്ദേഹത്തിന്റെ സ്ഥാനം സുസ്ഥിരമാക്കാൻ വേണ്ടി, ദേശിംഗോട് വാസ്തുവസ്ഥിതികൾ സമയം തുറന്നു പറഞ്ഞു:

പയ്യാ രാമകൃഷ്ണൻ:-- ധാൻ പറയാൻ പോകുന്നത് അങ്ങയുടെയും റംണിയുടെയും കൈമത്തിന് വേണ്ടി മാത്രമാ

ണ്ട്. അത് അദ്ദേഹം വിശ്വസിച്ചു. അദ്ദേഹം എത്രയും
 താഴെ വെട്ടി നോക്കിയിട്ടും അദ്ദേഹം പറയുന്നതിലുണ്ടായിട്ട് അ
 ഞ് അതിന്റെ എന്തിന്റെ മാറ്റം തന്നെ, കോപിക്കരുത്.

***സെമിനർ:—പ്രാജനനാർത്ഥം.**

23 രാമ: — അങ്ങനെയൊന്നും അങ്ങനെയൊന്നും നന്നായിട്ട് പ്രവർത്തിക്കുക. പക്ഷെ പാവപ്പെട്ടവയെ, പാവപ്പെട്ടവയെ, സമത്വം കിട്ടുന്നതാണ് അങ്ങനെയൊന്നും. അതിനായിക്കുമിട്ട്, ഇതാണ് പുതിയൊന്നും. അതാണ് അതിനായിക്കുമിട്ട്.

മുഖ്യമന്ത്രി:—എന്റെ പിതാവിന് ഈ മകനും പ്രദേശങ്ങളും
 എല്ലാംഗീർ പാർഷാ നേരിട്ട് കല്പിച്ച കൊടുത്തതാണ്.
 ഫൗജ്ദാർക്ക് അതിൽ ഒരു പങ്കുവെച്ച എന്റെ പി
 താവിന്റെ സ്വന്തം അനുഭവിക്കാൻ എനിക്കാജ്ഞയും
 സമ്മതം വേണം.

2. രാ: - മിൻജി പ്രദേശം എക്കാട് ഹെറജ്ദാരിയുടെ പ
പിള്ളയായത് കൊണ്ട് ഹെറജ്ദാരിയുടെ അധികാര
മകിൻ കീഴിലാണ് അതിന്റെ ഭരണം.

ദേ:—ഒരു കാലത്ത് അമ്മിനെ ആയിരുന്നിരിക്കാം എന്നു്
 ചെറുപ്പം പാഴ്ന്നു എപ്പോൾ നേരിട്ട് എന്റെ പിതാ
 വിന് ഈ പ്രദേശം കൊടുത്തുപോ അന്ന് മുതൽ ഹൈന്ദവ
 മതം ഇവിടെയുണ്ടായിരുന്നു എന്ന് പറയുന്ന അധി
 കാശ്ചെല്ലാമനുഭവിച്ചു.

2.4. രാ:—ചിതാവനെ ഇവയ്ക്കൊരം കിഷ്കുമായി നിശ്ചിച്ച് കൊണ്ട് ഹെറുജ്ദായം ദിവസം ഒപ്പിട്ട ഒരു കല്പന അ

വർ അദ്ദേഹത്തിനായുള്ള കൈയെഴുത്തു വാക്ക് അറിയാൻ
ലിക്കുകയില്ല.

ദേ:—അറിയും. അത് വെറും ധിക്കാരമായിരുന്നു. പാദോ
നേരിട്ട് നിയമിച്ച ഓരോ ഹെറേടാർ പിന്നീട് അതേ
ഉദ്യോഗത്തിൽ നിയമിക്കുക! ഹെറേടാർക്ക് കല്പന പാ
ദോ സ്ഥിരപ്പെടുത്തുന്നത് വിട്ട് പാദോയെക്കുറിച്ച് കല്പ
ന ഹെറേടാർക്ക്. അതാഴ്ന്നു കിടന്നു. സ്ഥിരപ്പെടുത്തുക!
ഇതിൽപ്പരം ധിക്കാരം മറുണ്ടോ?

പ.രാ:—പിതാവ് അതിനെക്കുറിച്ചൊന്നും അറിയുകയില്ല.
ദില്ല.

ദേ:—എന്താവശ്യം? പ്രത്യേകത്തിൽ അസംസ്ഥാനമായ ഒരു
കുറിച്ച് കപ്പലിൽ വലിയൊരു കയറ്റാക്കത്ത് എഴുന്നള്ളിക്കുന്ന
കുറുപ്പ് വിഷയമുണ്ടോ? ഹെറേടാർക്കുണ്ടായിരുന്ന
മേലധികാരം നശിക്കാതെ നിർമ്മിച്ചുവെന്നു വാദിച്ചു
യിക്കുക മാത്രമായിരുന്നു ആ സ്വതന്ത്രമായ എഴുത്തി
ന്റെ ഉദ്ദേശ്യം.

പ.രാ:—പക്ഷെ ഹെറേടാർക്ക് മേലധികാരം പാദോ
യെന്നു സമ്മതിച്ചിട്ടുണ്ടല്ലോ.

ദേ:—എങ്ങനെ?

പ.രാ:—ഇവിടെനിന്ന് കരം എഴുപത് രണ്ടാം ഉറപ്പിക ബാ
ക്കി കിട്ടാൻചെന്നു. അതിന്നു പിതാവിന്റെ പേരിൽ
കൽനായകൻ പദവികളെടുക്കണമെന്നും ഹെറേടാർ എ
ഴുതി അറിയിച്ചതുകൊണ്ടാണല്ലോ ദില്ലിയിലെ ഇവിടത്തെ
പ്രതിനിധിയെ പാദോ ചന്ദനസ്ഥനാക്കിയതും പിതാ

വിനയകൊണ്ട് ആ തുക ഉടനെ ഫെറുജ്ദാർക്ക് കൈപ്പിടക്കണമെന്ന് പ്രതിനിധിയ്ക്ക് നിദ്ദേശം കൊടുത്തതും.

ദേ: — അത് സാദത്തുജാഖാൻ കൈക്കൂലിയും പറ്റിച്ചുപണിയാണ്. ആയാളുടെ ദില്ലിപ്രതിനിധി തിപ്പുദാസ് പണം കൊടുത്ത് ദർബാർദാറോൾ കടമ്പുഡീനെ ഹട്ടിലാക്കി, സാദത്തുജാഖാൻ അനുമതിയുള്ള ഒരു കല്ലുപുറപ്പെടുവിച്ചാൽ ബുക്കൻസി കാളിദാസ് മാർവാഡി മുഖാന്തരം രണ്ടുലക്ഷം ഉറപ്പിന് ദർബാറിന് കൈക്കൊടുക്കുന്നത്, കടമ്പുഡീനെക്കൊണ്ട് പറയിച്ചിട്ടില്ല. അതിന് മുമ്പ് സാദത്തുജാഖാൻ പിതാവ് വിരോധമായി ആയുധ ഹർജികളാണു പാട്ഷാ ബഹാദൂർഷാ വകവെച്ചിരുന്നില്ല. അതിന്റെ ശേഷമാണ് ഈ അടവെടുത്തത്. എങ്ങനെയെങ്കിലും തനിക്ക് പിതാവ് വഴങ്ങണമെന്നായിരുന്നു ആയാളുടെ മോഹം. മരിക്കുന്നതുവരെ പിതാവ് അതിന് കൂട്ടാക്കിയില്ല.

പ.രാ:—അങ്ങനെ ഫെറുജ്ദാർ പോയി കാണുന്ന നിമിഷത്തിൽ ഏല്പാ വൈഷമ്യങ്ങളും നീങ്ങും.

ദേ:—എന്റെ പിതാവ് ആയാളെ പോയി കണ്ടിട്ടില്ല, ആയാളുടെ മേൽക്കോയ്മ സ്വീകരിച്ചിട്ടുമില്ല. തനിക്ക് പാട്ഷാ നേരിട്ട് കൊടുത്ത പ്രാദേശത്തിൽ സർവ്വധികാരവും തന്റെതാണെന്നും താൻ പാട്ഷാവോടല്ലാതെ വേറെ യാതൊരാളോടും സമാധാനം പറയേണ്ടതില്ലെന്നുമായിരുന്നു പിതാവിന്റെ നില. അവസാനംവരെ അദ്ദേഹം അതിൽനിന്ന് വ്യതിചലിച്ചില്ല. അതിന് പ്രതികൂല

മായി ഞാൻ പ്രവർത്തിക്കുകയോ? വയോധികനായ പിതാവ് കീഴടങ്ങാത്തവന്ന് യുവാവായ ഞാൻ കീഴടങ്ങുകയോ?

പ. രാ:—അങ്ങ് കേൾക്കുകയേൻ. പിതാവിന് ആ നിമിഷം അധികരിക്കാമായിരുന്നു. അദ്ദേഹത്തിന് നേരിട്ട് പാർഷ്വതത്തെ ഒന്നോധികാരം കല്പിച്ചു കൊടുത്തതുകൊണ്ട്. എന്നാൽ അങ്ങ് പാർഷ്വാവിന്റെ കല്പന വാങ്ങിയില്ലല്ലോ.

ദേ:—അതിന്റെ ആവശ്യം? പിതാവിന്റെ ശേഷം ചൈതന്യരൂപത്തെ അഭിജ്ഞാൻ പറുന്നത് വല്ലവരുടേയും കല്പന വേണമോ?

പ. രാ:—ഒരു കടുംബസ്വപത്തായിട്ടാണ് പാർഷ്വത പിതാവിന് ഈ പ്രദേശം കൊടുത്തതെങ്കിൽ, കല്പന വേണ്ട. അല്ലെന്നാണ് ഹൈന്ദവരുടേയും ഹിന്ദുക്കളുടെയും വാദം.

ദേ:—മൂന്നു കോശം ദൂരത്തിൽനിന്ന് ഒരു ജലപത്രപ്രഭാവ പാർഷ്വത തിരഞ്ഞെടുത്ത് ഇവിടത്തെ ഒന്നോധികാരിയായ അച്ചിൽ നിന്ന് തന്നെ ഏതല്പമതിക്കും മനസ്സിലാക്കാമല്ലോ അദ്ദേഹത്തിന്റെ പത്രപത്രാധികാരി ഇവിടെ ഭരണം തുടർച്ചപാകണമെന്നായിരുന്നു പാർഷ്വാവിന്റെ ഉദ്ദേശമെന്ന്.

പ. രാ:—പാർഷ്വത രാജാജയസിംഗിനെ ഒക്കലാൻ സുബ്ബഭാമായി നിശ്ചയിച്ചപ്പോൾ ആ പക ഉദ്ദേശമെന്നു മുണ്ടായതായി കണ്ടില്ലല്ലോ. അദ്ദേഹത്തെ കുറെ കഴിഞ്ഞപ്പോൾ സ്ഥലമാറ്റം ചെയ്യുകയല്ലേ ചെയ്തത്?

ദേ:—ആയാൾ പാർഷ്വാവിന്റെ കീഴിൽ ഒരുജ്യോഗസ്ഥനായിരുന്നു. എന്നാൽ ഏന്റെ പിതാവിനും പാർഷ്വാവിനും

ഈ ബന്ധവുമുണ്ടായിരുന്നില്ല പിതാവിന്റെ പരി
ന്നാമ് കൊല്ലത്തെ ഭരണകാലത്ത് അദ്ദേഹത്തെ സ്ഥല
മാറ്റം ചെയ്യുന്ന പ്രശ്നമുണ്ടായിട്ടില്ല, അദ്ദേഹത്തിന്
പാർഷ്വ കൊടുത്ത ഭാഗം ശാശ്വതമായതുകൊണ്ട്. ഈ
സിംഗ് സുബോർ മാത്രമായിരുന്നു. പിതാവിന് കില്ല
ഭാര്യയോടുകൂടി ജാഗിര കൊടുത്തിരുന്നു.

13. രാ:—അത് വാചാപ്രഭുമാക്കിയാൽ അങ്ങനെ പിൻ
താങ്ങാൻ ആലംഗീർ പാർഷ്വോ പുത്രൻ ബഹദൂർ
പാർഷ്വോ ഇപ്പോൾ ജീവനോടില്ലല്ലോ.

ദേ:—ഇല്ലെന്ന് മാത്രമല്ല, സാത്തുമാലാന്റെ കൈക്കൂലി
ക്ക് വശംവദനായവർ സ്വാധീനശക്തിയുണ്ട് എന്നാ
ലും ദില്ലിയിൽ ഞാൻ കേവലം നിസ്സഹായനായിരുന്നാ
ണ് എന്റെ വിശ്വാസം

14. രാ:—പിന്നെയുമുണ്ട് ബാക്കിയെല്ലാ കരഞ്ഞുകുരിച്ചു
കഴിപ്പോ. അത് കൊടുക്കാത്ത കാരണത്താൽ ജാഗിർ
വിട്ടുകൊടുക്കണമെന്നാവശ്യപ്പെട്ടുവെല്ലോ.

ദേ:—അതിന് സാത്തുമാലാന്ന് യാതൊരധികാരവുമില്ല.
പാർഷ്വ ആവശ്യപ്പെടുമ്പോൾ ആലോചിക്കാം.

ഇത്രത്തോളം സംസാരിക്കാൻ സാധിച്ചത് പശ്ചാത്ത
കൃഷ്ണൻ ഒരു വലിയ നേട്ടമായി തോന്നി. ജിൻജിപ്രദേശ
ത്തിലെ ഏല്ലാ താലൂക്കുകളിലും രാജാദേശിന്റെ ഭരണം
തടസ്സമില്ലാത്ത നടന്നു. ആകാട്ടിൽ നിന്നോ ദില്ലിയിൽ നി
ന്നോ പ്രതിഷേധമൊന്നും പുറപ്പെട്ടില്ല. അങ്ങനെ ആറു
മാസം കഴിഞ്ഞു. ഇഹായി മാസത്തിൽ കേട്ട ദില്ലിയിൽ നി
ന്നു പാർഷ്വവിന്റെ കല്പനയോടുകൂടി രണ്ടു ഹരിക്കാർ ആ

കൊട്ടിയെത്തിയിട്ടുണ്ടെന്ന ജിൻജിയയിൽ നിന്ന അടക്കമുണ്ടാക്കി കരം എഴുപത് രണ്ടു മരുന്നുകൾ അയക്കുവാൻ ഫെറുജ്ദാർക്കും സത്രപ്സിംഗിനുമായിരുന്നു കല്പന. സത്രപ്സിംഗ് മരിക്കുന്നതിന്നു മുമ്പു അയച്ചതായിരുന്ന അത് ഫെറുജ്ദാർ ഉടനെ പാട്ഷാവിന്റെ നിർദ്ദേശമനുസരിച്ചു ജിൻജി കോട്ടയ്ക്കു അയച്ചു. അപ്പി വെള്ളം കൊണ്ടുള്ള ഒരു കല്പന പാപ്പുട്ടവിക്കുകയും അത് ദില്ലിയിൽ നിന്നു വന്ന കല്പനയുടെ ഒരു പ്രതിയോടുകൂടി അധികാരിയുടെ പാട്ഷാവിനു ഉദ്യോഗസ്ഥനായ ശിക്ഷാദാർ ചാലാട്ടാർ മുൻപാലം മുഖാന്തരം ജിൻജിക്കയയക്കുകയും ചെയ്തു. ദേശിംഗോട് നയത്തിൽ ചെയ്തമാറി ഒപ്പുവെക്കാനായില്ലാതെ കോട്ടയ്ക്കു അയച്ചു. കൈവശമെടുത്തതി ദേശിംഗിനെ അധികാരിയെക്കണ്ടുന്നതായിരുന്നു. ഡോഡർമാരിന്നു ഫെറുജ്ദാർ നൽകിയ ഉപദേശം. ഡോഡർമാരു അമ്പത് കുതിച്ചുപ്പട്ടാളത്തിന്റെ അകമ്പടിയിലോടുകൂടി അധികാരിയെ സമരം ജിൻജിയിലെത്തി കോട്ടയുടെ പുറത്തു കൂടാതെ മറ്റൊരു താമസിച്ചു.

പാട്ഷാഹി ഉദ്യോഗസ്ഥന്മാർ റഹ്മാടാഡർമാളി
നെ ചൊന്ത കണ്ടപ്പോൾ ആനാൾ കല്പനകൾ അവരെ കാ
ണിച്ചു കേട്ടു. ജാഗ്രൂ. ചെങ്കുശപ്പട്ടണത്താണ്
തന്റെ കർമ്മപ്രമേയം പറഞ്ഞു. പത്മ മാമകുളിൻ രാജാ
ദേവിയെക്കൊണ്ടു വിചാരമുണ്ടായിച്ചിട്ടു ടോഡർ മാളിനെ ചൊന്ത
കാണാൻ പരദശിച്ചു. ദേവിയെ അതിർപ്പുണ്ടാക്കി. എന്നാൽ
ടോഡർമാൾ പ്രായം ചെന്നു ഉള്ള ഒരു ശാന്തനായ ഒരു
ജനനും ആയാളെ ചേർക്കി കാണുന്നത് സാധ്യമാണെന്നു
വിചാരമുണ്ടായി ചൊല്ലുന്നതും ഉദ്യോഗസ്ഥന്മാർ

പൂണ്ടിക്കാണിച്ചപ്പോൾ അദ്ദേഹം അങ്ങിനെ ചെട്ടുതെങ്ങു സമ്മതിച്ചു. തന്റെ പരിവാരങ്ങളോടുകൂടി അശ്വമേധനായി ദേസിംഗ് മറ്റു ചില സ്ഥലങ്ങൾ സന്ദർശിച്ചശേഷം കോട്ടയിലേയ്ക്കു മടങ്ങുന്ന വഴി ടോഡർ മാളിന്റെ കൂടാരത്തിലേയ്ക്കു ചെന്നു. ടോഡർമാരും അദ്ദേഹത്തെ സ്വീകരിയ്ക്കാൻ പുറത്തു വന്നുചെങ്കിലും ദേസിംഗ് ആയാളെ കണ്ടപ്പോൾ കൈകൂപ്പിയെന്നല്ലാതെ കുതിച്ചുവെട്ടിത്തടയ്ക്കാൻ ആയാൾ അകത്തേക്കു തന്നെ പോയി. ദേസിംഗ് തന്റെ പാട്ടിൽ കോട്ടയിലേയ്ക്കു പോകുകയും ചെയ്തു. ആ അനിഷ്ട സംഭവം വകവെക്കാതെ പിറ്റേന്നു രാവിലെ ടോഡർമാരും കോട്ടയിൽ ചെന്നു രാജാദേസിംഗിനെ ആചാര്യപ്രകാരം മുഖം കാണിച്ചു കല്പന പത്രങ്ങൾ സമർപ്പിച്ചു. അടുത്ത് തന്നെ രണ്ടുപ്രാഗ്ധമൻ ഫൌജ്ദാർക്കു നിമിത്തം ദേസിംഗിനെ വായിച്ചു കേൾപ്പിച്ചപ്പോൾ അദ്ദേഹം ക്രോധത്താലാകുമ്പോൾ തന്റെ രാഗീർ കൈവശപ്പെടുത്താൻ ടോഡർമാളിനെ സമ്മതിക്കുകയില്ലെന്നും ആയാൾ അതിന്നായി പരിശ്രമിച്ചാൽ വളരെ തലകൾ തെറിക്കുമെന്നും പരമേശ്വരത്തിൽ പറഞ്ഞിട്ടു പത്രങ്ങൾ രണ്ടും വാങ്ങി ടോഡർമാളിന്റെ മുമ്പിൽ നിലത്തിട്ടു. ആയാൾ അത് കണ്ടുമുട്ടത് തിരിച്ചു പോയി സംഭവം ഫൌജ്ദാർക്കു അറിയിച്ചു. ഫൌജ്ദാർ ബലപ്രയോഗത്താൽ കോട്ട കൈവശപ്പെടുത്താൻ തീർച്ചയാക്കി.

രാജാദേസിംഗിന് അത്തുറ കില്ലെങ്കിൽ പടയാളികളെ കൂടാതെ സ്വന്തത്തിൽ മൂന്നുനിയമ്പത്ത് കുതിച്ചുടാറ്റു മുണ്ടായിരുന്നു. അതിലും വലിയ സൈന്യബലം ഫൌജ്

ഭാഷ്യാഭിജ്ഞാൻവെങ്കിലും വളരെ വിസ്താരമുള്ള ജിൻജി ഭൂമി മാത്രമല്ല പാലക്കാട് രാജാക്കന്മാർക്കുണ്ടായിരുന്നതും മറ്റും മതിയായിരുന്നു. അതിനാൽ ഫൗജ്ദാർ കർണാറ്റത്തിലെ എല്ലാ സാമന്തരാജാക്കന്മാർക്കും കില്ലെദാർമാർക്കും പട്ടാളമയക്കാൻ കല്പനയുണ്ടായി. അദ്ദേഹം മാസത്തിനിടയ്ക്ക് പതിനായിരം കാലാളും എണ്ണായിരം കുതിരപ്പട്ടാളവും വന്നു ചേർന്നു. ഫൗജ്ദാർ യുദ്ധത്തിന് പറ്റാത്തപ്പോൾ ജിൻജിയുടെ അതിർത്തിയിലെത്തിയപ്പോൾ ആയാളുടെ സൈന്യം ദേവനൂർ എന്ന ജിൻജിയിലെ ഗ്രാമം കൊള്ളപ്പെട്ടു. അതിനിടയിൽ കരയ്ക്കു കില്ലെദാരി ദേശാർ ശത്രുക്കളെ ചെറുത്തില്ല. കേവലം അന്യർക്കു തമിഴ്നാട്ടിലും സംഭവമുണ്ടായ ആ സംഭവം പശ്ചാത്തമകളാൽ ഉടനെ ദേശിംഗിനെ അറിയിച്ച് യുദ്ധമില്ലാതാക്കാൻ ആ അവസാനമുണ്ടായിട്ടും ഒരു പരിശ്രമം നടത്തി.

പ.രാ:—ദേശനാഥൻ നമ്മുടെ ദേശാർ അങ്ങനെയും ചേരാതെ നിർദ്വൈതമായിത്തന്നെ നയംതന്നെയാണ് എല്ലാ കില്ലെദാരിപ്പട്ടാളികളും കൈക്കൊള്ളാൻ പോകുന്നത്. അങ്ങനെയൊരുവുമായി പശ്ചാത്തമകൾക്കും ഒരു സംഭവവികാസമാണ് ഇത്. ഫൗജ്ദാർക്കുണ്ടെ എണ്ണായിരം സാദികളും പതിനായിരം കാലാളും തോക്കുകാരും ആനകളും എത്തിയിട്ടാൻ അങ്ങനെയുടെ മന്ത്രിയെപ്പോലെയും കുതിരപ്പട്ടാളമേ ഉണ്ടാവുകയുണ്ടു. അങ്ങനെയൊന്നായിത്തീർന്നു. ഫൗജ്ദാർ ദയാലുവാണ്. സാമന്തരാജാക്കന്മാരായി വളരെ രണ്ടിപ്പോൾ വർത്തിക്കുന്ന സമുദായസമുദായമാണ്. ഇപ്പോഴും സമയം അതികൂടിയിട്ടില്ല.

അഞ്ച് അദ്വൈതത്തെ ചെന്ന് കാണുക മാത്രമേ വേണ്ടൂ. അങ്ങനെയെ കിട്ടില്ലാൻ സ്ഥാനം അദ്വൈതം സമ്മതിക്കുമെന്നു മാത്രമല്ല, ഭിഷ്ഠിക്കെഴുതി പാട്ട് ഷാഹിന്റെ സമത്വവും വരുത്തിത്തന്നതുകൊണ്ടും ചെയ്യും. അങ്ങനെയും വാണിക്കും ആപത്താണെന്നു കാണുകയെന്നു പുറകാട്ടുശ്ശാന്താടത്താണ് അതിനുത്തോളം ചെന്നുവന്നത്.

ദേവീ (അമ്മാക്കുനാമി) :—എന്നെ ഒരു രാജപുത്രനാണെന്ന് കൊണ്ടുവന്നതാണ്? രാജപുത്രൻ അവന്റെ മക്കൾ വിൽക്കില്ല. എന്റെ പിതാവ് സ്വതന്ത്രനായ വാരിട്ടാണ് വാണത് സാമൂഹ്യമായി പാടി പണിയുമ്പോൾ നോക്കിയിട്ടും പിതാവിനെക്കൊണ്ട് ആയാളുടെ മേൽക്കാളും സമത്വപ്പെടാൻ സമ്മതിച്ചില്ല. അതുകൊണ്ട് ആയാളോട് വഴിപ്പെടുകയോ? അതാതിക്കുവേണ്ടി വിട്ടു. ആയാളോട് പാടി വിന്നാലും കലയുന്നവനല്ലല്ലോ. രാജപുത്രൻ ഒരു കലയോടും എന്റെ അംഗമില്ലെന്നും എന്റെ പിതാവിനെ സമത്വപ്പെടാൻ സമ്മതിക്കാൻ.

അമ്മാക്കുനാമി :—എന്നാൽ രാജപുത്രന്റെ സേനാപതി ഒരു രാജാവിനോട് സേനയുണ്ടെന്നും അനേകം യുദ്ധസാമഗ്രികളാണെന്നും പൂർവ്വം അറിഞ്ഞിരുന്നു ചെയ്തിട്ടും അധികം കാലത്തോളം ആയാളോട് വിൻവിക്കാത്തതുകൊണ്ട് കാര്യങ്ങൾ സമ്മതിച്ചിരുന്നില്ല. എന്തുകൊണ്ട് വീതിയിൽ കിടന്നും അപരി വല്ലത്തിൽ കരിയല്ലിന്റെ മേൽപ്പുള്ള ശക്തിയേറിയ ആ വിപ്ലവത്തോടും ഹൈന്ദവരുടെ ആശ്രയിച്ചിട്ട് രാജാവിനെ തന്നെ കോട്ടയിലെ എണ്ണയിൽപ്പരം യോദ്ധാ

കുളുടെ സഹായത്താൽ നിസ്സംശയം സാധിക്കുമെന്നായിരുന്നു ദേശിംഗിന്റെ വിശ്വാസം. അതിൽ കില്ലേദാരിപ്പടയാളികളുടെ സഹകരണമുണ്ടാവില്ലെന്നറിഞ്ഞപ്പോൾ അദ്ദേഹം നിരാശനായില്ല; അവർ ശത്രുപക്ഷത്തിൽ ചേരാതിരുന്നാൽ തന്റെ സ്വന്തം പട്ടാളക്കാർ മതിയാകുമെന്ന് അദ്ദേഹം അഭിലാഷപ്പെട്ടു. പക്ഷെ മഹാജന വിഷയത്തിൽ ദേവനാരികൾ അനുഭവം അദ്ദേഹത്തെ വ്യക്തമാക്കിത്തന്നു. കില്ലേദാരിപ്പടയാളികളിൽ മിശ്കവർക്കും തന്നോട് ഭക്തിയും സ്നേഹവുമുണ്ടെന്ന് ദേശിംഗിന്നറിയാമായിരുന്നു. എന്നാൽ ദേവനാരി സംഭവത്തിന്റെ വെളിച്ചത്തിൽ അവരെല്ലാവരും ഒരു ധർമ്മസങ്കടത്തിലകപ്പെട്ടിരിക്കുകയാണെന്ന് അദ്ദേഹത്തിന് മനസ്സിലായി. തന്നെ തൃജിച്ച് ഹെന്റാമോട് ചേരുന്നത് അവർക്ക് വേദനാജനകവും മാനഹാനികരവുമായിത്തീർന്നിട്ടുണ്ടെങ്കിൽ തന്നോട് ചേർന്ന് ഹെന്റാമോട് ചേരിന്ന് ചോദുന്നത് മുൻബന്ധങ്ങൾക്കും നട്ടുപ്പിന്നും വിരുദ്ധമായതുകൊണ്ട് അവർ അത് ആക്ഷേപാർഹവും ആപൽക്കരവുമായി കണക്കാക്കിയിരിക്കുന്നു. അവർ പോരിൽ പങ്കെടുത്താലും നിഷ്പക്ഷത ഭീകരിച്ചാലും ശത്രുവിജയത്തിൽ അവരുടെ ഭാവി നെരത്തെന്നായിരിക്കും, ഉന്മൂലനാശം. പതിനാലു കൊല്ലത്തോളം തന്റെ പിതാവുനേയും എട്ടാമ്പത്ത് മാസമായി തന്നെയും സന്യോധനം സേവിച്ചു വന്ന അവർ താൻ കാരണമായി ആ സമുദാവസ്ഥയിൽ ചെട്ടിയിനെക്കുറിച്ച് അദ്ദേഹം നന്നെ പരിതപിച്ചു. ദീർഘാലോചനയുടെ ഫലമായി അവരെ അതിൽനിന്ന് രക്ഷിക്കുന്നത് തന്റെ ധർമ്മമാണെന്ന് നിശ്ചയിച്ച് ഉദാരനിധിയും ധീരതയും

ഭാരതനാഥൻ ദേവീംഗ് അമ്പലത്തെ സഹോദരനായ കോട്ടയുടെ പരിസരങ്ങളിൽ വെച്ച് യുദ്ധമുഖമാകാതിരിക്കാൻ വേണ്ടി തന്റെ കത്രികപ്പട്ടാളത്തോടു കൂടി ശത്രുക്കളുടെ പാശ്ചാത്യത്തിലേക്ക് വെന്ന് അവിടെ വെച്ച് അമ്പലം ആക്രമിക്കാൻ തീർപ്പുണ്ടായി. ഫെർദ്ദാസ്സായി നേരിട്ട് യുദ്ധം ചെയ്ത് ആദ്യത്തെ ബന്ധിച്ച് കൊണ്ടു വരാൻ സാധിച്ചപ്പോൾ യുദ്ധം അതോടെ അവസാനിക്കുകയും അദ്ദേഹം വിജയിച്ചു.

കിരീടാരിപ്പടയാളികളുടെ രക്ത പുരയിടാകുന്നതുകൊണ്ട് കോട്ടയുടെ രക്താകന്തൃതപത്തിൽനിന്നും അമ്പലം ഒഴിവാക്കേണ്ടിയിരുന്നു. അതിനായി ദേവീംഗ് തന്റെ പട്ടാളക്കാരിൽ ചിലരെ നിയമിച്ചപ്പോൾ യുദ്ധത്തിന് പോകാനുള്ളവരുടെ സംഖ്യ വളരെ കുറയുകയും അവിചാരിതമായി ആ അന്ത്യനിമിഷത്തിൽ അദ്ദേഹം അന്ത്യസന്ദേശം തേടാൻ നിർബന്ധിതനായി. തന്റെ പ്രഭുക്കളിൽ പ്രമുഖനായ വട്ടാപ്പൻ ദേശത്തിലെ കില്ലേദാർ മോഹാബത്തിന്റെ അടുക്കലേക്ക് അദ്ദേഹം ഉടനെ ഒരു ദൂതനെ അയച്ചു.

അന്ത്യനാടകമായ ഹിന്ദുമാരും ആയായുടെ മേൽ കോപമായി പരിഗണിക്കപ്പെടുന്ന എത്രയോ അധികം സൈന്യബലമുള്ള മുസ്ലീം നവാബും തമ്മിൽ നടക്കാൻ പോകുന്ന യുദ്ധത്തിൽ മറ്റൊരാൾ സാമന്തനായും നവാബിന്റെ സഹായത്തിന് എത്തിച്ചേർന്നിരിക്കുമ്പോൾ മോഹാബിന്റെ കീഴിലുള്ള ഒരിടത്തരം മുസ്ലീം കില്ലേദാർ നിസ്സംശയം നാശോന്മുഖനും, അദ്ദേഹം ആസന്നമനോഭാവമായ മോഹാബിനെ തുണയ്ക്കാൻ ആ വൈകിയ ചേട്ടരിൽ സന്നദ്ധനാകുക എന്നത്

സഭവുമായി ഒരുത്തരും കരുതിയിരുന്നില്ല എന്നതേ അഭിമാനം. മുറിക്കിട്ടു പുറത്തുകയറിയ ഒരു മോറാബത്ത് ഖാൻ തന്റെ കർവ്വതയെക്കുറിച്ച് ഒട്ടും സംശയിക്കാതെ ദേശികിന്റെ സഹായത്തിന് തൽക്കണനം പറഞ്ഞുവെന്ന് തീർച്ചപ്പെടുത്തി. തന്നെ കൊല്ലും വിട്ടുപിരിയാത്തവരും കില്ലേക്കാമിയുമായി ബന്ധപ്പെട്ടവരുമായ രണ്ട് ചുറ്റും സുഹൃത്തുക്കളോട് അടുത്തും അതിന് വേണ്ട എപ്പോഴെപ്പറ്റി സംസാരിച്ചു. (സുഹൃത്തുക്കളുടെ പേര് എവിടെയും മോറാബത്ത് കാണുന്നില്ല.)

മോറാബത്ത് ഖാൻ:—അവർ കത്തിക്കുട്ടിയും വന്നോളൂ. വേഗം എപ്പോഴ് ചെയ്യൂ.

സുഹൃത്തുക്കൾ:—അതു പ്രതിരോധം, കറുപ്പാന്നാലോചിക്കണം.

മോ:—എന്താലോചിക്കാൻ?

സു:—മോറാബ് പാലാശാർമാരും കില്ലേക്കാർമാരും നവാബിന്റെ കൂടെയാണല്ലോ ചേർന്നിരിക്കുന്നത്: വെട്ടുകുതിരകളായവരും, കടലാറപ്പിനായകൻ, ആർണി കില്ലേക്കാർ ചെട്ടനാറു, ചെട്ടപ്പട്ട് കില്ലേക്കാർ സലാബത്ത് ഖാൻ, കല്ലുകുതിച്ചിട്ടുള്ള സാഹബ്?

മോ:—അതുകൊണ്ട്? അവരുടെയെല്ലാം മേൽക്കോയ്മയാണ് നവാബ്. അവർ ചെട്ടപ്പാലാശ എന്റെ മേൽക്കോയ്മയായ ഭാരാദേശികിനോട് ഞാനും പോരുന്നു.

സു:—സെൻറിയും "ഇംഗ്ലീഷ്" കാരും തമ്മിൽ നടന്നുയരുന്നതിൽ നിങ്ങൾ സെൻറിയുടെ ഭാഗത്തുവേണെന്ന് ഇംഗ്ലീഷ്

കാരുണ്യമേറിയത് സ്ത്രീകൾക്കാണ്. പക്ഷെ സെൻ്റിയും
അതിൻ്റെ മേൽക്കോയ്മയായേവെന്ന് നീക്കം
സെൻ്റിയെ സഹായിക്കേണ്ട ബാധ്യതയില്ല. നവംബർ
നിങ്ങളുടെയും മേൽക്കോയ്മയാണ്.

മൊ:—അതാണല്ലോ വാദവിഷയം. അൻ്റെ മേൽക്കോയ്മ
സ്ഥാനം സമ്പ്രദായം സിംഹിതമാക്കേണ്ട സമ്മതിപ്പിക്കാൻ ന
വംബർ പല അടവുകളും പ്രയോഗിച്ചുനോക്കി, സാധിച്ചി
ല്ല. ഇപ്പോൾ മകനാക്കേണ്ട സമ്മതിപ്പിക്കാനാണ് ഈ
വഴിക്കല്ലോ.

സു:—നവംബറിൻ്റെ പരിധിയിൽ പെട്ടതല്ല സെൻ്റിയെ? ദേ
സിംഗ് വഴങ്ങുന്നതിനാണ് അൻ്റെ? വഴങ്ങിയാൽ
ഈ കലാപങ്ങളെല്ലാമൊഴിക്കാമല്ലോ.

മൊ:—അപ്പൻ എങ്ങനെ നടന്നുവെന്ന് അതുപ്രകാരം നട
ക്കുകയാണ് അൻ്റെ ചുറ്റും എന്ന് ദേസിംഗ് പറയുന്നത്
സ്ത്രീകൾ? അപ്പൻ കിഴക്കേക്കര കൊടുമുടി മകൻ കി
ഴക്കേക്കരയെന്ന് മാനുവൽയായ ഒരുവൻ ഉപദേശിക്ക
മോ? നവംബർ ചെമ്മുണ്ടത് പാർലാമെന്ററി സെൻ
്റിയെല്ലാ അൻ്റെ മേലധികാരം സ്ഥാപിക്കുകയാണ്.
സമ്പ്രദായം സിംഹിതമാക്കി എഴുതിയ പരാതികളൊന്നും
പാർലാമെന്ററിയില്ല. പിന്നെയാണ് എഴുപത് ല
ക്ഷം ഉറപ്പികൾ കൊടുക്കണമെന്നുണ്ടായിത്.

സു:—അത് പിരിച്ചുയർക്കാൻ നവംബറിനുള്ള കഴിവില്ല അദ്ദേ
ഹത്തിൻ്റെ മേലധികാരം സ്ഥിരപ്പെടുത്തണമല്ലോ.

മൊ:—അതുകൊണ്ടായില്ല. സമ്പ്രദായം സിംഹിതമാക്കി ദേ
സിംഗ് ആ അധികാരം നിശ്ചയിക്കുമ്പോൾ അത് പാർ

ഓരോ അറിയിച്ചു അതിനെപ്പറ്റി ഒരു പ്രത്യേക കല്പന വരുത്തേണ്ടതായിരുന്നു. അതിന് പകരം ബലപ്രയോഗത്തിന് പുറപ്പെട്ടത് വഞ്ചനയാണ്.

സു:—എന്താണ് വഞ്ചന?

മൊ:—പാട്ട്ഷാവിന്റെ നിർദ്ദേശമാണ് കോട്ട പിടിക്കാൻ സന്നാഹം കൂട്ടുന്നതെന്ന നാട്ടും. കോട്ടയും ജാഗീരും ജപ്പിമൊയ്ക്ക് കൈവശപ്പെടുത്താൻ പാട്ട്ഷാ കല്പിച്ചിട്ടില്ല. അതിനുള്ള അധികാരവും നവാബിന് കൊടുത്തിട്ടില്ല. നവാബ് സ്വയംതന്നെ യുദ്ധത്തിന്റേ അധ്യക്ഷതയാണ്. പാട്ട്ഷാവിന്റെ കല്പന ദേശീയത്വം ചെല്ലാത്ത നാദരിച്ച എന്ന ഒരു കാരണവും തരത്തിൽ കിട്ടി. ദില്ലിയിൽ മരുവാൽ ബന്ധുബന്ധം മുൻവെക്കുന്നതും സ്വാധീനശക്തി ഇപ്പോളില്ലായിരിക്കാം, എന്നാൽ സെനീറ്റ് സഭാഭാരതം വസീർരഥൻ വരും ഒരു ഹിന്ദുമാരായെ നശിപ്പിക്കാൻ സമ്മതിക്കുമെന്ന് തോന്നുന്നില്ല.

സു:—ദേശീയത്വം അവരെ വിചലിപ്പിക്കുമെന്ന്?

മൊ:—സെനീറ്റിലെ ദില്ലി പ്രതിനിധി തടവിലാണ്. അത് നവാബ് കൈയടക്കി കോ-ത്ത് പറ്റിപ്പറ്റുന്നതാണ് കേരവി. പകരം ഇവിടെ നിന്ന് കൊള്ള അടയ്ക്കാനില്ല. ദേശീയത്വം തന്നെ ചോദിക്കണം. ചോദ്യം നവാബ് ഉടനെ കോട്ട കൈവശപ്പെടുത്തുകയും ചെയ്യും.

സു:—കഷ്ടം തന്നെ! ദേശീയത്വത്തിന്റെ സ്ഥിതി വളരെ അപകടത്തിലാണ്. അന്യനാട്ടുകാരനായ ഇഷാബ് ഇവിടെ ഇപ്പോൾ ആദ്യം അടുത്തുവരുമ്പോൾ അന്ധതയായിട്ടു അ

ദ്രോഹത്തെ സഹായിക്കേണ്ടതാവശ്യം തന്നെ. പക്ഷെ സഹായം പലപ്രദമാകണം? നവാബിന്റെ വമ്പിച്ച സൈന്യത്തോട് എതിരിടാൻ പത്തൊമ്പതാം നൂറ്റാണ്ടിന്റെ സാധിക്കും?

മൊ:—എണ്ണനാളിട്ടു, കില്ലോളാരി സൈന്യം നവാബിനെതിരെ പ്രവർത്തിക്കുകയില്ല. അതറിഞ്ഞശേഷമാണ് ഭാസിംഗ് പെടുന്നത്. തന്നെ ഇങ്ങനെയല്ല. ഓല്ലെയിൽ എന്റെ സഹായം ആവശ്യപ്പെടുകയുണ്ടായിരുന്നു. ഭാസിംഗിന്റെ കതിരപ്പട്ടാളം മാത്രമേ യുദ്ധത്തിനങ്ങാവുകയുള്ളൂ.

സ:—അപ്പോൾ പലത്തൊട്ടറി സംഭവമേയില്ല. തോൽവി നിശ്ചയമെന്നറിഞ്ഞിട്ടും നിങ്ങളും സെൻസിങ്ങ് പോകുന്നത് ബുദ്ധിമുട്ടുള്ളല്ലോ?

മൊ:—അതെ, പക്ഷെ വേറെ വഴികളുണ്ടല്ലോ?

സ:—ഒഴിവാക്കുമ്പോൾ തക്കതായ കാരണമുള്ളപ്പോൾ എന്താ വൈഷമ്യം?

മൊ:—ഒഴിഞ്ഞുമാറുകയോ? അതോ? എന്താ, എന്ന് പരീക്ഷിച്ചു നോക്കുകയാണോ? സെൻസിലിൻ കീഴിലാണ് ഈ കില്ലോളാരി. കില്ലോളാരിയുമായി ബന്ധപ്പെട്ടതാണ് നിങ്ങളും ഞാനും. മേൽപ്പറഞ്ഞ ആവശ്യപ്പെടുമ്പോൾ സൈന്യസഹായം ചെയ്യുന്നത് സാധ്യമാകുമെന്നാണ്. അദ്ദേഹം ആപത്തിൽ പെട്ടപ്പോൾ എന്നെ തുണയ്ക്കുവാനായിരുന്നു. എന്റെ ധാർമികമായ ചുമതല നിറവേറാക്കുവാൻ ഒഴിവാക്കുമാറണമെന്നാണോ നിങ്ങളുടെ ഉപദേശം?

സ:—ജല്ല. കഴിയുന്നത്ര ഭേദമാക്കു സായപ്പ് നിങ്ങളുടെ ചുമതല നിറവേറിക്കൊടു! അവരുടെ കൂടെ വേണമെങ്കിൽ അങ്ങനെയും പോകണം. പക്ഷെ നിങ്ങൾ പോകാതെ ഒഴിഞ്ഞുമാറണം, അത്രേയുണ്ട്.

Q20:—കുറഞ്ഞോ?

സു:—ഈ മുഴുത്തിൽ വെറും തോൽവിയല്ല വരാൻ പോകുന്നത്. ദേശിംഗിനെ നല്ലവണ്ണം അറിയാമല്ലോ. തോറാലും കിടങ്ങല്ല പ്രാണൻ പോകുന്നതുവരെ പൊതുവെ. മരണമായിരിക്കും പാലം. മേൽക്കോയ്മയ്ക്ക് വേണ്ടി നിങ്ങൾ മരിച്ചു തീരുന്നവരല്ല. ഭടന്മാരെയും ഞങ്ങളെയും നന്നായി കൊല്ലാത്തതാടെ നിങ്ങളുടെ ബാല്യത കഴിഞ്ഞു. നിങ്ങൾ പോകേണ്ട നല്ലവശ്യമില്ല പോകരുത്. ഇപ്പോഴിന്ന് വിരോധമായി കാണാൻ ഡെൻ പടയിൽപെട്ട് ഇരിക്കുന്നു. എന്നു അപവാദം വരുത്തിവെക്കാനിരിക്കുന്നു.

മോ:—എന്ത്? മരിക്കുമെന്ന് ഭയപ്പെട്ടു ഞാൻ വീട്ടിനുള്ളിൽ
 ഇരിക്കുക, നിഷക്കേരം ഭയപ്പെടും. മരിക്കാനയക്കുക!
 എന്നാൽ ഇത് പറയാൻ ധൈര്യപ്പെട്ടുപോയാ മരിക്കു
 ന്നതിൽ ഞാൻ ഭയപ്പെടുകയോ? എന്നായാലും ശിക്ഷ
 മരിക്കണം, പക്ഷെ മോഹാബ്ദത്ത് മാനം കെട്ട് മരിക്കി
 ല്ല. കിഷ്കിന്ദയുടെ നിരയിൽ എന്റെ ധർമ്മം ഞാൻ
 ധൈര്യത്തോടെ നിറവറയ്ക്കും. അല്ലാത്തതാൽ മാനി
 ല്യാത്തവനാകും. അത് ചെയ്യുന്നതിൽ മുപ്പിമൂന്നാം
 ധീരത്വമെന്നോ ചോദ്യമുണ്ടില്ല. നിഷക്കേരം അപമാ
 നിപ്പതിന്നു തക്കതായ ശിക്ഷ നിഷക്കേരം ഉടൻതന്നെ ഞാൻ

സെൻ്റിയർ പോകുന്നതാണ്. പക്ഷെ അതിനു ഞാൻ നിങ്ങളെ തടവിലിട്ടുയ്ക്കണമല്ലോ. അല്ലെങ്കിൽ പോർക്കളത്തിൽ ഞാൻ എത്തിച്ചേരുന്നതിൻ്റെ മുമ്പ് നിങ്ങൾ അവിടെ എത്തിയിരിക്കും. ഇനി അല്പം പോലും താമസിച്ചുകൂടാ. ഞാൻ പാറപ്പുറകയായി. വേഗത്തിൽ ഭരണി സാദികളേയും കൂട്ടി വരൂ.

മൊഹാബത്ഖാൻ തൻ്റെ രണ്ട് സുഹൃത്തുക്കളോടും അമ്പത് കതിക്കുട്ടാളുടേതോടും കൂടി മിൻജിയിലെത്തി ഭേസികിനെ ചുമം കാണിച്ചു. ദേസിംഗ് ഏറ്റവും സന്തുഷ്ടനായി മൊഹാബത്ഖാനെ ആവിംഗനം ചെയ്തു. കോട്ടയിലെ ഉദ്യോഗസ്ഥന്മാരെല്ലാം ചേർന്ന് ദേസിംഗിനെ യുദ്ധോല്പമത്തിൽ നിന്നു വിമർദ്ദിപ്പിക്കാൻ കൈയ്യെടുത്തു. ചെറു നോക്കിയത് ഫലിച്ചില്ല. അക്ടോബർ 3-ാം തീയതിയോടെ മാവിലെ ദേസികിംഗ് ദേവദർശനം കഴിച്ചു. "നാണിയുടെ സമ്മതം വാ.ജി. ഇപ്പോഴുള്ളവർ മന്ത്രം തൻ്റെ കൂടെ വന്നാൽ മതി എന്നല്ലാവരും മനസ്സിലാക്കിയിട്ടില്ല. യവനികയുടെ ഭാവത്തിൽ നിന്നിരുന്ന നാണിയോട് "ഞാൻ തിരിച്ചു വന്നിട്ടില്ലെങ്കിൽ മാനം കെടിക്കുന്നതാകും അറിയാമല്ലോ" എന്ന് പറഞ്ഞ്, അമ്പലയുടെ കൈയിൽ നിന്നു താഴെപ്പോലും സ്വീകരിച്ചു, ആയുധങ്ങളെടുത്ത്, ദുർഗ്ഗകനുള്ളവരായി, അശ്വപാത്രം നായി മൊഹാബത്ഖാനോടും അദ്ദേഹത്തിൻ്റെ രണ്ട് മുമ്പും സുഹൃത്തുക്കളോടും കൂടെ യുദ്ധത്തിനു നോക്കിപ്പോയി. ഇരുപതോളം അശ്വപാടന്മാർ അവരെ അനന്ദം മിച്ചം

ചെയ്തോടെ താമര കെട്ടിമുട്ടുന്ന വരാഹനദിയുടെ അക്കരയിലായിരുന്നു. നദിയിൽ അന്നു പെട്ടെന്നു ചവി

ചു പ്രവാഹത്താൽ വെള്ളം കയറി ഇരപ്പലറി ഭൂകിയിരുന്നു
 വെങ്കിപ്പു. ദേസിംഗ് നിർമ്മനായി കതിരയെ അതിലിറക്കി അ
 കരയിലെത്തി. മൊഹാബത്ത് ഖാനും സുഹൃത്തുക്കളും റു
 റോളും ഭടന്മാരും അതേവിധം ചെയ്തു. മറാഠർ പുഴയിലിറ
 ങ്ങാൻ ഡെർട്ടപ്പെട്ടില്ല. ദേസിംഗിന്റെ വരവ് കണ്ട ഹെന്റി
 ജ്ജാർ പടനായകനായ മൊഹബത്ത് ഖാനെ മുന്പാട്ടയച്ചു. ദേ
 സിംഗിനെ വധിക്കാതെ ഏതെങ്കിലും വിധത്തിൽ മെന്ധന
 ത്തിലാക്കണമെന്നായിരുന്നു സാദത്തുജാഹാന്റെ നിർദ്ദേശം.
 രണ്ടു കക്ഷികളും ഏറ്റുവാങ്ങി. ദേസിംഗ് മൊഹാബത്ത് ഖാ
 നും സുഹൃത്തുക്കളും അന്ത്യാട്ടാമായ പരാക്രമത്തോടെ മർദ്ദി
 ചെയ്തു. അനേകം പേർ അവരുടെ വാളിനും പന്തത്തിനും
 ഇരയായി; അനേകം പോരാളികൾ ഓടി രക്ഷപ്പെട്ടു. പോർ
 കളത്തിൽ എവിടെയെല്ലാം ദേസിംഗിനെ കണ്ടുവോ അവിട
 യെല്ലാം മൊഹാബത്ത് ഖാനേയും രണ്ടു സുഹൃത്തുക്കളേയും
 കണ്ടാമായിരുന്നു. അവർ മൂന്നു പേരും ദേസിംഗിനെ പിരി
 യാതെ അടുത്തു നിന്നുകൊണ്ടു ഭയഭയത്തോടെ ചെയ്തു. അവർ
 പേരെ കൊണ്ട് വിഴ്ന്നിടശ്ശേരും പോർക്കളത്തിൽ വിജയ
 മരിച്ചു. കൂടെയുണ്ടായിരുന്ന റ്റു ഭടന്മാരിൽ മാത്രമേ വര
 ല്ലാം മരണപ്പെട്ടു. ദേസിംഗ് തന്നെയായി; എന്നിട്ടും അദ്ദേഹം
 യുദ്ധത്തിൽ നിന്ന ഒഴിഞ്ഞില്ല. ജീവനോടെ പിടിക്കണമെന്ന
 ഗജാശൂരനായ ഫെർജ്ജാർ വിളിച്ചു പറഞ്ഞു. മൊഹാ
 ബത്ത് ഖാൻ രൂപാളുടെ ആനയെ ദേസിംഗിന്റെ അടുക്കലേ
 ക്കു നയിച്ചു. ദേസിംഗ് കതിരയെ ഒരു പാർപ്പത്തോടെ
 ഓട്ടിയതും കതിരോടുകൂടി കയറിച്ചു. രണ്ടു മുൻകാലകളും. എ
 നയുടെ മേൽ വെച്ചതും ദേസിംഗ് തിരികെ കയറു കയറു

ദോഷമുണ്ടാകാതെ കത്തിവിടുന്നതിനും ഒരു നിമിഷത്തിൽ കഴിഞ്ഞു. പിന്നെ ഹെൽമുട്ടർ കണ്ടത് ദേസിയർ തന്റെ നോട്ട് മിന്നൽ വേഗത്തിൽ കത്തിയോടിച്ചു കയറുന്നതായിരുന്നു. യോജ്ഞാതമായ സാത്താജാലം ഇരുന്നിരുന്ന അമ്പലത്തിൽ കയർ ദേസിയർ തന്റെ വെട്ടുകൊണ്ടുറത്തു. "അ-ന്ന നിമിഷത്തിൽ അതേ വാളാൽ ആയായുടെ തല മുറിക്കുമായിരുന്നു, പക്ഷെ ഹെൽമുട്ടർ തൽക്ഷണം തന്റെ ബുദ്ധിപൂർവ്വമായ പ്രവൃത്തി ആയായെ രക്ഷിച്ചു. അയ്യോനായ ദേസിയറേന്നോട് ഏൽക്കുന്നതിന് പകരം അന്യരൻ കത്തിയുടെ കാൽവെട്ടി മുറിക്കുകയാണ് ചെയ്തത്. ഉയർന്ന വാളോടു കൂടി ദൂരെ ഓടിയ ദേസിയർ നിമിഷം നിന്നുകൊണ്ട് യുദ്ധം തുടർന്നു. ഏകനായിരുന്നിട്ടും ഒരാൾക്കു മേലാകത്തു തൊടാൻ കഴിഞ്ഞില്ല. ചെങ്കുട്ടിയിടേസനന്ദിയെ ജമദർ പരിശോധിക്കാൻ ദോഷം ഉണ്ടല്ലോ എന്നോടെ മുണുങ്ങി ചെന്നു. ദേസിയർ പലം തട്ടിക്കൊണ്ടിപ്പിച്ചു കണ്ണുകൊണ്ട് കത്തി ആയായെ തള്ളിവിട്ടു. യോജ്ഞാതമായ യോജ്ഞാതം വെടിവെക്കുന്നതായിരുന്നു. വെടിപാട്ടി ദേസിയർ വെടിമൊഴി പ്രാണൻ വിട്ടു നിരോധിച്ചു.

ധീരധീരനായ ജോജ്ജിയറൻ അന്ത്യോപരാത്രം അറക്കു മുറിയ്ക്കു തലമുടി സാത്താജാലം കൂട്ടുകാർക്കു യുദ്ധത്തിൽ വിജയിച്ചു മനോഹരമായില്ല. അവർ ജോജ്ജിയറൻ കൂടി ഉത്തരീം ആനന്ദമേലായി സന്ധ്യക്കുശേഷം തിരിച്ചിരിക്കുന്നില്ല. സാത്താജാലം റാണിയെ ദുഷ്ടപാൽ അറിയിച്ചതൊക്കെപ്പോലും ഭരണം അന്ത്യോപരാത്രത്തിൽ കയറുന്നതും അറിയിച്ചു. അവർ തീർച്ചപ്പെടുത്താനുദ്ദേശിക്ക

നീളുന്ന. ഉടനടിപാടി ഭക്താവോടുകൂടി പൊന്നാണാശി
ക്കുന്നതെന്നും നമ്പാൻ ഒരു പിതാവിന്റെ നിരന്തരീകരി
ച്ച് അത് സഭയുമനുവദിക്കണമെന്നുമായിരുന്നു റാണിയുടെ
മർദ്ദഭക്തമായ മറുപടി. ഈ ഭാഷണമായ നിശ്ചയത്തിൽ
നിന്ന് അമ്പര പിന്തിരിപ്പിക്കുവാൻ സാത്താജാപാൻ പെ
രു ശ്രമങ്ങളെല്ലാം വിഫലമായപ്പോൾ ആയാൾ വിഷണ്ണനാ
യി അതിനുവേണ്ട ഏല്പാടുകൾ റാണിയുടെ ഇഷ്ടാനുസര
ണം ചെയ്തുകൊടുത്തു. ജിൻജിയിൽ രാജാക്കും വാണിയന്നാ
കാലത്ത് രാമൻ ചെട്ടി എന്ന ഒരു പൗരൻ കഴിപ്പിച്ചു
കെട്ടിപ്പുട്ടത്ത ചെട്ടിക്കു, എന്നു തടാകത്തിന്റെ കരകൽ
പിറേന്ന് കാവിലെ രാജാദേശിംഗിന്റെ ശാസനപ്രകാരം
നടന്നു. മാരിനേയൻ ചിത്തസ്സ് തീ കൊളുത്തിയപ്പോൾ
സ്നാനം ചെയ്ത് പിതാക്കൾക്കു ധരിച്ച് വിശുദ്ധഗാത്രിയായ ന.
സുധാരാണി ചിത്തസ്സ് വലംചെയ്ത് ഹാരാജവർമ്മക്കുട
യിൽ നിർമ്മയായി കത്തിക്കൊല്ലുന്ന തീയിൽ പാടി സതിശാർ
പാരിച്ചു!

ജിൻജിയിലെ ജനാവലി ശോകജലധിയിൽ മുഴുകി. പ
ശ്ചാത്താപഭാരത്താൽ പരവശാഗ്രഭയനായ സാത്താജാ
പാൻ രജപത്രയുടെ ഏതാപക്ഷത്തും സത്പരം സ്വീകരിക്കാൻ
തയ്യാറായി. ആയാളുടെ അനുജനിയോടുകൂടി അമ്പർ പൊ
ക്കുളത്തിൽചെന്നു് അമ്പരുടെ യശസ്സുവീരനായ വസ്ത്രനതാചി
നുവേണ്ടി വീരമുക്തവരിച്ചു മഹാമാനശാലിയായ മൊഹാബ
ത്തു്ഖാന്റെയും അദ്ദേഹത്തിന്റെ രണ്ടു് സുഹൃത്തുക്കളുടേയും
മൃതദേഹങ്ങൾ തേടിയെടുത്ത് മതാചാരപ്രകാരമുള്ള സം
സ്കാരകർമ്മം സാഹുലാക്കു നടത്തി. അമ്പർ കുതിരയേയും

മറുപടിയ്ക്കുകയും യജമാനനും പരിസരങ്ങളും അവരുടെ അപേക്ഷപ്രകാരം സാദത്തുള്ളവരാണ് അവർക്ക് പതിച്ചുകൊടുത്തു. അവിടെ അവർ ഒരു ചെറിയ നഗരം സ്ഥാപിക്കുകയും രാജാദേശിംഗിന് ഒരു കേന്ദ്രവും മൂന്ന് മുസ്ലിം രാജാക്കന്മാർക്ക് ഓരോ കടിയും നിശ്ചയിക്കുകയും ചെയ്തു. ദേശിംഗിന്റെ പതിരയുടെ സ്തംഭമായും ഒരു കടിയുണ്ടാക്കി. തന്റെ പൗത്രിയുവാൻ മാത്രം പ്രായമുണ്ടായിരുന്ന ഭാര്യയായ ഒരു പൗത്രാണിയുടെ ഭർത്താവായ അന്ത്യംകണ്ട് അകമലിഞ്ഞ സാദത്തുള്ളവരാണ് അവരുടെ പൗത്രാണിയായി പാലാർ നദിയുടെ കരയിലുള്ള തന്റെ താവഴനായ ആകാട്ടിന്നടുത്ത് പൗത്രാണിയെ ഒരു നഗരം നിശ്ചയിക്കുകയും അതിന് നാണിപ്പട്ട എന്ന പേരിടുകയും ചെയ്തു.

V. ഇബ്രാഹിംബെൻ ഗാർഡി

ഈദ്സേബ് അന്തരിച്ച ഉടനെ മുഗളരുടെ പടയത്തിൽനിന്ന് വിമുക്തനായ രാസാലയ്ക്കു നാൽപ്പതുനൂറുകാലുത്തേളം മഹാരാഷ്ട്രത്തിന്റെ ചക്രവർത്തിയായി വാണു. തന്റെ മഹാനായ പിതാമഹൻ സ്ഥാപിച്ച സഭാജി ആയോളുടെ കാലത്ത് പൂർണ്ണമായി വികസിച്ചുവെങ്കിലും അതിന്റെ വിപ്ലവമുദ്രയിലൂടെ നാശത്തിന്റെ വിത്ത് പാകിയതും അക്കാലത്ത് തന്നെയായിരുന്നു.

യുദ്ധത്തിലെന്നപോലെ രാഷ്ട്രത്തത്തിലും നിസ്സഹനെന്നുപറഞ്ഞുവെക്കുന്ന ശിവാജി സാധാരണക്കാരുടെ സഹായസഹകരണങ്ങൾ അടിസ്ഥാനമാക്കി 'സ്വരാജ്യം' ന്യായം സമ്പന്നമാക്കണമെന്ന മഹനീയാഭിപ്രായത്തിലായിരുന്നു ലക്ഷ്യവും നിർമ്മിച്ചതും നിയന്ത്രിച്ചതും. ഏകാധിപത്യത്തിലെന്നോ ഏക സമ്രാജ്യാധിപത്യത്തിലെന്നോ അതിൽ സ്ഥാനമുണ്ടായിരുന്നില്ല. അധികാരങ്ങളെല്ലാം തന്നിൽത്തന്നെ നിർത്താതെ അദ്ദേഹം വെട്ടു കയ്യിൽ പിരിച്ച് ഓരോന്നും ഓരോ മന്ത്രിക്ക് വിരിച്ചുകൊടുത്തു. അദ്ദേഹത്തിന്റെ മേൽ

നോട്ടത്തിൽ 'അഹ്വേദധാനന്തരം' എന്ന് വിളിച്ചുവന്ന മന്ത്രി
മാരും അവരുടെ കീഴിൽ അനേകം ഉദ്യോഗസ്ഥന്മാരും ഭര
ണകാര്യങ്ങൾ നിർവ്വഹിച്ചു. ഉദ്യോഗങ്ങളിൽ അതിമുതലേ
മില്ലാതെ എല്ലാ പൗരന്മാർക്കും പ്രവേശനമനുവദിച്ചിരുന്നു.
വിജയനഗരത്തിന്റേയും ബിജാപൂരിന്റേയും വിനാശത്തി
ന് വഴിവെച്ച അഗ്നി സമ്പ്രദായം തിരസ്കരിച്ച് ശിവജി
എല്ലാ പ്രദേശത്തും ഒരു ഭരണകൂടത്തിന് കീഴിൽതന്നെ
നിൽക്കി. അന്നന്യത്തിൽ അദ്ദേഹം പാശ്ചാത്യരുടെ നവീന
രീതിയിലുള്ള യുദ്ധസാമഗ്രികൾ നടപ്പിൽ വരുത്തിയെങ്കിലും
നിലവിലുള്ള പോരാളികളേയോ അവരുടെ പാദസേവകളേ
യോ ഉപേക്ഷിച്ചിരുന്നില്ല. ഈട്ടി, കന്നട മുതലായ ചില്ലാ
ആയുധങ്ങളെ ഉപയോഗിച്ച്. കറെ ഭിവസത്തെ ഭക്ഷണത്തിന് വേ
ണ്ടുന്ന അവിൽ സഞ്ചിയിലാക്കി തോളിവിട്ട്, നായ്പ്പത്ത് അ
മ്പത് നാഴിക ദൂരം ഓടുന്ന തന്റെ വീരവീരന്മാരായ മാവ്ളി
കാലാൾപ്പടകളേയും ചെറുതരമായ ആയുധവും ശരിച്ചു ചെ
റിയ കതിരമേന്തി വായു വേഗത്തിൽ ചതിക്കുന്ന തന്റെ
സുഹൃദിലരായ അശ്വദന്മാരേയും അവരുടെ പഴയ സാമ
ഗ്രികളോടും പടക്കുളകളോടുംകൂടി അദ്ദേഹം നിലനിൽക്കി
പ്പോന്നിരുന്നു. ശിവജിയുടെ നയം നിമിത്തം രാജ്യത്തിന്നു
കൈവന്ന സുദൃഢമായ ശക്തി ഒരാജ്ജ്വേലം തന്റെ അ
വസാനത്തെ മുപ്പതു കൊല്ലക്കാലം മഹാമാധ്യം കിടക്കാൻ
ചെയ്ത തീവ്രപ്രയത്നത്തിന്റെ പരാജയത്തിൽ നല്ലവണ്ണം
പ്രതിഫലിച്ചു കാട്ടി.

അദ്ദേഹത്തിന്റെ നയത്തിലും ഭരണരീതിയിലും സാമൂ
ഹിക കാര്യങ്ങളായ വ്യതിചലനമാണ് ചിന്നിട് സാമ്രാ

[illegible]

പട്ടുപന്ത്രണ്ടോളം മോപ്പിനാലും അറക്കിക്കൊല്ലി പതിയെ പീടികളുപയോഗിച്ചും പുതിയ രീതിയിലും പൊത്തിപ്പരിചരിച്ച അനേകം പോരാളികളെ പാടമതിന്ന് ചേർത്തു വെത്തി തന്റെ സൈന്യത്തിൽ ചേർത്തു.

അങ്ങിനെ വെത്തിവേരിൽ പ്രമുഖനായിരുന്നു ആഫ്രിക്കാക്കാരായ ഇബ്രാഹിംഖാൻ ഗാർഡി. ആയാൾ ഹൈദരാബാദ് സൈന്യത്തിൽ പന്ത്രണ്ടുവർഷം പട്ടാള ഉദ്യോഗസ്ഥനായിരുന്ന കീഴിൽ കവാത്തിയും നവീനായുധനാഭിതീതിയും പരിചയം നേടിയ ഒരു പേരുകേട്ട പടത്തലവനായിരുന്നു. പട്ടാളത്തിൽ നിന്നു പകരംചേർന്ന പന്ത്രണ്ടു സേനാപതി മാർക്സിസ് ബുസ്സി ഹൈദരാബാദിൽ വന്നു പെട്ടെന്നു കാലതാമസം അദ്ദേഹത്തിന്റെ അംഗമക്ഷാസേനയുടെ (ബോഡിഗാർഡ്) തലവനായി ഏറ്റവും വിശ്വസ്തനായിരുന്ന യോദ്ധാവെന്ന നിലയ്ക്കു ഇബ്രാഹിംഖാനെ ആയിരുന്നു തിരഞ്ഞെടുത്തത്. ഓരോ മുതൽ ആയാളെ ജനങ്ങൾ ഇബ്രാഹിംഖാൻ ഗാർഡിയെന്നു വിളിച്ചുവന്നു. മറ്റൊരു സൈന്യത്തിൽ ആയാൾ പീഷിവിദാഗത്തിന്റെയും കാലംപുഴയുടേയും നേതൃത്വമേറ്റെടുത്തിട്ട് പതിനഞ്ചായിരം ഭടന്മാരും പുതിയ രീതിയിൽ പരിശീലിപ്പിച്ചു. പ്രവൃത്തിയിൽ ബദ്ധശ്രദ്ധനും കശവനമായിരുന്നതിന്നു പാമ ആയാൾ മരുത്തിന്റെ ഇടക്കിയ വഴികളിൽ കൂടി നടക്കുക എന്നു പ്രഖ്യാപനം ചെയ്തപ്പോൾ മറ്റൊരു പാമ നിരീയോടും മറ്റൊരു പാമ പെരുമാറിയതിനാലും കീഴ്വെച്ചുവെക്കേണ്ടതും സുഖം സൗകര്യങ്ങളുണ്ടെന്നു എപ്പോഴും അറിയിക്കുന്നതിനാലും പട്ടാളക്കാർക്കു പാമ ആയാളോട് ഭക്തിയും പ്രീതിയും ഉണ്ടായി.

അക്കാലത്ത് വെള്ളക്കാരാഴിക്കെ വലിയ സേനകളെ വെട്ടി പരാജിയിരുന്നവരും പട്ടാളക്കാരുടെ ശമ്പളം ശരിയ്ക്കു മോശത്താലും കൊടുത്തു വന്നിരുന്നില്ല എന്നാൽ ഇ ബ്രാഹ്മണൻ ഗാർഡി ഓരോ മാസവും തന്റെ സൈന്യ വിഭാഗത്തിന്റെ ശമ്പളം ആറു പക്ഷം ഉറപ്പിക സേനാപതിയോട് നിശ്ചയിച്ചുപറ്റും വാങ്ങി വർത്തനം ചെയ്തു അതു മൂലം മോശാധികാരികൾക്ക് പലപ്പോഴും ആയാളോട് നീരസം തോന്നിയെങ്കിലും ആയാളുടെ പ്രാപ്തി, കൃത്യനിഷ്ഠ സ്ഥിരത, സത്യഭിക്ഷ എന്നീ ഗുണങ്ങളാൽ ആകൃഷ്ടരായ അവർ അവരുടെ പെരുമാറ്റത്തിൽ ആയാൾക്കു അതുപ്രതിവരത്തിടത്തു നൽകുന്ന ഭൂലിപ്പിച്ചു. ആ വിശിഷ്ടഗുണങ്ങൾ എന്നും മറക്കാത്ത നിലയിൽ കാണിച്ചു കൊടുക്കാൻ മരാഠയും അഹ്മദ്ഖാൻകാരും തമ്മിലുണ്ടായ യുദ്ധമയ്യലും ആയാൾക്കൊരുവസരം നൽകി.

അസൂമതങ്ങളെല്ലാം ഉന്മൂലനം ചെയ്യാനുള്ള ശിക്ഷകൾ ആയുധ ഭാരങ്ങൾ സേബിന്റെ കീഴ്കാലത്തു നില്പുമാറു ഭരണം താഴ്ത്തി നെടുമ്പിട്ടും കലക്കവും കലാപവുമാക്കി. അത് മുഗൾസംഭ്രാന്തയെ ക്ഷമിച്ചു കളയും അകത്തും പുറത്തുമുള്ള വൻകിട ശക്തികളെ തലസ്ഥാനാനുഗതന്തരക്കാകുപ്പിക്കുകയും ചെയ്തു. പുറത്തു നിന്നു വന്നവർ അർദ്ധം എന്ന പേർപ്പരിച മകുചത്തിയും ആയാളെത്തുടർന്ന അഹ്മദ്ഖാൻസ്ഥാനിലെ സുൽത്താൻ അഹമ്മദുലാ അബ്ദോലിയുമായിരുന്നു. മൂന്നാമതായി കലാപം പരം ചെയ്തു മരാഠാ യിന്നു ഇന്ത്യയുടേതു മുഴുവനും മരാഠർ അഹമ്മദുലാ അബ്ദോലിയുടെ അനുചരന്മാരെ കീഴടക്കി ഭർമ്മിക

മാനസപരമായ മറുപടിയുടെ ഫലമായി സുരാജ് മാളം മറെല്ലാ രാജാക്കന്മാരും മാരാളം വിട്ടു, അമ്പലത്തറ സേനയോടു കൂടി സ്വാധീനം തിരിച്ചു പോയി.

പട്ടാളക്കാർക്കും പലതരത്തിലുള്ള സാമഗ്രികൾക്കും പുറമെ അസുഖം കരീകരളം, കട്ടകങ്ങളും, ഔഷധങ്ങളും അനേകം കൂട്ടാരങ്ങളും ഭൂതൃഷ്ണം സ്രീകളും കട്ടികളുമുണ്ടായിരുന്ന മാരാളത്തെ പാട്ടുതറ ഒരു ജനനാശമായ വലിയ നഗരമായിരുന്നു. ഭക്ഷണസാധനങ്ങൾ സുരഭമല്ലാത്ത ഒരു സ്ഥലത്ത് അത്രയും ജനങ്ങളെയും മൃഗങ്ങളെയും അധികം ദിവസത്തോളം തീർന്നപ്പോൾ സമുദ്രമല്ലുന്നതിനെ പടനായകന്മാർ ഒട്ടാകെ വകകൂടെ യുദ്ധമാരംഭിക്കണമെന്ന അമ്പലത്തെ അഭിപ്രായം സേനാപതിയെ അറിയിച്ചു. തന്നിപ്പോകുമെന്നായിരുന്ന സഭാശിവദാസ അത് നിഷേധിക്കുകയാണ് ചെയ്തത്. അഫ്ഘാൻകാർക്ക് വേണ്ടുവോളം ധാന്യങ്ങൾ കൊടുക്കാൻ നോഹിദ്ഖാസ്ഥിക്കേയും മറ്റും മുമ്പും നിവാരണകരം തയ്യാറായിരുന്നു. എന്നാൽ മാരാളം അതുപോലെ സഹായിക്കാൻ ഔഷധം അടുത്തുണ്ടായിരുന്നില്ല. കാലാപിളംബത്തം മാരാളം അകറ്റുന്ന ഭക്ഷണകുടും മനുഷ്യലാഷി അഹമ്മദ്ഷാ കഴിയുന്നതത്രെ കാര്യം യുദ്ധത്തിൽ നിന്നു ഒഴിഞ്ഞുനിന്ന ദിവസങ്ങൾ പലതുകഴിഞ്ഞു, എന്നാൽ മരിക്കാൻ ഏറ്റവും കൂടുതൽ അടുത്തല്ലാത്ത യുദ്ധമാരംഭിച്ചു. മാരാളം പുറത്തുനിന്നു കൊണ്ടുവന്ന ധാന്യങ്ങൾ അഫ്ഘാൻകാർക്കു കിട്ടാത്തതുകൊണ്ട് പലപ്പോഴും വഴിയിൽ വെച്ചു തളിക്കുകയുണ്ടായി. പാട്ടുതറയിൽ ധാന്യത്തെപ്പോലെ വിതകം പല്ലം വേണ്ടത്ര കിട്ടാത്തതിനാൽ മറ്റും മുറിയ്ക്കാനും പല്ലരിയ്ക്കാനും

നും വെളിയിൽ പോയ ഭൂതൃപിൽ അനേകം പേരെ അഹ്
ഘോഷം വധിച്ചു. ആ സമയത്തും തന്റെ പരിവേഷ
വന്നതായ പടനായകന്മാരുടെ ഉപദേശമനുസരിച്ചു സഭാ
ശിപറാവു യുദ്ധം തുടങ്ങിയ നവാബ് ഷുജാ—ഉദ്—ഒരു
ജയ ഏതൃകക്ഷിയിൽ നിന്ന് വേർപെടുത്താനുള്ള വൃഥാ
പ്രയത്നങ്ങളിൽ വ്യർജ്യതനായിക്കൊണ്ടിരുന്നു. ഞെട്ടമാസം
കൊണ്ട് മറ്റൊരു സൈന്യത്തിന്നു പറയത്തക്ക കോട്ടം തട്ടി
യിട്ടുണ്ടെന്നു കണ്ട അഹമ്മദ് ഷാ അബ്ദാലി അതിരവ പ്രാ
വാസനാനിയാമ ഇബ്രാഹിംഖാൻ ഗാർഡിയെ നശിപ്പിച്ചു
കൊണ്ടുപോകാൻ സമയമാണെന്നറച്ചു രാമസ്വദാമി ഒരു
ദൂതനെ ഏഴാത്താട് കൂടി ആയാളുടെ അടുത്തോക്കയച്ചു.
ഗാർഡി ഏഴുത്ത് വായിച്ചതിൽ പിന്നെ ഭൂതൻ അതേപ്പു
ററി ആയാളുമായി സാസാകിച്ചു.

ഭൂതൻ:—സുൽത്താന്റെ തിരുമുഴുത്തിലുള്ള സംഗതി തോ
ന്നിയും. മറുപടി ഏഴുതാൻ മടിയുണ്ടാകിൽ ഏന്നോടു
സങ്കോപമില്ലാത്ത തുറന്നു പറയാം. അത് വേരിട്ടു
ക്കാൻ തന്നെ അവിടെ അറിയിക്കുന്നുണ്ട്. മുഖ്യമന്ത്രി
ഏഴുതുക്കൾക്കു മറുപടി കിട്ടാത്തതുകൊണ്ടാണ് ഏന്ന
അയച്ചത്.

ഇബ്രാഹിംഖാൻ: എന്താണ് ഏഴുത്തിലെ കാര്യം?

ഭൂ:—അജയച്ചപ്പാലുള്ള പ്രഖ്യാതനായ മൈഹ് ഘാൻ യോ
ദ്ധാവ് ഹിന്ദുക്കളെ സേവിക്കുന്നതിൽ സുൽത്താൻ വള
രെ വിഷാദമുണ്ട്. അദ്ദേഹം മൈഹ് ഘാൻവിൽ തന്നെയായി
തന്നെപ്പോലെയുള്ള അദ്ദേഹം സന്തോഷിക്കുകയെ ചെയ്യുമായി

യന്നളു. ഹിന്ദുക്കളു ശരണം പ്രാപിക്കുണ്ടി വന്നതി
വാണു അദ്വൈതത്തിന്നു ചരിതാചരം.

ഇ:— -നന്ദൻ ശാരദേയൻ ശരണം പ്രാപിച്ചിട്ടില്ല ഇവിടെ
പ്രാണമിണിപ്പുറത്തുകയറാൻ ചെയ്തത്. ഹിന്ദുധർമ്മ
നിന്നു സ്ഥിതിനിർദ്ദേശം അറിയാത്തതു കൊണ്ടാണ് സുൽ
ത്താൻ അങ്ങിനെ തോന്നുന്നത്. മറ്റും ഭരണാധികാ
രികളുടെ കീഴിൽ ഹിന്ദുക്കളും ഹിന്ദുഭരണാധികാരികളുടെ
കീഴിൽ മറ്റുവിഭാഗങ്ങളും സേവനമനുഷ്ഠിക്കുന്നത് ഇവിടെ
സർവ്വസാധാരണമാണ്. ഉല്ലി പാദനാ, കബലാശം നവര
ബ്, കേനസം, ഭയംനവാബ് ഇവരുടെ അനുപരണാശാ
നി അനുഷ്ഠിച്ചു മിറക്കുകളാണ്. പേർഷ്യയുടെ സൈ
ന്യത്തിൽ ഏകനപ്പോലെയെ എത്രയും ചുറ്റിമിങ്ങുകൾ.
ഹൊൾക്കർ, സിന്ധു, ഗെഹിക്കാർ, ജോൺസ്, ല,
കൈസർ, ഉടയാർ ഇവർമാരാണ് അനേകം ചുറ്റും തേക്കോ
ക്കരം

ഉ:— -ആദ്യക സാധാരണക്കാരരുടെ കൂട്ടത്തിലല്ല സുൽത്താൻ
അങ്ങനെയെ കണക്കാക്കുന്നത്.

ഇ:— -വിശ്വപിത്രതാരം ചാരദേശി ആ കൂട്ടത്തിൽപ്പെട്ട
കളാണ്. കൈസർ സൈന്യത്തിൽ എന്തും താണ
പാടിയിരിക്കുമ്പോൾ അയാൾ ഇപ്പോൾ അവിടുത്തെ സ
ർവ്വസൈന്യധർമ്മം നൽകിയിരിക്കുകയാണ്. കൈസരം
കൈസർ ആശ്രയിച്ചിട്ടുള്ളപ്പോൾ ആയാൾ ഉപസന്ധിക്കില്ലാ
പോകുമ്പോൾ കൈസർസമേതം പേർഷ്യയ്ക്ക് കൈസാമിനെ
തോൽപ്പിച്ചിട്ടുള്ള പിന്നീട് ഭരണാധികാരിയായിട്ട് കൈ
സർ കൈസർ ഉടയാർ ആയാൾക്ക് നൽകുന്ന ചാരദർ

ജിറാവു ഒരു അമാനുഷനായിരുന്നു. സുൽത്താൻ അദ്ദേഹത്തെപ്പറ്റി കേട്ടിരിക്കണം. നാദർഷാഹിന്റെ കൂടെ സുൽത്താൻ ഒന്നാമതായി ലില്ലിയിൽ വന്നപ്പോൾ ചെങ്കിറാവു ആയിരുന്ന പേഷ്വ. അദ്ദേഹം പിറേറത്തുകൊല്ലം നാല്പത്തിയഞ്ചാമത്തെ വയസ്സിൽ മരിച്ചു. ഒരു മുപ്പിം യുദ്ധമായിരുന്ന അദ്ദേഹത്തിന്റെ ഒരു ഭാര്യ മേന്താചോടുള്ള പ്രേമാധിക്യത്താൽ അവർ ഉടനടി പാടി പ്രാണൻ സ്വരിച്ചു. ഞാൻ പേഷ്വയുടെ സൈന്യത്തിലുദ്യോഗം വഹിക്കുന്നതുകൊണ്ട് ചേദിക്കാൻ മാതൃകാകാരണവുമില്ലെന്ന് സുൽത്താൻ അറിയിക്കണം.

ദു:—ഒരു സംഗതി പ്രത്യേകിച്ചും അങ്ങനോട് പറയാൻ സുൽത്താൻ എന്നെ ഏല്പിച്ചിട്ടുണ്ട്. യുദ്ധത്തിൽ മരംകൊന്ന നശിക്കും. അത് രീതിയാണ്. കേരളത്തിന്റെ കാര്യത്തിൽ അവർ ഒരു നിശ്ചയമുള്ളതല്ല. അത് കേരളം ഏകദേശമായിട്ടും ഇവിടെ നിന്ന് കടന്നുകയറാനാണ് ഭാവമുള്ളതും ഇപ്പോഴത്തെ ചിലവാകുന്ന അത് സുൽത്താൻ സമ്മതിച്ചിട്ടു യുദ്ധം ചെയ്തിട്ടില്ല. യുദ്ധത്തിൽ മരംകൊന്ന നശിക്കുകയും ചെയ്യും. അതിൽനിന്ന് അങ്ങനെയൊക്കെയാണെന്നാണ് സുൽത്താന്റെ ആശങ്ക. അല്ലാ ദിവാസമേ ചേർത്തു യുദ്ധത്തിന്. അതിവിടെയ്ക്ക് അത് ഇവിടെ വിട്ട് സുൽത്താൻ വന്നു കാണുന്നു. അദ്ദേഹത്തിന് അങ്ങനോട് വട്ടമരം കേരളാവർണ്ണം. അപ്പോഴെല്ലാം ചേർന്നുകൊണ്ടിട്ടും തന്നെ അദ്ദേഹം ഒരുക്കമാണ്. മല്ലി, ചമ്പാസ്, കാശ്മീർ, അഫ്ഘാനിസ്താൻ ഇവിടെ വേണമെങ്കിലും ഏതുദ്യോഗമോ അ

ഗീദാ അങ്ങയ്ക്ക് ചോദിക്കാം. അത് അദ്ദേഹം ഉണ്ടെന്നത്. ഇവരുടെ കൂട്ടത്തിൽ പെട്ട് അങ്ങ് നശിക്കരുത് എന്നു മഃത്രമേ അദ്ദേഹത്തിനുള്ളൂ.

ഇ:—ഇതുവരെ ചോദ്യം തന്നുവരെ വിട്ട് ശത്രു ഭാഗത്ത് ചേർന്ന് അപരാധ് യുദ്ധം ചെയ്യുകയോ? ഞാൻ അത്രയേതാളും ധർമ്മബാധമില്ലാത്തവനും മാനുഷകൃപനമാണെന്ന് സുൽത്താൻ വിചാരിക്കുന്നതിൽ എനിക്ക് വളരെ വിഷമമുണ്ടെന്ന് അദ്ദേഹത്തെ അറിയിക്കട്ടെ.

ദു:—യുദ്ധം ചെയ്യണമെന്നില്ല. അങ്ങ് ഇവരുടെ ഭാഗത്ത് നിന്ന് അകന്നു നിന്നാൽ മതി.

ഇ:—ഞാൻ പക്ഷ്വയുടെ ശത്രുക്കാരനാണ്. മുമ്പ് ഒരു സാമിന്റെ ശത്രുക്കാരനായിരുന്നു. പക്ഷ്വയെ വിട്ട് മൂന്നാമത്താളാളെ, പ്രത്യേകിച്ചും വിദ്യാതനായ ഏകൻ ജന്മഭൂമിയുടെ സുൽത്താനെ, സേവിക്കുന്നതിൽ എനിക്ക് വിരോധമില്ല. പക്ഷെ അത് സമാധാനകലേക്ക് മഃത്രമേ ചെയ്യാൻ കഴിയുള്ളൂ. യുദ്ധകാര്യത്ത് നിവൃത്തിയില്ല.

ദു:—അങ്ങ് മരാനെ തടയണം വിടണമെന്ന് കൂടിയില്ല. അപരാധ് ചേർന്ന് യുദ്ധത്തിൽ പങ്കെടുക്കാതിരിക്കണം. അത്രയേ ഉള്ളൂ.

ഇ:—കഷ്ടം! ഒരു ശത്രുവു പോലും, അതിന് ചേർന്ന് കൊടുക്കുന്നവരും അപരാധ് വരുമ്പോൾ ആരാളെ അതിൽ നിന്ന് തടയുവാൻ നോക്കുമല്ലോ. ഇതുവരെ ഞാൻ പക്ഷ്വയെ അപരാധ് ശത്രുവാക്കിയിട്ട് ഇപ്പോൾ പക്ഷ്വയെ വരുമ്പോൾ ആരാളെ വിട്ട് പിന്മാറി നില്ക്കുന്നു, അല്ലേ?

3:--ഇന്ന് കുറച്ച് മുമ്പ് നടന്ന സംഭവം അങ്ങ് അറിഞ്ഞിരിക്കുമല്ല. അന്ന് പൊതുവെയാണ് സർക്കാർ വിവരം കിട്ടിയത്. ഇന്നിമുതൽ ഭാഗ്യവശ്ശിന് അങ്ങനെയൊരു സംഭവം അറിയാൻ സാധിക്കില്ല. ദില്ലിയിൽ നിന്നുള്ള ഭാഗ്യവശ്ശിന്റെ മൃതദേഹം അങ്ങനെയൊരു കത്തിരപ്പുള്ളം പറ്റിയ നാഴികക്കല്ലാക്കിയാണ് അന്ന് പട്ടണത്തിൽ കൊണ്ടുവന്നത്. ഭാഗ്യവശ്ശിന്റെ മൃതദേഹം അന്ന് വാഹനത്തിൽ കൊണ്ടുവന്നിരുന്നു. അങ്ങനെയൊരു കത്തിരപ്പുള്ളം പറ്റിയ നാഴികക്കല്ലാക്കിയാണ് അന്ന് പട്ടണത്തിൽ കൊണ്ടുവന്നത്. ഭാഗ്യവശ്ശിന്റെ മൃതദേഹം അന്ന് വാഹനത്തിൽ കൊണ്ടുവന്നിരുന്നു. അങ്ങനെയൊരു കത്തിരപ്പുള്ളം പറ്റിയ നാഴികക്കല്ലാക്കിയാണ് അന്ന് പട്ടണത്തിൽ കൊണ്ടുവന്നത്.

[illegible]

ഉപരിയാണ് എന്റെ പെരുമയ്ക്കും അഭിമാനം
 അത് എന്റെ കളിപ്പ് ചിത്രീകരിച്ചു. ഇതുവരെ എന്റെ ആ
 തമിഴ് കൃതികൾ എന്റെ മനസ്സിൽ വെച്ചിട്ടുണ്ട്, എന്റെ മനസ്സിൽ
 വെച്ചിട്ടുണ്ട്. അതിനാൽ എന്റെ കലയ്ക്കു നല്ലതാണ് എന്റെ കലയ്ക്കു
 നല്ലതാണ് അതിനാൽ ഇതിനുള്ള നന്മയാണ് എന്റെ കലയ്ക്കു
 കലയ്ക്കു കലയ്ക്കു. എന്റെ കലയ്ക്കു കലയ്ക്കു കലയ്ക്കു
 കലയ്ക്കു കലയ്ക്കു. എന്റെ കലയ്ക്കു കലയ്ക്കു കലയ്ക്കു
 കലയ്ക്കു കലയ്ക്കു.

ഉ:—മുൻപെഴുതിയതുപോലെ തന്നെ, നിങ്ങളുടെ സുഹൃത്തുക്കൾ
 തന്നെയും ഇതിൽ അർത്ഥം കണ്ടെത്താൻ കഴിയും. ഇതിൽ
 ഒന്നു കണ്ടെത്താൻ കഴിയും. ഇതിൽ ഒന്നു കണ്ടെത്താൻ
 കഴിയും.

[illegible]

അഹമ്മദ് ഷാവിന്റെ ഭൂതൻ പറഞ്ഞതുപോലെ കെൽപ്പത്തിൽനിന്ന് ഭണ്ടാരികൾ മറ്റൊരു യോഗാക്കാരൻ പാണിപത്ത് പട്ടണത്തിലേക്ക് ചെന്നു കൊണ്ടുവന്നതുകൊണ്ട് അഹ്മദ് ഷാൻ കരിച്ചെടുത്ത അവനെ വധിച്ചു ചെന്നു തട്ടിക്കൊണ്ടു പോയിരുന്നു. പാട്ടത്തിലെ സ്ഥിതി സംഭവങ്ങളായിരുന്നു. ശവമൃതം കിട്ടിയില്ല. കേരളത്തിൽനിന്നും മൃതത്തിലായിരുന്നു. എല്ലാവരും ധാന്യം വളരെ കറുത്തു കിട്ടിയുള്ളു. അധികം ഭിക്ഷയെടുത്ത മൃതങ്ങൾ എന്താകാം നിമിത്തം പട്ടണത്തിൽനിന്നും ഓടിയുടഞ്ഞു നന്നായി കിട്ടിയുടഞ്ഞു. യാത്ര ചെയ്യാൻ കഴിയാത്തവർ കയറാൻ നല്ലതെന്നല്ലാത്തതുകൊണ്ടാണിത്. എത്ര കഷ്ടമായി എന്താവശ്യപ്പെട്ടാലും സമരത്തിൽ സമാശ്വദനം സന്നദ്ധനായി. ഉടനെ ഒരു സന്ധ്യയെപ്പോലെ ചെയ്യാൻ ആയാൾ ഷാ-ഉദ്-ദൈയ്യം വളരെ വിചിത്രമായി ഒരു സമ്മാനത്തോടുകൂടി കൊടുത്തു. അതുകൊണ്ടുതന്നെ അവസരങ്ങൾ ഒരുതരം തന്നെ. തന്റെ വധിച്ച സൈന്യത്തിനും കൂടിയുള്ള അസംഖ്യം പേരും വരുത്തിയവർ ആവർത്തിച്ച് ശത്രുക്കളെ സന്തോഷിപ്പിച്ചുതെയുള്ളു; അതിൽനിന്ന് അവരെ കെൽപ്പാൻ ആരും മുതിർന്നില്ല.

പോന്ന ഒരു വഴിയെല്ലാതായപ്പോൾ സമാശ്വദനം യാത്രയെടുത്തു. ഒരു സൈന്യത്തും പാണിപത്തിലെ കിഴക്കുനിന്നും എഴുപത്തഞ്ചാം ഭിക്ഷ. അതുകൊണ്ടുതന്നെ മറ്റൊരു ശിക്ഷയായ പ്രാതലും കഴിച്ച് പൂർണ്ണം ചേർന്നു മുറുത്തു നിൽക്കി. അഹ്മദ് ഷാൻകാലം അടുത്തടുത്തായി. ഏതാമുതിർന്ന തുടക്കത്തിൽ മറ്റൊരു സൈന്യത്തിന്റെ ഇടപെടലും നയിച്ചു ഇന്ത്യയിലെ ചാൻസൽഡി അതിവേഗ

അതിൽ കത്തിരുന്നെങ്കിൽ സൈന്യത്തിന്റെ മദ്ധ്യത്തിൽ സഭാ ശിഖരവുമ്പും വിശ്വാസരാവുമ്പും സ്ഥാനമുറപ്പിച്ച സ്ഥലത്ത് ചെന്ന് സേനാധ്യക്ഷന് ഉച്ചത്തിൽ പറഞ്ഞു:—“ഓം ഓം, ഓരോ മാസവും ഞാൻ ധൈര്യവുമേതും അങ്ങയെ നിന്റെ സ്ഥിച്ച് വലാനത്തിൽനിന്ന് നെറുവെക്കും ഉറപ്പിക തരാൻ അങ്ങയുടെ കല്പന വാങ്ങിയതുകൊണ്ടു അങ്ങയ്ക്ക് എന്താട് വളരെ വെറുപ്പുണ്ടാകുന്നു. ഈ മാസം അങ്ങയുടെ വലാന കൊള്ള വെച്ചുപെട്ടു. അങ്ങന്റെ പണത്തിന്ന് കല്പന കിട്ടിയില്ല. അത് എന്തെങ്കിലുമായ്ക്കാട്ടു. ഇന്ന് ഞാൻ എന്റെ കർമ്മവും നിറവേറ്റും, കണ്ടാൽ” ഇത്രയും പറഞ്ഞിട്ട് ആയാൾ തന്റെ ഭാഗത്തേക്ക് കത്തിട്ട് ഒരു കൊട്ടിയും അതാക്കം കൈയിലെടുത്ത് ഉദ്ധാരപ്പെട്ടു.

മൊത്തമെ ചീരയികൾ നല്ലതെ വെച്ചുവെച്ചു ചോതിയ
ന്നു. അതുകൊണ്ട് ഉണ്ടകളെല്ലാം അതിവൃത്തിൽ അഹം
ഘോഷം സെന്ററിയിൽനിന്നു പിന്നിലാണ് പോയി വീണത്. അ
തിനാൽ അഹം ഘോഷംകാരാകാതെ ഇരട്ടിമ'ലധികം പീഡി
കൾ ഉണ്ടായിരുന്നതിന്റെ ഔന്നത്യം മൊത്തമെവെച്ചു
ട്ടില്ല. പെട്ടെനെന്നത് നിർത്തിയട്ടു ഇങ്ങിനെ പെട്ടെനാക്കി
നേൽ ബന്ധനം വെച്ചിട്ടു അത്രമാക്കാനുണ്ടായിട്ടു.
മുതല പെട്ടെനാക്കിയതും അപരമെ വെച്ചു സെന്ററി
യുണ്ടായിരുന്നു ആയാതെകുതിരിയെങ്കിലുമെന്നത്. അപര
മെങ്ങിനാൽ നേരെ മെച്ചമെ പോർ നന്നു! ഇങ്ങിനെ
പെട്ടെനാ ഗാർഡിയേയും അനാമെനാക്കിയതും പെട്ടെനാ
മെച്ചം അന്ത്യസാധനമെന്നായിരുന്നു. ശത്രുക്കളിൽ ഒരു പ
െട്ടെനാക്കിയതും അനാമെ പോർ മെച്ചം. അനേകം

ചേർ ഒരു ഏറാവും വലിയ സൈന്യവിഭാഗം സേനാപതിയുടെ നേതൃത്വത്തിൽ മദ്ധ്യത്തിലുള്ളതായിരുന്നു. സദാശിവറാവുവും സേനയും ധൈര്യസമേതം അഫ്ഘാൻകാരുടെ മുന്നണിയിലുള്ള മുന്നോട്ടു കയറി. അവരെ തടയാൻ അഫ്ഘാൻകാർ കഴിഞ്ഞില്ല. യുദ്ധം ഭയാനകമായി. 'പുലിക്കുട്ടികൾ' ആയിരക്കണക്കിൽ മൃതരായി, അഫ്ഘാൻ സൈന്യം ഭാഗം തുടങ്ങി. സേനാപതിയും പ്രധാന വീരനായ ഷാവരിഖാൻ കുതിച്ചിറങ്ങി. നിലത്തിരുന്ന് മണ്ണ് റാരി വായിച്ചിട്ട്, "സഖാക്കളെ വിജയത്തിലുള്ളതല്ലാത്തതാണ്, എവിടെക്കാണ് നിങ്ങൾ ഒട്ടുന്നത്?" എന്നുമ്പോൾ നിലവിളിച്ചു. വലിയൊരു പട്രോളത്തിൽ അജീബ്—ഉദ്—മുഖ്താർ നീക്കത്തോടൊത്ത്, മറ്റൊരു പീഡിറ്റിച്ച് വെക്കിപ്പും ആമരകളും സിന്ധ്യയുടേയും ബലം ഏകാക്കാര്യപ്പെടുത്തിയെന്നു. യുദ്ധത്തിന്റെ ഗതി പിന്നീട് നോക്കുന്ന സൂക്ഷിച്ചു നോക്കിക്കൊണ്ടിരുന്ന അഫ്ഘാൻകാർ ഭയത്തോടെ തങ്ങളുടെ നീക്കം ചെയ്ത കൈകൾ ചുമത്തി യോട്ട കൂടി കുറെ പേരെ നിയോഗിക്കുകയും പട്രോളത്തിലെ ഭൃത്യന്മാരെക്കൂടി പട്രോളത്തിൽ പങ്കെടുക്കാൻ ചാലോട്ടയക്കുകയും ചെയ്തു. ആമരങ്ങളിൽ നേരത്തെ യുദ്ധത്തിൽ വിജയം കൈവരിച്ച മറ്റാർ വിശപ്പാലും ഭാഹുതാലും വളരെ തളന്ന് പരവശമായപ്പോൾ അഫ്ഘാൻ അബ്ദാലി തന്റെ കൂടെ പിന്നിൽ നിൽക്കിയിരുന്ന അശ്വാരൂഢകായ കവചധാരികളെ അഴിച്ചുവിട്ടു. സദാശിവറാവുവിനെ അങ്ങിനെ ഒരു 'റിസർവ്' ഉണ്ടായിരുന്നില്ല. ഉരുക്ക കവചം ധരിച്ച ഇരുപതിനായിരം കുതിച്ചുചാട്ടത്തിന്റെ വിഭൂതപ്രവാഹം

ത്തിൽ ക്ഷീണഗതനായ മോൻ നിൽക്കായി. ഒരു മണി കൂടാതെ അവർ പിന്നെയും പൊങ്ങി നോക്കി. അവരിൽ അസന്ധ്യ പടയാളികൾ വീണ്ടുമരിച്ചു. അനേകം പേർ ഓടി. വിശ്വസനാഭ്യ മരണമടഞ്ഞു. വാഹനം പോയ ശേഷവും സദാശിവനാഭ്യ നിമിത്തം നിന്നുകൊണ്ട് യുദ്ധം ചെയ്തു മരിച്ചു വീണ്ടും ഒരിക്കലും അവർ വന്നുവരികാൽ പത്തുനാഴിക കൂടാതെ. പിന്തുടന്നു നിൽക്കും മരിച്ചു അവർ മരണപാളയം കൈയേറി വളരെപ്പുറം കൊന്നു. സൂര്യൻ കൂടിയും കട്ടികൂടിയും അടികളാക്കി പിടിച്ചു. മരിച്ചവർക്കു നോക്കി മരണമുഖം വന്നുതീർത്താണ് പിന്നീട് കുന്നുകൾക്കിടയിൽ. ദൈവമേ പാപം സ്ഥാപിക്കാതെ പെട്ടെന്ന് സ്വർഗ്ഗം എങ്ങനെയും അറിയിച്ചു.

ഇപ്പോൾ ചോന്നാൻ ഡിമോൻ ചോന്നാൻ പാപം തീർത്താൽ ചോന്നാൻ ഡിമോൻ ഓടി രക്ഷപ്പെട്ടു. ചോന്നാൻ ഗാർഡി ഓടാൻ കൂട്ടാക്കാതെ അവസാനംവരെ യുദ്ധം ചെയ്തു. കുന്നുകൾക്കും അനുകൂലം മരിച്ചവർ അവർ വെട്ടി തേറ്റ് അവശനായ നിലയിൽ തടവുകാരനാക്കപ്പെട്ടു. അവർക്കും ആയോളം തന്റെ മുമ്പിൽ വരുത്തി “ഒരു പീടനായ ചോന്നാൻ ഉപരിതമായതാണോ ഈ സ്ഥിതി?” എന്നു ചോദിച്ചു. “അതുകൊണ്ട് വിധി തടയാനായില്ല; താൻ ഈ സ്ഥിതിയിലെത്തുന്നതിന്റെ കാര്യം നാളിക മുമ്പ് എന്റെ മേധാവി ഭാര്യ മരിച്ചു” എന്നായിരുന്നു ഗാർഡിയുടെ അപരമായ മറുപടി. താൻ ആരുടെ കീഴിലുള്ളതാണോ ചോന്നാൻ ആയോളം അന്ത്യംവരെ ആയോളം കൊല്ലുന്നതിനായിരുന്നു. മരണത്തിൽ ചോന്നാൻ പങ്കുവെക്കുന്ന സ്ഥാനമാണിത്.

നമ്മുടെ പൂർവ്വകാലികളെ കണക്കാക്കി, മതഭേദം മറന്ന്, പൗരകീയമെന്നും മാനവും മുൻനിർത്തി, ശത്രുക്കളുമായി ഘോരഘോരം പോർ ചെയ്ത് തമ്മിൽ കയറാപ്പും നിർമ്മം നിറുപ്പാനി, അനശ്വരയശസ്സാർജ്ജിച്ചു. ആ അഭിമാനമുന്തി വീരമൃത്യുപടയായ. പോരിലൊന്നു മുറിവുകളാൽ മരണം സംഭവിച്ചുവെന്നാണ് ഓക്സാക്കിയുടെ വിവരണം. എന്നാൽ 'ഇസ്ലാമിന്റെ ഷാഹി' എന്ന അബ്ദാരി ഗോത്രക്കാരുടെ ചരിത്രത്തിൽ അഹമ്മദ്ഷാ ആയായുടെ ശിക്ഷാമരണം ചെയ്തതെന്നു രേഖപ്പെടുത്തിയിരിക്കുന്നു.

~ ~ ~ ~ ~

VI. മതവും പൗരധർമ്മവും.

ഗാർഡി, ജോണാസൺ, സാവിത്രിബായി, നായിബാ ഗിൻ, ഫോട്ട്ഗേ ഇവർ ആ പത്ഗർഭമായ ഹിന്ദുപാട്ടുകളിൽ, മതപരമായും വ്യക്തിപരമായുമുള്ള വികാശങ്ങൾക്കടിമപ്പെടാതെ, അവരുടെ പദവികൾക്കുതക്ക കർമ്മ നിർവ്വഹിച്ച് ഹരിദ്രപ്രസിദ്ധിയാർജ്ജിച്ച കന്യാമാണുല്ലാ മുൻതലമുറയുടെ ഉള്ളിൽ വിവരിച്ചത്. എല്ലാ രാജ്യങ്ങളിലെയും പൗരന്മാരാണ് ഹിന്ദുക്കളായിരുന്നത് അവരുടെ വിരക്തത്വത്തിന് ശ്രേഷ്ഠമായ വിശിഷ്ട തത്വം.

ഓരോരുത്തരും ഹിന്ദുക്കൾ ഇന്ത്യയ്ക്ക് പുറത്ത് സിംഹാധിപൻ, മലയാ, പാക്കിസ്ഥാൻ മുതലായ പല രാജ്യങ്ങളിൽ പൗരത്വം സ്വീകരിച്ചിട്ടുണ്ട്. പാക്കിസ്ഥാൻ ഹിന്ദി ഇന്ത്യ, ഇൻഡോനീഷ്യ, സിംഗപ്പൂർ തുടങ്ങിയ അസംഖ്യം രാജ്യങ്ങളിലും കോളനികളിലും പൗരന്മാരാണ്. ഭൂമികൾ ക്രിസ്തുമതം നായകികളും ബുദ്ധമതക്കാരും ജൈനരും സിക്ക്കാരും പാർസികളും വ്യത്യസ്തമാണ് ഇവിടങ്ങളിലെല്ലാം അവരെല്ലാം ഏതു

രാജ്യത്തെ പൗരതപമാണോ വരിച്ചിരിക്കുന്നത് ആ രാജ്യത്തോടായിരിക്കണം. അവരുടെ കൂടും. മതപരമായും മാനുഷികമുള്ള അന്യരാജ്യത്തോടല്ല. എല്ലാ രാജ്യങ്ങളും ഇന്ത്യയെപ്പോലെ മതേതരമായ രാജ്യങ്ങളല്ല, എന്നാലും പൗരധർമ്മം എവിടെയും മതത്തിന്റെ പിടിയിൽ പെടാതെ സുശക്തമായിരിക്കേണ്ടതത്യാവശ്യമാണ്. 'സീസറുടേത്' സീസർക്കും ദൈവത്തിന്റേത് ദൈവത്തിനും കൊടുക്കൂ' എന്ന ക്രിസ്തുദേവന്റെ നിർദ്ദേശം മതവും രാഷ്ട്രീയകാര്യവും രാജ്യത്തിന്റെ നിർമ്മാണമെന്ന തത്വമാണ് പ്രതിപാദിക്കുന്നത്. മതമേറ്റം കാരണം പൗരധർമ്മത്തിന് ഒരിക്കലും ഉടവ് തട്ടാൻ പാടില്ല. ഈ വിശദീകരണ തത്വമാണ് മേല്പറഞ്ഞ കഥ കളിൽനിന്ന് നാം പഠിക്കേണ്ടത്.

പ്രസ്തുത വിഷയത്തിൽ ചരിത്രം ധൃതിപൂർവ്വം ഇംഗ്ലീഷുകാരാണ്. പതിനാറാം നൂറ്റാണ്ടിന്റെ ഉത്തരാർദ്ധത്തിൽ ഒന്നാമത്തെ ഏലിസബത്ത് രാജ്ഞിയുടെ കാലത്ത് 'പ്രോട്ടസ്റ്റന്റ്' ഇംഗ്ലീഷ്വും കത്തോലിക്കാ സ്പെയിനും തമ്മിൽ അടിക്കടി കലഹങ്ങളുണ്ടായിക്കൊണ്ടിരുന്നു. ഏതാഴ്ചിൽ കത്തോലിക്കരായിരുന്ന ഭൂരിപക്ഷം ജനങ്ങൾ. ഇംഗ്ലീഷ്വരും ഒന്നാമതെന്നോ മാനുഷിക രാജ്യങ്ങളുമൊഴികെ എല്ലാ രാജ്യങ്ങളും അവരുടേതായിരുന്നു. ലോകത്തിലെ അന്നത്തെ ധ്യാനവും വലിയ ശക്തിയായിരുന്ന സ്പെയിൻ കത്തോലിക്കരുടെ നേതൃത്വം വഹിച്ചു. ഇംഗ്ലീഷ്വിൽ കത്തോലിക്കരും പ്രോട്ടസ്റ്റന്റുകാരും കീഴിയും പൗര്യം പോലെ കഴിഞ്ഞുകൂടുന്ന കാലമായിരുന്നു അത്. മേരിരാജ്ഞിയുടെ കാലത്ത് കത്തോലിക്കർ വില പ്രോട്ടസ്റ്റന്റ് വൈദികരെ ജീവനോടെ ദഹിപ്പി

കേകളുടേ വെണ്മ! കഷ്ടം മിന്നത്തന്ന വേദസ്മൃതികളാ
നിന്നു നന്ന പാലിക്കാനായിത്തന്ന പാൽ തീർന്നു സാറാ
യ്ക്കു കേടിയത്! ഏലിസബത്ത് രാജ്യഭാരമേറേറടുത്തപ്പോൾ
അധികാര പ്രോത്സാഹനങ്ങൾ കൈയിലായി. രാജ്യത്തി
ലടനീറ്റം മതമേപയ്ക്കു പടർന്നു പിടിച്ചു. അമ്പുരാജ്യങ്ങളിൽ
നിന്നും കത്തോലിക്കർ വേർപെട്ടുനന്നായി ഇംഗ്ലണ്ടിൽ ചോ
ന്നു കടന്നു വിദ്യവർദ്ധനകളായ പ്രവർത്തനങ്ങൾ തുടങ്ങി. മാ
റ്റാതിന്നു വെക്കുവാൻ പ്രയാശപ്പെടുന്നവർക്കു നന്നു ആ ഘട്ടത്തി
ലായിത്തന്ന ഇംഗ്ലണ്ടിലിന്നേട് ഒരു ഗൗരവമായ യുദ്ധത്തിന്നു
സ്റ്റേജ് വെട്ടിയുളളത്. അപ്പോഴും താമസിക്കുകയും
പ്രാർത്ഥിക്കുകയും സ്റ്റേജ് സാമ്രാജ്യത്തെ ചേർക്കുവാൻ ഇം
ഗ്ലണ്ടിനെ ചെന്നു ചെന്നു കഴിവുകെത്തത്തക്കതായ രാജ്യമായിത്ത
ന്നു. അതിവിശിഷ്ടമായ തോതിലായിത്തന്ന സ്റ്റേജിന്റെ നന്നു
ഹാജർകളായിത്തന്നു. കൗതുകമായ ആദ്യ ഗവർണ്മെന്റും ഈ
ഗ്ലണ്ടിന്റെ അധ്യക്ഷനും തുടങ്ങി. ഇംഗ്ലണ്ടിലെ നാവി
കത്തോലിക്കർ ഒരു കത്തോലിക്കാ പ്രദേശമായിത്തന്നു യുദ്ധ
മേൽക്കുവാൻ ആരംഭിച്ചു. അന്നുവരെയും സ്റ്റേജിന്റെ ഭാ
ഗം ചേർക്കുവാൻ രാജാക്കന്മാർക്കു സിദ്ധമായിത്തന്നു. ഇംഗ്ല
ണ്ടിന് കൂടുതൽ കരുത്തുണ്ടായതുകൊണ്ടു യുദ്ധരംഗത്തു പ്രവേശി
ച്ചു. ചർച്ചപ്രതിരോധം സ്റ്റേജിന്റെ കരുത്തുണ്ടായ (യുദ്ധരംഗത്തു
ലകളുടെ വ്യായാമം) ഇംഗ്ലണ്ടിലെക്ക് ചേർക്കുവാൻ. കഷ്ടത
കളിൽ ജനങ്ങൾ ഉൽക്കണ്ഠപ്പെടുകയായി. ചർച്ചത്തിലെ ഏ
റ്റവും ആവേശകരമായ സംഭവവികാസങ്ങളിലൊന്നു ചോ
കത്തിന്നു അപ്പോൾ അനുഭവപ്പെട്ടു ചെട്ടന്നു ചെട്ടന്നു
യുദ്ധരംഗത്തുനിന്നു പ്രവാഹത്തിൽ ഒരു വെട്ടിയു

ജനശ്രദ്ധയ്ക്കായി പെരുമാറുന്നതിലാകമാനമുണ്ടായ അത്യാശ്ചര്യകരമായ മാറ്റമായിരുന്നു അത്! ഇടുങ്ങിയ മതവിഭേദം ഓടിയൊളിച്ചു, വിശാലമായ ചൗരധർമ്മം ഏതും വിജയിച്ചു! ഇംഗ്ലണ്ടിലെ കത്തോലിക്കരും പ്രൊട്ടസ്റ്റന്റുകാരും ഒരു നിമിഷത്തിൽ പുറംവിരോധങ്ങളെല്ലാം മറന്ന് ഒത്തൊരുമിച്ച് രാജ്യരക്ഷയ്ക്ക് സന്നദ്ധരായി. അപ്പുതിനോട് മോരുന്നതിന്നു പകരം നാവികസേനാധിപനും കൂട്ടുകാരും ആർമാക്കെയും ആളുമിച്ച് വേദാരോഹാരം പോർമെന്റു, റൊക്കട്ടായിനിന്നു പൊരുതിയ ഇംഗ്ലീഷുകാരെ പ്രകൃതിയും സഹായിച്ചു. അത്യാശ്ചര്യമായി വീശിയ കൊടുങ്കാറ്റിൽ ആർമാദിനിമിത്തമില്ലായി. ഒരു ജനാവലിയുടെയടിയിൽ മതവിരോധവും ചൗരധർമ്മവും തമ്മിലുണ്ടായ വടംമറിയിൽ ചൗരസേനയ്ക്കായിത്തന്നെ കൈവന്ന ഉത്തരാഗ്രഹിതമാണിന്റെ മഹത്വമോഹരണമാണ് ഇത്.

ഇതേ വിധം പുതിയകൊള്ളിക്കുന്ന മറ്റൊരു സംഭവമുണ്ടായത് പതിനെട്ടാം നൂറ്റാണ്ടിൽ വടക്കു അമേരിക്കയിൽവെച്ചായിരുന്നു. അവിടെ ആധിപത്യത്തിനുചെങ്കിറാളരെക്കാൾ ഇംഗ്ലീഷുകാരും ഫ്രാമ്പുകാരും തമ്മിൽ യുദ്ധമുണ്ടായിരുന്നു. 1759-ൽ കപ്പിത്തെയ്ക്കിൽവെച്ച് ധീരനായ ജനറൽ ബ്രൂക്ക്വിന്റെ നേതൃത്വത്തിൽ ഇംഗ്ലീഷുകാർക്കുണ്ടായ പുകരമെന്റാ വിജയത്തെ തുടർന്ന് കാനഡാരാജ്യം മുഴുവൻ അവരുടെ കൈമറിമായി. അന്ന് കാനഡയിൽ കടിയുറപ്പിച്ചിരുന്നവരുടെയടിയിൽ ജനകൂട്ടത്തുടുകോണ്ട് ഫ്രാമ്പുകാർ മുങ്ങിപ്പോയി. മതം, ഭാഷ, പാരമ്പര്യം, ഭരണരീതി, സാമ്പത്തികം, സാമൂഹ്യവ്യവസ്ഥ ഇവയൊന്നിലുതന്നെ കൈൽടിക്കു

ഗോത്രക്കാരും കത്തോലിക്കരായ പ്രാമുക്കും മറ്റും വെട്ടിൽ പെട്ട പ്രോട്ടസ്റ്റന്റുകാരായ ഇംഗ്ലീഷുകാരും തമ്മിൽ യോജിപ്പുണ്ടായിരുന്നില്ല എന്നിരിക്കിലും ഇംഗ്ലീഷുകാർ നാവികശക്തികൾ പ്രാമുക്കൾ വളരെ അകലെ സമുദ്രത്തിന്നപ്പുറമുള്ള അവരുടെ മാതൃഭൂമിയുമായി സമ്പർക്ക പുലർത്താൻ ഉദ്യമമുണ്ടായിരുന്നതിനാൽ കാലാന്തരത്തിൽ കാനഡയിലെ പ്രാമുക്കർ തങ്ങളുടെ ഭാഷയും മതവും നടപടികളും സ്വീകരിക്കാൻ നിർബന്ധിതരാകണമെന്നായിരുന്നു ഇംഗ്ലീഷുകാരുടെ വിശ്വാസം. പക്ഷെ അത് സംഭവിക്കുകയുണ്ടായില്ല. ഇന്നും കാനഡയിൽ മതവും ഭാഷയും സാമൂഹ്യവ്യവസ്ഥയും സംബന്ധിച്ചുണ്ടാകത്തക്ക ഇംഗ്ലീഷുകാരും പ്രാമുക്കാരും പല സ്റ്റേഷൻ രണ്ടു ഭാഗത്തായിത്തന്നെയാണ് നിവൃത്തിപ്പെട്ടുന്നത്. കപ്പിത്താനിക്കലും പരാമ്പരണിതരശാഖയും പ്രാമുക്കർ കീഴടങ്ങിയെങ്കിലും അവർ ഇംഗ്ലീഷുകാരുടെ കഠിനമായിരുന്നതും ഭാരം കൊല്ലം വെട്ടുന്നതും. ഇന്ത്യയായതായ മറ്റൊരു കൂട്ടിൽ ഇംഗ്ലീഷുകാർ തുടങ്ങിയതും ഉണ്ടാകരുതെന്നും പ്രാമുക്കരുടെ തോൽവിയും വിജയത്തിന് മുമ്പുള്ളതുമായുള്ള അഭിപ്രായപരിവർത്തനംകൊല്ലം കഴിഞ്ഞപ്പോൾ അവർ പങ്കെടുത്ത ഇംഗ്ലീഷുകാരുടേതും (ഇപ്പോഴത്തെ പാർലിമെന്റയായതും) ഇംഗ്ലീഷുകാരുടെ തമ്മിൽ ഒരു കൂടും ചൊല്ലുന്നതുപോലെ കൈകൾക്കെടുത്ത സഹായിക്കുമെന്ന് ഇംഗ്ലീഷുകാർ വളരെ കാലശ്രദ്ധയോടെ പ്രാമുക്കർ മറുപടി കൊടുത്തതും കാരം കാനഡ മാതൃഭൂമിക്കാണെന്നായി. അതുകൊണ്ട് അവർ തന്നെ പ്രാമുക്കർ അന്തർദ്ദേശത്തിൽ തരികയും അവരെ മുമ്പോയിരുന്നില്ല. ഇംഗ്ലീഷുകാരുടെ പുറത്താക്കി കാനഡ പ്രാമു

കാങ്ക് വിട്ടുകൊടുക്കാമെന്നായിരുന്നു നിശ്ചയം. ചിരകാല
വൈദികളും മതദേഹികളുമായ ഇംഗ്ലീഷുകാരോട് പകവി
ട്ടാൻ ഒരു സുവർണ്ണാവസരമായിരുന്നു ഖ്രിസ്തുകാങ്ക് അത്.
കോളനിക്കുസന്ധ്യ കപിബെക്കു് വളഞ്ഞു. ഖ്രിസ്തുകാർ സ
മോളിച്ചു അവരുടെ കയ്യൊത്തപ്പറ്റി ഒരു തീപ്പുവെത്തി.
1775-ാമത് കൊല്ലത്തെ അവസാനദിവസമായ അന്ന് പരി
ശുദ്ധിയിലെ വിശുദ്ധമായ ഒരു തീർത്ഥമാണ്. ലോകം സ്വർഗ്ഗത്തി
ലുത്തിരം കടക്കുവാനുമായിരുന്നു ഖ്രിസ്തുകാരുടെ തീർപ്പ്! ത
ങ്ങളുടെ നഗരത്തിന്റെ ചുറ്റും ഒരു വിദഗ്ദ്ധരായ സന്ധ്യയെ
കൊണ്ടിരിക്കും അവരുടെ വൈരമെല്ലാം പാപം! സമര
ശൃംഗം ഒരു മാത്രമേ അവരുടെ മനസ്സിൽ നാലാം പിടിച്ച
ള്ള. അതിനുവേണ്ടി ഏറ്റവും സാമീപ്യം അവർ തയ്യാറാ
യി. പട്ടാമ്പിപ്പോലും നിശ്ശേഷം മറന്ന് അവർ ഇംഗ്ലീഷുകാ
രുടെ അണിയിൽ ചേർന്നിന്ന് ആളുകളെ മൊത്തു്
പെരുമ്പാലത്തിന്റെ വിജയപതാക പാന്നു ലോകം വ
സ്ത്രത്തിൽ മുഴുകി അമ്പരന്ന കോളനിക്കാർ പിന്നാറി
(ഇന്ന് പല തുറകളിലും വെമ്പിച്ചതോൽ പട്ടാമ്പിയിലും
കൊണ്ടിരിക്കുന്ന വലിയ രാജ്യങ്ങളിലൊന്നാണ് കാനഡാ.
ഇംഗ്ലീഷുകാർ ഖ്രിസ്തുകാരുടെ ഒരു ജനതമാകിത്തന്നെ മൂട
മുണ്ടാക്കിയിട്ടു പെരുമ്പാലയെന്ന നിലയിൽ അവർ ഒന്നാണ്.
ഒട്ടനവധി ജനപ്രതിനിധിസമരങ്ങൾ ഇംഗ്ലീഷിലും ഖ്രിസ്തിലും
ഖ്രിസ്തുകാരുടെ കേൾക്കാമെങ്കിലും, സർവ്വജ്ഞാനവുകൾ ഇരു
മാണയിലും പ്രസിദ്ധപ്പെടുത്താമെന്നുപിരിയും, കാനഡകാരെന്ന
പ്രകീർത്തമെന്നാവാതിരിക്കണം അവർ പൊതുക്കൾക്കു ത
മയമാക്കുന്നതും നടത്തുന്നതും ഉദ്യോഗങ്ങളിൽ ഒരു ഭാഗ

ഏകദേശം കണ്ടുവരുന്ന സൗചാർത്ഥ്യം സമകാലീനവുമായി
 യു. ആശങ്കാഭാഷിതമായ ഒരു ഭാഷയെ സൂചിപ്പിക്കുന്നുണ്ടെ
 ന്ന ചേണ്ടെ അനുമാനിക്കാം. ബഹുമാനങ്ങളുള്ള ബുദ്ധിജ്ഞ
 ന്ന പൊതുതിരക്കേന്തപ്പുറ്റ് മുതലായ കേന്ദ്രങ്ങളിൽ മതാധി
 കാരികളും മതത്തിന്റെ ഓടിനടക്കുന്നതിൽ ശ്രദ്ധ കൊണ്ടു
 സാധിക്കുന്നതും കൈക്കൊള്ളുന്നതിന് തീരെ നിവൃത്തിയില്ലാ
 യും പ്രായമുന്ന പതിനാൽ ഉള്ള കാര്യങ്ങൾ ചർച്ചകളാണെന്നാ
 ന്ത് കരുതപ്പെടുന്നത്. ഇപ്പോൾ അനവധി മുതലായ മത
 ത്തി മാറ്റങ്ങൾ പാലായിപ്പോകുന്നു, പലപ്പോഴും കേവലം മതാ
 ലക്ഷ്യം വെച്ചു കൊണ്ടുള്ള പെരുമാറ്റം. ഇവിടെ ന്യായ
 ഴ്വത്തിന്റെ അനുകൂലങ്ങളാണ് ഇപ്പോഴത്തെ സാഹചര്യങ്ങൾ.
 രാജ്യം സമാധാനിതമാക്കുന്നതിൽ കൊല വൃത്തിയുടെയും കടമ
 എന്താണെന്നു ചർച്ച നന്നാക്കേണ്ടതു ഉത്തരവായിപ്പിക്കുകയാ
 ന്ത് ഒന്നാമതായി ചൊല്ലേണ്ടത് ഒരു ന്യായത്തിന്റേതാ
 രക്കേവൾ അഭ്യസ്ത വിദ്യരായ സൗചാർത്ഥ്യം

എല്ലാ മാറ്റങ്ങളെയും സ്വീകരിക്കാൻ ഉദ്ദേശിക്കുന്ന
 ഉദ്ദേശമാണ്. പാക്കിസ്ഥാനിലെ മന്ദിരങ്ങൾ, ബ്രാഹ്മ
 ണക്കുലാലി പ്രവർത്തിക്കേണ്ടി വരുന്നതും, മറ്റു കേന്ദ്ര
 കളെപ്പറ്റി കൈവിട്ട് ഒരു പാക്കിസ്ഥാൻ പെരുമാറ്റം ക
 ത്താൽപ്പരമായ മതത്തിന് തന്നെ വാദം ഉണ്ടാക്കും പാ
 കിസ്ഥാൻ സഹായിച്ചു സമാധാനം പാലിക്കണം. അതേ
 മാതിരി ഇന്ത്യയിലെ മറ്റും പെരുമാറ്റം, പാക്കിസ്ഥാനെ പ്രതി
 ശ്രദ്ധയായി പ്രവർത്തിക്കേണ്ടി വന്നാൽ, മതപരമായ മതയെ
 ല്ലാം മതം ഇന്ത്യയിലെ പെരുമാറ്റം നിവൃത്തി കൈക്കൊള്ള
 കുമ്പോൾ നിസ്സാരമായ നിവൃത്തിയെ എടുത്താൽ ഇന്ത്യയെ മത

മൂ ആനാളുടെ മാനം പുലർത്തണം. ഇന്നുതോ പാക്കീസ്ഥാ
നോ ഒരു ബ്രൈസ്കവൾക്കതിയ നേമിടങ്ങി വന്നാൽ അവി
ക്കളുടെ ക്രിസ്ത്യാനികളായ പൗരന്മാർ മനുസംബന്ധമാ
യം മറുപള്ള ഉറെല്ലാമപഗന്നിച്ചു ആ രാജ്യങ്ങൾക്കു വേ
ണ്ടി അവരുടെ കഴിവുകൾ മുദ്രവൻപരയായിച്ചു അവരുടെ
മാനം സംരക്ഷിക്കണം. അത്രാഞ്ഞാളും ധർമ്മനിന്ദയും മന
ക്കത്തുരുത്തു മാന്യമാക്കിക്കളാണ് അവർക്കു എല്ലാ പൗര
ന്മാരും അവരുടെ പൗരമാനത്താൽ വൃത്തമാക്കുകയിൽ
രാജ്യങ്ങൾ തമ്മിലുണ്ടായേക്കാവുന്ന സംഘർഷങ്ങളുടെ സാ
ദ്ധ്യത തന്നെ വളരെ മുൻപിൽ വെക്ക.

അതിനുള്ള സപരദൃഷ്ട്യപര്യന്തൽ നിന്ദാപരദക്ഷണ
അക്കരം മഹത്തായ പൗരധർമ്മത്തിന്റെ വളർച്ചയ്ക്ക് വിവി
ധമതന്മാർ തമ്മിൽ ഏകദൃഷ്ടം സഹനീയമായ സൗമനസ്സു
വും സഹകരണവും നിഹിതമായിട്ടു പ്രദർശനത്തുപയോഗമാണ്.
വിദ്യാസമ്പന്നരായ പൗരന്മാരുടെതാൽപ്പര്യങ്ങളും ഏകദൃ
ഷ്ടം അതിന്റെയും ഉത്തരവാദിത്വം അവർക്കു തന്നെ കഴി
കാട്ടുന്നത് പ്രാവീണ്യമുള്ളതും ഉപദേശകളായും മറ്റും പൗര
ന്മാ, അവരുടെ കൈനേമനകൾ തമ്മിൽ അവർ പൗരന്മാർ
ത്തിന്നു വിധായകമാക്കിയെടുത്ത പൗരന്മാരും വലുതായ പൗര
ത്തികൾ മുഖമുദാതിരിക്കുന്നു. കൃഷ്ണവർണ്ണരായ മലയാളി
സ്ത്രീകളായ കമ്മ്യൂണിസ്ട്രി മതത്തിന്റെ വലുതായതും
അതാണു നിന്ദിക്കുന്നവും വിശ്വസ്തരായ വിശ്വസ്തരായിക്കുന്നു
എല്ലാവരും കൈകൊള്ളുന്നത് പട്ടമിട്ടു ചോരയായ
മോളം ഉടനെ വട്ടവീഴ്ച ഉണ്ടാക്കിക്കൊള്ളുന്നു. തന്നെ കിട്ടുന്ന
തെല്ലാം മതം പൊക്കിപ്പിടിച്ചു മതമെടുക്കുന്നവർക്കിടക്ക

ട്ട പതിവ് പാടേ ഇടച്ചുനീക്കണം. ദേവദാനവുണ്ടെന്ന ശങ്കയ്ക്ക് ഒരിക്കലും ഇടംകൊടുക്കാത്ത അങ്ങിനെത്തുള്ള തുറന്ന പാതകളിൽ കൂടി നടന്നു ശീലിച്ചാൽ സാധാരണക്കാർക്ക് അഭ്യസ്തപിദ്യരുടെ നമസ്കരിച്ചുള്ള നമോദിയാദികളെന്നും പ്രശംസയും നൽകുന്നത്. ഒരിക്കൽ അഴിച്ചുവീടപ്പെട്ട മത്സവിദ്യോടു ചുറ്റുമായിരുന്ന വിത്തും പിരിച്ച് അടക്കംകൊള്ളാൻ അദ്ദേഹം ശ്രമിച്ചപ്പോൾ അദ്ദേഹം അവിടെക്കുറുകെത്തന്നു എല്ലാമത്സവവും കൊണ്ടുപോയത്. പണ്ഡിതന്മാരും അനേകം യാത്രികരും ശേഷവും പ്രാണൻ അരിയുപ്പിക്കാൻ കൂടി തയ്യാറായ നിസ്വാർത്ഥികളുടെ ദുഃഖപ്രവൃത്തികൾകൊണ്ടു മേത്രമുണ്ടാകാതെ സ്വാധീകൃതയുള്ളൊരു പാത സ്ഥലമുണ്ടെന്നും അത്സമയം നമുക്ക് കാട്ടിത്തന്നിട്ടുണ്ട് സ്വാതന്ത്ര്യലബ്ധിക്കു തുടങ്ങിയ പാത വിവിധ ബന്ധങ്ങൾ. ജീവനാൽ, പഞ്ചാബ്, ദക്ഷിണി ഇവിടങ്ങളിൽ പൊട്ടിത്തരിച്ചു ഭയങ്കര ലാഠികളും കത്തിക്കൊളിച്ചു മതഭ്രാന്തികൾ പൈശാചികമായ ക്രൂരതയും നിറഞ്ഞ കല്ലുകൾക്കൂട്ടം കൂടിയല്ലാത്തതാണെന്നു ലക്ഷണപിഖക്കും നിറുക്കുംകൊണ്ടു സിംഹകാർക്കും മൃഗങ്ങളുടെക്കൊണ്ടു കഴിയുകയില്ല അന്നത്തെ അത്യാഹിതങ്ങൾ കണ്ടു കേട്ടു പാത പാലംകൊണ്ടു താറതമാനായി സമയപാലം വീണ്ടെക്കുവാൻ ചേർന്നു തന്റെ ഏകാഭിനയോപതാമത്ത വായസിൽ മരണം വരുത്തുന്ന നഷ്ടംകൊണ്ടു തന്റെ പ്രാപശിച്ഛയും മരണകാലം സമ്പന്നമാക്കും മരിച്ചുപ്രസാദമായ നരകമാണല്ലോ മത്സരത്തിനു അപ്രസിദ്ധി നേടിയ നവനാരി ഭില്ലയിലെ ഒരു ഗുഹത്തിൽ ദാനധർമ്മങ്ങളെ ശിക്ഷ കളരി അംഗുലിസംഭാരം എന്ന മൃഗം ഭവതി ഏകാകിനിയായി കൊന്നു

[illegible]

പറഞ്ഞു പരത്തുന്നവരുടെ വലയിൽ ചെട്ട് വല്ലവരും തക്
ക്കല്ലയന്തി സമാധാന ഭംഗത്തിന്നൊരുവെട്ടുകയാണെങ്കിൽ
ഉടനെ ഞവർ മറു സമുദായങ്ങളുടെ പ്രതിനിധികളോടൊ
പ്പം കക്ഷിക്കളെ സമീപിച്ച് തക്ക്കരൾ പറഞ്ഞു തീർത്ത്
വരെ ഇണക്കി സമാധാനം പാലിക്കാൻ എല്ലാ കഴിവുകളും
വിനിയോഗിക്കണം.

[illegible]

തെ സമ്പൂർണ്ണമായി വികസിക്കണമെന്നിൽ ഖോകമൊട്ടുക്കും ശാന്തിയും സമാധാനവും പരിലസിച്ചു കെണ്ടിരിക്കണം. ഭാരത രാജ്യത്തിന്റേയും ഭൂത സുശക്തമായിത്തീർന്നാൽ മാത്രമേ അത് സാദ്ധ്യമാകുകയുള്ളൂ. തന്റെ നാടിന്റെ രക്ഷയ്ക്കു ചേർന്നി പാടു പെട്ടുന ചെരൻ ആശോച്ച സമാധാനത്തിന്നു ചേർന്നിയാണ് പ്രയത്നിക്കുന്നത്.

ഇതു സംഭവമായിട്ടു ഒരിക്കലും വിസ്മരിക്കാൻ പാടില്ലാത്ത മഹാമതി പ്രധാനമായ വസ്തുതയാണ് പണ്ടുകാലത്തെ യുദ്ധവും ഇന്നത്തെ യുദ്ധവും തമ്മിൽ തർക്കനാലും പെരുമലയും തമ്മിലുണ്ടാണുള്ള അന്തരവും ഇന്നു യുദ്ധത്തിന്റെ അന്ത്യരേഖയും സഭവിളിച്ചുകൊണ്ടു അതിന്റെ നാശവും പണ്ടു ആയുധങ്ങളുടെ നശീകരണ ശക്തി വളരെ പരിമിതമായതായിരുന്നെന്ന് എന്തായാ ഇന്ന് ജീവദാഹമാകെ നാശാവശോഭമാകത്തക്ക തരത്തിലുള്ളവയാണ് വിവിധ വൻകിട ശക്തികൾ കിണക്കതയ്ക്കായിട്ടു കണ്ഡമാക്കിയ മാർക്കസ്യങ്ങളും. ഏതു ചില്ലാ സംഭവമായാ ഇന്നു ഭാരതോദ്യമമായാ കലാശിച്ചുകൊണ്ടു ജീതി അന്ധമാണിപ്പല്ലത്താനും ഒരു സ്ഥിതിയ്ക്കും, വല്ല രണ്ടു രാജ്യങ്ങളും തമ്മിലുണ്ടായേക്കാവുന്ന ഏർപ്പാട്, തുടക്കത്തിൽ ചെയ്യാതിരുന്നിരിക്കാമെന്നും ചേക്കേൽപ്പൽ വലുതായി, മനു ശക്തികളെ അതിരേക്കു ചവിട്ടിപ്പിച്ചു, കണക്കില്ലാത്ത ആപത്തുകൾ വരുത്തിക്കൊടുത്തു, ഭൂമിയിൽ രണ്ടു രാജ്യങ്ങളുടേയും സ്വാതന്ത്ര്യം നശിപ്പിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കുന്നത്. ഖോകനാലു സഭാമുഖ്യമായില്ലാത്ത ഇവ രാജ്യങ്ങളിലെ ചെരന്മാർ അപരാധങ്ങളെ നാട്ടിൽ കാലമുദ്ധാധാര കടത്തി പരക്കെ പൊന്നാൻകൂട്ടം ചെയ്തു.

കൊണ്ട് പരിശ്രമിക്കുന്നതോടൊപ്പം അന്യരാജ്യത്തിൽ മതപരമായും മറ്റും അവർക്കുണ്ടായേക്കാവുന്ന സ്വാധീനശക്തി, രാഷ്ട്രങ്ങൾ തമ്മിൽ സമാധാനം പുലർത്താനുപയോഗിക്കുന്നതിലും ഒട്ടും അമാന്തിക്കരുത്. സ്വന്തം നാട്ടിന്റെ ഭദ്രത സുസ്ഥിരമാക്കുന്നതു തന്നെ ലോകത്തിന്റെ ഇന്നത്തെ അഭിധ്വജമാവശ്യമായ സമാധാനം ലഭിക്കുന്നതിന്നു അത്യന്തം സഹായകമാകും. മരുഭൂമി വിളക്കുപിടിക്കാനുപദിക്കാതെ എല്ലാ ചെറുനഗരങ്ങളാണെന്നുമായിട്ടു എല്ലാ യാതനകൾ സാമിച്ചും ഉന്നം തട്ടാതെ നിലനിൽക്കേണ്ടതാണ് സ്വാതന്ത്ര്യസേനയ്ക്കിന്റെ അക്ഷപ്തമായ സ്വഭാവശേഷി.

ശ്രീകേ.

കുറിപ്പുകൾ.

1) ഷാജിയെ ഒരു വിജനീസ് ക്ഷണിച്ചുവരുത്തി തടവുകാരനാക്കിത്തന്നാണ് ഒരു ഹരിതുകാരൻ പറയുന്നത്. 'ബിജാപ്പൂരിലേക്ക്' കൊണ്ടുപോകുന്നപ്പോൾ സുൽത്താൻ ഐയാർക്ക് ചേർക്കപ്പെട്ടുകൊണ്ടിരുന്ന വളരെ ഇടുങ്ങിയ ഒരു മുറിയിൽ ഐയാർ ഇരുത്താൻ കല്പിച്ചു. ഓരംകുറിക്കാൻ മന്ത്രമേന്തിൽ സ്ഥലമുണ്ടായിരുന്നില്ല. ശിവജി വിവിധവിധത്തിൽ പ്രാർത്ഥിച്ചു. കോട്ടകളും വിട്ടുകൊടുക്കാത്തതാൽ മുറിയുടെ വാതിൽ മുൻ കെട്ടിമുട്ടിക്കെട്ടി സുൽത്താൻ ഷാജിയെ മിഷണിപ്പെടുത്തി. അപ്പോൾ ഐയാർ കിട്ടിയ ഉടനെ ശിവാജി കൈമാൻ സുജാതയും ഹൃദയമായി ഷാജിയെ പത്രമായ മുൻകൈകൾക്കു സമീപിച്ചു. ബിജാപ്പൂർ ഗോൽക്കൊണ്ടയും കരസ്ഥമാക്കണമെന്ന ഷാജിയുടെ ഉദ്ദേശം ശിവാജി അറിഞ്ഞിരുന്നു. പണ്ട് കൈമാൻ സുബ്ബദാസായിരുന്ന കലാത്ത് പല യുദ്ധങ്ങളിലും ഷാജിയുടെ ഹൃദയത്തിലും നേരിട്ട് കണ്ടിരുന്ന ഷാജിയെ, ഷാജിയെ തന്റെ ഭാഗത്ത് കിട്ടിയത് പരമസന്തുഷ്ടനാക്കുന്നതായി

അന്ന ശിവാജിക്കുറിവുണ്ടായിരുന്ന മറ്റൊരു സംഗതി അഹമ്മദ്നഗർ സുൽത്താൻ ചേണ്ടി മുഖ്യാതന്റെ അല്പന മുഗളക്കെതിരായി ചെയ്ത സാധനമെല്ലാം മറന്ന്, അല്പന പെട്ടെന്ന് കാശാഗ്രാമത്തിൽനിന്ന് വിട്ടുവിട്ടാൽ ലക്രവത്തിയുടെ ആഗ്രഹം സഫലമാക്കാൻ വേണ്ട പ്രയത്നങ്ങളെല്ലാം താൻ ചെയ്യാൻ തയ്യാറാണെന്ന് ശിവാജി രാജകുമാരൻ മുഖേന ഷാജഹാനെ അറിയിച്ചു. ശിവാജിയെക്കുറിച്ച് അത്യുതാവഹമായ പല കഥകളും കേട്ടിരുന്ന ഷാജാറാൻ അദ്ദേഹത്തിന്റെ സമഗ്ര സ്വീകരിക്കുകയും ഷാജിയെ തൽക്ഷണം മോചിപ്പിക്കണമെന്ന് ബിജാപ്പൂർ സുൽത്താൻ നിർദ്ദേശമയക്കുകയും ചെയ്തു സുൽത്താനും ലക്രവത്തിയും തമ്മിൽ ഒരു സന്ധിയുണ്ടായിട്ട് കുറച്ച് കാലമേ ആയിരുന്നുള്ളൂ. ലക്രവത്തിയുടെ നിർദ്ദേശം നിരസിക്കാൻ സുൽത്താൻ മടയുറ്റുണ്ടായില്ല. ഷാജി വേഗത്തിൽ വിടുതനായി.

2) ഇരുപത് കൊല്ലം മുഖ്യാത, ക്രി. പി. 1639-ൽ, ബിജാപ്പൂർ സേനാനികളായ കെട്ടുള്ളാഖാനും ശിവാജിയുടെ പിതാവ് ഷാജിയും ബുദ്ധിമുട്ട് നശിക്കാൻ വിട്ടിക്കൊണ്ടുപോയിയെന്നതിന് പുറപ്പെട്ടപ്പോൾ മാർദ്ദവമേറിയതായ ശിവാജി എന്ന കോട്ട കൈവശപ്പെടുത്താൻ വേണ്ടി അവർ അഹ്സൽഖാനെ മുൻകൂട്ടി അയച്ചു. കോട്ടയുടെ അധിപനായ കസ്തുരികുമാരനായാരുൻ കരാറേതും യുദ്ധമെല്ലാശേഷം അഹ്സൽഖാനെ വാക്ക് വിശ്വസിച്ചു കീഴടക്കാമെന്നു സമ്മതിച്ചു. ആ യുദ്ധം സ്വാതന്ത്ര്യത്തിനോ ജീവനോ യാതൊരു ഹാനിയും വരാതെ രക്ഷിക്കുമെന്ന് അഹ്സൽഖാൻ സത്യം ചെയ്തുകൊണ്ടു. അത് വിശ്വസിച്ചു നായാരുൻ യുദ്ധത്തിൽനിന്ന് വി

മരിക്കുകയും അഫ്സൽഖാന്റെ കൂടാരത്തിൽ ചെല്ലുകയും ചെയ്തു. ആയാളെ കണ്ടു തുടങ്ങിയപ്പോൾ ആയാളെ നിർത്തം വെട്ടിക്കൊന്നു! കനകഗിരികോട്ടയുടെ മുമ്പിൽവെച്ചു നിൽക്കുന്ന അഫ്സൽഖാൻ മറ്റെന്തെങ്കിലും മാറ്റം വരുത്തണമെന്ന് ആ കോട്ട നിരോധിക്കാൻ ഷാജിയുടെ സീമന്തപുത്രനും ഗിവാജിയുടെ ജ്യേഷ്ഠസഹോദരനുമായ സംഭോജിയെ അറിയിപ്പ് കൊടുക്കാൻ നിർദ്ദേശിച്ചു. ആയാളുടെ പിന്തുണയായി അഫ്സൽഖാൻ അയച്ചപ്പോൾ അഫ്സൽഖാൻ രഹസ്യമായി ശത്രുപക്ഷത്തിൽ ചായുകയും പാളയക്കാർ അപ്പാഖാൻ ഒരാളിന് സംഭോജിയെ വധിപ്പിക്കുകയും ചെയ്തു.

3) അഹ്സൽഖാന്റെ അമ്മ ബീബാപ്പൂർ അറബി നയിഖ അരിവെപ്പുകാരികളിൽ ഒരുവളായിരുന്നു. ആ വഴി അഹ്സൽഖാൻ പാലകവേലയിൽ പരിശീലനം കഴിച്ച ഒന്നുശാഖയിൽ ഹാജരായി. പിന്നെ ചുറ്റെ കഴിഞ്ഞപ്പോൾ സൈന്യത്തിൽ ചേർന്നു.

4) അഹ്സൽഖാന" അറുപത്തിമൂന്ന് ദാസ്താനങ്ങളായിരുന്നുവെന്നും ശിവാജിയുമായി നടക്കാൻ പോകുന്ന യുദ്ധത്തിൽ താൻ ഭൂതിയടങ്ങാതെ അച്ഛൻ അന്ത്യമായി രമിക്കാതിരിക്കണമെന്നുഭ്രൂശിച്ച ബിജാപ്പൂരിന്റെ ഉപനഗരമായ അഹ്സൽപുരത്തിലെ തന്റെ പ്രാസാദത്തിൽ വെച്ചു ആയാൾ അറവകയെല്ലാം നിർദ്ദയം നിഗ്രഹിച്ചുവെന്നും അവയടക്കെന്ന് പറയുന്ന ചില ശവകുടീരങ്ങൾ നാമാവശേഷമായിപ്പോയ ആ ഗ്രാമത്തിൽ ഇപ്പോഴുമുണ്ടെന്നും മാർഷൽ എന്ന ചരിത്രകാരൻ രേഖപ്പെടുത്തിയിരിക്കുന്നു.

5) യുദ്ധയാത്രയിൽ അഹംസൽഖാൻ തുൽജാപുരത്തിലെ സുപ്രസിദ്ധമായ ഭവാനീക്ഷേത്രം കൈയേറി. അവിടെ വെട്ടു പന്തൂവ അറക്കുകയും ദേവിയുടെ ശിലാവിഗ്രഹം പഴക്കിയെടുത്ത് അടിച്ചുടച്ചു ചുണ്ണുമാക്കുകയും ചെയ്തു. പിന്നെ കൈയേറിയത് 'ഭൂദൈവകണ്ഠം' എന്ന് വിളിച്ചു വരുന്ന പണ്ടരിപുരം മഹാക്ഷേത്രമായിരുന്നു. അവിടെ ആറാണ്ടുകുളാരി ഭക്തകാടികൾ ആരാധിച്ചുവന്ന വിത്തോഴാ (ബ്രിട്ടീഷ്) ബിഷപ്പ് നശിപ്പിച്ചു. അത് നാശപ്പെട്ടതിനെത്തുടർന്ന് അവിടത്തെ ശക്തനാദിവാസികൾക്കു തുടർച്ചയായി പ്രാർത്ഥിച്ചു കേൾക്കുകയും ചെയ്തു.

മുമ്പത്തെ സുൽത്താൻ ചാഹമ്മദ് ആദിൽഷാ പല ഹിന്ദുക്കളെയും ഓടിച്ചു കൊണ്ടുപോയിരുന്നു. അവരിൽ കൊല്ലപ്പെട്ടവർ ബാലാജി നിബാൽഷാർ എന്ന മഹാപ്രഭു സുൽത്താന്റെ മരണശേഷം ആരംഭം ശിവാജിയുടെയും അമ്മാണി ജിജ്ഞാസയുടെയും നിർമ്മാണത്താൽ പ്രായശ്ചിത്തം ചെയ്ത് കണ്ടാലും ഹിന്ദു മതം സ്വീകരിച്ചു. അത് ജാഗ്രൂകത നിർദ്ദിഷ്ടതാണെന്നും ഒരു തീർത്ഥാടകൻ നിബാൽഷാർ വധാഹ്വാനം ചെയ്തതും വിവരിച്ചു മരണത്തെക്കുറിച്ചും അഹംസൽഖാൻ തന്റെ യാത്രയിൽ ആയാളുടെ പിന്നാലെ കൂടി. നിബാൽഷാർ കണ്ടെടുത്ത സാധനങ്ങളും വാസ ആയാളെ പിടികൂടി നിർമ്മാണത്തിൽ.

(6) ഒരു രാഷ്ട്രീയ പ്രഖ്യാപനമായി കരുതാവുന്ന രീതിയിൽ 'സവാജി' എന്ന പദം ജാതീയതയെക്കുറിച്ചുള്ള ശിവാജിയാണ് നന്നായി ഉപയോഗിച്ചത്. തന്റെ അനുഭാവികളിൽ ഒരു ഇടപെടലായിരുന്ന ലാഭമില്ലാത്ത ശി

വാർഷിക 16—5—1645ൽ അയച്ച ഒരു സന്ദേശത്തിലാണ് ഈ വാക്ക് പ്രത്യക്ഷപ്പെടുന്നത്. അദ്ദേഹിക്ക് സുൽത്താൻ മുഹമ്മദ് അളിൽഷാ ഒരു കർത്തവ്യ കല്പന അയച്ചു. ശിവാജിയുമായുള്ള കൂട്ടുകെട്ട് മുക്കുന്ന ഉപാധമായിട്ട് സിന്ധ്യാ രാജ്യാധിപസ്ഥാപി കീഴടങ്ങാതിയെന്നാൽ ആയാൾ മരണ ശിക്ഷക്കുടനീളമെന്ന താക്കീതമായിരുന്നു അത്. എന്ത് മറുപടിയാണയയക്കേണ്ടതെന്നു ചോദിച്ചുകൊണ്ട് ആയാൾ അത് ശിവാജിക്ക് അയച്ചുകൊടുത്തു. അദ്ദേഹിയുടെ മറുപടിയിൽ ഡിശ്വാൻ രായർ പ്രവർത്തിച്ചു. അദ്ദേഹിന്റെ ആഭിമുഖ്യമാണ് താനും അദ്ദേഹിയുടേതും 'ഹിന്ദാ'—സ്വരാജ്യം സ്ഥാപിക്കുവാൻ ഉണ്ടെന്നത്ര കേൾവി. ആ ദൈവൻ പ്രദാനം ചെയ്യുമെന്നും യാതൊന്നും ഭയപ്പെടേണ്ടതില്ലെന്നുമായിരുന്നു ശിവാജിയുടെ മറുപടി.

(7) ദേശശിക്ഷിതപദ്ധതി 1928ൽ നടന്ന ശിവാജി യാദവ് സർവ്വകലാശാലയിൽ സേർ ജനറലിന് സർക്കാർ അംഗീകാരത്തിന്റെ പ്രസംഗത്തിൽ ശിവാജി എല്ലാ പ്രകാരവും ഒരു ചോദ്യം ഉയർത്തിയതുകൊണ്ടു സർവ്വകലാശാല സമരത്തെയും ഇല്ലാതാക്കാനും അനവദിച്ചു കൊടുക്കുന്നതിൽ പലരുടെയും നാമീയതയെന്ന് പ്രസ്താവിച്ചു. താണുപതിയോ അല്ലെങ്കിൽ ഉദ്യോഗസ്ഥന്റെ തസ്തികയെക്കുറിച്ച് അദ്ദേഹം എന്തെങ്കിലും ചുമക്കുന്ന തരംഗത്തിൽ അദ്ദേഹം ചോദ്യം ചെയ്തു. ശിവാജിയുടെ മറ്റൊരു കാര്യം കേന്ദ്രത്തിലുള്ള അദ്ദേഹത്തിന്റെ കേന്ദ്ര ഭരണമായി എന്നു ചിന്തിക്കുന്നവർക്ക് അസന്തുഷ്ടതയ്ക്ക് ചോദ്യം അനുഭവിക്കേണ്ടിയിരിക്കുന്നു. അതിൽ ചോദ്യം. ജീവിതമല്ല എന്ന ശിവാജിയുടെ

പ്രസിദ്ധയോദ്ധാവ് ഭാതിയിൽ അമ്പട്ടനായിരുന്നു. ശിവാജിയുടെ കരസൈന്യത്തിനെക്കുറിച്ചോ കടൽ സൈന്യത്തിലോ മുസൽമാന്മാരും ഹിന്ദുസമുദായത്തിലെ വിവിധവർ്ഗ്ഗക്കാരും ഉദ്യോഗം വഹിച്ചു. ഭരണപരമായ തസ്തികകളിലും ഭാതിമതവ്യത്യാസം വിഗണിച്ചാണ് ശിവാജി ഉദ്യോഗസ്ഥന്മാരെ നിയമിച്ചിരുന്നത്. പിന്നീട് 'പേഷ്വാ' ഭരണകാലത്ത് തുടങ്ങിയതും രാജ്യനാശത്തിന് വഴിതെളിയിച്ചതുമായ പ്രാമുഖ്യത്തിന്റെ ഉദ്യോഗക്കത്തക ശിവാജിയുടെ ഭരണകൂടത്തിൽ കേവലമുണ്ടായിരുന്നില്ലെന്ന് പ്രിൻസിപ്പാൾ റോളിൻസൺ ആലാളുടെ 'മരാഠാ ശിവാജി' എന്ന പുസ്തകത്തിൽ രേഖപ്പെടുത്തിയിരിക്കുന്നു. ശിവാജിയുടെ രാജകീയമുദ്രയിൽ കൊത്തിയ സംസ്കൃതപ്പദാക്ഷരത്തിലെ 'മുദ്രാഭാസ രാജത' എന്ന വാക്യം സൂചിപ്പിക്കുന്നത് പോലെ പൊതുജനങ്ങൾക്കും അടിസ്ഥാനപ്പെടുത്തിയായിരുന്നു അദ്ദേഹം ഭരണം നിയന്ത്രിച്ചത്. ശിവാജിയുടെ സ്വരാജ്യത്തിൽ എല്ലാ ജനങ്ങൾക്കും അവരുടെ മതാധാരപ്രകാരം സൗകര്യമുണ്ടായിരുന്നു. നയിക്കാൻ സർവ്വസൗകര്യങ്ങളും ലഭിച്ചു.

(8) കെൽസിയിലെ ബാവാമാക്കത്ത് എന്ന അറുളിയയുടെ കുടുംബത്തിന് ശിവാജി പതിച്ചുകൊടുത്ത ഭൂസ്വത്ത് ഇപ്പോഴും അതിന്റെ രേഖനോക്കുമായ മുസൽമാന്മാർ അനുഭവിച്ചുവരുന്നു. റബ്ബാ കോട്ടയ്ക്കു് പട്ടാളം ഗ്രാമത്തിൽ കെട്ടിയിരുന്നു വന്ന കമ്മിഷണറായ എന്ന അറുളിയയ്ക്കും ശിവാജി സഹോദരനായും കൊടുത്തിരുന്നു.

(9) ഇപ്പോഴും ശിവാജിയുടെ മുമ്പേയുണ്ടായിരുന്ന അനവധിയിൽ ഓരോരുത്തർ വിവാഹിപ്പിക്കാൻ മറ്റൊരു

ലിമേർ ഒരു മുപ്പിമാനിക്കുന്നു. ചേർച്ചയ്ക്ക് ഭാഷയിൽ കത്തിടപാടുകൾ നടത്തിവന്ന മുല്ലാ ഹൈദർ എന്ന മുപ്പി മുൻപിയെ ശിവാജി വളരെ സ്നേഹിച്ചു. മുഗൾ സുരഭിദാരുടെ അടുക്കലേക്ക് ആയാളെ ശിവാജി ഒന്നരണ്ടു തവണ ദൂതനായയച്ചിട്ടുണ്ട്. ശിവാജി കോടിക്കണക്കായി പണം ചെലവഴിച്ച് വിജയദുർഗ്ഗം, സിന്ധദുർഗ്ഗം, സുവർണ്ണദുർഗ്ഗം, കൊലാബാ എന്ന സുപ്രസിദ്ധ നാവികകേന്ദ്രങ്ങൾ നിർമ്മിക്കുകയും ചോളൂരിസ്ട്രാക്കോട് കിടപിടിക്കത്തക്കവണ്ണം സർവ്വ സാമഗ്രികളോടുകൂടി ഒരു കപ്പൽ സൈന്യം സൃഷ്ടിക്കുകയും ചെയ്തപ്പോൾ അതിലെ പ്രധാന ഉദ്യോഗസ്ഥനായി അധികം മുസൽമാനാണെന്നായിരുന്നു നിയമിച്ചത്. സമുദ്രയാത്ര ചെയ്ത സുവർണ്ണദുർഗ്ഗത്തിൽനിന്ന് ബഹിഷ്കരിക്കുന്ന ബുദ്ധിമുട്ടായ സന്ധ്യദായം ശിവാജി നിന്നത് ചെയ്തതോടെ മയിനക്ക് ഭാഗ്യമായി മുതലായ ചെറുകുളങ്ങൾ നാവികസേനയിൽ പ്രവേശിച്ചുചെയ്തപ്പോൾ, സിദ്ദിമിസ്രി, ഇബ്രാഹിംഖാൻ മുതലായ മുസൽമാനാണെന്നായിരുന്നു ശിവാജി പ്രധാന തുറകളിലേക്ക് തിരഞ്ഞെടുത്തത്. അനേകം മുസൽമാന്മാർ അദ്ദേഹത്തിന്റെ കീഴിൽ ജോലി ചെയ്തിരുന്നുവെന്ന് സ്മരണയിലെ ഇംഗ്ലീഷ് കപ്പലടക്കം അവരുടെ ലേഖനങ്ങളിൽ രേഖപ്പെടുത്തിയിട്ടുണ്ട്.

(10) എട്ടു പേരടങ്ങിയ ഒരു മന്ത്രിസഭ വെങ്കിട്ടായിരുന്നു ശിവാജി രാജ്യഭാരം നടത്തിയത്. അവരെ 'അപ്പാപ്രധാനന്മാർ' എന്നു വിളിച്ചുവന്നു. അവരുടെ സ്ഥാനവും അധികാരവും ഇങ്ങിനെയാണിരുന്നത്:—

(i) പേഷ്വാ—മുഖ്യപ്രധാനൻ (ii) സർനോബട്ട് സേനാധിപതി, (iii) മജ്ദാർ, അല്ലെങ്കിൽ അമാത്യൻ—രാ

മോ കൊട്ടയുടേയും ജില്ലയുടേയും പട്ടാളവകുപ്പിന്റേയും വരവ് വെറുവ് കണക്ക് തന്റെ അനേകം കീഴ്ജ്യാഗന്ധന്മാരെക്കൊണ്ട് പരിശോധിച്ചിരുന്ന മന്ത്രി, (iv) സമീപപ്രാദേശിക ഉദ്യോഗസ്ഥന്മാർ, ഭരണകർത്താക്കന്മാർ, സേനാനികൾ ഇവരുമായുള്ള കത്തിടപാടുകൾ സമീപന്റെ മേൽ നോട്ടത്തിലായിരുന്ന നടന്നിരുന്നത്. ആവശ്യമുള്ളപ്പോൾ ആരും കീഴ്ജ്യാഗന്ധന്മാരെ ജില്ലകളിലേയ്ക്ക് പരിശോധനക്കുയ്യ. (v) ചാക്ക്നവീസ്—ഇതായത് കാരാവിന്റെ സ്വകാര്യ ഏഴുതനീക്കത്തുകൾ പറ്റിക്കിട്ടു സർവ്വധിപതിയുടെ നിലയിൽ കൊട്ടാമം സിങ്ങ്ബന്തികൾ, അംഗരമണാസെന്റും, കലാപന, ഭണ്ഡാരം, നാഷണൽമാണശാല, മരുന്ന, ആയുധശാല, മാരക മരുന്നുകൾ ഇവയുടെ വശത്തിൽ കെട്ടിപ്പിടക്കിയിരുന്ന, (vi) സമത്, അല്ലെലിൽ മേരിൽ അന്യരായുള്ള മരുന്നുകൾ സംസ്കരിച്ചിരുന്നു, (vii) ന്യായശാസ്ത്ര, അല്ലെലിൽ പണയിക്കാവു—പണ്ടാകാ വക ഉത്സവങ്ങൾ പ്രകാരമുമാനങ്ങൾ, ഭരണങ്ങൾ, സമ്മർദ്ദപരമായ നിർണ്ണായകം, ഇവയുടെ മേൽനോട്ടം (viii) ന്യായധീശ്—മുഖ്യപ്രവാഹങ്ങളിൽ തിട്ട് കല്ലിക്കൽ, പണ്ടായുള്ള കേസുകൾ ന്യായധിപന്മാരുടേയും തീർപ്പ്നേൽ ഉപരിവിധി കല്ലിക്കൽ ശമ്പളം വിതരണം ചെയ്യാൻ സബ്നീസ് എന്നൊരാളും ഈ എട്ട് പേർക്ക് നാമമുണ്ടായിരുന്നു.

ഈ സംഭവത്തിന്റെ പാതകകാലം മുഖ്യാതനെ പേർക്കു മുതലായ വിധമന്ത്രിമാരെ ശിക്ഷി നിർമ്മിച്ചു. കേസെ അറയുടെ സഖ്യം പരിചിപ്പിച്ചു എട്ടുമന്ത്രിമാരായി ന്യായശാസ്ത്ര, ന്യായധീശ് എന്നിവരെഴിക്കെ എല്ലാ മ

ബ്രിമാക്കും യുദ്ധത്തിൽ പങ്കെടുക്കുന്നത് ബാല്യവയസ്സായിരുന്നു. മബ്രിമാക്ക് ശമ്പളത്തിന് പകരം ഗ്രാമങ്ങൾ ആഗിരണി പതിച്ചുകൊടുക്കുന്ന രൂപം രാജാക്കന്മാരുടെ നന്മയ്ക്കായും ശിവാജി സ്വീകരിച്ചിട്ടുണ്ട്. അദ്ദേഹവാനന്തരം പട്ടാളത്തിന്റെ കീഴിലുള്ള എല്ലാ ഉദ്യോഗസ്ഥന്മാർക്കും ശിവാജി അവരുടെ അനുജ്ഞിതനായിട്ട് പേരുമെടുത്ത ശമ്പളം കൊടുത്തുവന്നു. പേഷ് വെജ് പതിനയ്യായിരവും മറ്റാർക്കും പറ്റിക്കൊടുത്തിരുന്ന ബാക്കി പാലാ മബ്രിമാക്ക് പതിനായിരവും 'ഹജർ' ആയിരുന്നു പ്രതിവർഷം ശമ്പളം.

(11) ഇദ്ദേഹിന്റെ ആഭിരുചി സുൽത്താന്റെ അദ്വാനത്തിന്റെ റിപ്പോർട്ടുകൾ ഒരു രാജപിന്തായി പരിഗണിക്കുകയും 'ജഗത് ഗുജ്' എന്ന് വിളിച്ചുപറയുകയും ചെയ്തു. അദ്ദേഹമുണ്ടായിരുന്ന അവർക്ക് അദ്വാനത്തിന് ഭക്തിയും വിശ്വാസവും ബഹുമാനവും.

(12) ഇദ്ദേഹിന്റെ ആഭിരുചി റിപ്പോർട്ടുകളെ പറ്റിത്തന്നുള്ള സ്റ്റേറ്റ്മെന്റും, അദ്ദേഹത്തോളം അദ്വാനത്തിന്റെ മകനും പിൻഗാമിയുമായ 'മഹമ്മദ് ഷാഹ്' (1627-28) അദ്ദേഹത്തെ പേരിട്ടു. മബ്രിമാന്റെ പേരും പേരുമെടുത്ത റിപ്പോർട്ടിന്റെ വിശ്വാസ്യതയ്ക്ക് പറ്റി നാലു മക്കളും എന്താൽ നഷ്ടപ്പെട്ടവയ്ക്കായി മറ്റൊരു പേരും പേരുമെടുത്തായി ഇസ്ലാമത്തിൽ ചേർന്നു. മറ്റൊരു പേരും പേരുമെടുത്തായി ചോർവാസ് ഗുജാത്തിൽ സുൽത്താൻമാർക്കായിട്ട് 1641-ൽ അറബിഭാഷയിൽ വിജ്ഞാപിപ്പിക്കുകയും കൈയെറുകയും കൈയെഴുത്തിൽ ചേർത്ത് പട്ടാളത്തിനും കൈയെഴുത്തിൽ അതിന്റെ പേരാണ് ഒരു പട്ടാളമെടുത്തുകൊടുത്തു.

ചെയ്തു. ഈ നിവൃത്തും ചുമമ്മട് ആദിൽഷാ സുൽത്താ
നെ പരമ സത്തുഷ്ഠനാക്കി. ആയാളും അന്തോതിരി ക്ഷേ
ത്രങ്ങൾ നശിപ്പിച്ച് പള്ളികൾ നിർമ്മിക്കുവാൻ തുടങ്ങി. അ
നേക്കും ഹിന്ദു മോചനങ്ങളുടെ സ്വത്തുക്കൾ പിടിച്ചെടുക്കി.
ആയാളുടെ അസാധ്യമായ ഹിംസനിമിത്തം 'തൊപ്പിയിടാൻ'
നിർവ്വന്ധിതരായവരിൽ ഒരാളായിരുന്നു മോജിമാലയ്ക്കു
നായ ബാജി നിഷ്വാൽക്കർ എന്ന മന്ദാറപ്പട്ട മിനു പ്ര
മുഖമുള്ള സുൽത്താന്റെ പുത്രനായ ചെമ്മരനും ചെറു
ത്തതിനാൽ പ്രസിദ്ധനായ മുഹമ്മദുൽമുഖ് എന്ന പ്രധാന
മന്ത്രിയുടേയും മരു് പെരുമാടയും ജീവൻ നഷ്ടപ്പെട്ടു. അഹ്
സൽഖാന്റെ ആക്രമണകാലത്ത് പ്രധാനമന്ത്രിയായിരുന്ന
ഖാവാസ്ഖാന്ന് അതുതന്നെയും മരണമാട മരണമായില്ല.
എന്നാലും ചുമമ്മട് ആദിൽഷാ സുൽത്താന്റെ ഹിംസാത്മ
കമായ നിയമങ്ങൾ നിലവിൽ നിന്നുപോയി.

(13) ആഗ്രയിൽ ശിവാജിയെ ബന്ധനത്തിൽവെച്ചു
വസതിക്ക് ചുമമ്മട് അയ്യായ്ക്കുടത്തെയും മുഹറം ചട്ടാമുക്കൻ
കാലത്ത് നിന്നിരുന്നു. അവരുടെ സമ്മതം കൂടാതെ ആജ്ഞാ
സേനകൾ കടക്കുടന്നു പുറത്ത് പോകാനോ നിവൃത്തിയുണ്ടാ
യിരുന്നില്ല. ഭാരതദേശത്തിന്റെ പിടിയൽനിന്ന് ശിവാജി
ക്ഷേമപ്പെട്ടെന്നു് ആജ്ഞാ പ്രതിനിധിക്കാൻ കഴിയാതെപിട
ത്തിൽ അതു തുറക്കുവാനായിരുന്നു കൈത്താൾ പൊലാട്
ഖാന്റെ അയ്യായ്ക്കുടത്തിലുള്ള ബാണാവസ്ഥ.

കാലത്തക്കാരുടെ അകമ്പടിയോടുകൂടി രാജധാനിയുടെ
മുഹറംചട്ടാ പ്രതിനിധിക്കുമെന്നു ചട്ടുവത്തിയുടെ സമ്മതം
ശിവാജി മുഹറം ചട്ടാമുക്കന്റെ അയ്യായ്ക്കുട വസതികളിൽ പോയ

കാണുന്നതിലും അവയായി സൗചാത്മ്യവന്ധം പുലർന്നു
തിലും വിനിയോഗിച്ചു. പൊതുവിൽ അവയെല്ലാം അദ്ദേ
ഹത്തോട് ബഹുമാനവും സ്നേഹവുമുണ്ടായി. താൻ സ്വദേ
ശത്തോട് മടങ്ങാനദ്ദേശിക്കുന്നില്ലെന്നും മഹാബലിന്റെ സേ
വിയ്യുകൊണ്ട് ആഗ്രയിൽതന്നെ കഴിയ്ക്കുവാനാണ് തീർപ്പ്
പ്പെടുത്തിയിരിക്കുന്നതെന്നും അദ്ദേഹം അവരോടും അവർ മു
ഖമായി മഹാബലിയോടും ധരിപ്പിച്ചു പ്രദാനംകൊല്ലാവശ്യം
ഇടക്കിടെ ധാരാളം വിശേഷപ്പെട്ട പദ്ധതികൾ ശിവാജി
തന്റെ വസതിയിൽ നിന്നയച്ചുകൊടുത്തു. ഈയങ് വാച
കങ്ങൾ കാവടിയാടി എടുത്ത ശരിയായ കൊടുക്കലായി
യെന്നു പദ്ധതികൾ അയച്ചുത്. കാവൽക്കാർ എല്ലാം കൊ
ടുക്കും നല്ലവണ്ണം പരിശോധിച്ചശേഷമേ പുറത്തേയ്ക്കും വി
ട്ടുള്ളൂ.

തന്റെ അനവധിമാലകൾ കൊണ്ടിടേക്ക് തിരിച്ചു
കാൻ ശിവാജി സമ്മതം ചോദിച്ചത് ഔറങ്ങുസേനാ സ
സന്തോഷം നൽകി. അവർ ഔറങ്ങത്തുകായി ശിവാജി
യെ വിട്ടു പിരിഞ്ഞു. അവരുടെ സ്ഥാനത്ത് ശിവാജി സ്ഥല
ത്തെ മിഥുസ്ഥാനി പെരുമ്പാല നിമിറ്റു. ഈ സംഭവം
താൻ സ്വദേശത്തോട് മടങ്ങാനദ്ദേശിക്കുന്നില്ലെന്ന ശിവാജി
യുടെ പ്രസ്താവനയിൽ മുറിച്ചു വിശദം അറിയിച്ചു. അ
ദ്ദേഹത്തിന്റെ അനുകൂലമായ പദ്ധതികൾ ഉ
ദാസഭാവനകളാലും കാവൽക്കാർക്കും അവരുടെ മേധാവി
കൾക്കും ശിവാജിയോട് ഉതിപ്പും ഉപ്തിയുമുണ്ടായി.

മതപരമായ ഒരു വ്രതം വാങ്ങിയ മടക്കുന്നെന്ന്
പറഞ്ഞിട്ട് ചെന്ന ശിവാജി വൃദ്ധനായും വ്രാജനാഥനും

ഒരു ചരിത്രകാരനും കൊട്ടകളിൽ പരമാമുഖനായും തുടങ്ങി. പള്ളികളിലേക്കും പക്കലികൾക്കും കൂടിയാമല്ലോ കൊട്ടകളും പാലങ്ങളിലുമുൾക്കൊള്ളുന്ന കാവൽക്കാരൻ എല്ലാ കൊട്ടകളും പാലങ്ങളിലുമുള്ള സമ്പ്രദായമനുഷ്ഠിച്ച് അല്ലെങ്കിൽ അങ്ങനെയൊന്നു ചെയ്യാതെ.

കാമ്യം കഴിഞ്ഞപ്പോൾ ശിവരാത്രി രോഗശാന്തിനായി കി-
ച്ചപ്പോഴാണ് കാവൽക്കാർ ഒരു അഗ്രഹാരം പല-
തൈപ്പൂസാരം വന്നുനോക്കി ഓടിത്തരിച്ചിട്ടു. റിമോണി-
യുടെ മേൽ ഉദ്യോഗസ്ഥനും പട്ടാളക്കാരനും ഒരു മോ-
റോ കാഴ്ചയിൽ അമ്പലമുക്ക് അടുത്തു ചെന്നു നോ-
ക്കി. അപ്പോൾ, രോഗശാന്തിക്ക് മുമ്പെത്തുമ്പോഴാണ് ആ-
ഗ്രഹാരം കാഴ്ചയ്ക്കു വന്നതെന്ന് ഉടനെ അധികം പലഹാര-
ങ്ങൾ കൊടുത്തു കൊടുത്തു. കാവൽക്കാർ കിട്ടി. പട്ടാ-
ളക്കാർ ആവർത്തനം പാക്കിരിക്കുകയും വെളിച്ചം കൊ-
ണ്ടു കാഴ്ചയ്ക്കു വന്നു. പലഹാരങ്ങൾ അന്നു കൊടുത്തു.

മകൻ സഭാഭിഷേകം ഹിരോജിയും പള്ളിയറയുവാവുടനാ
 ഴിനെ നൊട്ടൊ മോദനും ശിവാജി പറഞ്ഞയച്ചിരുന്നു
 ഒരു ദിവസം മധുരയിലെ ബ്രഹ്മണർക്കും ചക്കിരികൾക്കുമെ
 ളി നാട് പലനാരങ്ങക്കൂട്ടവും അയക്കണമെന്ന് ശിവാജി
 ആവശ്യപ്പെട്ടത് കാവൽക്കാരർ അറിഞ്ഞു. അവർക്കുവേ
 ലെക്കു കയ്യെടുത്ത കാവൽക്കാർ ഒരു രണ്ടു കൊട്ടകൾ പരി
 ശോധിച്ച് എല്ലാം പുറത്തു കയ്യാളുകയാണു ചെയ്തത് വാറക
 നാറെ അമ്പലപ്പുഴക്കാരെ അമ്പർ എല്ലാം കൊണ്ടുചാതി
 കൊട്ടകളിലൊന്നിൽ ശിവാജിയും മറ്റൊന്നിൽ സഭാഭിഷേ
 കിരും എന്നിരുന്നു മറ്റാർ ഒക്കെ നിശ്ചയിച്ചതെന്ന് പറഞ്ഞത്

ആഗ്ര വിട്ട് പോയിരുന്ന മരയാ ഉദ്യോഗസ്ഥന്മാർ നഗരത്തിന്ന് വെളിയിൽ ഒരു മേത്തരം കത്തിയെ നിശ്ചയിച്ചു. ശിവാജി മകനാട് കൂടി അതിദൂരം കയറി മറ്റു അനേകരന്മാരെല്ലാം സമരത്തിലുണ്ടെന്നു സ്ഥലത്തോട് വായ്പയ്ക്കൽ കൊടുത്തുപോയി.

ശിവാജി രാജാവ് വടിയെ വീശാൻ പിറന്നു ഉദ്യോഗസ്ഥന്മാരും അറിഞ്ഞില്ല. രാത്രി മുഴുവൻ അദ്ദേഹത്തിന്റെ കിടക്കയിൽ ഹിരോജി ശയിച്ചുകൊണ്ടിരുന്നു. ശിവാജിയുടെ മൃഗമാതിരിയെ ശയിച്ചു കൊണ്ടിരുന്ന പുറത്ത് വീട്ടി ദേഹമാസകലം പുതച്ചു കൂടിക്കിടന്നു. പിറന്നു ചെന്നു ചെന്നു നോക്കിയിട്ടും ശിവാജി എഴുന്നേൽക്കുന്നില്ലെന്നു പാർക്കുകയും അദ്ദേഹം വാതിലിന്നകത്തു കിടന്നിരിക്കുന്നു എന്ന് പ്രത്യക്ഷത്തിൽ തോന്നിയ ഒരു പത്തു കൂടിക്കിടന്നു. പള്ളിയറയുപോയ അദ്ദേഹത്തിന്റെ കാൽതൊഴിക്കുകണ്ടിരുന്നതും അവർ കണ്ടു. യുവാവ് പുറത്തുവന്നിട്ട് മരണശബ്ദം കേൾക്കുന്നതിന് ഇത്രയും താമസമാക്കിയതും അത് തീരെ സുഖമായിട്ടില്ലെന്നും പറഞ്ഞത് അവർ വിശ്വസിച്ചു. പിന്നെ അവർ കണ്ടത് കടന്നുവന്ന കഴിഞ്ഞത് ഹിരോജിയും യുവാവും കൂടി പുറത്തേക്ക് പോകുന്നതായിരുന്നു. ചെമ്പട്ടെക്കണ്ടി മരണവാക്കാനാണ് അവർ പോകുന്നതെന്ന് പറഞ്ഞതുകൊണ്ട് കടന്നുകയറി അവരെ പുറത്തേക്കുവിട്ടു. മഹാരാജാവ് ഉറക്കുകയാണെന്നും ശബ്ദമുണ്ടാക്കരുതെന്നും അവർ പറഞ്ഞതിനാൽ കാവൽക്കാർ ഭയം മറന്നിരുന്നു. ഉറക്കുകയും ഹിരോജിയും യുവാവും തിരിച്ചു കയറിയില്ല. ഉമ്മൽനിന്ന് ശബ്ദമെന്നും കേട്ടുതുടങ്ങി. കാവ

പുറം വാതുക്കൽ ചെന്നുനോക്കി. കിടക്കയിൽ ആരേയും കണ്ടില്ല. ഹിസ്തമാനി പരിധാരകന്മാരെ കണ്ടുനോക്കിയിട്ട് തീർത്ത് ശിവാജിയെപ്പറ്റി അവർക്കുവെച്ചുവെച്ചു മനസ്സിലാക്കി. ശിവാജിയേയും സുഭാജിയേയും കാണാനില്ലെന്നറിഞ്ഞ പോലാട്വാൻ യെക്കൊണ്ട് നട്ടു. പട്ടാളക്കാർ പല ദിക്കിലും തിരഞ്ഞു. ഒരു വിവരവും കിട്ടിയില്ല. ഒടുവിൽ പോലാട്വാൻ വേലമുറയ്ക്കുന്നതിൽ ചെല്ലുന്നതിനെ മുമ്പാകെ കാണിച്ച് സംഗതി അറിയിച്ചു. അറബ്സേനയിന്റെ നിരോധനം ക്രോധത്തിനും അതിരുകളായിരുന്നില്ല ചൊല്ലുന്ന നവ നാനാഭാഗങ്ങളിലേയ്ക്കും അശ്വാരൂഢരായ സൈന്യ സംഘങ്ങൾ കയറിച്ചു. രാജ്യത്തിലുടനീളം തിരച്ചിൽ നടത്താൻ സാമ്രാജ്യത്തിലെ ഉയർന്ന ഉദ്യോഗസ്ഥന്മാർ നിർദ്ദേശങ്ങൾ പറഞ്ഞു. വളരെ ദിവസത്തോളം പല ദിക്കുകളിലും തിരച്ചിൽ നടന്നു ഒരു ഫലവുമുണ്ടായില്ല. ശിവാജിയും അനുമാന്മാരും നേരിട്ട് തെക്കുഭാഗത്ത് പോകാതെ ഗോസായിമാരുടെ കൂട്ടത്തിൽ ചേർന്ന് അവരുടെ വേഷവിധാനവും നടപടിയും മറികെട്ടി കാശി, പ്രയാഗ്, മറ്റും മുതലായ കേന്ദ്രങ്ങളിൽ സന്ദർശിച്ച് വഴിയരികിലുള്ള വിപത്തുകളെല്ലാം ബുദ്ധിമാനുപയോഗിച്ച് തരണം ചെയ്ത് പല നാളുകൾക്ക് ശേഷം സ്വദേശത്തിൽ തിരിച്ചെത്തി.

(14) അറബിഭാഷയിൽ ചിലർ എന്നർത്ഥമായ 'ഹാഡസിറാ' എന്ന വാക്കിന്റെ അർത്ഥം 'ഹാഡൻ ഡിറാ'. രാജ്യത്തിൽനിന്നു ചിലർ എന്നാണ് ഈ പേർ സിദ്ധിച്ചത്. അവിടെ അഹമ്മദ് നഗരിലെ നൈസാഹാദ്യർക്കുവേണ്ടി ശീതനായ സിദ്ദിഖാക്കുത്ത് ഖാൻ എന്ന

അബിസീനിയക്കാരുടെ ക്രി. പി. 1490-ൽ ഒരു നാവികകേന്ദ്രം സ്ഥാപിച്ചു. അഫ്ജാൻ നഗർ രാജ്യം നാമാവശേഷമായതോടെ ഡെൽസ്വിറാ കോട്ട കടൽക്കയറ്റത്താൽ അബിസീനിയ മുസ്ലിമാന്മാരുടെ സമീപമായി.

(15) ഈ കാലത്ത് സുറത്ത് നഗരത്തിൽ ഫാദർ അബ്രാഹാം എന്ന ഒരു ക്രിസ്ത്യാനി മിഷ്യനറിയായിരുന്നു ശിവാജി അദ്ദേഹത്തോടു വളരെ ബഹുമാനങ്ങൾ കാണിച്ചു. ഫാതിമിമാർ യഥാർത്ഥരക്തമാണെന്നും അവരെ ഒരു വിധത്തിലും ദ്രോഹിക്കരുതെന്നും പറഞ്ഞിട്ട് ശിവാജി ഫാദർ അബ്രാഹാമിന്റെ വസതി കൊള്ളയിൽ നിന്നൊഴിവാക്കാൻ കല്പനകൊടുത്തു.

(16) ദെക്കാൻ സുബേദാറായിരുന്ന ഷാഹിദ് ഖാൻ, കാമർ-ഉൽ-ഉലാ, ക്രി. പി. 1661-ൽ ശിവാജിയുടെ അധീനത്തിൽനിന്ന് കല്യാണകോട്ട പിടിച്ചെടുക്കാൻവേണ്ടി പുനയിൽനിന്ന് ഒരു വമ്പിച്ച മൂലം സൈന്യത്തെ കൽക്കർ ബ്ഖാൻ എന്ന വീരയോദ്ധാവിന്റെ നേതൃത്വത്തിലയച്ചു. മാഹർ നാടുവാഴിയായിരുന്ന 'റായിബാഗിൻ' എന്ന സുല്താന്റെ ദേശമുഖ്യം ഖാന്റെ സഹായത്തിന്മുഖേയുണ്ടായിരുന്നു. യുദ്ധസാമഗ്രികളോടുകൂടി സൈന്യം വളരെ പ്രയാസപ്പെട്ട് സാല്യൂട്ടി കയറി കിഴക്കോട്ടു കടന്നു. ഇടുങ്ങിയതുമായ ഉപ്പുർഖിൻഡ് എന്ന പുരം വഴിയിറങ്ങുമ്പോൾ ഏക നാടി കനിച്ചുമുള്ള മുരത്തിന്റെ ഭാഗത്തു ശിവാജിയുടെ മാവ്ലി ഭടന്മാർ മരത്തികളും പാറക്കല്ലുകളുമിട്ടു കയറ്റിത്തടന്നു. താഴെത്താഴുകൊണ്ടും ദാഹിക്കൊണ്ടും വിവശമായ മൂലങ്ങളെ മേൽ ഇരുമാർ തമ്മിലും പറ്റുതശ്ശികകളിൽനിന്ന് മരം.

പാഷാണജാലം വർഷിക്കാനും വെടിവെക്കാനും തുടങ്ങി. തോളോട് തോറും ചേർന്ന് മണ്ടിലധികം ചേർച്ച് നിൽക്കാൻ സ്ഥലമില്ലാത്ത ആ പണ്ടേക്കുമിടനിന്ന് ഒരു വിധത്തിലും രക്ഷ നേടാൻ മാർഗ്ഗമില്ലെന്ന് കണ്ട കർത്താവ് ബാൻ ഭവവിഹാലനായി ശിവാഭിഷേകം അഭ്യർത്ഥിച്ച് വാങ്ങാൻ ദൈവമുഖ്യ യോദ്ധേവർക്കിട്ടു. തന്റെ ദൈവഭിഷേകമാർക്കും ഭിവാചാര്യ വമാനെ മുമ്പൻ മുമ്പം കണ്ടുനൂട്ടത്തെയും ആ അഗാധമായ കഷ്ടപ്പാത്തയിൽ ചെല്ലി കാലം കഴിയുവാൻ ശിവാഭിഷേകം നിശ്ചയിച്ചെന്നതിലും ഉദാമമതിയായ അദ്ദേഹം നായിബാഗിന്റെ അഭ്യർത്ഥനയ്ക്ക് വശംവദനായി കർത്താവ് ബാൻയോട് ഒരു വലിയ തുക വിഴയായി വാങ്ങിച്ച് മുഹമ്മദാബാദ് എന്ന പട്ടണത്തിലേക്കു പോയെന്നു കേൾക്കുന്നുവെന്നു വരിക.

(17) പത്തൊമ്പതാം നൂറ്റാണ്ടിൽ ഹൈന്ദവ മതപ്രചാരകനായ പെരുന്തപ്പാലം പൊന്നിമ്പന രാജാക്കന്മാരിൽ പ്രധാനപ്പെട്ടവരിൽ ഒന്നായിരുന്നു ദേവഗിരിയിലെ ത്രിതൂപ്പുവംശേന്ദ്രനായ യാദവൻ (ക്രി. പി. 1182) അവർ ശക്തനായ സിംഹാസനം എന്ന രാജാവിന്റെ കാലത്ത് (1210—1247) ഏറ്റവും പ്രമുഖനായിത്തീർന്നു. ആ ശക്തനായിത്തീർന്ന അന്ത്യത്തിൽ ദില്ലിസുൽത്താൻ അലാവുദ്ദീൻ കീഷ്മി ഭക്തിനാഥനും ആയിരം ദേവഗിരി രാജാവായിരുന്ന രാമദേവനുമായി കീഴടക്കി (ക്രി. പി. 1291). യാദവന്മാരുടെ അധഃപതനം ആ പെരുന്തപ്പാലം കൂടിയാലോചിച്ചു. അലാവുദ്ദീന്റെ ചേർക്കേട്ട പടയോട്ടവുമായ മലിക്ക് കാഹലർക്ക് അവർ കീഴടക്കിയ ശേഷം (ക്രി. പി. 1307) കുറച്ച് കേരളത്തിനടുത്ത് രാജ്യഭാരം മുസൽമാന്മാർക്ക് ഒഴിഞ്ഞുകൊടുത്തു.

വന്നു. അവരുടെ വംശത്തിൽ പിറന്ന വഖ്-രിമാദവറാവു എന്ന സിന്ധ്ബേഡ് ദേശത്തിന്റെ നാമവാഴിയായിരുന്നു ജിജാബായിയുടെ പിതാവ്. അദ്ദേഹം നഗരിലെ സുൽത്താന്റെ സൈന്യത്തിൽ പാതിരായിരം കത്തിപ്പട്ടാളത്തിന്റെ അധിപനായ അദ്ദേഹത്തോട് ബഹുവീര്യത്തിലും പൗരവ്യത്തിലും ഇച്ഛയായി മഹാരാഷ്ട്രത്തിൽ അധികം പേരുണ്ടായിരുന്നില്ല.

(18) ശിവാജിയുടെ പിതാമഹൻ മാരാഠിയും അദ്ദേഹത്തിന്റെ സോദരൻ വിജയനാഥിയും വഖ്-രിമാദവറാവുവിന്റെ സദാസൈന്യത്തിൽ ശിവാജിമാർഗ്ഗമായിരുന്നു യാദവറാവുവിന് അവരോട് വളരെ ഇഷ്ടമായിരുന്നതിന് പാമെമാർഗ്ഗമായിട്ടുള്ള മനോഹരനായ പുത്രൻ ഷാജി അദ്ദേഹത്തിന്റെ കണ്ണുലുണ്ണിയായിത്തീർന്നു. കുട്ടിയെ കൂടക്കൂടെ കൊട്ടാരത്തിൽ വരുത്തി നല്ല വസ്ത്രങ്ങൾ ശരിപ്പിച്ച് മോടിമുട്ടകളെ അദ്ദേഹത്തിന്റെ ഒരു പത്നിവായി. ഷാജിമഹാശാലം രണ്ടു മൂന്നു വയസ്സ് കഴിഞ്ഞ ജിജാബായി യാദവറാവുവിന്റെ ഏക പുത്രിയായിരുന്നു. കുട്ടികൾ രണ്ടാളും അധികം സമയം ഒന്നായി കളിയിൽ കഴിച്ചുകൂട്ടി. ബ്രി. പി. 1597-ലെ 'ചോജി' ഉറവുവത്തിന്റെ അഞ്ചാം ദിവസം കൊട്ടാരത്തിൽ നടന്ന വിരുന്നിൽ അനേകം ഭരതീധികളുടെ മുമ്പിൽവെച്ച് കുട്ടികളുടെ വിനോദങ്ങൾ നോക്കി രസിച്ചുകൊണ്ടിരുന്ന യാദവറാവു യിജാബായിയോട് ഷാജിയെ വരനായി സ്വീകരിക്കാനിഷ്ടമുണ്ടോ എന്ന് കളിയായിട്ട് ചോദിച്ചു. കാര്യമെന്തെന്നറിയാതെ ജിജാബായി അടുത്ത് വെള്ളിത്താമ്പാളത്തിൽവെച്ചിരുന്ന കങ്കുമപ്പാടിയെടുത്ത് ഷാജിയുടെ മേൽ വിതറി.

ഈ ഓടി അമ്പലമുക്ക് ദേവാലയം അതേമാതിരി ചെയ്തു കണ്ടി
കൾ സന്തോഷഭരിതരായിട്ട് ബ്രഹ്മാജ്ഞാവാൻ അമ്പൽ
തികച്ചും ചെല്ലുയർന്നുനില്പാൻ പറ്റിയ മാതൃകയെ വെറും
നേരവോടായി കരുതിയ ഈ നഗരം മാലോജി കാട്ടുമാ
ക്കുകയും വിവാഹമുണ്ടാക്കും തീർച്ചയാക്കുവാൻ തീരുമാനം ചെയ്തു
പ്രതാപിയായ നാടുവാഴി തന്റെ കീഴ്വടാശ്വസന്ദർശന
മുഖമുണ്ടി അനന്തരമായി പരിഗണിച്ച് പ്രയത്നമായി മാ
ലോജിയെ സൗഭാഗ്യത്തോടും ഉദ്യോഗത്തിൽ നിന്ന് പരിച്ഛ
വിട്ടു. അവർ മുഖമുണ്ടിത്തന്നെ പ്രാപ്തിയായി; എന്നാൽ
ഈ പരിവർത്തനം അവിവാഹിതയായ രീതിയിൽ പ്രേമസ്നേഹ
മായി പരിണമിക്കുകയാണ് ചെയ്തത്. അവരുടെ ദ്രുതിയിൽ
നിന്ന് അമ്പൽ ഒരു ഭാരിച്ച നീലി കിട്ടി. മാലോജി ഈ
ധനം കൊണ്ട് പലതരം പകാമപരമായി അനേകം കിണറുകളും
കുളങ്ങളും കഴിപ്പിക്കുകയും ശംഭുമാരാദവർക്കേയും മുതലായ
ദേവന്മാരുടെ അരികിൽ ധർമ്മശാലകൾ നടപ്പാക്കുകയും
ചെയ്തതിനാൽ അനേകരുടെ മിടുക്കിൽ പ്രഖ്യാതനായി. എ
ന്നാൽ ഇത്രയൊക്കെയാണെന്നും യാദാദാവിന്റെ പെരുമാറ്റ
ത്തിന് അങ്ങനെയൊന്നുമില്ല. വിവാഹമുണ്ടായ
തൊട്ടാമതും അദ്ദേഹം തള്ളിക്കളഞ്ഞു. പാർവ്വതൻ പ്രാദേശ
ത്തിൽ ദൈവമുഖനായ മാലോജിയുടെ പ്രേമത്തോടും മറ്റും അ
മ്പലമുക്ക് ഇടപെട്ടുകൊണ്ടും പ്രയാണമുണ്ടായില്ല. ഒടു
വിൽ മാലോജി അമ്മയ്ക്കു നൽകിയ സ്മരണയെ ശ്രദ്ധയോടെ പ്രാ
പ്തി ചെയ്തു. യോഗ്യനായ പല സുഹൃത്തുക്കളുടേയും സന്നിധി
യിൽ ചെല്ലു വിവാഹം നടത്താനെന്ന് യാദാദാവിന് ചാങ്ങ
നം ചെയ്തെന്നും അതിന് ഭാർയ്യയുടെ വാക്ക് കെട്ട് തെറ്റി

കുളഞ്ഞുവെന്നും ആയാൾ സുൽത്താനോട് പരാതിപ്പെട്ടു. തനിക്കുതസ്സു പോരാതെ കുറവാണ് വാക്ക് എന്താൻ ഒരു കാരണമെന്ന് മാലോജി പറഞ്ഞത് വിശ്വസിച്ചിട്ട് സുൽത്താൻ ആയാളെ അയ്യായിരം കുതിരപ്പട്ടാളത്തിന്റെ അധിപനായി നിയമിച്ചു. അതിന്നും പുറമെ ആയാൾക്ക് പുനാ, സുപേ എന്നീ ജാഗീർകളും ലഭിക്കുകയും, ശിവനേരി എന്നു കോട്ടകളുടെ അധിപത്യവും കൊടുത്തിട്ട് 'മാജാ' എന്ന സ്ഥാനവും കല്പിച്ചു കൊടുത്തു. യാദവറാവു അപ്പോഴും വിവാഹത്തിന്നെത്തിരായിത്തന്നെന്നിന്നും. പക്ഷെ സുൽത്താന്റെ നിർദ്വേഷത്തിന്നധീനനായി ഒടുവിൽ മനമില്ലാത്തപ്പോൾ സമ്മതിച്ചു. ദൗലത്താബാദിൽ വെച്ച് സുൽത്താന്റെയും അനേകം പ്രളയങ്ങളുടെയും സാന്നിദ്ധ്യത്തിൽ വിവാഹം ക്രി. പി. 1604-ൽ സാമോറാഷം നടന്നു. അന്ന് ഷാജിയ്ക്ക് പത്തും ജിജാണായിയ്ക്ക് ഏഴും മാത്രമേ വയസ്സുണ്ടായിരുന്നുള്ളൂ.

(19) മഹമ്മദും അറമുദ്ദീനാൻ സുൽത്താൻമാരുണ്ടായ യുദ്ധത്തിൽ ദൗലത്താബാദ് കോട്ട ആക്രമിച്ചു മഹറാസേനാധിപനായ മൊഹാബത്താഖാൻ ഷാജിയെക്കൊണ്ട് പൊരുതിട്ട് ഏക്കിനെക്കൊല്ലിച്ചു. സുൽത്താന്റെ ഭാഗത്തു നിന്ന് ഷാജിയെ താക്കറ്റിനിർത്തണമെന്ന് തീർപ്പാക്കി, അതിനുവേണ്ട വഴികൾ നന്നാക്കി പട്ടാളമയച്ചുകൊണ്ടിരുന്നു. തന്നെപ്പോലും തീർപ്പായി ദൗലത്താബാദിൽ നിന്ന് 25 നാഴികയകലെ മൈസാപൂരം എന്ന സ്ഥലത്ത് താമസിക്കുകയായിരുന്നു. അവരെ തടവുകാരിമാക്കുന്നത് ഒരു നല്ല മാർഗ്ഗമാണെന്ന് ഒരു മുസ്ലിമാൻ ഉപദേശിക്കുകയും മൊഹാബത്താഖാൻ ആ ഉപദേശം സ്വീകരിക്കുകയും ചെയ്തു.

യ്ക്കു. കുറെ മുസൽമാന്മാർ ഉപായത്തിൽ ജിജ്ഞാസിച്ചു. ബന്ധനത്തിലാക്കി മോശാബത്ത്വാക്കൻ മുന്തിരിച്ചെത്തിച്ചു. ജിജ്ഞാസിയുടെ അന്തഃസ്യം നിർമ്മലവും ആയാളെ വകി ത്തിത്തന്നാക്കി. താൻ ചെമ്പുപായ നിപുത്ര്യത്തെപ്പറ്റി ആയാൾ ചോദിച്ച് തൊടുന്നിടകകയും ഉടനെ അവരെ അഭ വാനാവിന്റെ സോദരൻ ഗുഹഭവാനാവിന്റെ വസതിക്ക യക്കകയും ചെല്ലു.

(20) പത്രോസുപുസ്തകം, പത്രിയാമിത്തന്നെവന്നാണ് ഒരു ചരിത്രകാരൻ പറയുന്നത്.

(21) ഔറങ്സേബ് പാതായണം ചെയ്യുന്ന ചെറിയ വേദപുസ്തകവും ഓരോ ദിവസം പുതുതാ ഇസ്രായേൽ സ്വീകരിച്ച പ്രിയമാക്കിയ യെശുപാപവിതങ്ങളും ത്രാസ്തിവി ട് പ്രകടി വേദപുസ്തകത്തിന്റെ തുക്കത്തേക്കുപാൾ പാതായണ ശേഷമാപവിതങ്ങളുണ്ടെന്നു കണ്ടാൽ മാത്രമേ തൊന്നു സേ ബ്ബ് അറയെത്തു മേൽപ്പറഞ്ഞവകയും കഴിക്കാവുന്നതായിട്ടു നല്ല ഭവനം കൈമാറ്റവും കാശ്മീരിൽ ഇന്നും പ്രചാരത്തിലുണ്ട്.

(22) ക്രി. പി. 1669-ൽ ഔറങ്സേബിന്റെ കല്പന യാൽ കാശ്മീരിലെ പ്രസിദ്ധപ്പെട്ട വിശ്വാസാധരക്കുരവും ബിന്ദുമാധവ ക്ഷേത്രവും മുസൽമാന്മാർ നശിപ്പിച്ചു. മഥുരയി ലെ ക്ഷേത്രങ്ങളും അവർ ഇടിച്ചുതള്ളി. ത്രീകുട്ടപ്പുഴയായിര ന്ന ഔറങ്സേബിന്റെ തീവ്രവിദ്വേഷത്തിന് വിഷമമാ യത്. മഥുര നഗരത്തിന് ആയാൾ ഇസ്രായേൽബാത് എന്ന പേരിട്ടു. ദീപാവലി, ചോളി എന്നീ മോശാ വർഷംകൊണ്ടാടുന്നത് കുറയ്ക്കാക്കി. ഹിന്ദുക്കളുടെ മേൽ അനീതാ എന്ന നീക്കം ചെയ്തി. 'അവിശ്വാസികളുടെ' ക്ഷേത്രങ്ങളും

വിദ്യാലയങ്ങളും നശിപ്പിക്കണമെന്നും അവയുടെ മതപരമായ പാനങ്ങളും അനുഷ്ഠാനങ്ങളും നിർത്തൽ ചെയ്യണമെന്നും ഹിന്ദുക്കളെ ഭരണപരമായ ഉദ്യോഗങ്ങളിൽനിന്ന് ബഹിഷ്കരിക്കണമെന്നും ഈ നിർദ്ദേശങ്ങൾ നഷ്ടിത്വജ്ഞാനതിന്റെ മേൽ നോട്ടത്തിന് ഭരണകൂടത്തിൽ ഒരു പ്രത്യേക വകുപ്പ് ഏർപ്പെടുത്തണമെന്നും 1669 നവംബറിൽ 9-ാം തീയതിയോടെ ഒരു കല്പന പുറപ്പെടുവിച്ചു.

(23) ചാർജ്ജ് പ്രദാനം ഏകപത്നാഭിത്വം നായകിയായ കോലാ വിദ്യാലയത്തിൽ ബെയ്നറ്റിൽനിന്ന് നേരിട്ട് ചില മക്കളെക്കൂടി അദ്ദേഹം 1664 ജനുവരി 23-ാം തീയതി വാങ്ങുന്നതിനുള്ള ഒരു കരാറിൽ നായകിനോടായി. കതിരപ്പാലം കയറി ഒരു വസ്തുതയെ അതിവേഗത്തിൽ പിന്തുടരുന്നവരും കതിരയുടെ കയ്യിൽ ഒരു മേളത്തിൽ പെട്ടുകൊണ്ടിരിക്കുന്നവരും വീണ്ടും ചെല്ലു ഭരണത്തിൽത്തീർത്ത് നിശ്ചയിച്ച പദ്ധതി തൽക്ഷണം മരണപ്പെട്ടു.

(24) 1671 ജൂൺ 5-ാം തീയതി വെള്ളിയാഴ്ച ശിവായി മനത്രാലയത്തിൽ അഭിഷേകം ചെയ്യപ്പെട്ടു. പിന്നാൽ ഈ തീയതിയിൽ കിരീടധാരണവും നടന്നു അതിന്റെ പതിനൊന്നാമത്തെ ദിവസം 17-ാം - 1671-ൽ നാണി ജിഹ്വയായി പരമലാകം പ്രാപിച്ചു.

(25) വിജയനഗരത്തിൽ ഒട്ടേറെയെ പട്ടാളത്തിൽ ഉൾപ്പെടുത്തി മുന്നോട്ട് (1642--73) 1673-ൽ അന്നു തീർച്ച പിറന്നതെ കൊല്ലത്തിലാണ് ശിവായി മനത്രാലയത്തിൽ അഭിഷേകം ചെയ്യപ്പെട്ടത്.

(26) ക്രി. പി. 1565-ൽ തളിക്കാട്ട അല്ലെങ്കിൽ രക്ഷ സ്മാർഡി എന്ന സ്ഥലത്ത് വെച്ച് വിജയനഗരമഹാശാലാലയം. ഭാമിനി സുൽത്താനാലയം തമ്മിലുണ്ടായ മയക്കരയലിൽ മുസൽമാന്മാർക്കെതിരെ സമുദായ വിജയത്തെ തുടന്ന് അവർ സ്വയംഭരണത്തിന്റെ തലസ്ഥാനവും വിശ്വവിജയ തലസ്ഥാന വിജയനഗരം അഞ്ചുമാസത്തോളം കൊള്ളിവെക്കുക, അധികരിച്ചുകൊണ്ട്, പത്തു നശിപ്പിച്ചുകൊണ്ടു. ഈ അത്യാഹിതത്തിന്റെ ശേഷവും ഒരു നൂറ്റാണ്ടോളം സമ്രാജ്യം നിലനിന്നുപോന്നു. ആ കാലത്ത് നായക്കന്മാരെന്ന് വിളിച്ചുവന്ന പ്രാദേശിക ഭംഗാധികാരികൾ സാധാരണയായി നായായി കൂടേണ ചെല്ലാത്തതിനെ അവഗണിച്ച് സ്വതന്ത്രരാജാക്കന്മാരുടെ പദവിയും പ്രൗഢിയും കൊണ്ടുവെച്ച് പെരുക്കുന്നു, വെങ്കടഗിരി, വെട്ടൂർ, വെട്ടൂർ, ഹിന്ദി, ഹിന്ദി ഇക്കരി (ആധുനിക പെട്ടൂർ), ജിൻജി, മലപ്പുറം, തഞ്ചാവൂർ ഇവിടങ്ങളിലെ നായക്കന്മാർ യഥാർത്ഥത്തിൽ സ്വന്തം കോട്ടയും കൊത്തുവുമാക്കുകയും ചെയ്തുവെങ്കിലും മലപ്പുറത്തിലെ തിരുമലനായക്കൻ, ഇക്കരിയിലെ ശിവപ്പുനായക്കൻ, വെങ്കടഗിരിയിലെ യാദവനായക്കൻ, ജിൻജിയിലെ കൂട്ടപ്പുനായക്കൻ മുതലായവർ പുകൾപെറ തോലാക്കളും നരപുഷ്പവനായമായിരുന്നു. നായക്കന്മാർ അന്യായം യുദ്ധം ചെയ്തു. മഹാശാലാലയം ആ നായക്കന്മാർ അവർ വഴങ്ങിയില്ലെന്ന് മാത്രമല്ല ചെല്ലാത്തതിനോ യുദ്ധത്തിനോയെങ്കിലും തമ്മിൽ തമ്മിലുള്ള കലഹത്തിന്റെ മഹാശാലാലയമായുള്ള വിജയവും അവർ ബിജാപൂർ, ഗോൽക്കൊണ്ട സുൽത്താനാലയം സാധാരണയായി അധികരിച്ചുകൊണ്ടു. അവരുടെ

അനൈക്യത്താൽ സാമ്രാജ്യം നശിക്കുകയും ദക്ഷിണപ്രദേശങ്ങളിലധികഭാഗവും മുസൽമാന്മാരുടെ അധീനത്തിലാവുകയും ചെയ്തു. തളിക്കോട്ട യുദ്ധത്തിന് പിറകുണ്ടായ ചക്രവർത്തികളിൽ ഏറാമനായ ബ്രീഹാദരാജിയുടെ കാലത്താണ് (1642-73) സാമ്രാജ്യം നാമാവശേഷമായത്.

(27) ബ്രീഹദരാജി മരിക്കുമ്പോൾ മൈസൂർ രാജ്യത്തിന്റെ അതിർത്തിയിൽ ചേലക്കുഴപ്പം എന്ന ഒരു ഗ്രാമം മാത്രമേ അദ്ദേഹത്തിന്റെ ഭരണത്തിൻ കീഴിലുണ്ടായിരുന്നുള്ളൂ.

(28) കടന്നക്കാലം ദക്ഷിണഭൂമി ഭരണമായ ചാവാസ് ചാന്റെ കൈയിലായിരുന്നു അധികാരം. 1672 ൽ സുൽത്താൻ അലിജുദിദ്ദീൻ മരണമടയുകയും ആയാളുടെ പ്രായപൂർത്തിയെത്താതിരുന്ന പുത്രൻ സിക്കന്തർ സിംഹാസനാരോഹണമുണ്ടായപ്പോൾ ചാവാസ് ചാന്റെ അധികാരം വർദ്ധിച്ചു. ആയാൾ പ്രധാനമന്ത്രിപദത്തിൽനിന്ന് രാജപ്രതിനിധിയെന്ന പദവിയിലേക്കുമാറ്റം ഇത് അഹ്മദ്ഖാൻ കയ്യടക്കരുടെ ഇരപ്പുകൾ മൂർച്ഛിച്ചു. രണ്ടു കയ്യടക്കുകളിലും പ്രകൃതികൾ തമ്മിൽ സായുധസംഘട്ടനങ്ങൾ സാധാരണമായി. 1678-ൽ അഹ്മദ്ഖാൻകരുടെ തലവനായ ദാദലാൽഖാൻ രാജപ്രതിനിധിയെ വധിച്ചു അധികാരം കൈവശപ്പെടുത്തി. ഇരു കയ്യടക്കൾ തമ്മിലുള്ള ചാർട്ടർ രാജ്യത്തിലുണ്ടായിട്ടുണ്ടായിട്ടുണ്ട്. പ്രവിശ്യകളിലെ ഭരണാധിപന്മാർ കയ്യടക്കുകളിൽ പെട്ട് കേന്ദ്രത്തിന് വഴങ്ങാതെ തമ്മിൽ തമ്മിൽ യുദ്ധം ചെയ്തു. അവരിൽ പ്രധാനികളായിരുന്നു തിൻമിയിലെ നാസിർ മുഹമ്മദ് ഖാനും വാലിക്കാണ്ടാധ്യക്ഷനായിരുന്ന ഷെർഖാൻ ലോഡിയും.

(29) ഷാജിയുടെ ആദ്യത്തെ ഭാര്യയായ ജിജാബായി റാണിയിൽ ശിവാജിയും, രണ്ടാമത്തെ ഭാര്യയായ തുകാബായി മോഹിത റാണിയിൽ ഏകോദിതയും ജനിച്ചു. ഏകോദിത് വൃക്കാലിയെന്നും ചേരുമ്പോൾ ജനിച്ചു.

(30) മധുരയിലെ രാജാവായ ചൊക്കനാഥനായാരുടെ അടിക്കടി തഞ്ചാവൂർ രാജ്യം ആക്രമിച്ചുകൊണ്ടിരുന്നു അവിടത്തെ വിജയരാഘവനായാരുടെ പ്രാധാന്യകൃത്യമായും മറ്റാരുടേതല്ലാത്തതായും രാജ്യഭരണകാര്യങ്ങളിൽ വേണ്ടത്ര ശ്രദ്ധ ചെലുത്തിയിരുന്നില്ല. പ്രാപ്തമായ ആയുഷ്യുടെ മകൻ മനോഹരനായി തന്റെ മകനെ രാജ്യകാര്യങ്ങളിൽ ഇടപെടാൻ സജ്ജമാക്കിയെടുത്തു. അതുകൊണ്ട് മധുരയ്ക്കടുത്തുള്ള തഞ്ചാവൂർ തോൽക്കുകയും കപ്പലോ രാജ്യവിഭാഗംകളോ കൊടുക്കേണ്ടിവരുകയും ചെയ്തു. ഖ്രി. പി. 1673 ലായിരുന്നു അവസാനത്തെ യുദ്ധം. തന്റെ ഇളയമകളെ ചൊക്കനാഥനായാരുടെ വിവാഹം ചെയ്തുകൊടുപ്പാൻ വിജയരാഘവനായാരുടെ വിസമ്മതിച്ചതായിരുന്നു അതിന് കാരണം. മധുര സേനാപതി വെങ്കടശ്ശെട്ടുപുത്രയുടെ സന്ധിക്കുള്ള ശ്രമം വിജയരാഘവനായാരുടെ നിരസിച്ചതിനാൽ ആയുധം തഞ്ചാവൂർ കൊടു ആക്രമിക്കേണ്ടി വന്നു. വിജയരാഘവനായാരുടെ ഏറ്റുതിർപ്പും പ്രായമായിട്ടുള്ളതായ കൽപ്പരിക്ഷാരം സ്വസ്ഥതയിലേയ്ക്കുവരികയും ഉയർത്തിയെടുത്തതായിരുന്നു. എന്നിട്ടും ആയുധം നിർമ്മാണം ആരംഭം ചെയ്ത് യുദ്ധത്തിനൊരുങ്ങി. അന്ത്യപരത്തിലെ സ്പ്രിങ്ക്ലർ കട്ടികളേയും നോക്കി ഒരു മറിയലാക്കി അതിന് മറ്റൊരു വെടിമരുന്നു മൺപാത്രങ്ങളിൽ നിറച്ച് വെച്ച്

യുദ്ധത്തിൽ പരാജയമായിത്തീർന്നപ്പോൾ ഉടനെ തീ കൊടുക്കണമെന്ന് രാജാവിനോടുകൂടി ശത്രുക്കളെ സന്നാഹമാക്കിയെടുത്തു. പിന്നെ വിട്ടുപോകാൻ മരുഭൂമിയിൽ ശത്രുക്കളോട് യുദ്ധം ചെയ്ത് വിജയം നേടി. പക്ഷെ അപ്പോൾ അന്നത്തെ പരമ പാണ്ഡിത്യം ഉണ്ടായിരുന്ന അവിടെയുണ്ടായിരുന്നവർക്കൊക്കെയും മരിക്കുകയും ചെയ്തു.

തമ്പാറ്റൻ രാജ്യം ചൊക്കനാഥനായക്കനാഡീനമായി
 ആരംഭം തന്റെ വളനായയുടെ മകൻ അളഗിരിയെ ത
 ന്റെ കീഴിൽ തമ്പാറ്റരിലെ മരണാധികാരിയായി നിയമിച്ചു.
 അളഗിരി ആനാട്ടുടെ കാർട്ടർ(രാജാവ്)യായി തിരഞ്ഞെടു
 ത്ത് ചൊക്കനാഥനായക്കനാഡീനയെ ബ്രാഹ്മണനെ ആയിരുന്നു. ചൊ
 ക്കനാഥനായക്കന്റെ നിദ്ദേശപ്രകാരം ഹെർട്ട് ക്ലേബർട്ട
 അളഗിരി നികുതി വരവിൽ ചെലവ് കുഴിച്ച് ബാക്കിയുള്ള
 സമ്പത്ത് മലരക്കരപ്പുറകാർത്തുചെയ്തു ചൊക്കനാഥന്റെ പേര
 ശേഷം ആരംഭം ആ സമ്പ്രദായ നിർമ്മിച്ചു തന്റെ
 അളഗിരിയും ചൊക്കനാഥനായി വിശ്വാസ്യതയിടകയും
 ചെയ്തു അധികാരം മുഴുവൻ കൂടേണ തന്റെ കൈകളിലാ
 കണമെന്നായിരുന്നു ചൊക്കനാഥന്റെ ചാർമ്മ പരിഷ്കാര
 ത്തിന് അളഗിരി സമ്മതിച്ചു.

അപ്പോൾ കേട്ട് വിജയരാധാ പറയുകയാണ് വലം.
തീരെ നശിച്ചിട്ടില്ലെന്നും ഒരു ചോലകൻ അധികരിച്ചതാകാ
തെ രക്ഷപ്പെട്ട് നഗ്നപട്ടണത്തിലെ ഒരു വ്യാപാരിയുടെ വ
സതിയിൽ ചളിവാ വയ്ക്കുന്നുണ്ടെന്നും. അമ്പലൂർ രൂപാരാജ
ത്തിൽ അമ്പലപ്പുരയിലെ ഒരു രാജസൂരി അവരുടെ മകനെ
അധികം ആദരണങ്ങളോടുകൂടി ഒരു ഭാഗിയെ അയച്ചിരിക്കുക

ഈ ഭാസി നാലകനെ ഉപായത്തിൽ നാഗപട്ടണത്തിൽ ഒരു
വ്യാപാരിയുടെ അടുക്കലത്തിക്കുകയും ചെയ്തിരുന്നു. മലാ
മലാസ് എന്ന ആ ബാലൻ വിജയരാഘവനായക്കന്റെ ഇ
ളയ മകനെന്നും മന്നാദാസിന്റെ മകനെന്നും പരിത്രകാര
നായതുമിടയിൽ ഒന്നാഭിപ്രായപ്പെട്ടുണ്ട്. അദ്ദേഹിരിയ്ക്കു ഒരു
പാഠം പഠിപ്പിക്കാൻ അത്ഭുതം വഴിയെന്നു കരുതി ഭാര്യ
സം ചെയ്തതു മൂന്നു നാഗപട്ടണത്തിലേക്ക് പോയി മലാ
മലാസിനെയും വ്യാപാരിയേയും ഭാസിനേയും കണ്ടു രാത്രി
വീണ്ടെടുക്കാൻ വേഗത്തിൽ ശ്രമിക്കണമെന്നും അതിന്
ചേണ്ടുന്ന തൊഴക്കമെല്ലാം താൻ ചെയ്യാമെന്നും പറഞ്ഞ്
അവരെ പാട്ടിലേക്കി. പിന്നെ മലാമലാസിനെ അറിയാ
പ്പൂർ സുൽത്താന്റെ സന്നിധിയിലുത്തിക്കാനും പല വിധ
പിരിച്ചു തിരുത്തൽക്കാര്യങ്ങളാലും അനേകം വാഗ്ദാനങ്ങളാലും
സുൽത്താന്റെ പ്രീതി സമ്പാദിക്കാനും ചെയ്തതെല്ലാം അധി
കം സമയം ചേണിപന്നിപ്പു. അതുവരെ നായക്കന്മാരുടെ പ്ര
താപശക്തിയാൽ ചോളമണ്ഡലത്തിലേക്ക് നീങ്ങാൻ സാധി
ക്കാതിരുന്ന സുൽത്താൻ തന്റെ സ്വാധീനശക്തി കാര്യേ
രിക്ക്തെക്കും പ്രൊരിപ്പിക്കാൻ അതൊരു സുവർണ്ണാചരമാ
യി കണക്കാക്കി ഒരു വലിയ സൈന്യത്തെ ബിജാപ്പൂർ സേ
നാനിരായ ഏകാഭ്യേയുടെ നേതൃത്വത്തിൽ മലാമലാസി
ന്റെ ഇണയ്ക്കായച്ചുകൊ. ഈ ഏക്കേരി കോട്ടകൾ ഭാ
രോന്നാമി പിരിച്ച് തമ്പാപ്പൂർ നഗരം സമീപിച്ചപ്പോൾ
ചൊക്കനാഥനായക്കന്റെ സൈന്യസമായം പ്രതീക്ഷിച്ചി
രുന്ന അദ്ദേഹി അത് കിട്ടാതെ നിരാശനാമി രാജ്യം വെട്ട്
മൈസൂരിലേക്ക് മാടങ്ങി വാൻ. ഏക്കേരി തമ്പാപ്പൂർ

കോട്ട പിടിച്ചു് ഖൈരമാനാസിനെ രാജാവായി അഭിഷേകം ചെയ്തു.

ഭാസിയുടെ ഉപദേശമനുസരിച്ചു് പ്രധാനമന്ത്രിസ്ഥാനത്തിലേക്ക് നാഗപട്ടണം പുറംപാരിയുടെ നിയമനുമതിക്കനു ഖൈരമാനായക്കുന്റെ പ്രവർത്തനം. അടുത്ത പട്ടവിമുഖുള്ള ഉദ്യോഗം വെങ്കണ്ണയ്ക്കും കൊടുത്തു. സമ്പൂർണ്ണധികാരം കൈക്കലാക്കിയ അഖൈര രാജാക്കളായി. ഖൈരമാനായക്കുനെ സ്ഥാനഭ്രഷ്ടനാക്കാനുള്ള മാർഗ്ഗങ്ങൾ തേടുകയായിരുന്നു അദ്ദേഹത്തിന്റെ പിന്നത്തെ നൂറ്റാണ്ടി.

എക്കോളി അറുപ്താണ്ടു് തിരിച്ചുപോകാതെ തന്റെ വൃദ്ധ രാജ്യത്തിലായിട്ടുള്ള ഖൈരമാനാസിൽ പാർത്തുകൊണ്ടിരുന്നു. വെങ്കണ്ണ അവിടെയെന്ന് ഖൈരമാനായക്കുന്റെ കൊള്ളയെപ്പറ്റിയ വിവരിച്ചിട്ടു് പ്രജകളുടെ ദേഷ്ടാക്കളായിത്തീർന്നു. എക്കോളിത്തന്ന രാജ്യഭാരം സ്വീകരിക്കുന്നതെന്നുപറഞ്ഞു് സുൽത്താന്റെ നിർദ്ദേശത്തിന്നു് വിജയമായ ആ പ്രവൃത്തി എക്കോളി ഇല്ലാത്തപ്പോൾ; അദ്ദേഹം വെങ്കണ്ണ തട്ടിക്കൊണ്ടു് പ്രജകളെപ്പറ്റിയ വിവരിച്ചു് അദ്ദേഹം ഒട്ടാകെ അതിരുന്നാൽക്കൂടി എക്കോളി വൈദ്യന്തമേതം മടങ്ങിക്കൊണ്ടു് ഖൈരമാനായക്കുനെ പുറത്താക്കിത്തന്നതെന്ന തത്ത്വം രാജാവായി. 17—18—1855-ൽ എക്കോളിയുടെ നിരന്തരനാശമാകുന്നതും നന്നു.

വെങ്കണ്ണയുടെ അധികാരം വളരെയേറെ കാര്യങ്ങളാലും നിലനിന്നുള്ള. അദ്ദേഹം യുദ്ധാനന്തരം വന്നിട്ടു് ആ സ്ഥാനഭ്രഷ്ടന്റെ പേരിൽ എക്കോളിക്ക് ജലമയ അധികാരം

സമുദായം കാലതാമസം വേണ്ടിവന്നില്ല. ഏകദേശം
സേവിക്കുന്നത് ആപൽക്കരമാണെന്നും കാലാഗ്രാസമാ
യിരിക്കും തന്റെ ഗതിയെന്നുമറിഞ്ഞ് ചെങ്കണ്ണ വേഴത്തിൽ
താമസം മുൻകൈയിൽനിന്ന് അന്തർദ്വാരം ചെയ്തു.

(31) ശിവാജി ദാസനഗരത്തിൽ സുൽത്താൻ അ
ബ്ദുൾ മാസൻ കട്ടച്ചപ്പായും അതിരിയ്ക്കി താമസിച്ചി
രുന്ന കാലത്ത് ഒരു ദിവസം സുൽത്താൻ ശിവാജി മഹാ
രാജിന്റെ സൈന്യത്തിൽ അനേകം കായികാഭ്യാസവിദഗ്ദ്ധ
ന്മാരുള്ളത് താൻ കേട്ടിട്ടുണ്ടെന്നും അവർ തന്റെ ഒരു ഗ
വീഷയമായി മല്ലിടുന്നത് കാണാൻ തനിക്കുഗ്രഹമുണ്ടെ
ന്നും ശിവാജിയുടെ സേനകൾ തിരിച്ചറിഞ്ഞു അതിന്
സുബ്ബരത്നമോളം വലിയ മെറ്റാളിക് കോമ്പസും അത
യൊക്കെ അനവധിയായ മല്ലുവായിൽ പത്ത് പേരോടുകൂടി
ആനയുമായി യഥാർത്ഥം സേനാസമൂഹം ചെയ്തു സുൽത്താൻ
ഒരു മദം പൊട്ടിയ ആനയെ മെറ്റാളിക് കോമ്പസിൽ നേർക്കുവിട്ടു.
കോമ്പസിലിട്ടിട്ടുള്ളതാണ് തന്റെ പേരും അതേ ആന
പറഞ്ഞുവെക്കുന്നതിൽ ഉടനെ അതിന്റെ മുമ്പത്ത് ഒരു ചെട്ട
പൊട്ടി. ആ പേരും പെട്ടുകൊണ്ട് ഇവിടെക്കു പേരെ മറി
ച്ചുവീഴുകയും ആന ഭയഭരമായവരിൽ തൽക്കരണം പടിയുക
യും ചെയ്തു. അതോടുകൂടിയതായ സുൽത്താൻ മെറ്റാ
ളിക് കോമ്പസിൽ അനേകം പേർക്കു സമ്മാനിച്ചതിന്നു പ
റക്കു അദ്ദേഹം ഉപരിക കാലതാമസമുള്ള ഒരു യാഗ്ദർ
കൊക്കുമെന്നും ശിവാജി കൊടുക്കുന്ന ചേരും അയാ
ളിൽ ഉപരിക ഭാഗം താഴെ തന്നെയും ശിവാജിയുടെ

ചോദനാദാണ് അധികം കൂടാൻ പറഞ്ഞിട്ട് മെട്ടാൻ നാ
ഗിൽ സ്വീകരിച്ചില്ല.

(82) മല്ലികാർജ്ജുനക്ഷത്രം സന്ദർശിച്ചപ്പോൾ ശിവാ
ജിയ്യ് മുന്യാരിക്കൽ അദ്വൈതത്തിന്റെ ഇരു കാലാസ്സാ
മിയുടെ സന്നിധിയിൽ വെച്ചുണ്ടായതുപോലെ ഒരു ദിവ്യരത്ന
ഭൂതിയുണ്ടായി. പെട്ടെന്ന് മനസ്സിൽ പൊങ്ങുവന്ന ഒരു
വിരക്തിപ്രവാഹമായിരുന്നു അത്. ഐതിഹ്യവിശേഷങ്ങളിൽ
അപരമായ വെറുപ്പ് തോന്നിട്ട് ശിവാജി ഗൗരീകുടിയിൽ
വിട്ടെറിഞ്ഞ് സത്യാസാദൃശ്യം സ്വീകരിക്കാൻ തീർച്ചപ്പെടു
ത്തി. അന്റെ ഉദ്യാഗസ്ഥനായതെല്ലാം വായനയി അപ
രോധ് ദിവ്യവിജയത്തിൽനിന്ന് വിരമിച്ച് സ്വദേശത്തുവെച്ച്
മടങ്ങാനും സഭാജിയെ അന്റെ സ്ഥാനത്ത് ധർമ്മപതിയാ
യവനരംഗിക്കാനും ജാഗ്രതയുണ്ടെന്നതിൽ സഭാജിയെ സുപ്രഭാത
നാ സാറായിക്കാരും അഭ്യർത്ഥിച്ചിട്ട് അദ്വൈതം ഒരു മുനിമുഖ
പേഷാദം പ്രതിയമംഗീകരിച്ചു. മരണത്തോന്നും പറയാൻ
കൊടുത്തില്ലാതെ ഉദ്യാഗസ്ഥൻ ഇതികർത്തവ്യതാ മുഹ
രായി. പണ്ട് ഇതേമാതിരി മനഃകാലമുണ്ടായപ്പോൾ
സ്വാമിശാലാസ് ശിവാജിയുടെ ജനാദൃശ്യം വിചരിച്ചുകൊ
ടുത്തിട്ട് അത് നിരവേററായതുവരെ അത്രയേയും കൈവെ
ടിയത്തൊന്ന് ഉപദേശിച്ചതിനാലായിരുന്നു അന്ന് സത്യാസ
ത്തിൽ പ്രവേശിക്കാതിരുന്നത്. മല്ലികാർജ്ജുനത്ത് ശിവാജി
യുടെ അനുചരന്മാരുടെ കൂട്ടത്തിൽ അദ്വൈതം വിശ്വസ്ത സ
മീവനായിരുന്ന രാജനാഥ് നാരായൻ മൗനമുഖനായി
രുന്നു. രാജാസ് സ്വാമിയുടെ നിർദ്ദേശങ്ങൾ മുഹൂർത്തം ശിവാ
ജി നിർവ്വഹിച്ചിട്ടില്ലെന്നും അത് പൂർത്തിയാകുന്നതിനുമുമ്പ്

സമ്പ്രദായം സ്വീകരിക്കുന്നത് ഇരുദ്രാഹമാകുമെന്നും ആ യാത്ര പുരയിടത്തിലായിപ്പോകും ശിവാജിയുടെ നിശ്ചയത്തിന്മേലായിരുന്നു. വെച്ച് ദിവസത്തോളം മൗനത്തിലും തപോ നിസ്തമിലും കഴിച്ചുകൂട്ടിയ ശിവാജി അതിർത്തിയിലെ സമ്പ്രദായത്തിൽപ്പെട്ട മനസ്സ് ഐക്യവിഷയങ്ങളിലേക്ക് തിരിച്ചു. കറുപ്പുദിവസംകൂടി അവിടെ താമസിച്ചു തീർത്ത ശിവാജിയുടെ സൗകര്യത്തിനനുസരിച്ച് കൂറ്റനാലിയുടെ കരയിൽ കൽപ്പടകൾ കെട്ടിക്കെട്ടി. സമ്പ്രദായംകൾ വേണ്ടി ഒരു ധർമ്മശാല നിർമ്മിക്കുകയും പെട്ടെന്ന് അദ്ദേഹം മല്ലികാർജ്ജുനം വിട്ടു.

(33) നിർത്തിക്കൊടുത്ത അപ്പുദിവസങ്ങളിലായി ശിവാജിയുടെ കീടങ്ങളും, ഗോപുരങ്ങളും, അറുപത്തിയെട്ടുപ്രകാരങ്ങളും മുതലായ പരിസ്ഥിതികളെക്കുറിച്ച് പാലർ ആൻഡ്രൂവിന്റെ എന്ന കെന്യൂട്ട് പാതിരി 1678 ൽ തന്റെ മാസത്തിലെ അദ്ധ്യായങ്ങളിൽ ഇങ്ങനെ പ്രസ്താവിച്ചിരിക്കുന്നു: “യുദ്ധപ്രസാദം ലഭിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കുന്നതിൽ അത്ര ഉൾക്കൂട്ടം വാഴ്ചയോടെയുണ്ടായിരുന്നില്ല. ഇത് എല്ലാ പ്രവൃത്തികളും നിർവ്വഹിച്ചത്.”

(34) മെൻറി ഗേരി എന്ന ഇംഗ്ലീഷ് കവനയിലെ കെന്യൂട്ട് പാതിരി അദ്ദേഹത്തിൽനിന്ന് മദ്രാസിൽ 1678 ജനുവരി 16-ാം തീയതി അദ്ദേഹത്തിൽ ജൂലിയസ് സീസർ എന്നൊരു പട്ടാണിയിൽ പെട്ടതിനിൽ പെട്ടെന്ന് ശിവാജി കർണാടക പ്രദേശത്തിൽ ‘വന്ന, കണ്ടു, ജയിച്ചു’ എന്നൊഴിയില്ലാത്ത. അദ്ദേഹം കോട്ടകളും പ്രതിവർഷം ഇരുപത് ലക്ഷം രൂപയുടെ വരുമാനം പ്രദേശങ്ങൾ ശിവാജി പിടിച്ചടക്കി.

(35) ജർമ്മനിൽ എന്ന പരമ്പ്രിസ് സ്ഥാനപതി ശിവാജിയെ തെക്കനാക്കാട് ജില്ലയിലെ തിരുവാടിയിൽ വെച്ചായിരുന്നു കണ്ടത്. ശിവാജിയുടെ പാളയം സ്ത്രീഹാരിതവും അനാധ്യാബരവുമായിരുന്നുവെന്ന് ആയാൾ തന്റെ വിവരണത്തിൽ പ്രത്യേകമായി എടുത്ത് കാണിച്ചിരിക്കുന്നു.

(36) സാവിത്രിബായിക്ക് മൽവാത് എന്നും പേരുണ്ട് ഒരു ചരിത്രകാരൻ അവരെ വാങ്മയി എന്നും വിളിച്ചു കാണുന്നു.

(37) ശിവാജിയുടെ പരമപുത്രനായ സദാശി ആയാളുടെ പതിനെട്ടാമത്തെ വയസ്സിൽ ഹുസാൻപൂർ എന്ന സ്ഥലത്തെപ്പറ്റി രചിപ്പിച്ച ഒരു ലഘു ഗദ്യം ഈ പതിപ്പിൽ അനുകരണനാലുകളും അവരെ ഉപയോഗിച്ച് തന്റെ ഗ്രന്ഥിൽ വരുത്തി മാതൃഭാഷ ചെല്ലുകയും ചെയ്തതാണ് ശിവാജി അറിയാതെ ഉടനെ അദ്ദേഹം പുറത്തു അന്ധനായിപ്പോകി പണയപ്പെട്ടിരിക്കുകയും കാര്യം ഗവണ്മെന്റിന് അറിയാതെ

(38) അധികം ഉൾപ്പെട്ട കോട്ടയിലേക്കും മറ്റും യാത്രയ്ക്ക് കയറാൻ ചില ഹിന്ദുക്കൾ മറ്റൊരു സ്ഥലത്തും അതിനായി പ്രത്യേകം പരിശീലിപ്പിച്ച് ഉടമ്പിനെ ഉപയോഗിച്ചു. ചരിത്ര പ്രസിദ്ധനായ മറ്റൊരു സ്ഥലത്തു കണ്ടു എന്നിവിടെ നിൽക്കുന്ന പേർക്കുപോലും വാശിക്കാരുടെ 'മോർച്ചാദേ' (=ഉടമ്പ് കാൽ) എന്ന പേര് ലഭിച്ചത് അങ്ങനെയുള്ള വിശദീകരണം വെച്ചു തന്നെയാണ്. അവർ പിടിപെടുകയും ഭരണിണുപ്രദേശങ്ങൾക്കും ഭരണപരികാരിയായി ശിവാജി നിയമിച്ചു. പട്ടണത്തിലായിട്ടുള്ള പട്ടണത്തിൽ ശിവാജിയെ കഴിപ്പിച്ച് എന്ന ഒരു പട്ടണവും പ്രശസ്തനായ

യോദ്ധാവിനായ ശ്രീ പാതിക്കോർ പാട്ടു ഒരു വംശത്തിൽ ജനിച്ചു. പതിനെട്ടാം ശതകത്തിന്റെ മദ്ധ്യത്തിൽ ദക്ഷിണേന്ത്യയിലുള്ള ഒരു വിവിധ രാഷ്ട്രീയകക്ഷിപരമായിട്ടുള്ള പങ്കെടുത്ത അനേകം യുദ്ധങ്ങളിൽ പങ്കെടുത്ത യോദ്ധാവു എന്ന വിശേഷാലോദ്യം അദ്ദേഹ വംശത്തിലെ ഒന്നാമനായിരുന്നു.

(39) 'മിറാപ്പുരിയെ മാനക്കാലി' എന്ന് പറഞ്ഞത് സാവിത്രിയമ്മയുടെ പേരിലായ പീഠമിനെ കുറിച്ചായിരുന്നു. പതിനാലടി നീളം നാല്പ്പത്തിരണ്ട് അഞ്ച് വ്യക്തമായിരുന്നു അതിന്. അപ്പോൾ അതി വ്യാസമുള്ള അതിന്റെ മൂലം അതിന്റെ അറ്റത്ത് സ്ഥിതി ചെയ്തുകൊണ്ടിരുന്നവർക്ക് തലപ്പോക്ക് കഷ്ടതയ്ക്ക് സാധിക്കുമെന്ന് കണ്ടുപിടിച്ചതായിരുന്നു. അന്നു മുതൽ അതിന്റെ പേര് അങ്ങനെ കർമ്മാർത്ഥം ആയി (ഇപ്പോഴത്തെ ഇന്ത്യാനോം) അങ്ങനെ ഒരു വാസ്തുക്കരൻ നിർമ്മിച്ചുകൊടുത്തതായിരുന്നു അത്. 1565-ൽ തളിക്കോട്ടയിലെ മാനക്കാലിയിൽ അതുപയോഗിച്ചു പിന്നെ അന്നുമുതൽ അതിന്റെ പേര് അങ്ങനെ തമ്മിൽ നടന്ന പടയിൽ 'മിറാപ്പുരി' എന്ന് വിളിച്ചുവെള്ളം. മൂലം മാനക്കാലി അതിന്റെ പേര് മാറി—ഇ—അങ്ങനെ 'പേരും അതിലെ നാല്പ്പത്തിരണ്ട്' എന്നായിരുന്നു. മിറാപ്പുരിയിൽ മിറാ അതിനെ 'മാനക്കാലി'യെന്ന് വിളിച്ച് വിളിച്ചുവന്നു.

1695-ൽ "ഗാന്ധേയൻ" ബിരാപ്പൂർ ആക്രമിച്ച് പി
ടിച്ചെടുത്തു. പീരി. മേൽ തന്റെ വിജയം കൊത്തിവെ
ച്ചിട്ടു. രാജ്യം ഇംഗ്ലീഷുകാരുടെ കൈയിലായതിൽപിന്നെ
പീരജിറുക്കു പ്രഖ്യാതി ലഭിച്ചിരിക്കുന്നു. ശത്രുതാവഹ
മായ വാർത്തയാണ് അന്ന് അതിനെ പരിഹസിച്ചത്.

1823-ൽ ഇംഗ്ലീഷ് കമ്പനി അന്നത്തെ ഇംഗ്ലീഷ് രാജാവായ ജോർജ് നാലാമന് അത് സൗകര്യമായതുകൊണ്ട് നിശ്ചയിച്ചു, പക്ഷെ അതിനെ കടൽക്കരക്കെത്തിയ്ക്കാൻ സാധിച്ചില്ല.

(40) ഭാ.പത്മശീതയിലെ അക്ഷരസൂത്രമോദാഹര്യമായതിൽ വിവിധ സാമൂഹ്യസുഖകമായ ഹൃദയമയത്തിലായിരുന്നു, ഉത്തരായണത്തിലെ ഒരു വെളുത്ത വാവുന്നാരം ഉച്ചയ്ക്ക്, ശിവരാത്രി രാത്രിയും ജപിച്ചുകൊണ്ട് വിസ്മയാവഹമായ വിധത്തിൽ ദാനമാപനിച്ചത്. 1680 മാർച്ച് മാസത്തിൽ മഹത്തമമായതായ തന്റെ അപസാനത്തെ തുടങ്ങിയിൽ അവരെ തോല്പിച്ച് കൊണ്ട് സൈന്യത്തിന് യോദ്ധ്യേണ, അയച്ചുകൊടുത്ത ദാരിദ്ര്യം പിടിച്ചെടുത്ത് രാമിഗറിൽ തിരിച്ചെത്തിയ ഉടനെ അദ്ദേഹം രോഗഗ്രസ്തനായി. രോഗം ശമിച്ചില്ലെന്നറിഞ്ഞപ്പോൾ അദ്ദേഹം അഷ്ടപ്രധാനവാക്കും മറ്റും വരുത്തി തന്റെ ശേഷം രാജ്യരക്ഷയ്ക്ക് ചെയ്യേണ്ടുന്ന കാര്യങ്ങളെല്ലാം വിവരിച്ചിട്ട് ഭൂമി മുതൽ ആത്മീയതക വിഷയത്തിൽ ചെലുത്തി. ചൈവികവാങ്ങടേയും ശാസ്ത്രീമാങ്ങടേയും വക ഉപന്യാസം, പാരായണം, കീർത്തനം കാവകേടം, നാമജപം മുതലായതുകൾ ഭക്തിപുസ്തകം കേട്ടു. ചൈത്രമാസത്തിലെ ചൈതന്യമിദിനം പൂജനം. അന്ന് സൂര്യവാമവുമായിരുന്നു. (ഒരു മാർട്ടുകാരൻ ശനിവാഴ്ചയെന്ന് പറയുന്നുണ്ട്) ചൈത്രചൈതന്യമിദിനം പൂജനം, ശനി, ഞായർ എന്നീ ആഴ്ചകളിലാണെന്നിൽ അന്ന് ഗംഗാസ്നാനം ചെയ്യുന്നത് വിശിഷ്ടഫലപ്രദമായ ഒരു പുണ്യകർമ്മമായിട്ടാണ് കരുതുന്നത്. രാജധാനിയിൽ ഗംഗാതീർത്ഥം വരു

ത്തിൽ ചെല്ലിയിട്ടുണ്ടായിരുന്നു. ശിവജി രാമിന്റെ ഗംഗാജലത്തിൽ കുളിച്ച് ഭസ്മപരമം ചെയ്തും, തുണിത്തുണി ഇട്ടു സിന്ധുവെഴുതിച്ച് ദർശനത്തിലിരുന്ന് സ്വയം കൈകൊണ്ട് പ്രാർത്ഥന ചെയ്തു. മറ്റൊരു പ്രാർത്ഥനയിൽ ഭഗവൽഗീത പാരായണവും നാമസവിഷ്ണുവും ചെയ്തുകൊണ്ടിരിക്കുകയും ചെയ്ത നാമോദ്യോഗം തുടർച്ചയായുള്ള പ്രാർത്ഥനയുടെ ആ മഹത്വം അത്രപ്രമാണം വിട്ടു അന്ന്, 1680 ഏപ്രിൽ 6 ന് അദ്ദേഹത്തിന് അന്തരിച്ചത് വയസ്സ് തികയുന്ന ദിവസമായിരുന്നു.

(11) അപ്കാതായ ദാവൂദ്‌ഖാൻ ഒരു പ്രമുഖ മദ്യപാനിയായിരുന്നു. പലദിവസങ്ങളിലുള്ള വിദേശമദ്യങ്ങൾ ഇനാമാമുഖ്യാൻ ആയാൽ പരിശോധിച്ചാണ് കൂടെയുള്ള കമ്പനിയെപ്പറ്റി പരിചയം നൽകിയിരുന്നതും അദ്ദേഹം മദ്യം പാനം ചെയ്യാനുള്ള അതിവലിയുന്ന കാരണത്താൽ ആയാൽ അടിക്കുകയും മരിക്കുകയും സാധ്യമാണ്, എന്തുകൊണ്ട് മുമ്പായി അയാൾ പ്രദേശങ്ങൾ ആലോചിച്ചു! ഇതിനാൽ സമരമില്ലാത്ത അസാധാരണ വലിയൊരു രണ്ട് നാളുകളിൽ ആണ് അദ്ദേഹം 'കിസർഖാൻ' എന്ന തന്റെ അമ്മയുടെ പേരും ചെല്ലുന്നത് 'ബസ്സ' എന്ന തന്റെ അമ്മയുടെ പേരും കൊണ്ടു! തന്റെ മുമ്പിൽ ഹാജരാക്കുന്ന കറവാളികളെ ആ നാളുകളെക്കൊണ്ട് പിടിച്ചെടുക്കുക ആയാൽ പരിവർത്തിതമായിരുന്നു. ഈ ദർശനങ്ങളുടെ കൂട്ടത്തിൽ പരിവർത്തിതമായിട്ടുള്ള നിത്യമായ ഒരു ഉണക്കുകാരിയെന്ന സൽപ്പേരും ആയാൽ സമ്പാദിച്ചു.

[illegible]

(41) സൗന്ദര്യം പ്രദാനം ചെയ്യുന്ന കോട്ടയിലെ ഗവണ്ണർ നോ
 തർട്ട്സ്റ്റീന്റെ പാത്രത്തിലേക്ക് സമ്പ്രദായിക കോട്ടയിലെ
 കോട്ടയിൽ താമസിച്ചിരുന്ന ചിലർ യാഥാർത്ഥ്യം
 തന്നെ സാധാരണ നിലയിൽ കൊടുക്കാതെ നോക്കിവെച്ചു.
 അവരോട് ചിന്തിച്ചിൽ ഹാജരാകാൻ സമ്പ്രദായിക കോട്ട
 വശത്തുനിന്നും ഗവണ്ണർ കോട്ടയിൽനിന്നും ദൈവത്തോടു
 സാധാരണ കോട്ടയിൽ നിന്നോടടുപ്പമായി പാത്രം കൊടുത്ത
 ഗവണ്ണർ വിചിത്രമായി അടച്ചിട്ടുള്ള എഴുത്തുകൾ
 കൊടുത്താൽ നോക്കിപ്പോൾ കണ്ടപ്പോൾ സമ്പ്രദായിക

ഒൻറ ആറംകാർ 11—6—1710-ൽ ഇംഗ്ലീഷുകന്മാനിയുടെ അതിർത്തിക്ക് വെളിയിൽ നായംതിന്നുപോയ സെൻറ് ഡെവിഡ് കോട്ടയിലെ ലെഫ്റ്റിനൻറ് ഹുഗോണിൻ, എൻ സൈൻറെ എന്ന രണ്ടു പട്ടാള ഉദ്യോഗസ്ഥന്മാരെ തട്ടിക്കൊണ്ടുപോയി ജിൻജിയിലെത്തിച്ചു. സരൂപ്സിംഗ് അവരെ ചങ്ങലയാൽ ബന്ധിച്ച് കാശാഗ്രാമത്തിവിട്ടു. 1712-മേ മാസത്തിലെ അവർക്ക് വിമോചനം ലഭിച്ചു.

(44) 16—8—1711-ൽ ഇംഗ്ലീഷുകന്മാനിയുടെ അതിർത്തിക്ക് സമീപം വെച്ച് കന്മാനിപ്പട്ടാളവും സരൂപ്സിംഗിന്റെ സൈന്യവും തമ്മിൽ നടന്ന യുദ്ധത്തിൽ ഇംഗ്ലീഷു സൈന്യം ലെഫ്റ്റിനൻറ് കവൻഗി, എൻസൈൻ സോമർവിൽ എന്ന പട്ടാള ഉദ്യോഗസ്ഥന്മാരടേയും ജിൻജി സൈന്യം വഴുതാവുമരിലെ കിഴല്ലൂർ ചോഫാബത്ത് ഓറേറയും നേതൃത്വത്തിലായിരുന്നു. എൻസൈൻ സോമർവിൽ അസാധാരണമായ ഭീരുത്വം കാണിച്ചുപോട്ടുകയും ആയാളെ പിടിച്ചു അശേഷന്മാരുടെ മുമ്പിൽ സാക്ഷാൽ നമസ്കരിച്ച് ഭയനീയമായ വിധത്തിൽ പ്രാണനീക്കുകയും ചെയ്തു. അവർക്കനുയോജനമാക്കാൻ വേണ്ടി താൻ അവരുടെ അടിമയാണെന്ന് സൂചിപ്പിച്ചുകൊണ്ട് ആയാൾ കിടന്ന സ്ഥലത്തിലെ പുല്ലു തിന്നുകകൂടി ചെയ്തു! സെൻറ് ഡെവിഡ് കോട്ടയിലെ ഭരണാധികാരികൾ മരിച്ചശേഷമുള്ള ഏഴുത്തിലെ വിവരണമാണ് ഇത്. ഇത് ഇംഗ്ലീഷു സൈന്യത്തിന്റെ നേതാക്കൾ രണ്ടുപേരും കൊല്ലപ്പെട്ടു. അടുത്തുണ്ടായിരുന്ന ഇംഗ്ലീഷു പടനായകൻ കാപ്റ്റൻ റോളിന്റെ സൈന്യത്തിലേയും അധികം പേർ ഓടിപ്പോവുകയാണ് ചെയ്തത്.

(45) അദ്വൈതത്തിന്റെ പേര് പരവിധത്തിൽ എഴുതിക്കാണെന്നാണ്: ദേസിംഗ്, തേജ്സിംഗ്, തജാബ്സിംഗ്, തെയ്ജിസിംഗ് എന്നെല്ലാം. പൊതുജനങ്ങളുടെയിടയിൽ പ്രചാരത്തിലുള്ള പേർ ദേസിംഗ് എന്നാണ്.

(46) നാട്ടുകാർ ഈ പ്രദേശത്തെ തിൻജിയെന്നല്ല സെൻജിയെന്നാണ് വിളിക്കാറ്. കോട്ടയ്ക്കുള്ളിൽ സെൻജിയമ്മൻ, കുമ്പകണ്ണിയമ്മൻ എന്ന രണ്ടു ദേവിമാരുടെ പുരാതനക്ഷേത്രങ്ങളുണ്ട്. കോട്ടകെട്ടുന്നതിന് മുമ്പ്തന്നെ രണ്ടു തുങ്ങളായിരുന്നുവെന്നും സെൻജിയമ്മന്റെ പേരാണ് സ്ഥലത്തിനും കോട്ടയ്ക്കും കിട്ടിയതെന്നുമാണ് പറയുന്നത്.

(47) ഔറങ്സേബിന്റെ കാലത്ത് ബന്ധുലാ രജപുത്രന്മാർ സ്വാതന്ത്ര്യത്തിന് വേണ്ടി പോരാടി. അവരുടെ നേതാവായിരുന്ന ഹെബത്നായി പരാജിതനായപ്പോൾ ഔറങ്സേബിന്റെ കൈയിൽ പെടാതിരിപ്പാൻ ആത്മഹത്യ ചെയ്തു. ആയാളുടെ മകനാണ് വിശ്രുതനായ മരതുസാർ. അദ്ദേഹം കുറച്ച് കാലം ഔറങ്സേബിന് കീഴടങ്ങി ഒരിക്കൽ മുഗൾ സൈന്യത്തിലുദ്യോഗം വഹിച്ചു. അവിടെ ചെച്ച് ശിവാജിയെ കാണാനും ശിവാജിയുടെ അഭ്യർത്ഥം പ്രവർത്തനരീതിയും അറിവാനും ഇടയായപ്പോൾ അദ്ദേഹം ശിവാജിയെ അനുകരിക്കാൻ തീർച്ചപ്പെടുത്തി. 1671-ൽ അദ്ദേഹം ഔറങ്സേബിന്റെ സേവനം വിട്ട് ഒരു സ്വാതന്ത്ര്യരാജ്യം സൃഷ്ടിക്കാൻ പരിശ്രമിച്ചു. അനേകം വിശിഷ്ടജ്ഞങ്ങളായിരുന്ന അദ്ദേഹത്തിന് കിഴക്കൻ മാർവയിൽ പുന്നാനഗരം തലസ്ഥാനമാക്കി ഒരു ചെറിയ രാജ്യം സൃഷ്ടിക്കാനും മുഗളർക്കെതിരായി അതിന്റെ സ്വാതന്ത്ര്യം നില

നിർമ്മാണം സാധിച്ചു. വിശാലവൃത്തേനായ ബഹാദൂർഷാ
ചക്രവർത്തിക്ക് (1707-12) ശിവാജിയോടെന്ന പോലെ
ചക്രസാമ്രാജ്യം ബഹുമാനമുണ്ടായിരുന്നു. അദ്ദേഹത്തിന്റെ
കാലത്ത് ചക്രസാൽ രജപുത്രർ വേണ്ടി തന്റെ സ്വാധീന
ശക്തിയുപയോഗിച്ചു. 1731-ൽ ചക്രസാൽ അന്തരിച്ചു.

ബഹാദൂർഷാ മരിച്ചപ്പോൾ അദ്ദേഹത്തിന്റെ നാലു
പുത്രന്മാർ തമ്മിൽ സിംഹാസനത്തിനുവേണ്ടി യുദ്ധം നടന്ന
തിൽ മുത്തമകൻ ജഹാൻഡാർഷാ വിജയിക്കുകയും മറ്റു
മൂന്നു പേർ കൊല്ലപ്പെടുകയും ചെയ്തു. ലാൽകുമാരി എന്ന
ഒരു സ്ത്രീയുടെ ചൊൽപ്പടിയിൽ കീഴിലായിരുന്ന ജഹാൻ
ഡാർഷാ ഒരു കൊല്ലത്തിലധികം ചക്രവർത്തിസ്ഥാനത്തിൽ
നാില്ല. പ്രവിശ്യ ഭരണാധികാരികളുടെയിടയിൽ പ്രതിഭാ-
ശാലികളായ സെയിദ് സഹോദരന്മാർ എന്ന് പ്രസിദ്ധന്മാ-
രായ ഹുക്കസ്സൻ അലി സെയിദ്, അബ്ദുള്ളോഖാൻ സെയി-
ദ്, ചക്രവർത്തിയുടെ ഭരണത്തിന്റെ മകനായ ഹമുക്ക് സിയാറെ
(1713—19) സിംഹാസനസ്ഥനാക്കി. അവർ ഹിന്ദുക്കളോട്
വളരെ അനുകൂലമുള്ളവരായിരുന്നു. മഹാരാജാവിനെ പിടിച്ചെ-
ടുത്ത പല പ്രദേശങ്ങളും അവർ വിട്ടുകൊടുത്തു. മഹൻ
ഖാൻ എന്ന ഹിന്ദുവെ സാമ്രാജ്യത്തിന്റെ വസീറാക്കി നിയ-
മിച്ചു. അബ്ദുള്ളോഖാൻ സെയിദ്, ഹിന്ദുക്കളെപ്പോലെ, വസ-
ന്തോത്സവത്തിലും ഹോളി ആഘോഷങ്ങളിലും പങ്കെടുത്തു.

(48) രാജാദേവിഗിന്നപ്പററിയുള്ള തമിഴ് പാട്ടിൽ ഒരു
ഹബ്ബത്ഖാൻ തന്ത്രമയം തന്റെ വിവാഹാഘോഷത്തിൽ
ഏറ്റെടുത്തിരിക്കുകയായിരുന്നുവെന്നാണ് പറയുന്നത്. ദേവി-
ഗിന്റെ സാഹായ്യത്തിന് പോയത് കിലോടാർ മൊഹാബ

ത്ത് വാനല്ലെന്നും ആയാളുടെ മകനും ദേശിഗിന്റെ പ്രിയ
വയസ്സനുമായ മൊഹാബത്ത് വാനാണെന്നും കെട്ടിപ്രായാ
നതാമുണ്ട്.

(49) ദേശിഗ് അനേകം പടിക്കെട്ടുകളോടു കൂടിയ
ശിങ്കാവരം കുന്നിനോലുള്ള രംഗനാഥസ്വാമിക്ഷേത്രം സന്ദ
ർശിച്ച് തന്റെ കലഭാവത്തായ രംഗനാഥസ്വാമിയെ തൊഴു
തപ്പെട്ടാറും ബിംബം തലതിരിച്ചുകൂട്ടണമെന്നാണ് ഐ
തിഹ്യം.

(50) ഈ സംഭവം ഓഗസ്റ്റ് മാസ ചിസ്തുകോട്ടയിലെ
ഭരണസമിതിയുടെ അക്ടോബർ 13-ാം-ത്തെ ഏഴുത്തിൽ
പ്രസ്താവിച്ചു കാണാം. ജിൻജി കൈവശപ്പെടുത്താൻ ദില്ലി
യിൽനിന്ന് കല്പന വന്നിരുന്നുവെന്ന് ഹൈജ്ദാർ വ്യാജമാ
യി പറഞ്ഞുണ്ടാക്കിയെന്നും അതിൽ റദ്ദ് ചെയ്തിരിക്കുന്നു.

